فهرست

ڇا بابت	صفحو
منگلا چرن	۱
چند و جو لڙهڻ	۲
ستگورو هرگوبند صاحب سان مهروان جو وروڌ	۵
جهانگير جي وفات ۽ شاهه جهان جو راڄ	۷
ستگورو هرگوبند صاحب جو مهروان وٽ وڃڻ	۹
هڪ اسر جو گهوڙو	۲۳
ڪنولا جو پرسنگ	۴۰
سري ستگورن جو ميانمير سان ملڻ ۽ امبرتسر پهچڻ	۵۳
ڪنولا جي پيءُ جو بادشاهه وٽ فريادي ٿيڻ	۸۰
سري ستگورن جا ولاس ۽ ٻي شادي ڪرڻ	۸۶
ٺاڪ متي ۽ ڏرولي گرام جو پرسنگ	۹۸
سري ستگورن جو امبرتسر موٽڻ	۱۰۹
پيد پٺان پٺاڻ جو پرسنگ	۱۲۲
سکن کي اپديش	

مي آهي تنهن ڪري [illegible]

را سورج ڪاش حم مشهور [illegible]
ڪورو دڪوبند صاحب جا [illegible]

ڏارمي ڀاڳ ولڙ ڪان تيرهن [illegible]
چڻن وڏان جواب ڪولڙ آيو - ٿيان [illegible]
ر ۽ چار ڪراڪ ميئٽن صاحبن جي [illegible]

منشي چيتاننډ ٺاڪرداس ٺهدار نصيرآباد
مسٽر کيو مل خوالسنگہ پيشڪار ڏوڙو
منشي سچاننډ ديرانند ٺهدار ميهڙ
مسٽر تاراچند ليکراج منشي ڪليڪٽري نواب شاه

۽ ڏهہ روپيہ دڪ ڪاپي لاءِ مسٽر مرليڪ رجيرامداس
ڪيل شڪارپور ڪان ڀيٽا ۽ پنجويهہ روپيہ ڪري
رمڪ سکر مان موڪليا -

لسٽ تي ڪراڪ باقي ۳۴۰ رهيا آهن تنهن ڪري
ن ڪرنٽ جي پريمين ڪي منهنجي بار بار [illegible] آهي
بروءِ نوازش جي ڪراڪن وڌائڻ جي دليون [illegible]
[illegible] ڪرڻ فرمائين تہ باقي رهيل ڀاڱا هن سگهائي
لت جا ٻروڪهن منهنجي پدرا ڪين مٿان ڪم وڌي ٿي
[illegible]جي وڃي -

يخ ۱۲ اپريل ۱۹۱۸ دفعہ پيو تاريخ ۱ جنوري ۱۹۲۸
بندہ چيتاننډ ماتا ڏنو مل سادولائي ساڪن مالحمد

فهرست

صفحه	ڇا بابت
١	منگلا چرن
٢	چند و جو لڙهط
٥	ستگو رو هرگوبند صاحب سان مهروان جو وروڌ
٧	جهانگير جي وفات ۽ شاه جهان جو راڄ
٩	ستگو رو هرگوبند صاحب جو مهروان وٽ وڃط
٢٣	هڪ لڪر جو گهوڙو
٤٠	ڪنولا جو پرسنگ
٥٣	سري ستگورن جو ميالمير سان ملط ۽ امبرتسر پهچط
٨٠	ڪنولا جي پيءُ جو بادشاه وٽ فريادي ٿيط
٨٦	سري ستگورن جا ولاس ۽ ٻي شادي ڪرط
٩٨	نانڪ متي ۽ ڏرولي گراٿ جو پرسنگ
١٥٩	سري ستگورن جو امبرتسر موٽط
[illegible]	پيد يخان پثاط جو پرسنگ
	سکن کي اپديش

ستنام - ڪرتا پرک - نربهؤ - نرويرُ - اڪال مورت -
اجوني سيڀنگ - گور پرساد

جپ

آد سچ. جڳاد سچ هيبي سچ نانڪ هوسي ڀي سچ

منگلا چرن

اوّل

اکر اکو هر ستگورو پورن نانڪ شاه
هند ترڪ گور پير پيپ ڪرامات درياه
سري انگد جي الگ سنگ سکر شيوڪ پرتپال
اجر جرن سکروپ گور سدا سدا ڪرپال
امر اجولي آيي آپ امرداس کر ديو
ٻهت پدارن هر ٻرڀو ڪرپا سند ٿريو
رام روپ گور رامداس امرتسر واسي
رامداسپور جن ڪيتا شو جيسي ڪاشي
ٿالت ڏا مسکه سند گور ارجن ابناسي
جگرتا سري گورو کرلت ڪي سنگت سکراسي
ٻري ميري ڪي ڌلي سري گورو هرگوبند
دين رکيڪ ديدن ديال ديا سند بخشند
سري هرراءِ سهاه گور سکر سکت آڌار
نماڻيان دي ماڻ پيپ اکل جگت داتار

گور هر ڪرشن ڪرپال لال مورت مڪر مڻي
جوت سروپي ست سکد آنند اُدڌ ڌڻي
سري گور تيغ بهادر صاحب هند ڌرم رکوار
ڌارڻ نتاڻي ماڻ نماڻي ٻڌ عالي درٻار
دسم گورو گوبند سنگهه دشٽ ارشٽ ٻدار
پنٿ خالصي ڪو ڪيئو ٻڻيو آپ سردار
ڪلجگ ڪلمل دکهه هرن سري گورو گرنٿ اُدار
درس ڪيئي جنهن پاپ هر ٿاڻي انمرت ڌار
سريچند اوتار گور ٻاٻا گوبند داس
پورن ستگور گيان ڪهه پورن سنگت آس
سکدائي سکروپ سنت سوامي سنمکداس
اوڪ دکياري ديکهه ڪي سر دينو نرڄاس
هري سنت گور روپ هر سڀ جڳهه آڌارا
ڌرم ڌڄا ڌرماتما سرشٽي رکوارا
جڳهه جنني جڳهه انبڪا جڳهه پالنوالي
ديوي سرسوتي ديا نذ ڪرڻ نذ خوشحالي
هاٿ جوڙ ٻنتي ڪرون پد ٻندن ڌارون
داس چيتي ڪي آس اِهه ڪرڻ گورو اُچارون

آغاز داستان

حصه دوازدهم

ٻائي چيتي اُنوقت چنڊالن ڪي حڪم ڌنوتر هنڪي
ٻهر ۸ نوڙي وجهي مٿي مان گيهليندا شهرکان ٻاهر ڪڍي
وڃي ۶ راوي ۸ ٻائيندڙ ڪان اُچائي اچوس- چنڊال اُن

تنک ۽ رسو و جهي کيهلي دریاه جي
ڪو تڏهي پاڻي ۽ لوڙهي قتو کيائونس — الهي
ڪوردوهي جو موت ٿيو —
سکن جي من ۾ جو ڪوب هو جي جڏهن ڪورو
اوکيا ياد ڪندا هوا تڏهن ڏکر ٿيندو هون سي
جو هي حال ٻڌي نهايت خوش ٿيا، هوض لکيا ته
ن سري ڪورو هرگوبند صاحب هي وڏو پهلواني ۽
دو ڪم ڪيو- ڪنبنکي ۾ اهڙي اميد ڪان هٽي
ستکورو ارجن صاحب جو فرزند بادشاه جي ديوان
ڪرائي هنطرح مارائيندو ۽ — تحقق ستکورو اطشطي
بطئي چڏين تا ۽ ٽيطي کي بکاڙي تا سکهن- الهيطرح
اوڪ سري ڪورو مهاراجن جي آستتي ڪندا ڏن
سري ڪورو هرگوبند صاحب ڏن ستکورو هرگوبند صاحب
آچاريندا پنهنجي ڪيهرن ڏاڍهن هليا ويا ۽ ڏئي جيئو هلي
سوامين جي حضور ۾ آيو ۽ هت دوڙي اڄي خبر سطاراء ته
سري ڪورو جي ڪوردوهي ڪال وس) ٿيو ۽ هنريت دریاه ۾
لوڙهايو ويو — صاحبن فرمايو ته جهڙو پاپ ڪرم ڪيا
ڪوردوهي کي ڪوبه بچائي نٿو
قتل مليس — اسان جيڪا پرتنگيا
ته.
جتي ويندو اتي سزا پائيندو ۽ اسان جيڪا پرتنگيا
پٽي سا پوري ٿي ۽ اڄ پتا جو قرض لٿو ۽ جيستائين
پيلو — ورتو هو تيستائين منهنجي سر تي لهو و
ڪانڊ پيٽط ۽ سڪه سان سمهڻ منهنجو اڄ
سڀ چنتا پنهنجي دور ڪئي
لج موون

۽ هنجا پيران اچانڪ ويا بنياري جي هتان سو هنجي
ڪرڻ ۾ ٻہ انين لکيل هو - تحقيق جهڙيطرح ۽ ڏاڏا
لکي ڇڏيو آهي تهڙيطرح ٿي جيون جي هتان گذري
ٿي - ٻئي ڏينهن بادشاه سري ستگورن وٽ آيو ۽ سر
نوائي ويٺو - انيڪ پرسنگ هليا آخر ۾ ستگورو ارجن
صاحب جي وڏڪ جون ڳالهيون ڪندي بادشاه چيو تہ
وڏي عمر جو هڪ اولياءُ آهي تنهن مونکي سري گورو
ارجن صاحب جي جيتري ڪ وڏيائي آهي سا سڀ
هڪ دفعہ سمجهائي هئي - ڏاڍ هوا آهي ست پرش ۽
آفرين آهي سندن گنڀيرتائي تي جنجي هٿ ۾ جيتري
شڪتي هئي تنهن هوندي بہ هيڏو ڌيرج ڪياءُ ٿي -
اهڙن مهاتمائن جي لاءِ چغليون هڻي چند ۽ منهنجي مت
بگاڙي ڇڏي جنهنڪري مون هنن کي پاڙوڙ سڏايو هو
۽ وري ڪا سنڀال نہ لڌيم ۽ هاڻي مون انهنجو روپ
توهان صاحبن کي ڇاڙي پنهنجون سڀ خطاءُ بخشايون
آهن ۽ هن بدمعاش کي پڪڙائي توهانجي هٿ ڏنو اٿم
۽ توهانکي هرطرح راضي ڪيو اٿم ۽ جڏهن توهين مونتي
پرسن ٿيا تڏهن مون پاڻکي نردوش ڄاتو - صاحبن فرمايو
تہ جيڪو جهڙي ڪريٿو تنهنکي تهڙو ڦل ٿو ملي - توهان
پنهنجي سرگورد رهتا نہ ڪئي هئي ۽ جيڪي ڪيو ٿي
سو سڀ هن دشٽ جي چوڻ تي تنهنجي لاءِ پوءِ توهان
گهڻون پڇتاءُ ڪيو آهي تنهنڪري توهانکي ستگورن سڀ
قصور بخشيو ۽ هو مورکہ بہ ڪالهہ مري ويو جنهنکي سڪرن

جي سڄاڻون ڏنيون ... منهو- آهڙيطرح ...
و جي اوکيا جو بدلو ڏيڻ جي منهو- جهانگير ڪلند و رهيو-
ڻائون سري ستڪورن ڪان سڌي ... ۽ مهاراجن ۾ ڏينهان
ڪيترو وقت ويهي پوءِ مليو ويو ۽ ... ڪورو هر ڪو بند
ٿيڻون واڌاري پاڻ ڏيندو رهيس. سري ... ادا ڪاله
صاحب تنهنڪري پوءِ ... وقت لاڏو ڪري رديا ۽ ... ڪي هٿن سان
... مشهور ڪي ويٺي تہ پادشاه چند ڪي ...
پڪڙائي ماريو- ۽ ڏو سري ڪورو درڪي بعد صاحب جي
ٿيڻي ۾ آدي ۽ ... ڪورو ۾ شرڪا آهي - ...
... ڏي مِن پاو ... راجائن ڪي پٺ ڇڏي ڏله - ...
جي پٺ مهروان بہ الهي دستور سري ستڪورن جي ڪهڻي
وڌائي بڌي ۽ ڏاڍو ڏکر ۾ ... جي ... ڪرڻ لڳو تہ پهريائين
... ڪد ريو ۽ هاڻي ڪهڙو خيال بڌ جي ... - باپو بہ
ڌڪولدوني مليو ويو بہ حالات ڪار تيس تنهنڪالهوءِ
مون بہ ڪهڻون ڪال ڪهر ۾ ويهي وجايو لت آلوقت جي
سڀائيڪار بہ ڪهڻان هوا ٻہ آهي ڪالهہون سڀ آپي جي
ٻڌيان ڪد ري ويٺون- ڏو رو ڪهڻو بدلو تہ چند و بہ و ر
... ڪياه بي واجبي ملت تنهنڪري پڪڙيو ويو-
تہ ڪورو ڪهڙا جاد و توطو ڪري پادشاه ڪي ا
ي ڪري ڇڏيو آهي جو سڪ سان منهنجي ڏيري
س ڪري- الموتسر اسالڪان ڪسي ورتاءِ- هوا
ڪ هيو ڪري- ... سکهيا ... ۽ داطي آلاء ...
انهين مالڪ ٻہ پهڙي ... تہ عجب جهڙ
پاڻ تلي سکهندو- جهانگير جي مت تہ ...

پيٺي آهي باقي سندس پٽ شاه جهان آهي جيڪڏهن
ان سان ملاقات ٿئي ته شايد اهو سهائتا ڪري ته ٿي
سگهي ٿو - پر اهڙو ڪير آهي جو ان سان ميلاپ ڪرائي
۽ انگي اسلام جي طرف جي وڏائي سڻائي ۽ اهڙو ڪم اهو
ڪندو جنهن جو سري هرگوبند سان وير هوندو - آخر
خبر ڳهراڻي، پتو پيس ته چندو جو پٽ شاه جهان وٽ
ايندو ويندو آهي جنهن جو پيءُ هاڻي تازو گورو مارايو آهي -
اها سڌ پائي مهروان گهڻو خوش ٿيو ۽ آسرو ٿيس ته
هو اوس منهنجو متر بڻندو - تنهنڪري سگهوئي چڙهي
لاهور پهتو ۽ اتي وڃي هڪ ٻن دفع پنهنجو داس خلاصي
ملاقات جي وقت ملڻ لاءِ چندو جي پٽ ڏانهن موڪليائين
۽ آخر انجام ٻڌي آئتي پاڻ، دشالو ۽ ڪجهه ڏن نقد کڻي
هن وٽ ويو ۽ ان سان گڏ جي پيٺا ڏئي ڏيئيس - پوءِ ٻنهي
گڏجي گورو مهاراجن جي ننداڪرڻ ويٺا - بيوقوف
گورو جي مهما سمجهي نه سگهيا ۽ آخر ڳالهين ڪندي
مهروان چندو جي پٽ کي چيو ته موڪي شاه جهان
سان ملاقات ڪراءِ ۽ اهڙو جتن ڪر جنهنڪري هرگوبند
ماريو وڃي -

پيارا پاٺڪو جهڙي دشت مت هٿي ٻنهي جي وڏن
جي ٻڌي ڏي دشمني هئن جي اهي گورو سان لڳي - ۽
جهڙيطرح چندو ۽ پرٿيٺي گهڻو ڪال سري گورو ارجن
صاحب سان وير رکيو هو تهڙيطرح هاڻي چندو جو پٽ ۽
پرٿيٺي جو پٽ ٻئي سري گورو هرگوبند صاحب جا دشمن

[illegible] رتون رنيڪدي
ڏهالڪير وڃي ڏي نت ڪال رتون ڪيترو - [illegible]
مهروان آئي - ڪرائي ڏي پرڳيڻي ڏي نت ڏي و چند [illegible]
ڪهڙو لاز غريب تہ اڪيو ملاقات سان شاهجهان [illegible]
سري - ملي ٿيو الداف ٻڌائط اڪيو منطرح حاليات [illegible]
تنهن ڏو و ڏِي منهنجو ڏِي ڪڙو ڏو ڏيکاري اسانکي الداف [illegible]
ڏو ٻڌا [illegible] دوکوبند سري ٻه ڪيو ڪڙو ڏو ۽ ڏاڏو منهنجو [illegible]
اسانکي ۽ ويٺو ظاهر مالڪ ڏي حق منهنجو [illegible]
تنهن ڪوا ٿيو سلارشي اسالجو جهاني ز ر سو لنڊو [illegible] دو
نت ڏه رام و چند ۽ م ان واڳي - ڏاهه ڏٽي ڪيائي مان [illegible]
تہ ڏي اميد ڏي آيو ن آيا - واڳون [illegible] اسين [illegible] ڏري
حق منهنجو ۽ آڪيو گواهہ ادا تي وقت ماي صاحبن تودان [illegible]
مون ۽ و ڪندڏ همراه تودالسان ڏيان تي ڏي بادشاه [illegible]
طرف منهنجي شاهجهان - آدي ڏيو - سڪيو تي ولي مولسڪي [illegible]
ڏولدس بادشاهڪي سي ڏ وقت وان ته [illegible] آسرو تودالجو [illegible]
جاه تي موتي مهروان ۽ [illegible] تہ چير ڏيتي ڏ تو ورن [illegible]
[illegible] ڪڏ ايترو هنسان آج تہ اڪيو ڪرڻ ڏ مشغولي ٻڌ ۽ [illegible]
چنڪي پچاڙي ڪرڻ سالس تہ پيو چيو اڇو ٻ [illegible] خيال ۽ - آيو

الدين الڪ آدي وري ٻ [illegible]
ح تي ويندي . آئي رت بسنت ٨ ڏينهن گورن [illegible]
ڏيکا تڪائي آسر ۽ ڪلايو مو ڏين ڏڏ آخر - لڳا تو ڏي [illegible]
جهان سمي آئي - ڏاٿي ۽ خوشبو وڻن جهنڪلي ۽ [illegible] ل
ام ۽ ڏڏا پاڙي جتي ڪٿي تياري [illegible]

ٻچاءِ هو ۽ سند ۾ باغيچا ۽ عمدا ميوا موجود هوا ۽ پاڻي وارا
گرمي جي موسم ۾ او ڏاهين رهندا آهن ۽ اهڙو اراده ڪيائين
ته هي سڄي مند وچي اُتي رهندس - اهو خيال پڪو ڪري
ٻئي ڏينهن پٽ ڳڻي جي هڪڙي ڏينهن سري سنگو ڏين وٽ
آيا ۽ مٿو ٽيڪي اچي ويٺا - صاحبن منهنجو پيٺا يوڳ آدر
ستڪار ڪيو - پوءِ پرمارٿ جي ڳالهيون واراتون
هليون - پڇاڙي ۾ بادشاه عرض ڪيو، سري گورو جي
منهنجو خيال آهي ته ڪي ڏينهن وڃي ڪشميرڪداريان
تنهنلاءِ منهنجي وينتي آهي ته جئن توهين هاڻي مهرباني
ڪندا ٿا رهو تئن مونڪان پوءِ بہ ڪندا رهجو - ۽ هي منهنجو
پٽ شاهہ جهان هتي هوندو ۽ هر طرح توهانجي سيوا ۾ حاضر
رهندو - ۽ جئن توهين مونتي ڪرپا ڪندا رهو ٿا هنتي
پڻ سدائين اهڙي ديا دِرشٽي ڪندا رهجو - صاحبن فرمايو
ته گورو جو گهر آرسي وانگر آهي جهڙو ڪو ويس ڪري
ڏسندو تنهنکي تهڙو نظر ايندو - ۽ توهين جئن اسانسان
هلندا آهيو تئن اسين او هانسان هلندا آهيون ۽ هاڻي هي
بہ جئن اسان سان هلندو اسين بہ تئن ساڻس ۾ هلنداسون
۽ توهين بلاشڪ ڪشمير وڃو جتي هن ڏينهن ۾ ڏاڍيون
ٿڌيون ۽ پارا پوندا هوندا - ۽ وچي اهڙن ملڪن جا سير
ڪريو جتي اُس ئي ڏسڻ ۾ ڪان ايندي هوندي ۽ سڀ
باغ ۽ بن گلن سان ڇانهيا پيا هوندا - ۽ اسين ٿيسنداءِ هتي
لاهور ۾ ئي رهنداسون ۽ گهر ڏانهن نہ وينداسون ۽ هتيئي
ويٺا پرميشر جو پوڄن ڪنداسون جئن جيڪر توهان وٽ

ڏي ڪريون - اتفاق وهن ولاس ڪري بادشاهه
پنهنجي استان تي دهلي ويو ۽ شاهجهان کي سمجهائي
چڱيءَ ته هي پيرن جو پير الهي ۽ وڏو دانا آهي - هنجو
مان رکندو رهجي ۽ سدائين هنجي مرضي موجب هلجي - ۽ جڏهن
حڪم ڪري تڏهن بجا آڻجي - ۽ هنهنجي اهڙي ڳالهه هرطرح
هنجي خبر سڀ وٺندو رهجي - ۽ ڪڏهن پاڻجي ٻه هنجي
اوکيائي نه ڪجي - اهيطرح پيرن پڻ اهڙيءَ وارتون پٽ
کي سمجهائي ۽ سڀ سماچ هنکي سولهي ڏئي ڪشمير
ڏانهن روانو ٿيو ۽ ٿورو لشڪر به پاڻسان ڪنيائين -

هاڻي بادشاهه روانو ٿيو ڪشمير ڏانهن ۽ سري
ستگورو رهيا لاهور ۾، جتي ديش ديشانترن جون
سنگتيون هڪڙيون ٿي آيون پيون پئي ويٺيون هڪڙي
ڏينهن سوامين پڪ ته مهروان لاهور ۾ آيو آهي، آئي بر گهڻو ڏينهن
ٿيا اتي ۽ ٻيو وانگر وڏو ٿو رکي - تنهنڪري گورو مهاراجن
ويچار ڪيو ته هي جو وڃي ترڪن جي اڳيان داڙهي
ڏيندو سو چڱو نه ٿيو ڇاڪاڻ ته جنهنکي اسين ٽيڪايون
پنهنجي اڳيان متو سي جو وڃي اسانجو ٽيڪو ڪري اها
ڳالهه اڻ وڻندڙ آهي - ۽ هي گورگادي ستگورو ڏنڪ
ديو جي هن پرٿوي منڊل تي ائين آهي جهڙي ديولوڪ
۾ راجا اندر جو تخت، تنهنڪري اهڙو فساد ٿيڻ چڱو نه آهي -
بهتر آهي ته پاڻهي ميلاپ ڪري رهجي ۽ هرڪو پنهنجي
پنهنجي استان تي خوش وقت گذاري - اهو ويچار ڪري
پنهنجي پيارن سکن مان پائي پيڙي ۽ پائي پراڻي کي

مهروان ڏانهن موڪليائين ته اوهين وڃي هندستان پرچار جو
ڏکر ڪيو ۽ ڇڏيو ته ناحق جهيڙو نه اٿاري- سک حڪم
پائي نڪتا ۽ ڏيري جي پڇا ڪندي ڪندي آخر وڃي
هنڪي لڌائون ۽ رام رميا ڪري پرسنگ هلايائون ته اسان کي
سري گورو هرگوبند صاحب توهان صاحبن ڏانهن موڪليو
آهي ته توهين ويهي وساري ڇڏيو ۽ جن وڏن ويهي ڪيا هوا
سي به پرلوڪ هليا ويا- جهيڙن ڪرڻ مان حاصلات به
ڪان ٿي ۽ دانهي ٿي اُٿلو پنهنجي ڳالهه گهٽ ڪيائون-
هاڻي اسان جو ارادو آهي ته اسين ۽ اوهين گڏجي پاڻ ملي
هڪ ٿيون ته هرڪو واهه واهه ڪندو- مهروان ايترو ٻڌي
هڪدم گرم ٿي ويو ۽ دڪندڙ ۽ ڪنو روچي هن طرح چوڻ
لڳو ته جڏهن اڳي پڻس چل ڪندو هو تڏهن هي به هاڻي
مڪر ڪرڻ لڳو آهي- مٿيون مٿيون ڳالهيون ڪري
اڳلي کي پرمائي اندران ٿي اندران هڙ ڪپيو ڪيائون-
اسان کي به حال ته پادشاهه ڪوٽ ڏنو آهي تنهنڪري جهيڙو ٽيڙو
وقت پيا گذاريون پر جڏهن ڪو نياءُ جو ڏينهن ٿيو ته پوءِ
اڳيون پويون ڪسرون سنڀالي وٺنداسون- ۽ هاڻي ته هو
شستر ڌاري جوڌو بڻيو آهي تنهنڪري منهنجي ڪروڌ جو
ڪهڙو پڇو لڳي ۽ مان به جڏهن هن وانگر هٿيار هٿ ڪري
ڪڍندس تڏهن پاڻهي پاڻهه ميلاپ ڪنداسون- ۽ انت
سمي مونکي پتا جو اهو اپديش ٿيل هو ته ويرکي هڻن
کان بدلو وٺجي پر سو به هڻن ڇيو ٿورو ليڪن مان وڏو ويرو
رکندس تنهنڪري اسين ڳالهين سان پاڻ ڪين پرچنداسون-

قدر ايتري ته چيو بڌي ڳالهائڻ شوخ منهنجو ...ي
ڪرشنڪر ۽ رامچند، سري پڪوان ۽ شن سروپ ...و
آهن جن صاحب گوبند هرگو رو ستڪو سروپ اهوئي ...هن
جي شيش جو ۽ ڪربتو پرليءَ جي حڪمت ...
ڪيتب ۽ مڏ جنهن ۽ سمهيتو ...
گورو سري سروپ بيطئير اهوئي ... لندرا ... پوڪ تي
روپ آنند چيتن، ست، جو ۽ آهن جن ... ماريو دو ... ڪي
اڪار نرا سو آهي وياڪر الڪر آڪاش ... صاحب ...ند
هن ڏاري روپ جو بند هرگو گورو ... سهڻي ۽ ...اشڪ
ڏاڻ بوڪيشر منهنجو ۽ آهي ڏنو ڀڪت ... سري بطهي ...ڪار
ڪٽيش شيش ــ ڏا ... ڪيئن ڏنو ... تي پومي ...ت
سروپ اهوئي ڪنتا سهرن منهنجو جنهنجو ... سب ۽ ڏا ...ين
ڪدم ... ڇڏي ور ڪري ... منهنجو سدا ... مهيش ۽ ... رج
جي مهاراجن گورو ... اهڙو ۽ آهن ستڪورو ...ري
ساري ته لکو ... سري مهروان ــ دل هليو ...نوت
دو صلاحي ... اڱو ــ لڪ و ... ڪامي ۽ سکهيو ته ... سهڻي ...عريف
جتي رهيا ڏالي و ... و پاڻي ... گولي جو واه ته گورو ... جڳ
او تاره و اهڙو ۽ سڏائي ڏو پهلوان پاڻکي ... ته المرتسر ... لکين ...پو
وري ... جيڪر ته المرتسر ... ۽ پاڻکي داطي جو هو ... جاڻو ...اهو
ملي سان پتا ... منهنجي ڪري دل پر ها ... لشي ڪي ...پطس
وڃي و آئي ۽ رهيا ــ ڪري ڪر آئي ... سکهڻ ... ته ...
ڪندا پنهنجا سک ڏيئي رشوتون ... اچي ... تڏهن ...يا
ڪهڻ ... سو پورڙو دو پتا منهنجو ... ۽ لندا ... زور و
ــ پيا ...

کي سمجهي نہ سگهيو تنهنڪري هي زور پڇجي . پاڻ ۽
پيو ن سندن کو ٿائي جو ن ڪيترين ڳالهيو ن جوان
جنهنجو نتيجو اهين سان ڏٺو تہ انت سمي پٺسر، جي
ڪيتري حالت ٿي، چند و ڪيترين ڏکيو ن سڙائو ن
ڏنيس ۽ آخر آهي ڪشت پو ڳي پو ڳي سر ير چڙهياءِ. ۽ هنڪي
بہ گواليار جي قلعي ۾ تہ قيد ڪيو هواءِ پوءِ نڪري نٿي
گهر آيو- ڪرامات ڪٿان آئي، ڪنهنکي ڏيکاري بہ
اٿس ڇا- پرالبد اٿن چنگي تڏهن ڳاڌيسر ٿي و يڻا آهن-
جن وٽ ڪرامت هوندي آهي سي ڪي ڪنهنجا رو ڪيا
رهي سگهندا آهن ڇا- ڪير ٿو جڳہ ۾ پنهنجي گهٽتائي
هوئڻ چاهي - ۽ جنهنجي لاءِ تون پيو بڪين تہ هو اوتار
آهي ۽ سندس تڪر ڪرائي وڏائي پيو ڪرين سو جو
سري نانڪ (ايشور جي پورن اوتار) سان ريسر، تو ڪري
سا ڳالهہ ڪا بهندي ڇا- پاڻي پراڻي چيو تہ ستگورو جي
جوت هڪڙي ڏائي آهي فقط سرير ڇهہ ڌاريا اٿس ۽ سندن
وڏيائي بہ اها ساڳي آهي پر ڪرامات نتا ڏيکارين سر وچڙ
ڏاءِ بہ - سري گورو انگد صاحب ستگورو نانڪ صاحب
جو ڙپ هوا، تو هين سچيو ڏايا نہ تنکي چئن ڪري ج
ڳوٺ مان ڪڍي ڇڏيو هو تہ هڪدم نڪري هليا و يا بہ
شڪتي نہ ڏيکاريائو، ساڳي طرح سري گورو امر داس ساءِ چاتي
واري لت سٺي، ڪشت بہ ڪهڙو ٿين جو عمر ۾ تمام وڏا
هوا تب ڪرامات ڪان هلايائو ۽ گو وند وال ڇڏي هليا
ويا جتان پوءِ بابو پيو و صاحب وٽي وٺي آيو- سري گورو

مهاراج سمنڊ والـکر مهان ڪنيـر آهن ۽ ڪير اهڙو ڏيرجوان
آهي جو انهيءَ جو الت لهي سگهي- هو سمير پرت والـکر
اچل آهن تنکي ڪير چلائمان ڪري سگهندو، هنهنجي
گتي ڪيهه به جاتي نٿي وڃي - مـــگر جنهنجي هت ۾
گورڙي عظمت آهي سي جڳت ۾ وڏائي جي آمر، رکي
اُسکي پڌرو ڪن ٿا ۽ ڪهت درجي جا آدمي اُن جي
تعريف ٿا ڪن ۽ الهي درجي وارن آدمين کي هنن
اڪاڏ ساگرن جي پروڙ ڪتان آئي ۽ اچانتاهه ۾ سنڪور هه
تو دلجي وڏائي رکن ٿا جو توهين هنڪان عمر ۾ وڏا
آهيو تنهنڪري واجب آهي ته توهين هوط مهجي پاط ۾
ميال ڪريو ۽ وير چوڏي سڪر ۽ جسر، ڪٿو - ۽ توهين جو
ترڪن جي اڳيان وڃي پڪارو ڏهندا تنهنهر ۾ سوامي
پنهنجي ڪهتائي ٿا جاڳن هو ته وڏن جو ڏالو ساڪيوني
آهي ۽ درڪو اٿين هولدو ته هي سري ڪورو رامداس
صاحب جو اولاد آهي- اهي وڏيچار دل تي آڻي هنهنکي من
۾ لجه ٿي ٿئي ۽ انهيڪري ٿي هو دليون جاليون تومان
سان ميلاپ ڪرط چاهين ٿا- مهروان تنهنجي ڪانڙ جي
هيو ته تري لٿو وڃي منهنجي اکين اڳيان - پنهنجي
[illegible] ڪهورو تجين ته هليو وڃ - ناحق وهه مار جو تو
ڪائين- ايترو پڌي پائي پيڙو ۽ پائي پراڻو پڇي آڻي ڪوا
ٿيا، پڙڻين ته متان سري ستگورو ڪاوڙ ڪن - ۽ صاحبن
وٽ پهچي سارو حال هنجو چڱي سطاياءُ - سري ڪورو
مهاراجن تنهنجي هيو ته هلو ته اسين پاط هابي هنکي وينٿي

ڪڙيون مين ٺهراءِ ڪري وڃهي- پائي جيٺي عرض ڪيو
گورو جي توهين نہ وڃو - مهروان بہ پرٿيمي جهڙو آهي
جنهن پرٿيمي سان وڏن ستگورن ڪيترا حيلا ڪيا ۽
ڪيترا پيرا ويٺيون چوائي موڪليائونس پر هنجي مت
اهڙي ابتڙ ٿي پيئي جو ائين ٻئي جاڻائہ هي جو مونکي
منٿون پيا ڪن سو مون ڪان ڊڃن ٿا ۽ ٺٺهن ڪري
هيڻائين ٿا وڃن ۽ آخر صلاحي سميت مري ويو پر پنهنجي
هٺ کان هيٺ نہ لٿو. صاحبن فرمايو پيارا تنهنجو چوڻ
سچو آهي تنهن هوندي بہ هڪ دفعہ اسين هنکي ڏسي
ڇڏيون تہ چڱو - جيڪڏهن نہ مڃيائين ۽ نٽر ٿي ويٺو تہ پوءِ
پوڀين سميت ڏاڍا هٿ هڻندو ۽ پڇتائيندو ۽ هڪواري
اسانکي وينتي ڪرڻ واجب آهي جو جو هو دکي آهي ۽ دانهين
ٿيڻ ٿو گهري ۽ ڏاڏي جو شهر ڇڏي ويا آهن ۽ جڳت ۾
ننداڪندا ٿا وتن- ايترو چئي ٿورا سڪہ پاڻسان وٺي پرم
پريين ستگورو هرگوبند صاحب هنڌائهن هليا- اڳيان اپماني
مهروان پاڻکي گورگادي تي ويٺل چائي، ڪيترا ڪنگال
سڪہ پاڙوت وهاري ڇڏيا ۽ پاڻ ڪڙي ڏاڍهي جي مٿان
ڪٽ تي چڙهي ٺهي ويٺو- پريان ڏٺائہ تہ سري هرگوبند
صاحب (مست هاٿي وانگر سندر ۽ آنند ڏيندڙ، قداور
ڏيل وارو جنهنجون ٻاهون ڊگهيون هاٿي جي سونڊ وانگر،
قابل ۽ سپر چيلهہ سان ٻڌل، منهن جا وار اونداهي رات
کي لڄي ڪندڙ ۽ راجائي چهن سڀئي انگن ۾ موجود)
هليا پيا اچن ۽ جيسيتائين پري هوا تيسيتائين پٽي نهاريو ۽

جڏهن ويجهو ٿيس، تڏهن منهن ڦيري ٻي پاسي ڪيائين
مهاراڄن جو سندر سروپ ڏسي لشڪر ڇرڪي پيس —
منهنجي ڪنگڻ سڪڻ کي اول ئي سيڪاري ڇڏيو هوائين
۽ جڏهن اچي ته اوهين لڪي اُٿجو ۽ ته وندنا ڪجو —
ڪو آدر ڪريس لڪو سائس ڳالهائي ۽ مورتون ٺاهي
ڪنڌ هيٺ ڪري ويٺا رهجو — ايتري ۾ ٻوڪر لڪندن
سري ستگورو الدر لنگهي آيا ۽ مهروان ڪي وندنا ن
ڪري سندس اڳيان ويهي رهيا ۽ سڪ ڪان پرساد ڪڍائي
ڏيا هوا سو پڻ اڳيان رکايائونس پر هو اهڙي موڻ ڌاري
ويهي رهيو جڻڪ ڳالهائڻ اچيس ئي ڪونه —

اهنڪار سان ڀريل مهروان سيجا ئي چڙهيو ويٺو
هو ۽ ڪميدان ستگورو انجي اڳيان هيٺ ويهي نماڻا
ٿي ڪڏهن ڏانهن نهاريندا رهيا — ڀائي بڌ يچند ڪان
اهڙي اليت سهاري نه ويٺي سو تڏهن جوش لڳو سري
گورو جي هنکي ته کيت ۽ ڏاڍي جو ديد ڪون پيو
سگر توهين سچي جڳ جا سرو مڻي آهيو سي هيٺ ڇو ڏا
رهو، اُٿي مٿي ٿيو ۽ سائينجن پيرن جا پير ۽ ميرن جا مير
آهن ۽ اوهانکان ڪو پيو وڏو ڪنهير ڪوٺهي — مهاراڄن
فرمايو ڀائي هنجو ٻي منهنجي ٻي ڪان عمر ۾ وڏو هو
هي پڻ موڪان اڳي جائو هو ۽ مان هنڪان ننڍو آهيان
منهنڪري مٿي ويٺو لائق هي منهنجو وڏو ڀاءُ آهي
مونکي هيٺ ويهڻ ئي جڳائي ٿو — سري ستگورن
وڏن سٺي سڪ ماڻ ڪڍي ڪئي، ڏکر ڏکهڻوئي ٿيس

۽ بيوس هو - انهيطرح و... [illegible] ...ڪي ۽
مهروان ڪچيو ڪين تڏهن صاحبن [illegible] مڪر ڪنول
سان ميٺيان ڪومل وچن چيا تہ پيائي جي ڪاوڙ ڇڏي
مونکان منهن ڪريو ۽ مونسان روبرو ٿي ڳالهايو ٻولهايو-
اوهين دانهون ڏيندا ڇو ٿا ڪهمو - بلاشڪ اچي اندر تسر
۾ رهو- جايون، ڌن، زمين ۽ پدارٿ جيڪي تـوهين
چئو سو توهانکي ڏيان - توهين تہ ڪن کي منٿون نہ
ڪريو - توهانجي ۽ اسانجي لچہ سپ ڊڪرپائي آهي-
پاڻکي گورو سيڪي ڏنو آهي پـوءِ ڇو نہ پاڻ ۾ ملي
خوش وقت گذاريون - ۽ پاڻ ۾ سلوڪ نہ ڪرڻ ڪري
ڊڪو تہ جڳت ۾ توهانجو اپجس ٿيندو ۽ پيو تہ مون
سان وير وڌندو ۽ تنهن هوندي بہ حاصلات ڪاله ٿيندي
۽ اوهين بہ اوترو ، ٿيندءِ جيترو توهانجي پٽ وٺيو - آن
جي بہ سڄي عمر وير ڪندي گذري ويندي تہ ويـر
وڌائيندو ٿي رهيو پر سڪہ ڪو نہ پائيندا ۽ دو ٻـہ سراسري
سندس قصور جنهنجو توهين پاڻ تدور ڪري ڏسندا
تہ معلوم ٿيندو - اهي وچن ٻڌي مهروان ڪليو ، ڇوڙ
لـڳو تہ منهنجو ۽ تنهنجو ميلاپ ڪٿن ٿيندو ، تنهنجو
چوڙ سچو آهي پر تيسيتائين جيسيتائين تنهنجي ڇاتي تي گنت
نہ آئي آهي اجان تہ چنتا الٿيڪي ڪان، سکيو ٿيو سمنبو
پيو آهين ۽ جيڪڏهن منهنجو ڀي ڪهہ نہ ڪري سگهيو
آهي تہ حرڪت ڪانهي پر هن پهاڙي جي وقت مونکان
جوائي موڪليو هو تہ پٽ توکي سڄي ورثات جي سڪ

تنهنڪري جئن ٿي سگهيئي تئن منهنجو بدلو وٺجه
جيڪر ڪو رڳو پنهنجي چالاڪجه ۽ اهڙو اپاءُ ڪجهه جنهن
ي اِي ٻئي پٽ پٽي قيد ٿين يا پنهنجي جا پران وڃن
ن ڏاڏي جي سڄي مالڪيت جو مالڪ ٿين ۽ تڏهن
فقط پالڪي منهنجو سڳاري ۽ سپاٽر پٽ جا طجه
مان پرالن و چيط ڏئين ٻه توسان ميلاپ ڪندس
جي عمر پنهنجي پتا جي آپد يش پنيان خرچ ڪندس،
ڍاڪي مان آپار رچط لکو آديان حياتي آهي ته توکي
س المورتسر ڪان پادو ڪڍندس ۽ ٻوءِ جڏهن تون
يد ٻولدين يا پاڇي نڪرندين تڏهن ئي مان سپاٽر پٽ
يڪبر، — منهنجو پتا مها پرر ڪه ۽ ٻورن سدت هو ۽
لجو چيل وڃن ضرور سڄو ٿيندو — ۽ جيڪو ڪرهن
منهنجي لاءِ الت سمي فرمايو آهي سو منهنجي اکين
ي آهي — ارمان آهي ته اوهان ٻئي پٽن کي لٽي ئي
ڪاهي جي دميشہ اسالکي ميلاپ ڪرط لاءِ چولدا ڏا
اچو ۽ دو ڏاڏهن ڏاڏي جو شهر ولي ڪٽي پنهنجي دت
ڪيو الو ۽ پالڪي و ڏا ڪورو سڏائط لڳا آهيو — منهنجي
ڪرپالو پتا ڪي اهڙو خيال نه ٿيو نت جئن ملڪي
او دالجي پنيان پيو دو تئن ني او دالکي پڪڙائي آلجي
دت ۾ ڏيٺي چڏي دا پر داطي ٻه مان توکي مارائيندس
۽ تدهن ڏيهاڙي ئي منهنجو ۽ تنهنجو ميلاپ ٿيندو ٿي
ويندو — الد ر ۾ ڪهت ۽ پادران مٺي زبان ادا سکي
ٿنگي تو ٻئي ڪان سکي آهي —

پر ٻيو س هو - انهيءَ طرح ۽ گهڻو سٺي ڏاڍو ڪروڌ جاڳيو
مهروان ڪيچيو ڪ [illegible] سنگورن جي ننڍا ڪندي ٻه ٽنو
سان هيٺيان ڪ [illegible] ۽ پائي پراڻي آهڪ سکر هڪدم جهڳڙي
موڙائهن [illegible] ته جي اسان سان هٿ ڏو اڏڪائي ته
اوهين [illegible] لائق آهي ٿهڙيائي سيڪٽ ٿا ڏيو نس ۽ اڃان ڪاوڙ
[illegible] ڪجهه ڪهٽ وڏ ٻولڻ لڳا ته هڪدم سري گورو
گوبند صاحب هٿائين ڇي اسين هننجي گهر ڀيهي آيا
آهيون ۽ هننکي راضي ڪرڻ يا ناراض ڪرڻ ۾ توهانجو
ڪم ڪونهي ۽ توهين ڪجهه به نه ٻوليو - داسن کي
انهيءَ طرح منع ڪري سري سنگورو مهروان جي پيرن
تي ڪري پيا ، فرمائڻ لڳا ته پائي توهين موکان چار
ڏينهن وڏا آهيو تنهنڪري مان توهانکي سامهون ٿي
ورندي نٿو ڏيان مگر توهانکي به ويچار ڪرڻ کپي ۽
ڪروڌ نه ڪريو ڇو جو ڪروڌ ڪرڻ ڪري ماڻهو جو
ٻوڌ هليو ٿو وڃي ۽ پڻ ڪروڌ پاپن ۽ فساد جو مول آهي ۽
ڌرم کان ڦيرايو ڇڏي ٿو ۽ ڪروڌي نرڪ ۾ پوي ٿو ۽ نه
ڪرڻ جهڙا ڪم ڪروڌ جي وس ٿي ماڻهو ڪري ڇڪي
ٿو ، توهين انهيءَ ترسر هلي جيڪي جايون پنهنجيون آهن
سي سڀ وڃي هٿ ڪريو ۽ ٻي به جيڪا شيءِ وسٽ
توهانجي هجي ته ڇئو توهانکي ڏيان ۽ پڻ غصي ٿيڻ
جو ڪارڻ ٻڌايو ته مان انکان ڪنارو ڪري توهانکي
راضي ڪريان - گذريلون ڳالهيون چت تي نه آڻيو
۽ جنهنمان شانت ٿئي ۽ سکر جي پلڪ گذري

و ويچار من تي ركو - ايترو ستي مهروان ...
کن ڌاهن اکيون ڦرايون ۽ دوڙ لسکڻ ...
ڏهڪي منهن کان ٻري ۽ هي کنوار مدهڪي ...
سي ڪين لٽ پنهنجو ميلاپ اڄ گهندو ...
سيون پيلون ڌسڪ ۽ ايندي ڏينهن - هن ...
مدهڪيون اکيون، جيئون رت ڦڙا ۽ ڇاتي پيٽي ...
تيا ڪڻو روڻ ڄڻي منهن ڳاڙهو ڪري لڙڪ ...
ليو ۽ تاوار مٿ ۽ ڪٽي ڪري ڪري ڪورو ...
هڪي سو رمتا جاڳائڻ لڳو - ڌرم مورت ...
ڏي جوان ۽ چهرا لڏان سڪورن ويچار ڪيو ته انسان هي
ڪٽي ايلاڪا مٿي ته ڪورو جو ڪل سڀ ...
ت هي ڪنهنجي ٻار ٻڌ ڪي من والکي
سمان لي رڏي ڦر جڏهن ...
ڪوني ته پوءِ ڪنهنجو وس مانند ۽ فرمايائين ته اوهانکي
ڪورو جو سواپ آهي سو ڏسجي ٿو ته اوهين سڀ گهندو ...
۽ ڏون ٻه اڻي والکو سدا ڇتو ڻ ۽ فاطان رهندين بالڪ
تنهنجو ولس ٻه هميشه ڪٽيون ڪيندو رهندو ۽ ٻئي
جو ٻڌ ڏسي او والدي ڏاڍي سولدي رهندي - ۽ هن
سکين چنکي ڏون کنوار ڪولين لو، تنکي تنهنجو ڪل
سڪو روڪري ٻر چيندو، منهنجي تابع رهندو، منهنجي پهل
ولندو بالڪ منهنجون خدمت ڪري آجيو ڪندو ۽
دين ڦي منهنسارو ملندو ۽ ڪهر ڪهر پنند ۽ ڇڙهون ڪائيند
قولدو - ۽ منهنجي ويٺي ڪرڙ سان به جو تنهنجو ميلاپ
لئو لئي تنهنمان صاف آهي ته اصل ڪيڙ ئي ڪا اڄڪ

تي ڏسجي ۽ ڪو سمو اهڙو ٿيندو جو اوهين گور گهر
سان ملڻ چاهيندا تہ هي سڪ تو هانڪي ٿڙي ٻاهر ڪڍندا
۽ پڇسو بہ ته ڏهين ڏيندو جڏهن هنجي پهل وٺندو يا
چاڪري ڪندو - انهيطرح سراپ ڏيئي ٻورن ستگورو
اُتان اُٿيا - ۽ هو وڃي گهٽ ٻوليندو رهيو پر مهاراجن اُتر
ڪون ڏنو - تحقيق وڏا وڏا ڀائي پائي نمي هلندا جڏهن
ڦلدار درخت زمين جي طرف جهڪندو رهندو آهي ۽
جيڪو ٻانس وانگر اوچو سر رکندو سو ٿوري دير ۾ سڙي
خاڪ ٿي ويندو ۽ گورو مهاراج پربت جي سمان گنڀير
آهن تنهنجي مٿان جيڪڏهن ڪو وڄن جي سمان اُپري
ڪڙو ٿيندو تہ هنجي گورائي ۽ هنجي هلڪائي لڪل
ڪان رهندي ۽ آخر هڪڙو ڏينهن اهڙو ٿيندو جو اُنهن
وڄن جي چالڪهہ ٿي ويندي بلڪ پنهنجو سر ٻہ وڃائي
وهندا ۽ پربت جي گهٽتائي ڪان ٿيندي - تنهن وانگر
جيڪڏهن سري گورو هرگوبند صاحب هنڪي وجي مٿو
ٽيڪيو تہ اُنہ صاحبن جي مهما جي ڪا گهٽتائي ڪان
ٿي پئي ۽ ٻاهر نڪري آهستي آهستي اچي پنهنجي ڏيري
تي پهتا ۽ مهروان جنهنڪي پنهنجو ٻاءُ چاڙهي گڏ جڙ ويا
هوا تنهنجي نيچتا، پيءُ جي پڌائڻ ۽ وير وڌائڻ جي
چترائي، اهنڪار، ڪروڌ ڪرڻ ۽ ڪپٽ رچڻ ۾ وڏي
پد رکڻ تي ارمان ڪائڻ لڳا -

۽ هو ڏاڍهن مهروان، سري ستگورن جي وڃڻ ڪانپوءِ
چيڪ ايمان جي ڏيري مٿان چڙهي جهولڻ لڳو ۽ پنهنجي

سکڻ کي پنهنجي مهما بداٽط لکيو ته ڏٺو، ڪٿين اهي
جو اسالڪي پيوي پيو ۽ ولدنا پهگيه ڪهڙ بہ اسالجو آهي
۽ هي ته فلنا مسددن کي رشوتون ڏيئي کو رو بطيا آهن
پر اما خبر سيٺي سڪڻ کي ڪاهي ۽ له ڊ اسالجي مهما
ڪان واقف آهن ته ڪر سددن ڪورو اسالجي زاکيان
لمندو آهي - شايد ڪنڪي خبر به مولدي پر جو ته ديکان
ديکي دشوت ويندا آهن - ۽ اڄ جو اسالڪي پرداٽط لاء
حتي آيو ته متان ڪا ڳالهه بگڙي اوي ته جو منهنجي
ملاقات آهي شاهه جهان سان تنهنجي سڌ وڃي ڪٿين
منکي ڏني آهي تنهنڪان وڃي اسالوت آيو جو پر اسين
ته اهوا احاط ڪين آهيون جو لهي جڙي ڳالهه جو زبان
ڪنداسون - شاهه جهان الجام ڪيو آهي سو نرور منهنجو
ڪم سڌاريندو ۽ جلدئي پنهنجي اپ کي دولدو اڳرا
مرکوپند کي ڏمڪاڻي ناطي ني ڪم پورو ڪري ڏيندو -
جيئو ٺيڪ ٿوي مي به تو ته دالمٽي مايي المعرفت رهو
پر مان شريڪ ٿي دوطي ٿي ٿو وڃان ابا ڳالهه چڱي له
لڳندي تنهنڪان ٿو له پنهنجي زور سان سيکجه ولي
پوءِ وڃي پنهنجي ڏاڏي جي لنکر ۾ سکي ٿيان - ايترو
سڱي داس مت پڏي دوط لکيس، ته توفين سنکو رو جا
وڏا فرزلد ۽ سيدي وسعن جا اڏڪاري آهيو ته ابا سڌ
ساري خلق کي به آهي اتيادڪ خوشامند جا لفظ چئي
منکي خوش ڪرڻ لکيا ۽ جو به اهڙو مکن تي ويتو جو
داٽط لکيو ته کورتا اوس مولکي ملندي ۽ الهيڪري

تي ڏسجي ۽ ڪو سمو اهڙو ٿيندو جو اوهين گور
سان ملڻ چاهيندا ته هي سڪ تو هانڪي ڏاڍي ٻاهر ڪيندا
۽ پڇسو به تڏهن ڏيندو جڏهن هنجي پهل وٺندءِ يا
چاڪري ڪندءِ ـ انهيطرح سراپ ڏيئي پورن ستگورو
اُتان اُٿيا ـ ۽ هو وڏ گهٽ ٻوليندو رهيو پر مهاراجن اُتر
ڪون ڏنس ـ تحقيق ويڏا وڏ يائي پائي نمي هلندا جيئن
ڦلدار درخت زمين جي طرف جهڪندو رهندو آهي ۽
جيڪو ٻانس وانگر اوچو سر رکندو سو ٿوري ديرءِ سڙي
خاڪ ٿي ويندو ۽ گورو مهاراج پربت جي سمان گنڀير
آهن تنهجي مثال جيڪڏهن ڪو وڻن جي سمان اُپري
ڪڙو ٿيندو تب هنجي گورائي ۽ هنجي هلڪائي لڪل
ڪان رهندي ۽ آخر هڪڙو ڏينهن اهڙو ٿيندو جو اُنهيءِ
وڻن جي ڇانگهه ٿي ويندي ٻلڪ پنهنجو سر به وڃائي
وهندا ۽ پربت جي گهٽتائي ڪان ٿيندي ـ تنهن وا
جيڪڏهن سري گوزو هرگوبند صاحب هنڪي وڃي
ٿيڪيو ته اُنهه صاحبن جي مهما جي ڪا گهٽتائي د
ٿي پيئي ۽ ٻاهر نڪري آهستي آهستي اچي پنهنجي ڏ
تي پهتا ۽ مهروان جنهنکي پنهنجو ياد جا ڻي ڪئي
هوا تنهنجي نيچتا، ٻيءِ جي پڌائڻ ۽ ويرو ڏاڍ
ڇترائي ، اهنڪار، ڪروڌ ڪرڻ ۽ ڪپٽ رچڻ
پڪ رکڻ تي ارمان ڪائڻ لڳا ـ

۽ هو ڏاڍهن مهروان، سري ستگورن جي و
جڳڪ ايمان جي ڏيري مثان چڙهي جهوڻ لڳو

سکن کي پنهنجي مهما پڌائڻ لڳو ۽ ڏٺائين ته هن جو
جو اسالڪي بيري پيو ۽ وڌندو پيو ڪجهه اسانجو آهي
۽ پر ڪيترا متعدد ان کي ڌڪيو وڃي ٿو ۽ بند ٿيو آهي
پر اڃا خبر سيتي سڪڻ کي ڪانهي ۽ هو اسانجي مهما
ڪان واقف آهي. ۽ ڪو سندن ڪورو اسانجي اڳيان
لمبدو آهي - شايد ڪنهن خبر هوندي پر هو ته ديکان
ديکي هلائيندو آهي - ۽ هي هو اسالڪي پڙهائڻ لاءِ
هي آيو ته ملتان کان ڪجهه بگڙي پوي جو منهنجي
ملاقات آهي شاهجهان سان تنهنجي سد وڃي ڪنهن
هنڪي ڏني آهي تنهنکان ڏجي اسالوت آيو هو پر اسين
۽ اڄا اڄاڻ ڪين آهيون جو لڳي جڙي ڳالهه جو ذري
ڪندا سون ۽ شاهجهان الجام ڪيو آهي سو تنهن منهنجو
ڪم نڪاريندو ۽ چاندني پنهنجي ڏني آهي جو تنهن
مرڪو بندڪي ڏمڪائي پاڻ تي ڪريو ۽ ڪجهه ڏينهن
چيتو ليڪ جوڙي مي ۽ ٿو ۽ ڏيکي هي [illegible]
پر هن شريڪ جي جوڙ تي جو ڏني ته ڳالهه [illegible]
ڦيندي تنهنکان جو ته پهنجي ڏورو سان [illegible]
پر ۽ جي پنهنجي ڏاڍي جي ڳالهه سان [illegible]
ملڪي ڏس هت پڙهي جو ڳالهه ته توهين [illegible]
۽ ڏا فرزند ۽ سيدي ۽ سعد جا [illegible]
ساري خلق کي ته آهي اتفاق خوشامد جا [illegible]
حنيڪي خوش ڪرڻ لڳا ۽ هو ته اڳرو مڪين کي [illegible]
پڙهڻ لڳو ته ڪورٽ اوس موڪل ملندي ۽ اهڙي

ستگورن جي چوڻ تي ته ماڻهو ۽ روزمره واڌاري ڪندا
ڌارڻ لڳو —

سري گورو مهاراجن کي انهيءَ طرح لاهور ۾ رهندي
ڪيترا مهينا گذري ويا سک سنگت جيڪا درشن لاءِ
ايندي هئي سا اول سري امرتسر جو اشنان ڪري
پوءِ آتان صاحبن جو لاهور رهڻ ڪري سوامين رت
پهچندي هئي — ماڻهو طرح طرح هٿيار ۽ عمدا گهوڙا ڀيٽا ۾
اچي ڏيندا هوا ۽ ستگورو انهن کي ڏسي خوشي ڪندا
هوا ۽ جنهن پاسن جا مسند گورو جي ڪار آڳاڙي آڻيندا
هوا انهيءَ ڪري روزمره لاهور ۾ خلق جي واڌاري ٿيڻ لڳي
۽ بيشمار سک درشن لاءِ اچڻ لڳا — گورو جا سک
املاڪ وستون، ڏن، ٻلاگهوڙا، فولادي تکا هٿيار جيڙو ڪ
بڻهچيون، ڍال، ڏلش ۽ بندوقون وڏا وڏا ملهه خرچي
وٺي گورو مهاراجن وٽ ايندا هوا ۽ خوشي حاصل ڪندا
هوا — اُن وقت سڀني ديشن نديون وڏن کوٽن ۽ شهرن
۾ جنهي طرف اهڙو ڪو هنڌ ڪون رهيو هو جتي سري
ستگورن جي سکي نه هئي مطلب ته هر ڪنهن پاسي
گورو مهاراجن جي سرشت جس جو چندو تاڻجي ويو
هو — ۽ اهڙو ڪو ملڪ ڪون رهيو هو جتي صاحبن جو
ذالو نه ٿي پڙو —

ستو ۽ ٻلوند ربابي جي مهاراجن جي حضور ۾
ڪيرتن ڪندا هوا تنهجو انهن ڏينهن ۾ سمو اچي پورو
ٿيو ۽ انهن ٻنهي لاهور ۾ سرير ڇڏيو جنهجي جاءِ تي بابڪ

۽ جوکو ٿالي هٿيار رکائي مٿرو ٿيا جي پنهنجي ...
ڏيئي سان دڙڪا ڏاڍي موج رکندا هوا ۽ سک سکي ...
انهنجو راڄ سٺي کٽون پسرسن ٿيندي هئي ۽ ...
ڏ ن ملندو هو ن.

اٿي پيا ٻه ٽي مهينا گذريا، خبر آئي ته جهانگير
بادشاه وفات ڪئي. جنهنڪانپوءِ شاهجهان راڄ سنڀاليو -
سينڌ ديس تي انجو حڪم جاري ٿيو، جتان ڪٿان
کٽان امراء، راجائ قلعيدار ۽ پيا وڏا لوڪ لڏ رانا ڪٽي
اچي هنسان مليا - دائي ۽ گهوڙا پڻ کٽان ڪـڏ ڪياءِ ۽
جتان جيڪي چاهيندو هو سو اتان ڪهرائي وٺندو هو -
جڏهن انهيطرح ڪجهه ڏينهن گذريا ۽ جيڏانهن ڪيڏانهن
شاهجهان جي تخت ڏٺي ٿيڻ جي مشهوري ٿي ويئي
تڏهن هن پنهنجا نوان بند وبست رکيا جنهنڪري سڀ
ننڍا وڏا هنجي تابعداري ۾ رهيا -

سري ستگورن وٽ پڻ ان والـڪر سک سنگت
ايندي هئي ۽ هٿيار، گهوڙا ۽ ڏن آڻي پيٽا ڏيندي هئي -

ڪابل ۾ ڪڙو سک وڏو ڏاوان رهندو هو جنهنجو
ڏلڏو هڪدم ڳورو هولڊ ۾ هو - هو پنهنجي ڪٽني مان
ڳوڙو جو ڏهون حصو ڪڍندو هو ۽ هڪڙي سال وڏو
فائدو ٿيس جنهنڪري صاحبن جي رقم به وڌيڪ ڪٺي
جمع ٿي - هنکي معلوم ٿيو ته سري ستگورو عمدا ن
گهوڙن تي ڏاڍو پرسن ٿا ٿين ۽ اهي انـڪيڪار ڪري
سکن تي وڏيون بخشيشون ڪندا ۽ ٻاڻ گهوڙي جي

سواري جا ڏاڍا شوقين آهن ۽ شڪار ڪرڻ به ويندا آهن-
سو نوٽ هن وقت گهوڙو جن جو ڏن به ڪجهه جمع آهي
ڪو عمدو گهوڙو ملي ته جيڪر وٺان - اهي خيال ڪري هو
ڪابل ڇڏي مسافري تي نڪتو، ڪهڙن هنڌ ڦريو پر گهوڙو
هٿ ڪون لڳس نيٺ بلخ بخاري ويو ۽ اُتي به ڪيڏي
ڳولا ڪيائين مگر اجائي تي آخر هلندي هلندي روم ولايت
آيو - اُتي ڏٺائين ته هڪڙي سوداگر وٽ اراڪي گهوڙو
آهي پر ملهه وڏو ٿو ٻڌجيس - تنهن پڇا ڪري آئين
ويو ۽ وڃي گهوڙو ڏٺائين ۽ هٿ ڦيري معلوم ڪيائين ته گهوڙو
ميان سندر آهي ۽ پڻ گهوڙو جي چڙهي لائق آهي تنهن
سوداگر کي چيائين ته هن گهوڙي جو ملهه ٻڌاءِ مان خريد
ڪندس - سوداگر چيو ته هي گهوڙو تنهنجي وٺڻ ڪان
زور آهي ڪو بادشاهه خريد ڪري جنهنکي ڏن جي پرواهه
نه هجي - سگهه چيو ته تنهنجو وچن سٽ ٿيندو ۽ هي
گهوڙو سچا پاتشاهه قبول ڪندا جنوٽ ڏن جي ڪا ڪمي
ڪانهي بلڪ هو من ڪري ڏن کي ڪجهه به نٿا سمجهن-
سوداگر چوڻ لڳو ته جيڪڏهن وٺڻو اٿيئي ته ڪن ڏيئي
ٻڌ هي گهوڙو مان سچو ٿو چوان ته لهي سوا لک روپيه
پر توکان هڪ لک وٺندس، الکان گهٽ بها تي ~~هٿ~~
ايندءِ - سگهه ملهه سڻي گهڻو خوش ٿيو مگر ويچار ٿيس
ته صاحبن جي ڏيڻ حصي جي ايتري رقم ٿيندي ڪين
پر هاڻي مان هنکي ڇڏي ڇڪو آهيان، ته هي گهوڙو سچو
پاتشاهه وٺندو تنهنڪري وٺڻ اوس گهر جي پوءِ آئيندو

جيڪو واپار ڪندس تنهنجي نفع مان اڌ ٿي ڀاڱا ڪري
ونندس- اهو خيال ڪري ڪي لک روپيه ڏيئي ڪهڙا
اُٺان ڪوٺائي ورتائين جو بازيگر جي بازي وانگر لهندو ڪڍندو
بيهر لڪتو- مڪڙو هو پلوان ۽ پيو ٿيڻون تنهنڪري جتي
تتي وڃي هنکي ڪابل تائين پهتو ۽ اُتي هنکي پرائن ڪوڙن
۽ ڏکي بالوقت سنڀاليائين جيستائين ڪابل جي سنگت گورو
جن جي درشن لاءِ تيار ٿي- ۽ آخر ڪهڙي سک مان سيڌي
سان گڏ جي نڪتو ليڪن گهوڙي جو وڏو ويچار هوس
ته متان ڪو امراءُ ڏسي وٺي ۽ بادشاهه کي خبر پهچائي
تنهنڪري هنکي لڪائيندو ۽ ڇولين گودڙين ۾ ڪاڍيندو
آيو ته شال ڊرڪهن کو رو مهاراجن تائين پهچان. اهڙي طرح
سنڀاليندي اٽڪ دريائه جو پتڻ لنگهي جن پر ٿيا ته مڪڙي
امراءَ جي نظر گهوڙي تي پهچي ويئي جو پشاور ڏانهن
پئي ويو- الوقت گهوڙي کي بر اهڙو تيز اهي ٿيو جو جن
ڪيترو بر جهليس ته جهل ني ڏئي آخر جتن تتن آهستي
آهستي ڪري ڏاريائيس تڏهن دور ٿيو- امراءُ گهوڙو
ڏسي اهڙو لوڀجي پيو جتن پنو رکل تي موهت ٿيندو
آهي-سو ويجهو ٿي پڇيا ڪرڻ لڳو ته هي گهوڙو ڪنهنجو
آهي ڪٿان اچيتو ۽ ڪيڏانهن ويندو- سک چيس ته
ستگورو هرگوبند صاحب جن خريد ڪيو آهي ۽ انهن ڏانهن
ٿو وڃي- مور ڪر امراءُ من ۾ ويچاريو ته هي گهوڙو بادشاهه
جي چڙهي لائق آهي ۽ جنهن مهل هو هنتي سوار ٿيندو
تنهن مهل خوش ٿي ٻنهنجي ڏاڍي ساراهه ڪندو ۽ ٻر

ڪهڙي دستور هنڪان ڪهڙو وٺي هنئاءِ پهچائجي ۽ تنهن
ڪانسواءِ گورو جن به بادشاهه وٽ رهنئا مٿان ائين ٿئي
جو اهڙي گستاخي ڪان خفي ٿي آئتو بادشاهه مونٿي ڪاوڙجي
تنهنڪري خبر لکي ٿو موڪليانس پوءِ جي خواهش
هوندي پس ته پاڻيهي ڪهرائي وٺندو ۽ جي ادب ڪياءِ ته نه
ڪهرائيندو پر مونٿي پوءِ ميار ڪان رهندي- اهڙو ويچار
ڪري خط لکي هڪڙي سوار کي ڏناءِ ته هي هڪدم ڪٽي
بادشاهه وٽ وڃ ۽ دل ۾ چوڻ لڳو ته جيڪڏهن بادشاهه
هن گهوڙي تي چڙهي ٿو ته مونٿي ڏاڍو خوش ٿيندو ۽
گهڻون انعام ڏيندم- سوار منزل طئي ڪري بادشاهه وٽ
پهتو ۽ پروانو اندر موڪلي ڏناءِ- شاهجهان خط پڙهي
احوال معلوم ڪيو ۽ گهوڙي ڏسڻ جي گهڻي خواهش ٿيس
۽ هن آدمي کي پاڙوٽ سڏائي پڇياءِ ته اهو گهوڙو ڪاڏي
ڪٿي آهي جنهن جيو ته ٻه ٽي منزلون پٺتي آهي گورو
وٽ وٺي پيا اچن ۽ گهڻي سنگت ساڻس آهي ۽ مان فقط
سڌ ڏيڻ واسطي ترت ڪاهي آيو آهيان- بادشاهه ايترو
ٻڌي هڪڙي امراءِ سان ڪجهه لشڪر چاڙهي موڪليو ۽
گهوڙو پاڙوٽ ڪهرائي ورتاءِ-

سڪر ڏاڍو دکي ٿيو پر ويچاري جو وس هلي ڪون
سگهيو ۽ گهوڙي جي فڪر ۾ غلطان ٿي سڀ سنگت کي
پٺتي ڇڏي رکو پاڻ سڌ ڏيڻ واسطي ڇڪندو لاهور
گورو جي ڏيري ۾ آيو- ۽ بلڪل دلگير ٿي ستگورن
جي حضور ۾ پهتو، هٿ جوڙي متو ٽيڪياءِ ۽ اکين مان

ڏائيندو ساههوان بيهي رهيو- زبان مان ٻولي
سکهيو پر منهن مان شوڪ ظاهر ٿئي ڏٺس- سڪون ن
ٽي پڇيو پائي سڪا سٽاء پنهنجي الد رجي ايلاڪا
ن ڪو مانجي ويو اٿيئي ۽ ڏاڍو غمگين ٿو ڏسجين
و ڏٺ ڪم بگڙيو اٿيئي ٿا- سڪه ڏٺ هن ڏيرج ڏاري
تي آسٽي ڇڙ سري ۽ رو جي وڏو ڪم بگڙيو آهي
ڇلاء مون ڏاڍا جتن ڪيا ۽ ٻاجه پخاري آڌ ڪ شهر
ر يندي ڪٺون وقت وڃائي پرير رکي روم ڏاء ويسر،
سکه رو پير ڏٺي ڏڪرو مهان سند ر، ڇيچل، ٻلوان
قداو ر ڪهوڙو ڏاڍي خبرداري سان جهون ڪٿان ۾
ڪي سنگت سان ڪڏ جي سائينجن ڏاڍهن ٿئي آيس
تہ ڪن آدمين بادشاه کي سڏ وجي ڏاي تنهن ڪئي
سيڻا موڪلي ادو ڪهوڙو موڪان ڪسي کهرايو آهي منهنجو
وس هنسان ڪون هليو اکيون ڪڍي بيٺي ڏٺم ۽ الهي
ڪري ڏاڍي چندا ۽ شوڪ ٿيو اٿم جو منهنجي پاونا پوري
آسا من ۾ ٿي رهجي ويئي، لکي ڪهوڙو
تہ ٿي ۽ من جي ۾ اٿي توهان صاحبن کي چاڙهي
هيستاء پهچائي سڪهيس ۽ آ اٿي توهان ارمان اٿم- سري ڪورو جي
اکين ڏٺم- ادو وڏو ارمان اٿم- سري ڪورو جي
پنهنجي سڪه ڪابل جو رڏڪو آديان ۽ اٿي واڙو وڪ
توهانجو سڪه ڪابل جو سيڪي اٿم توهان
اهڏد ۽ آديان توهانجي ديا سان ڪٺون ڪنو ٿيو هو تڏهن مو
ولد (ڏهون حصو) ڪٺون ڪا شيءِ خريد ڪجي جن
۾ ويچار ڪيو تہ اهڙي ڪا شيءِ خريد ڪجي
ڪري سڪورو پرسن ٿين- آخر ڪٺن سکن ڪان

سکھ[illegible] چوٽ لڳا تہ واہ جو
سنڌ ر گھوڙو آهي ۽ ڏسو تہ انتي ڪھڙا جھونا ٽپڙ وڏا اٿس-
۽ شاھ جھان اهڙي عمدي وست جي ھٿ اچڻ ڪري
ڏاڍا واڍاڻا ڪيا ۽ سيني ماڻھنکي ڏن بخشيو ۽ نوڪرن
کي ڪيڻو تاڪيد ڪياءِ تہ ھن گھوڙي جي چڱيءَ خدمت
ڪجو ۽ سدا راتب ڪارائجوس- ڪيڪ، مصالحہ وغيرہ سالم
ڏجوس ۽ گاھ بہ تازو ۽ نرم چارجوس متان ڪائڻ ۾ ڪا
تڪليف ٿئيس ، ۽ پڊايائينس بہ پنھنجي نظر ھيٺ جتي
ھر وقت ڏسي خوش پيو ٿيندو ھو- اھڙي ٺھل ٺيڻ
سان گھوڙو بہ ڏينھن سو چڱو ڀلو رھيو پر ۽ اچي اهڙي
ڪا بيماري جاڳيس جو نہ داڻو کائي نہ پاڻي پئي ۽
ڏکي ٿي اڀون ٿنڪون مٿي ڪڍڻ لڳو- نوڪرن بادشاھ
کي وڃي سڻايو تہ توھين ھاڻ ھلي گھوڙو ڏسو- بادشاھ
گھوڙي جي حالت ڏسي جالورن جي طبيبن کي گھرايو
جي پنھنجا اپاءَ ڪري ٿڪا ۽ آخر سيني بادشاھ کي
چيو تہ حضرت سلامت اسانکي ھنجي بيماري سمجھڻ
۾ نٿي اچي ۽ بھتر آهي تہ ھنکي ھتي بہارجي بہ ڪنہ متان
ھنجي دوا پيو گھوڙن کي بہ خراب ڪري وجھي-
ڪو امراءُ وٺي تہ الڪي ڏيڻي ڇڏيو تہ پاڻي ڪي [illegible]
ڏن خرچي دوا دارون پيو ڪريس- شاھ [illegible]
ڳالھ ٻڌي اول تہ فڪر ۾ پئجي ويو پر ليڪن
قاضي جھنڪان ھميشہ ڪتاب پڙلدو ھو ۽
ڏيڻي پاڙوت رکيو ھوائينس ، تنھنکي چياءِ تہ ھي

پاڻوت ولي وچ ۽ وڃي دوا درمل ڪري ڇنگو
موڙي ڇنگي تہ ڪريئي خريد ڪو جي ۽ ڪريندس،
ڪان وٺو اسالجي ڦڙمي ۽ مي ڇڏج وڪڻي السڪي
دڪدم جنهن لسڪيسر، ڪنهنجي ڪا لنار اڏوي
آهن تسر ٽڪا ڪري اپاد طبيب سب ، ڇڏيس ي
السدر پڪڙي ابترو قاضي - سڪهي رکي لنڌو تي پٽ
ڪيا سلام لمي ڪي بادشاه بار بار ۽ ليو خوش ڏاڍو
ڪان قلعي وينده تو آهستي آهستي ولي پاڪسان ۽ ڪهوڙو
جو سڪورن سري دو ۸ وات مليو ڏاهن ڪهر ڪري
پولسدي پڄي لنار تي سب ويندي ايندي جڏان پرو
قسط سپڪي تہ ڪي سڪورن سري ڪري خاص ۽ مٿي
هوا هندا ۽ تي قلعي مٿاڻي دڪڙي هي دو ۽ ايندو
ديوان ڏو ۽ سميت سڪن الوقت سڪورو ڪرنا جڳ
الالسڪهائو اهب ولي ڪهوڙو اڏان قاڻي تہ دوا يٺا ۽ لڪايو
جهڪ ڪئي هڪار ڏي ۽ دڪڙي اتي ڪهوڙي ليو
روئي تپ جو ترڪن هنوقت تہ تي ڀڪارياه تي دڪي
ٻڌجي سان ان لماڪو مان ۽ آهي رهيو وڏي درخت
ڇڏ ۽ تو وليو وهي ۽ لوڙي ۸ ڪڇي قاضي ، آميان ٽ
مولڪي سنڌاڻي بسرد پنهنجو آديو ۽ پڏ دين
آدي ، ارداس پنهنجي ادا رکو وٽ اڄ ڇڏاني ڪان
ڪري منهن مٿي سڙي هڪار جي ڪهوڙي پرڻن ترياسي
ڪاد ڪيرڪهوڙو بيمار ادو تہ پاڇياڻ ۽ لهارين ڏاهن
ڪ عرض ۽ ڏڏو الي سڪن ڪن تنهنجي
وڃي ...

ته غريب نواز، قاضي آهي سو ڪٿين روڳي گهوڙي ڪي
وٺيو پيو وڃي تڏهن جنهن سان اهو گهوڙو آندو هو تنهن
هڪدم اُٿي سنڀالي ڇيو سري گورو جي اهو گهوڙو
تو هلائجو آهي جو منهنجي هٿان وڃڻ ڪانپوءِ اهڙو ڏٻرو
ٿيو آهي - تو هاڻ صاحبن ۾ ڪوشش ڪان ڪٿي ۽ دشمن
جي هٿ ۾ اچڻ ڪانپوءِ ڪهڙي حال ٿيو اٿس ۽ هاڻي ۾ جيڪر
توهين سنڀالي وٺو ته چڱو - صاحبن سان جو اٿينت پرير
ڏسي قاضي ڏانهن نهاري هنڪي پاڙوت گهرايو ۽ آدر ڏيئي
پنهنجي سپاءِ ۾ وهاري گهوڙي جو سماچار پڇيائونس -
قاضي چيو ته هي گهوڙو ڪابل جي پاسي ڪان بادشاه
گهرايو هو اڃان اُنس چڙهيو ۾ نه هو مگر چڙهڻ جو خيال
هو سر ته ان ڏينهن ڪانپوءِ بيمار ٿي پيو ۽ اڄ پنهنجي
چڙهڻ لائق نه سمجهي مون کي بخش ڪيو اٿس، چيو
اٿس ته جيڪڏهن علاج ڪرڻ سان چٽي ته بهتر نت
ڪنهنکي ، ڪٽي ڇڏ جو جاءِ تي وٺيو ٿو وڃان ۽ وڃي
ٿو علاج ڪريانس اميد آهي ته چڱو ٿي پوندو - سوامين
گهوڙي ڏانهن نهاري قاضي کي چيو ته جيڪڏهن وڪڻي
ته اسين توکي هنجو ملهه ڏيون ۽ دوا دارون ۾ پاڻهي
ڪنداسونس - قاضي چيو ته هنجو ملهه وڏو آهي
هن حالت ۾ ڪون ڏيندو جو پير ڪان منجهو ٿي
پڪڙ ۾ آيو ٿي ته جنهن ماڻهون سوداگر ڪان خريد
هو تنهن هڪ لک روپيه ڏيئي ورتو هو - ۽ آهي ۾ ڦو
شيءِ ڏسو ڪيڏو نه شاندار آهي چٽڪ ڪنهن ڪاريه

ويئي ڪهڙيو آهي - هاٿي ٻه جنگي اٿس ۽ ڏاڍو زور وار
گهوڙو آهي - مهاراجن قاضي کي چيو ته اسانجي مرضي
آهي ته توکان خريد ڪري وٺون ۽ جيتوڻيڪ هاٿي سواري
لائق نه آهي پر جي گورو ڪيو چنگو پاڻو ليو تب اجان
گهڻا ڏينهن خدمت ڪري ۽ پوءِ ڪو زور وٺي ۽ تون پاڻ
وٽ بيهاري ڏسجي جيڻ جي آس نه رکه تنهنڪان چنگو
آهي ته هاٿيئي وڪڻي فائدو وٺ - ۽ اسين توکي ڏهه
ڏهه هزار روپيه ڏينداسون جي وٺي خوش ٿي هليو وڃ
پوءِ جي بچيو ته علاج اسين ٻه ڪهڻيئي ڪنداسونس نت
ٻه جڻن ٻڌار پڌ هولڊي ۽ تون پنهنجي رقم چڪتو وٺجه پر
هزار ڏهه جيڪي چيا اٿون - قاضي من ۾ ويچار ڪيو ته
اهي ڏهه هزار ٻه چٽڪ مفت ٿا ملن نت گهوڙي جي
بچڻ جو آسرو ڪونهي ۽ روڳ گهڻو زور وٺي ويو اٿس
گورو کي ٻه اها ڳالهه سمجهه ۾ نٿي اچي ۽ مونکي ٿوري
رقم کان ٿي ملي ساهه ٻڙي شئ آهي هلندي مري پوي
ته ڪجهه ٻه حاصلات نه ٿيندي - ڳورو ڏنوان پرش آهي
جنهي پاسن کان پدارت پيو اچيس ۽ تنهنڪانسواءِ سخي
مرد آهي ڏڏهن ٿو ايترا پئسا ڏي نت پيو ڪو ٻه هن جيتري
رقم ڪون ڏيندو ۽ هي وجهه وڃائبو ته وري هٿ نه ايندو
اهڙيطرح ڪيترو ڪال ويچار ڪري نيٺ چياءِ ته چنگو
وٺو پير ساءِ تو هالجو وهن نه موڏائبو پاڻي تو هن چڙهي
موج ڪريو - اٿين جٺي گهوڙي جي واڳ ڏناءِ ۽ پوءِ چياءِ
ته هاٿي ڏيو ٻه ڏن ، جيترو چيو - الله صاحبن فرمايو ته ڏن

جهڙيءَ ، جيڪا سنگت ڀريائي ڀريائي ايندي ۽ توهان جيڪي
ملندو سو اول توکي ڏيندا سون ۽ توهان جي رقم لاءِ پيو
ڏيون ڪم سڀ پوءِ ڪندا سون - اسان جي رقم پنهنجي
گهر ۾ جاڙو ۽ اهلاءِ ڪو سنسو چٽ ۾ نه آڻيو ترت ئي
پهچي ويندي ۽ ديرڪان لڳندي - جيڪي سڪ پيا آڻيندا
سو تو هين سنڀالي وٺندا رهجو ۽ پاڻ ڏکڙي شهر ۾ ڪٿا
رهون ٿا ۽ هميشه پاڻهر پيا ملون رقم بابت خاطري ڪجو -
قاضي چيو ته ڏهه سال ڏيڻ جي اٽڪائي ڪانهي پر تي سو ڏي
جو ڪم آهي منان گهوڙو چاڪ نه ٿئي ۽ او هين چئو ته
موٽائي ڏٺ يا چاڪ ٿئي ۽ مان ايتري رقم نه قبوليان
سو وري سو ڏو نه ڦرندو نقصان پوي توڙي نفع ٿئي -
صاحبن فرمايو ته درويش اڻ چاڻ نه ٿي اهو ڪو چنگي
مڙس ، جو ڪم آهي جو زبان ڪري ڦري وڃي ۽ جيڪي
ماڻهون وچن ڏيئي ڦرن ٿا سي دوزخ داخل ٿا ٿين -
ايترو سڻي قاضي ڪاغذ لکائي ورتو ته گهوڙي جي سو ڏي
جا ڏهه هزار روپيه قاضي جا اڻاٽن گوره جنوت رهيا آهن
جي پهچائي ڏيندا ۽ شاهد پون پارائي قاضي ڪاغذ وٺي
گهوڙو ڏيئي هليو ويو - سري ستڪورن ريشمي واڳون
وجهائي گهوڙو پنهنجي طويله ڏانهن موڪليو - ۽ بهتري
دوا دارون ڪرڻ لاءِ ماڻهنکي سمجهايائين ۽ سڀني ۾ گهڻي
خوشي ٿي - پٺي ڏينهن سوامي طويله ۾ ويا ۽ گهوڙي
جا سڀ انگ سندر ڏسي پيار جو هٿ ڦيريائون نس - گهوڙو
ڪن ڦڙڪائي خوش ٿيو ۽ پوءِ آهستي آهستي پيرکو ڙڻ

لڳو - تن ڏينهن ۸ ر ۵ ڪ لورت تي ويس ۽ داڪو نام
ڪائط لڳو ۽ روزمره زور ولندو آخر ڄڙو ۽ ٻهرياه مو تهڙو
ٻلوان ۽ متارو ٿي پيو - تڏهن سري سڪورن جنوادرن
جڙيل سولي زين اُتس وجهائي ۽ وستر شستر پهري اُتي
سوار ٿيا - گهوڙو ڏڪدم تيز ٿيو - صاحبن ڌمڪي ڏئي رسان
پيڙي آهستہ آهستہ هلايو ۽ ٻاهر ڪڍي ٿورو ڦيرائي ڏاڪولس،
تہ سندن خواهش موجب هليو آيو ۽ جڏهن مهل ڌت
خواه پير جو اشارو ٿي ڪيائونس تہ بازيگر وانگر سنيالي
سنيالي پير ٿي ڪنيائين - سڪورو گهوڙي تي چڙهي گهڻو
پرسن ٿيا ۽ ڪاٻاڻي سک اُتي ٻيٺو ڏسندو رهيو - جڏهن
ڪورو مهاراج اُلهي ويجهو آيا تڏهن سک هٿ جوڙي
صاحبن جي چرڻن تي پيو ۽ چوڻ لڳو تہ اڄ منهنجو منورٿ
پورن ٿيو - جهڙي ڀاونا ڏري گهوڙو ولي آيو هو سو
تهڙي پنهنجي اکين سان پورن ٿيل ڏٺم - هاڻي خوشي
ڪري رضا ڏيو م تہ موتي پنهنجي ديش ڏانهن وڃان ۽
مولکي گهڻو ن سک ۽ شانت حاصل ٿي آهي - سک جي
سرڌا ۽ پريم ڏسي سري گورو هرگوبند صاحب هنتي ڪميا
جي وڏي بخشش ڪئي ۽ فرمايائون ”سکا تون نهال هونا
اور جنم مرن ڪي دک سي ڇوٽا“ اهڙن وچنن ڪرڻ
شرط سک جي اندر ۾ پرڪاش ٿيو، مهان سک ڀاڳ ۽ صاحبن
جي شريف قدمن تي ڪري پيو ۽ رضا وٺي الترآلند
واٽي پنهنجي ملڪ ڏانهن موٽيو ۽ سري ستنام سان لنؤ
لڳي رهيس - ٿوري گهڻي ڏينهن منزل پوري ڪري

سک سان ڪابل پهتو ۽ سيني سان ملي خوش ٿيو - ۽
پوءِ جڏهن انت سمو ٿيس، تڏهن سرشٽ ڪٽ پائي اوچي
پد کي پراپت ٿيو -

هيڏانهن اهو ساکيو ڳوڙو سري ستگورن جي طويله
۾ خوراڪون کائي ساڄو ٿي سوپيا ڏيئي رهيو - گورو
مهاراج ڪڏهن ڪڏهن اُنتي چڙهي شڪار ڪرڻ ويندا
هوا ۽ خوش ٿي موٽندا هوا ۽ ٻاڻي پڙهي صاحب آدڪ
سپا سد ۽ ڀيا ڳهڻان سک هميشه صاحبن جي حضور ۾
پنهنجي جيوت سڦلي ڪندا رهيا -

پورب کان گهڻيون سنگتيون گڏجي درشن لاءِ
ستگورن وٽ اينديون هيون ۽ انيڪ قيمتي وستو
آڏي ارپڻ ڪنديون هيون ساڳي دکڻ طرح طرف کان
بيشمار سنگت مسند پاڻسان وٺي ايندا هوا ۽ اُتر کان
ڪشمير آدڪ ديشن جا آدمي ۽ پربت واسي لوڪ
انيڪ پرڪارن جون سوغاتون کڻي آڏي ارپيندا هوا ۽
درشن پائي سکي ٿيندا هوا - اهيطرح هر وقت سک سنگت
جي ڀيڙ لڳي رهندي هئي جنهنجي ديشن ۽ شهرن جي
بيان لکندي مت ٿڪجو ٿي پوي -

ڪيترا ڏينهن گذاري قاضي ڳوڙي جا پئسا ڳڻي ڪڍڻ
آيو - ۽ وندنان ڪري ويهي چيائين تہ پڌو ۽ اڄ تہ ڳوڙو
هاڻي چاڪ ٿيو آهي پائيو ٿا تہ ڪيتري قيمت لهي - چنگو
ٿيو تہ هانجي چڙهڻ جي مزاد تہ پوري ٿي هاڻي سند يس
رقم ڏيڻ بہ سڦلي سمجهندا - مهرباني ڪري حڪم ڏيو

ته سچي رقم موڪلي ملي جو توهانجو چوڻ به اهڙو هو-
سري سڪورن فرمايو ته اجهان ايترو ڏن نه آيو آهي
جيڪي به ٽي هزار آهن سي ويچار ڪري ڏس ته ڪيتان
ڪين ڇڏيا هو جو هتي ڏيري جو خرچ جهڙو لڳو پيئو
آهي ۽ سري المهرتسر ۾ پڻ ديگ جو ڪم وڌو ٿو هلي
تنهنڪانسواءِ لشڪر جو خرچ ۽ سکن جي سوءِ پا جو خرچ ادي
سڀ الهي پنڊائش مان ئي ڏيڻا آهن ۽ اڻهن خرچن اٿي
جيڪي بچت ٿيندي سا ڪٺي ڪري توکي ڏيندا سون.
قاضي چيو ته ڏيڻ جي صلاح اٿو ته اوهين به ڪٺي ڪرڻ
جو ڪو فڪر نه رکو ۽ بنا ڏلي قرض ڪين امندو ۽ اهان
خرچن مان ئي توهانکي ڪٺو ڪرڻو آهي- ايترو چئي
هو هليو ويو ۽ رات ڏينهن رقم جو ويچار دوس-
ڪو وقت صبر ڪري وري به هڪڙي ڏينهن
قاضي احمدڪار ۽ ٻه جي سري سڪورن جي ديوان ۾ آيو
۽ پيسن جو ٻو سنڪر چوريءَ ته ڪيتان ڏينهن کڏ ريا آهن
۽ هاڻي رقم ڏيو- خدا صاحب گهوڙو به چاڪ ڪيو آهي
۽ اوهانکي انيڪري اڳي ڪان هاڻ سوايو ڏيڻ گهرجي-
۽ هي گهوڙو بادشاه جي سواري جو هو جو ڪنهنکي به
جيڪر ملي نه سگهي پر توهانجو ڪو پاڪ ڀڳو هو جو
ملي ويو اٿو- هاڻي رقم به ايتري ڏيارجو ۽ جا ولي ڏاڍو
خوش ٿيان- مهاراجه فرمايو ته جا جنهنجي شيءِ آهي
تنهنکي ادا خدا ٿو پهچائي- آئجي اڳيان ماڻهن جي
ڪهڙي مجال آهي ۽ هن خاوند وٽ انيڪ ڪلون آهن

جنسان پنهنجو چرخو پيو هلائي- ڏسو ته هي گهوڙو روم
ولايت مان ڳولا ڪري لک روپيه ڏيئي اسانجو سڪ
خريد ڪري اساڏوت وٺي پٺي آيو ته ڪنهن آدمي بادشاهه
کي سڌ ڏني جنهن اره زوري ڪري گهوڙو پاڙوت
گهرائي ورتو، تڪي ڏاڍ انصاف ڏاڍهن ۽ نه خدا جو خوف
ٿيس پر ڏٺي کي اها ڳالهه ڪٿي ٿي وڻي- ميان قاضي
حقيقت ته سچي پچي اها اٿيئي- ۽ تنهنجي رقم اسانکي
ياد آهي ڪجهه ڏينهن ۾ سنگتيون ايندي ون، آهي ڏ ن
آڏيندا سو توکي ڏيندا سون پر ٿورو ڪال اجان به صبر
ڪر ۽ تنهنجا ڏهه هزار توکي گهر ويٺي پهچي ويندا- مو رکه
قاضي سنگورن جي مهما سمجهي نه سگهيو ۽ ڪاوڙجي
چوڻ لڳو ته چنگي ڪار ٿا ڪريو- جيڪو انجام رکيو
تنهنتي به نٿا هلو- مان صبر به ڪيترو وقت ڪندس
هيترا ڏينهن گذريا آهن اجان ته پئسا نٿا ملن- جيتوڻيڪ
گهوڙي جو سودو ڦرٽو ڪيئهي پر تنهن هوندي به جي
تو هاڻڪان ورتو نٿو ڏٺي ته چوڙي ڏيو موڪي ته موڙائي
وٺي.وڃانس- ۽ جي پاڙوت جهليو ته پئسا ڏيو- نت
ڳالهه چنگي نه ٿيندي ۽ چو پيا اجايو دلاسا ڏيو- ڏڏهن
پائي پيڏي سمجهايس ته ڪاوڙ مان ڪي ورڻو نه آهي-
گورو جي گهر ۾ پرواه ڪانهي پر جڏهن تنهنجي پراريڏ
هوندي تڏهن رقم ملندي ٿي- هاڻي جڏهن هيترو وقت
ڏنو اٿيئي تڏهن اجان به ڪي ڏينهن ترس ۽ ڏس ته ڇا
مان ڇا ٿو ڪتي- پڏوان کي ڏن وڌڻ ۾ ڏير ڪرڻ

چنگو آهي ۽ ڪنهن ٻولڻ ۾ ڪو مزو ...
هڏي قاضي جي مان اٿي ڪو ٿيو ۽ ڏٺيءَ ...
هاڻي مان وري گهوڙن ۾ پئي پيرين ...
رکجو ۽ ٻدا ولئي لي ويندس – الهيڪ ...
هليو ويو – ۽ مان ۾ الهيڪ خيال ڪري لکيو ته ...
هن دفعي ڏاڍا ته خاصو لٽ پادشاهه وٽ ...
پوندي – ۽ سچي حقيقت حضرت کي سڻائي ...
هنڪار پئسا ولبا –

قاضي ڪنهنڪالهوءَ ۾ ڪيترا ڏينهن ته آيو ۾ ... ت
ڏينهن ڏن ۾ لڪل هوس – ڪري دفعو هو ...
ڪالهوءَ آيو – سري سڪو رو اڌو قت سيجا تي آرامي هو ۽
پاڻي صاحب دوازي وٽ ويئو هو – ۽ پيو ڪو ۾ سڪ
ويچو ڪون هون – قاضي پاڻي صاحب وٽ ويئي چيو ته
موڪلي ڪو رو جنوت وجو آهي ۽ داڻي مان ڪهڻ ڏينهن
ڪالهوءَ آيو آهيان ۽ پنهنجو ڏن واٽ ڏو ڪهران – پاڻي پيڙي
صاحب چيس ته هي وقت ڪڏ جڙ جو ته آهي پوءِ وري
اچي درشن ڪجو – هنوقت سوامي وسرام ۾ آهن ۽ هن ڪم
واسطي ڪو ۾ اڌاري ته سگهندن – قاضي چيو مان چيو
ڪون ڪو رکهر جو وڏو ڪاردار آهين ۽ توهان پڙو آهي ته
ڪو رو جو خرچ ۽ ڏن سنڀال دارو. ڏون ئي ڪڙو آهين –
ڪو رو سان ملط تي ڏا ته پئسا سڀ توڪان وٺڻا آهن
۽ هو ۾ توکان ئي ڏيڍ ڏيندو سو تون ئي ڪهڙي ڪٽي ڏي
چنگي ڳالهه ته اها آهي – پاڻي صاحب چيو ته مان مشڪيل

ڪير آهيان، دو پنهنجا ڪم پاڻ ٿا سنڀاليون ۽ تون ڪرپال
سٽڪورن جو درشن ٿئي هن پائي سگهندي جڏهن اُٿي
ٻاهر اچي وهندا - ۽ ايتري تڪڙ ڇو ٿو ڪرين جو صاحبن
وٽ اندر وڃڻ ٿو چاهين، عقل ته ڪو ڊار هو ويرو ڏاڏان
وارو ڪم نه ڪر - موڙ ڪر قاضي ڀائي ٻڌي صاحب جا
وڃن سڻي ڪاوڙجي پيو ۽ سخت ڪلام ٻولڻ لڳو ته
ڇو تون مونکي گاليون ٻڌائي ويٺو ٻڌائين بادشاهه جو ڏيپ
ڪونه ٿو ڏسين - هڪ دفعه هنکي ڇڏي پوء ڏائي ٽي ايا
رقم وٺندو سانو ۽ حضرت جي بادشاهي ۾ قرض بابت
ڪو به ڪنهن سان هون نه ڏيندو آهي ۽ سڀ ڏيپ
ڪندا آهن ۽ پرائي رقم هڪدم ڏيئي ڇڏيندا آهن - ڀائي
صاحب ايترو ٻڌي سهجه سڀاءِ ڇيو گورو ڏائي ته تنهنجو
ڏيندو پوء تون ڏان ڪٿان وٺندي جڏهن پنهنجي نياڻي
ٻه اُنکي ڏيڻي اٿيئي - مونکي ته انهن پيو چاڙهڻ ۾ اچي
۽ توکي ايا رقم ئي وٺڻ نه کپرجي - هو وڏي ڀاري ڪير
ميٺي سگهندو - ايترو ڇڏي ڀائيصاحب صبر ۾ رهيا - قاضي
سڙي ڪامي اُٿي اُٿيو ٿيو ۽ ڪجه ٻولي دل ۾ ٺهراءِ ڪياءِ
ته هڪ دفعه گورو سان ملبو ۽ پوء جيڪڏهن پڇيا نه
ڏناءِ ته اُنس پڪار ڪندس -

ڀائي ٻڌي صاحب ۽ قاضي جي گفتگو سڙي سٽڪورو
پنهنجي ڪنن سان ٻڌي من ۾ گهڻو چنتاتر ٿيا ته ڀائي
صاحب هي ڪهڙا لفظ مڪان ڪڍيا جو مونکي قاضي جو
ڏائي ڪري ٻڌايائو - وڃي پاڻ ۾ سراپ ملبو مون اندر

ويٺل ڪي- ڀائي جا اهي وڇن منهنجي لاءِ ڏاڍا مشڪل
ٿيا- جيڪڏهن قاضي جو نياڻو ٿي ٿو پوان ته جڳت ۾
منهنجو ڏاڍو اپجس، ٿيندو ۽ جتي ڪٿي سڀ سک ائين
چوندا ته ڪورو هي ڇا ڪيو ۽ ماتا ٻڌي موڪلي ڇا چوندي
بلڪ اهڙي حالت ڏسي هرڪنهن کي بي آرامي ٿيندي
۽ ڀاڄي مان ڇا ڪريان، ڪو اپاءُ نٿو سجهيم ۽ سنسار ۾
منهنجي وڏي خواري ٿي پوندي- اهيطرح فڪر ڪندي
شوڪ ٻڌارن ستڪورو اکيون کولي ويچارو پيا ته ڪنتائي
ته هيءَ ڀاسي ڏاڍي ڀٽي ۽ هنءي ڪمن مان ڪهڙو ڪم
ڪنجي ڪڙي ڀاسي ٿيو آهي ته ڪرڻ جهڙو ڪم ترڪٽي
وٺي اچڻ جو ۽ ٻئي پاسي ٿيو آهي ڪڙي وڏي سک جو
وڇن هٽائڻ، سو سک ته ڪهڙو؟ جنهنجي وڇن ڪري
منهنجو جنم ٿيو ۽ جنهنجو ڇوڙ ديو تاءِ به هٽائي نه سگهن،
جنهنجي واڪيه نڪرڻ سان اڻ چرندڙ هلي پون ۽ چرندڙ
بيهي وڃن ۽ جنهنجي اسانجي ڇهن پيڙهين سان ملاقات
آهي تنهنجي وڇن هٽائڻ لاءِ ڪير سمرٿ ٿيندو- ۽ جو
پنهنجي وڇن سان سورج ۽ چندرما کي روڪي سگهيٿو
۽ جنهنجو ور ۽ سراپ ٽنهي لوڪن تي هليٿو ۽ برهما وشنو
۽ شو به منهن جا ور ۽ سراپ ميٽي نٿا سگهن بلڪ پاڻ
به انگيڪار ڪنٿا سو مان منهنجو وڇن ڪئين نسڦل
ڪريان- اصل کان وڏن ٺي اهڙي مريادا رکي آهي جا
رامچندر کي به زبردستي مڃڻي پيئي جنهن پنهنجي
استري سيتا راڪسن جي گهر ۾ ڀهڻائي، جيتوڻيڪ اها

ڪرڻي بلڪل ايئن ۽ اچرج، جو مول ٿئي تب سراپ
کي پٽي نه ڏنائين- ڪرشن به دروواسا جو سراپ مٽيو
جيتوڻيڪ انهيءَ ڪري يادون جو سڄو ڪُل ناس، ٿي ويو
پوءِ جڳت جي لوڪن کي جنهن تي وڏيو تهن پٽي چيائين
ايوکر چاتائين تي پاپ وڌيو تي سمجهيائين پر جنهن برهم گياني
جو وچن سچو ٿئي سا مريادا نه ٽوڙيائين- تنهنڪري مونکي
به ائين ڪپي ته جنهن پائي صاحب جو وچن سچو ٿئي سو
ڪم ڪريان- ۽ ماتا آڏڪ وڏا اها ڳالهه سڻي مونتي
جيڪو ڪروڌ ڪندا سو مونکي سهڻ گهرجي- منهنجي
پتا ڪائي گياني جو سراپ قبولي پاڻتي ڏک هموار ڪيو
۽ آخر پران تياڳيائين پر جسر اچرج جو ڪو خيال من تي نه
آنڌائين- ائيطرح پيا به انيڪ پرسنگ چت تي آڻي اندر
پيچڪهه ڪندا رهيا- ۽ آخر پڪو ويچار ڪري مشڪند ۽
مڪر سان پادر نڪتا ۽ پائي صاحب ڏانهن نهاري فرمايائين
پائي جي خبر سڻايو ڇا ظاهر ڪيو اٿو- يوگتا ايوگتا جو به
ڪو اندر ويچار ڪيو ڪين قاضي سان جهڳڙندي
جنهن آيؤ تهن چئي ڪيو- ۽ وچن به چيو اهو جو چيو
ته مونکي ڪرڻ ڪهن تو جڳائي- ۽ تو جهڙي پيرسن
اهو وچن ڪيو ڪيئن- پائي صاحب ايترو پڌي چيو
ڪورو جي جنهن توهان چوايو تهن مون چيو- هوءِ ويچاري
ڪيترو ڪال تپشيا ڪندي رهي آهي سا اڄان به پائيو
ته تو ڏاڪي نه پائي ڇا- جيتوڻيڪ ڪنهن ڏوهه ڪري
من ترڪ جي ڪهر وچي جنم ورتو آهي تنهن هوندي به

هن جيڪا ڪمال ڪئي آهي تنهن موجب هن جهڙو ڏولا
سان هدايت ڏيڻ جي لائق آهي - ڪٿين تہ هند راڻيءَ
۽ رت رکيا اٿس ۽ ڪاشتڪارن کيون اٿس، سي سڀ
هنجا ماڻهو سکيا ڏيندا ۽ گوهان صاحب جي درشن ڪرڻ
سان هنجي برڪت وڌندي - اهي وڏن سکي وشست مني
۽ رامچند ۽ مهاراج والڪر سري گورو هرگوبند صاحب هون
۽ رهيا - ۽ هت ٻئي ۽ هنهن ڏوئي سنڌ ۽ وستر پورڻ لڳا -
ٻهرين زميندار پڪڪو جنهنجي ٻيڻي پالڻن ۽ موتين جون
لڙيون ڪيليون هيون ۽ پڇي وراثي عمدي طرح ٻڌائي جو
اوڙو ٿي وڏيو چڪ چند جي ماءُ چند رما کي جنميو آهي
۽ ڪي چا چنجي سنڌن وڏين اکين جي سونيا جنهنکي
ڏسي ڪنهنجو جيڪو من نہ لوڇي - ۽ ٻکڙي جي مٿان
ڪوردار هيرن جڙيل سرپيچ لٽڪائي - وڏن ۽ اڇن ڪول
موتين جا ڪنڊل ڪنن ۾ وڌائين - سونا ڪنگڻ جواهرن
جڙت ٿيل هٿن ۾، موتين جون ماليائون ڳچيءَ ۾ پاتائين -
نرم ڪوڙا سرير تي اوڍيائين - تلوار ۽ سپر چيله، جي ڀرسي
پاسي ٻڌائين - انوقت سري ستگورن جي جا سونهن ٻٽي هئي
تنهنجي ڪهڙي تعريف ڪجي، ٻيو ڪو مثال ملي ئي نہ
سگهي جنهنجي مشابهت ڏيئي ٻڌايائون - ۽ هيرن ياقوتن
جڙيل سوني زين اهڙي ساکي گهوڙي تي ۽ جهاني قداور
ستگورو هڪدم سوار ٿيا - ٻين سڀني آدمين کي منع
ڪري ڇڏيائين - فقط هڪڙو نوڪر پاڪسان وٽي جنهن طرف
ڦاٽي جو سنڌ ۾ ٻنگلو الدن پادران اڄو جنهنکي ڪيترين

ويس - ڀريا ۽ ته دروازي جي اوٽ ۾ بيٺي هئي ۽ ٻڌو
پئي لڪري سنمکه تي بيٺي - جڏهن هوءَ ٻڌي موهت
ٿي پيئي ۽ پير پٽي کڻي نه سگهي - سري ستکورن هنجو
گهٽو ٻريڊسي گهوڙو اهڙيطرح روڪي جهليو جڏهن
ٻڌي ڀاريو هوس ۽ من وياڪل ٿو من پنل سهي. ڪري
آئي ترسي بيٺا - جڏهن ڪجهه دير بيٺي تڏهن قاضي
جي ليائي ڪنولا ڏيکاڙين ۽ ڏالهين نهارڻ لڳي ته هن
(ستکورن) جي مٿان تکي اُس بيٺي آهي ۽ چالو ڪان
سواءِ وياڪل ٿيندا هوندا ۽ جڏهن ۽ دل ته پيئي ڦئيس
جا جڏهن جوهي هڪ تي ويٺي هئي - من ۾ ويچار ڪرڻ
لڳي ته خبرڪانهي ڪي آهي ڪير جو چنڊ والکي پنهنجو
گهر ڇڏي هتي اچي اُپريو آهي ۽ آهي ٻه اهڙو مهان سندر
جو سونهن ته جڏهن سموري ئي ويو آهي خبرڪانهي ته
ڪٿي رهي ٿو ۽ ڪٿي پنهنجي ليلا ٿو ڪري - استرين
۾ جنهن ڪي وڏا ڀاڳ هوندا تنکي هن جهڙي پتي جو
سهاڳ نصيب هوندو - ۽ جڳت ۾ جنم وٺڻ ٻرانهنجوئي سڦلو
آهي جنکي اهڙو پرش خوش ٿي کلي ڪڏهن هوندو ۽
منهنجو هنسان ڪالهائڻ ڪٿي ٿي جنهنسان اکيون ڪا
ڪانهي - ڪير آهي مولکي هنجي پيد ڪان
واقف ڪندو، منهنجو من هنسان ملڻ ۽ ڳالهائڻ ڪان سواءِ ته
وياڪل ٿو ٿئي - ڪهڙو اپاءُ آهي ۽ اپاءُ ڪريان جا هي
سروپ ڏسي پريت ۾ ٻڌجي ويٺي آهيان - منهنجو من
پروس ٿي رهيو آهي وس هلي ڪون ٿو سگهيم ۽ هي ته

ڇڪ مون پيو ڇڏب لڳو آهي- انهيءَ طرح ٻه ٽي ڏينهن
نهاريندي، اندر ۾ ويچاريندي، مطلب جي واسطي وياڪل
ٿي رهي هئي ته ايتري ۾ قاضي اُٿي اچي سڀڙيو ۽ ٻڌن
کي ڏڪڻي ۾ نهاريندو ڏسي سڙي ڪامي ويو ۽ ڏاڍو
ڪروڌ ۾ جاڳيس ۽ ڏڪڻ ڪهڙ ۾ ڪهڙي ڏيئي ڏانهن
ڏسي ٽڙت ڏڪڙو ڇهڪ هٿ ۾ ڪنيائين ۽ بي رحم ٿي مارڻ
لڳس، ۽ گهٽ وڌ ڳالهائي چوڻ لڳس ته بي شرم تون
ڪل جي ڪاڻ ڦٽي ڪري هندن جي ڪورو ڏانهن ٿي
نهارين، نياڻي جائيتن ڇو ٿي ۽ ڇهڪ ٻه اهڙا زور سان
هڻيائينس، جو سر تي جو چم لهي ويس- ڇوڪري ويچاري
هاءِ هاءِ ڪرڻ لڳي جنهنتي ماڻس ڊوڪي آئي ۽ قاضي
کي جهٽڪي ڇهڪ هٿ مان کسي چوڻ لڳي ته ڇو تون
نياڻي کي مارين- هاڻي اجان مون تان اٿي آدي بيٺي
هئي ته چيو- جوان ڏيئي تو مارين ڏاريان ٻڌندا ته
ڪهڙو اثر مان ڪيندا، ۽ ڇو تو پنهنجي پٽ وڃاءِ. الٽو
ماڻهو ڪلندا ۽ ٺٺوليون ڪندا- قاضي ڪروڌ ۾ اچي چوڻ
لڳو ڪورو ۽ ڳوبند هندن جو پير ميٽ بيٺو هو تنهن
ڏانهن پئي نهاريائين- ۽ جيڪڏهن تون پنهنجي سنڀال نه
ڪندينءَ ته هو ڇوري ڏڪڙي ڏيئين پاڻ ڪي ڪاڏي
لائيندي ۽ ورو جي مون ڪڏهن ڏٺو اُٿماس ته اُٿت
ماري ڇڏيندو سانس- ايترو چئي قاضي ٻاهر نڪتو، ڏاڍو
ڏک ٿيس ۽ پڇتاءُ ڪيائين ۽ سڄي سڄڪورو پنهنجي ڏيري
تي آيا ۽ ڳوڙهي ڏان لهي آسڻ تي اچي ويٺا-

ٻه ڏينهن قاضي جي جوءِ پنهنجي ڌيءَ کي اٿاريو ڇا
داهه داهه ڪري رهي هئي ۽ ويچاري هئي ڪومل ننڍڙو
سڄو سرير سڄي پيو - قاضياڻي ڌيءَ جي ڏک جو دارون
مرهم ڪيو ۽ ڦٽ ڌوئي ڌوئي قاضي کي گاريون ڪڍڻ
لڳي - ۽ ڌيءَ کي ڌيرج ۽ دلاسا ڏيندي رهي ۽ گهڻو وقت
ونئڙ، وٺي پوءِ پاڻهي کي اٿي ۽ ٻهاري ٻاڙ ٻٽي ڪم جي
ڪرڻ لڳي - ڪنولا جو من ته اڪيلي ڇيڻ جي پيو . .
داڻي تن ته ڦٽڪي پيس سا داهه داهه پڪاري ورلاپ ڪرڻ
لڳي - داسي هنجي چت جي حالت سمجهي ڪوٺت وارتا
پڇڻ لڳيس ته ٻلهار وڃان پياري، ڪير جو جنهن کي
ڏٺئه ٿي ۽ وري قاضي کي ڌوسي اُمان اکيون ڇٽائي ته
لڪي ورتئه - ڪنولا ڏڪ جن هنسان پنهنجي درد جي سڄي
وارتا ڪئي ته اُنهي آدمي جي مولڪي ڪانه خبر ڪانه
هئي - اوڪ وچي اُتس نظر پيم ته من لڳي ولڻه پوءِ ته
سڳ پڻ سڀ ڀانچي ويٺم ۽ جڙ سمان ٿي پيئس - ڏاڍو ته
هنجو مارڻ وقت قاضي ٿي ولتو ته هنجن جوڳو رُسڙي
درگو بند آڍي ۽ مولڪي ته هن موهڻي مورت ۽ مٺار اچائن
جهڙا لڇڻ ڏسڻ ۾ پي آيا - مان توکي هنجي تعريف
ڪٿڙي ڇئي پڌايان جنهن جهڙو پيو ڪو ته مولڪي ته
ماسند ۽ قاضي جي مارڻ مان ته اوڪڻ ڪٿو جو پنهنجي
پريتم جو نالو نشان پڇم ته ماڻي داڻي ادو اُپڪار توڪانه
ٿيندو جو تون اُنجي رهڻ جي جاءِ جي ڪوشش ڪري
کو جنا ڪنديئه جنهنلاءِ مان توکي گهڻو ڏن ڏيندي پس ۽

پر احسان مڃيندس جنهنڪري منهنجي جان بچندي
۽ پران دان ڏيو پالو ڪم پيو ڪو نهي تنهنڪري تون
جتي اُنکي کولي ايين سو هنڌ سهي ڪري اچ - داسي
پڌايس ته مون ڪئين پيرا هنهنجو درشن ڪيو آهي -
هنهنجو ڏيرو منهنجي گهر جي ويجهو آهي ۽ هزارين لوڪ
هنهنجي پوڄا ڪرڻ ايندا آهن ۽ ماڻهن جو هنهن ايتري
قدر ڀيرو سو آهي جو چوندا آهن ته گورو اسانکي آخرت
جي عذابن کان ڇڏائيندو - ۽ هنهنجي قدمن تي پئي
لکين ڏن ڏيندا ۽ اڳاهي جهان جو توشو ٿا ڪن - چئني
طرفن جي خلق جي هنهن وٽ وڏي پير رهندي ۽ آدمي
طرح طرح پيٽاءَ ڏري پنهنجي مراد حاصل ڪندا. ڪنو لا
اهي ڳالهيون سڻي بلڪل سرهي ٿي جنهن ڪو ڪلپ
ورچ پائي خوش ٿيندو آهي ۽ چوڻ لڳي ته مائي تون
به ڏن آهين پر هاڻي ڪو منهنجي سنڪٽ جو تدارڪ
ڪر - ڪنهن دستور منهنجي حالت وڃي سڌائيندس ۽
پيدا ٿيئي آڻي ڏيندم ته مونکي قبولي ٿو يا نه - ۽ مون ڪتابن
۾ ڪئين پرسنگ پڙهيا آهن ته مهان پورک سدائين پرڀو جي
وس رهندا آهن - هو ڪنگال ۽ ڏتوان کي نه سمجهندا
آهن پر جيڪو هنهن سان پريت ڪندو آهي تنهنکي پاڙوئي
رکندا آهن - ۽ مان تن من ڪري هنهنجي داسي آهيان
۽ ٻنا مهر سندن خدمت ڪنديس ته پاڻهي چئو ته هنهن
سان منهنجي ڪا واقفيت ڪانهي پوءِ ڪئين وڃي
چوندي سان ۽ تنهنکان سواءِ ڏن ماڻهن سان ملاقات جو وجهه

۽ مشڪل ملندو آهي تنهنڪري جڏهن آءٌ ٿي چڪس
ن ڪر جو پنهنجو ورقانت ڪري ڪاغذ تي لکي
ن توکي سزا ملي آهي ۽ پٽ پنهنجي من جو پرٻر ۽
ٽي ٻيزاري ڄاڻائي سڀ حالت جو خط موکلي ڏي
مان مدد ڪٽي وڃان- ٻانهي جي صلاح پڌي ڪدولا
ٽو خوش ٿي ۽ آفرين ڏيئي چيائينس، ته واه جا محلت
ڪڏي الهي- ۽ سرير جي پنڌا سڀ وساري ڪاغذ ۽ مس،
۽ چيائينس - ٻانهي ترت اٿي قاضي جو قلمدان ڪڻي
ي- ڪدولا پريا پنهنجي هٿ جو لکي ۽ پوءِ اسٽتي
ڪيائين ته هي دوش لڪندڻ پريو سڀو جڳ تو حالجو جس
گائي ته ڪهنڪي ملڪ الموت سيڪت ڏيندو ۽ هجي
تو حالجو درشن ڪيئمس، تسي اڌو جر جي پنڌا ڪان ڇٽي
چيٺو ۽ الهڪري سڀ لوڪ اڄي تو حالجو پوتو درشن
ڪندا- ماڻهون جس البورت ڏاڪائين پر موسان ته الجي
برخلاف ملت ٿي آهي تنهنڪري سنسو ٿي پيو اٿم ته
خبرڪاڻي ته ماڻهو ڪوڙ ڏاڪن يا مهنجا ڪرم ابتا آهن-
اڄ موڻ فقط ڪڙي ڪيڙي تو حالجو درشن ڪيو آهي ته
ڪري پاسي پربروس تي پنهنجو من ڪسايو اٿم پٽي
پسي ڦوري مار پيٽي اٿم ۽ ماڻي آهي ويچار ۸ آهيان
ته جڏڪي اٿا پرتي تو حالجو درشن ڪيٺا ۽ تو حالجا آلند
پخشيندڙ وڃن ستي پنهنجي من ۸ ساليڻ ڏا تيڪي ته
الٽي پر سزا ملط ڪيي- ڇا تو حالجو الصرت روپ ڇود
جو راڻي ويا آهن؟ ۽ تو دين دين دنيا جا مالڪ سڌا آهيو

سي ڳالهيون سڀ ڇٽي ويئون ڇاڪ هي پيرن جا وڏا پير
موڪلي تہ اهو سنسو اچي چٽ ۾ جاڳيو آهي، اتياد ڪ
وچن لکي ڇٽي بند ڪري پانهي کي ڏناه ۽ ڇپائيندس تہ
جيڪڏهن تون منهنجي حياتي ڪپوري آهين تہ يڪبارگي
ونيہ پٽر وڃي گورو جي دت ۾ پهچاءِ ۽ پوءِ اچي سٺائيندم
جيڪا اُتان وراندي ملندي- مان توکي ڪيترو ئي ڏان ۽
نانا پرڪارن جا مٺيا ۽ طرحين طرحين رنگدار عمدا لٽا
ڏيندي يس، ۽ پڻ ڪڏهين بہ تنهنجو احسان فراموش نہ
ڪندي يس، جو تون موکي پران دان ڏيندءِ-

سالجي ٿي، ڪجهہ الذيرو وريو، داسي کي وچڙ
جو وقت مليو، تنهن مهل دوڙ ڪري اچو ۽ وڏو برقعو
مٿان وجهي سڄو سرير ڍڪي قاضي جي گهران نڪتي-
گور ڏيري جي ويجهو پهچي ڪري سگهہ ڏناه تنهنکي اهو
خط ڏيئي چيائين تہ صاحبن کي وجي ڏي- سگهہ ڪاغذ وٺي
ترت آٽي مهاراجن کي ڏنو- ستگورن کولي پڙهيو ۽ سڄو
احوال معلوم ڪيائون تہ پريم ۾ وياڪل ٿي هن دي اشارو
لکيو آهي تڏهن اُن خط جي پٺيان جواب لکيائون تہ
جيڪي اسانجي جهاز ۾ اچي چڙهندا اسين انهنجي دين
دنيا ۾ رکواري ڪريون ٿا بنا جهاز چڙهي اسين ڪنهنجا
والي نہ آهيون ۽ وڏن پرشن جي هميشہ ايدا چال آهي ۽
وري خط بند ڪري ساڳي سگهہ کي ڏناه جنهن پاڻ آئي
پانهي کي ڏنو ۽ پڙهائيندس تہ سري ستگورن وراندي
لکي ڏني آهي- پانهي ايترو سڻي گهڻو خوش ٿي ۽ خط

وٺي آڪي ڪنولا جي ٻيٽ ۾ ڏڻاهه ۽ ڄڻن
وڙندي ملڻس سو احوال پڙهي ٻڌايائين. ڪنولا اهو خط وٺي
سڀني ڪان لڪائي ڏيڻي تي ڪوليو ۽ جواب پڙهي پڙهي ۾
ڪڏ ڪڏ ٿي رهي ۽ اندر ۾ آنند جون لهريون وڌڻ لڳيس.
۽ قلمدان ڪڍي اڪيلائي ۾ ويهي پنهنجي درد جي ٻي
پتريڪا لکيائين ته ڪور غريب نواز مان مٺن ۽ تن سان
تو هلڻ جي جهاز تي چڙهي آهيان ۽ هاڻي تو هين منهنجي
ٻانهن پڪڙي مولڪي سنڀالي وٺو ۽ پنهنجي چرڻن جي
سيوا ڪرڻ لاءِ داسي ڪري رکو ۽ نت ته پنهنجي هٿن
سان ڏکو ڏيڻي ڇڏيو ته سگهو ٿي ڦاسي کائي مري
وڃان ۽ مان پتا جي گهر ۾ ڪنهن به دستور نه جيئنديس
جو مهان روڳ جي ڪري ڏڙڪي رهي آهيان. تنهنڪري
ٻڌهي ڳالهين مان هڪڙي ڳالهه منهنجي حق ۾ ڪئي يعني
يا مري وڃان يا تو هالڪي ملان. هنوقت بلڪل تڪو ۽
ڪهاڻو زهر ٻيڻي پيان ۽ باقي جي توهين ڇڏيندئو ته پوءِ
ٻلڪ به نه جيئنديس. ايترو لکي وري ٻئي دفعه داسي
کي روانو ڪيائين جنهن اچي اچي رو برو صاحبن کي
ڏني. سري ستگورن احوال پڙهي منجهو ويساهه پڪو ڏٺو
۽ جواب فرمايائون ته چئينس، ته دلجاءِ ڪر اسين تنهنجي
ڪامنا پوري ڪنداسون ۽ جنهن وقت اسين
امرتسر ڏانهن چڙهنداسون تنهن مهل توکي پالڪيءَ ۾ وٺيو
هلنداسون. ۽ هاڻي اسين لاهور به گهڻي دير نه رهنداسون
اڄ سڀاڻي تياري ڪئي. داسي ورندي سڀئي لهايت

خوش ٿي ۽ اهڙيءَ طرح اچي ڪير [illegible] نسر
ڏلسر، ۽ خلاصو ٿي ڪنولا کي پڌر لڳي [illegible]ر پاڻدان
سنگورن وڏي ڪرپا ڪئي ۽ هاڻي توکي پنهنجو ڪياءِ
۽ پاڻهه تنهنجي سک ڏسي هر طرح پورو سو ڏنائين – ۽ سنگورو
هاڻي لاهور ۾ رهندا امبرتسر جي تياري اٿن ۽ جنهن مهل
تيار ٿي چڙهندا ته توکي هتان پاڻ سان وٺيو ويندا- ڪمل
ڪل جهڙين اکين واري ڪنولا اهو سنيهو سڻي ڪل وانگر
ٽڙي پيئي ۽ سڀ چنتائون لهي ويئس ۽ بار بار داسي کان
پڇڻ لڳي ته وري به سچي ڳالهه چئي سڻائينم ۽ پڻ
پڌائينم ته مون تي ڪرپا ٿين يا نه ۽ تو پنهنجي اکين سان
سندن اڳرو رخ ڏٺو ٿي يا نه، داسي چيس، ته چنگو چنگو
چڱي نم ڪٽي هڪڙي پيري پڌايو مانڌ ڪين پر هنجو پريم
ڏسي وري به پڌائڻ لڳيس، ۽ چوڻ لڳيس ته گهڻي بڪايل
وانگر منتظر ٿيو ٿي ٿين هاڻي ٿورن ئي ڏينهن ۾ وٺي
دنسان مانند پنج- پورب جنم جي ڪا وڏ ڀاڳڻ ٿي ڏسجين
جو جهڙي وڏي پير جي پياري بڻي آهين اهي وچن سڻي
ڪنولا انهنجو آنند پنهنجي اندر ۾ ڇپائي رکيو ۽ وري
برڪت ٿي سمهي پيئي، نه روٽي کائي نه پاڻي پيئي- ۽ جهڙي
طرح ٽانگڻ پنهنجي مڻ لڪائي رکندي آهي اهڙا ڪ[illegible]
ڏن کي ساڻ سان سانڍيندو آهي تيئن هو پنهنجي اندر
جي ڳالهه اندر ۾ ئي پاڙران سر[illegible] ۾ پيڙا چاڙائڻ لڳي –
ماڻس ويچاري گهڻوئي پڇايس ۽ منٿون ڪيس ڇو جو
هنجي ڏي سان گهڻي دل هئي پر هن منهنجو ئي ڪين ۽

منهن ۽ ڏاڙهي سنهي رهي پيا هنن کي گرو جي پريم جو نشي
سر رلڪ چڙهي ويو هو تنهن کي پيڪار ڪٿان ٿي وڻي -
سچي رات ڏڪر ۾ ڪاٽيائين ٿي پرڀاتي ويا ڪنهن کي به
اٿي سڄاڻ - ڇاڪ رسان سچو سرير ۽ ڪي سنهي پيٽي هٿي
۽ ڪنهن به وقت ڪپڙو نٿي لاٿائين - هٿي ڏينهن قاضياڻي
قاضي سان جهڳڙو ڪيئي مهاڄ ڪر ڇها ٿي هاڻي چوڪري
مري پوءِ سڪيو ٿي ونجي ۽ سڀ شريڪ ڏسي ڪلوان
ڪندا ۽ چهندا ته چوڪري ڪان ڪهڙي خطا ٿي هئي
جنهن کي ايتري قدر ٿي ماريو ۽ ڇپ ڏنو - قاضي زال
کي ڪو جواب نه ڏيئي ماٺ ڪري ويٺي رهيو -
ميڏالهين سري سڪو رن پرڀات جو اُٿي اشنان ڪيو
۽ ڪان پان ڪري سنڌ ر استان تي ويٺا - جڏهن ۾ پهر
ڏينهن جا مٿيا تڏهن ڪڏهن آڳي وستر شستر پهري ۽ پاڻي
صاحب کي ڇيائي ته هتي ميالمير ڏالي ڪڙو وڌو اوليائو
تو پڌ جي جنهن سان اسانجي ڪڏهن به ملاقات نه ٿي آهي
۽ چوٿا ته منجو ڏرم گيان ۾ پورن لسچو آهي ۽ مهان
شڪتي وان آهي ۽ جيڪي چاهي سو ڪري سگهيٿو ۽
تنهن دونڌي به ڪميا ۽ ڏيرج منجهس، ڪهڙو آهي - پاڻي
صاحب جيئو ته جيڪڏهن انڙو پيڇ وارو آهي ته آءِ تو ان
هنن کي ياد ڪيو آهي، پاڻيهي اچي منهن ڏيکاريندو - جڏهن
باقي پهر سچو جو رهيو تڏهن ميالمير اهڙي حقيقت پرو ڙي
پنهنجو استان ڇڏي گورو جي درشن لاءِ اڪتو - ميڏالهين
التريامي سري سڪو رن سچي وارتا جاڻي ڪڏهن پنهنجو

خوش ٿي ۽ اهڙيءَ طرح اچي گهر ۾ ويٺي جو ڪنهن ٻه ٽـــن
ڏينهن ۾ خلاصو ٿي ڪنولا کي ٻڌائڻ لڳي ته ڪرپاڌان
ستگورن وڏي ڪرپا ڪئي ۽ هاڻي توکي پنهنجو ڪياءِ
۽ پاڻهر تنهنجي سڪ ڏسي هر طرح پرو سو ڏنائين - ۽ ستگورو
هاڻي لاهور نه رهندا امرتسر جي تياري اٿن ۽ جنهن مهل
تيار ٿي چڙهندا ته توکي هتان پاڻ سان وٺيو ويندا - ڪمل
ڳل جهڙين اکين واري ڪنولا اهو سنيهو سڻي ڳل ولگر
ٿري پيئي ۽ سڀ چنتائون لهي ويئس ۽ بار بار داسي کان
پڇڻ لڳي ته وري ٻه سچي ڳالهه چئي سڻائيندم ۽ پــڻ
ٻڌائيندم ته موتي ڪرپا هين يا نه ۽ تو پنهنجي اکين سان
سندن اهڙو رخ ڏٺو ٿي يا نه، داسي چيس، ته چنگو چنگو
چڱيءَ طرح ڪڙي هڪڙي پيري ٻڌايو ماڻهن ڪين پر هنجو پريم
ڏسي وري ٻه ٻڌائڻ لڳيس، ۽ چوڻ لڳيس ته گهڻي بڪايل
واتگر منتظر هو ٿي تين هاڻي تورن ئي ڏينهن ۾ وڃي
هنسان ملندين - پورب جنم جي ڪا وڏي پاڪڙ ٿي ڏسجين
جو هڙي وڏي پير جي پياري بڻي آهين اهي وچن سڻي
ڪنولا انهنجو آنند پنهنجي اندر ۾ ڇپائي رکيو ۽ وري
ٻه ڪٿ ٿي سمهي پيئي، نه روٽي کائي نه پاڻي پيتي - ۽ جهڙي
طرح ٽاڪڻ پنهنجي منڍ لڪائي رکندي آهي اهڙا ڪنجوس
ڏن کي ساه سان سانڍيندو آهي تيئن هوءِ پنهنجي اندر
جي ڳالهه اندر ۾ ئي پاهران سريـــر ۾ پيڙا جاڳائڻ لڳي -
ماڻس ويچاري گهڻوئي پرپايس ۽ منتون ڪيس ڇو جو
هنجي ڏيءَ سان گهڻي دل هئي پر هن مڃيو ئي ڪين ۽

منهن ۾ پاڻي سمهي رهي پيا هنن کي گورو جي پريم جو لٽي
سر رنگ چڙهي ويو جو تنهنکي پي ڳالهه ڪٿان ٿي وڻي.
سڄي رات ڏک ۽ ڪانيا ٿي پر ڪنهي پڙا ڪنهنکي بہ
نٿي سڻايا. چار رسان سڄو سرير ڏکي سمهي پئي هئي
۽ ڪنهن بہ وقت ڪڙو نٿي لاٿا. پٺي ڏينهن قاضياڻي
قاضي سان جهڳڙو ڪڍي سچايو تہ اڄ ٿي هاڻي چوڪري
مري پئي سگهو ٿي ور ۽ سڀ شريڪ ڏسي کلوان
ڪندا ۽ پڇندا تہ چوڪري ڪان ڪهڙي خطا ٿي هئي
جنهنکي ايتري قدر ٿي ماريو ۽ چپ ڏنو. قاضي زال
کي ڪو جواب نہ ڏيئي مانُ ڪري ويهي رهيو.

هيڏانهن سري ستگورو رن پريات جو اٿي اشنان ڪيو
۽ ڪان پان ڪري سنڌ استان تي ويٺا. جڏهن ۾ پهر
ڏينهن جا موڙيا تڏهن هڪ مرائي وستر شستر پهريا ۽ پاڻي
صاحب کي چيائين تہ هتي ميانمير نالي هڪڙو وڏو اوليا
ٿو رهي جنهن سان اسانجي ڪڏهن بہ ملاقات نہ ٿي آهي
۽ چوٿا تہ منجهو پرم گيان ۾ پورن لسڄو آهي ۽ مهان
شڪتي وان آهي ۽ جيڪي چاهي سو ڪري سگهي ٿو ۽
تنهن دولت بہ ڪميا ۽ ڏيرج منجهس ڪهڙو آهي. پاڻي
صاحب چيو تہ جيڪڏهن اوهان کي پيڇ وارو آهي تہ اڄ توهان
هنن کي ياد ڪيو آهي پاڻهي اچي منهن ڏيکاريندو. جڏهن
باقي پهر ستن جو رهيو تڏهن ميانمير اها حقيقت پوري
پنهنجو استان ڇڏي گورو جي درشن لاءِ نڪتو. هيڏانهن
التريامي سري ستگورو رن سڄي وارتا جاڻي هڪ مرِ پنهنجو

گهوڙو ڪهرائي ورتو ۽ ترت چڙهي هڪليائونس تہ اڄان
ميانمير کهر کان ٿورو ئي پنڌ ڪيو هو تہ اڳيان ستڪورو
گڏيس - لوڪن هنن کي ڏسي ڄاتو تہ ميانمير صاحبن کي
وٺي وڃڻ لاءِ پيشوا آيو هو - ٻنهي صاحب هڪٻئي کي
ڏسي نهايت آنند ٿيا - ميانمير ستڪورن کي هٿ
جوڙي مليو - سوامي گهوڙي تان ٿي لٿا تہ ميانمير هڪدم
ڊڪي وڃي رڪاب جهلين تہ لهو تہ گهوڙي تي چڙهيائي
هليا هلو ۽ پاڻ هڪڙو هٿ رڪاب ۾ وجهيو گورو جن
سان هليو آيو - جڏهن ميانمير جي استان جي دروازي
وٽ پهتا ۽ سوڍي ڪل سرمور گهوڙي تان لٿا ٿي تڏهن
ميانمير ٻئي هٿ رڪاب ۾ وجهي ستڪورن کي آهستگي
سان ڪري لاٿو ۽ هٿ هٿ ۾ ڏيئي اندر گهڙيا ۽ جتي
ميانمير جي رهڻ جو کهر هو اُتي وڃي آسڻ تي ويٺا - ٻنهي
هڪٻئي جا ڪشل آنند پڇيا ۽ ميانمير سري ستڪورن
جي سنمک ٿي ويٺو ۽ چڪور وانگر اکيون پائي گورو
مهاراجن ۾ سڪ سان نهارڻ لڳو - صاحبن هنن کان پڇيو
پير جي پنهنجي ورتي جي خبر سڻايو تہ ڪيتري قدر اٿو،
۽ تحقيق حق سهي ڪيو اٿو؟ ڪهڙي اوستا جو آنند
ورتو اٿو، من تي ڪيترن سڃيت ٿا رهو - اندر جي واسنا
ناس ٿي اٿو؟ ۽ آتم آنند جو مزو ڪيترن ٿا پايو - مهان
ڪنيير ميانمير چوڻ لڳو تہ جنهن تي داتا جي ڪرپا ٿي
ٿئي تنهن کي ئي حق جي تحقيقات ٿئي ٿي ۽ جيڪي
جيڪي مٿيا ڏسڻ ۾ آيو سو سڀ چئي ڏيکاريون ۽ باقي

ڪرو وڃي ٻڌو تنهنجو بيان ڇڏو لو وڃي – من ۾
ڪندا ۽ وشي ۾ لتا لکين لڳي ڪين پڌن تا ۽ ل
اکيون ٿيون ڏسن – الهيطرح آرابطو ٻڏي آدو آئند
مان ڏ – لٿو ۽ آلہ منهنجي ۽ رتي لڳي ڏکئي
لڳي ردي آدي ۽ هي سري ٻرار ٻڌ هي آسري ر ديٿو
هيڏڪي بنا جن ٻرابت ڪئيمر، ۽ سوني ٻڏڪي رهيو آدي –
ٻيڪڏ من ڪو پدارٿ پائيٿو تر الجي خوشي ڪان ٿي
ڏيس ۽ هي ڪاهه دامن ٿي لو ودي تر الجو ارمان لٿو
رهيس – ٻنهنجو دائر ڪندو پدارٿ هي الا لٿو رکي ۽
ڇهڻ دورت ۾ سڄو ڏڪر مٿيا ڏره آدي تنهن دورت
۾ مول هي دام ڪيط ڪري واسنا ڏرڪنڌ ٿي ۽ ڀٽي آدي –
۽ آتما جو آنند ڇڏو لٿو وڃي جه ڪوران هي فرمودي
موجب ڪنکي هي منئي والڪر آدي – ۽ جنهنجي ته دان
صاحبن هي ڪرا ٿئي لي سو ڪورمت ڏاري دولمي
ميال ڏوني ٻڏ ٻٿو – ايت ۽ ستڳي سري ستڪوران فرمايو
ٻيڙ هي تو دالاڻي رهتي ڏليہ آدي ۽ الهيطرح تو دان ڏط
ڏاريو ۽ ٻين ڪي ٻه ٻيڙي والکر ٻار ڪندا – اهڙي ريت
ٻرڪااڻي ٻولهائي ڏکئي جو درشن ڪري ڪهٿو
وڌس ٻيا – ۽ چار ڪهاڻيون ۽ ٻئي ٻرم ٻريم جا ۽ ڇڏن سڳي
ٻڪي سري ڪورو دروبند صاحب آڏان ٻيا ۽ مياله
اماڪڙط لاه ساڱ اڳين ۽ ٻادر ڏڪري صاحبن ڪي ڪهڙي
ڏاوڙط لڪو – هڏارهن منع ڪيس تڏهن ڏڪري
ڏڏين سان ڊڪي ادي رڪاب جهليو ۽ سري ستڪ

کي گهوڙي تي چاڙهيائون - مهاراجن ميانمير کي چيو ته
توهين هاڻي اُٿي بيهو - تو هاڻ خليفائي کهڻان بيٺا
آهن ۽ سڪورن دنهن لمرتا ڏيرچ ۽ ڪميا ڪنٽي ڏٺي ۽ هو
وڃڻ مهڙي اٿيڻي بيٺي رهيو ۽ ڏاڍي پرپير سان صاحبن
جي سروپ ۾ نهاري ڏڪنڌي ڪان دنت جوڙي موڪلائو -
ميانمير پنهنجي جاءِ تي ويو ۽ سري گورو مهاراج ڏيري
تي موٽي آيا ۽ سودرسنڌيا ڪري ڪان پان ڪاٿي سڪر
سيجا تي آرامي ٿيا -

جنهن مهل سڪورو هرگوبند صاحب پير وٽ ويا
هوا تنهن مهل مسلمانن جي وڏي ڪچهري اٿي ويٺي
هئي جن سيني کي ڏاڍو تعجب لڳو ته پير ساهه جي ڪهڙو
ڪرم ڪيو - سندس اکيان سڀ اچي نمن ٿا ۽
سيني پيرن ۾ وڏو پير ڪونجي ٿو سو پاڻ پنهنجي سر
اٿي هندو کي آدر ڪرڻ لاءِ ٻاهر نڪري ويو ۽ اٿي وڃي
ولدنا ڪيائينس ۽ وري هنجو رڪاب جهلي ساڻس
گڏ جي آيو ۽ کيڻي ادب سان پنهنجي هٿين گهوڙي تان
لاٿائينس ۽ هٿن سان پنهنجي آسڻ تي وهاريائينس - ۽
هنکي سيني اوليائن ۾ وڏو اولياءُ ٿا چون ۽ سيني امراءُ
۽ خان مڃيندس ٿا - اٿي اٿي ڏينهن بادشاهه وٽس ايندو
آهي سو بہ ولدنا ڪري اچي اکيائنس، وهندو آهي -
۽ پيا ڪيترا پير هنوت ايندا آهن جي پڙ ڪامل جاڻي
هنکي سر نوائيندا آهن سو جو پاڻ اچ هندو جي اکيان
نمي هليو ۽ هنکي پاڻڪان وڏو جاڻي ساڻس مليو سو ڇو-

اها جو پڇو سڀني مسلمانن ۽ هلي ڏان جو ڪنهن آدمي
وٽي بادشاهه جي ڪچهري ۾ ڳالهه ڪئي جا خود شاهه جهان
پنهنجي ڪنن سان ٻڌي- سڀني سپاهين کي ڏاڍي ڇرڪ
لڳي ۽ بادشاهه چيو ته هلو ته هاڻي پير صاحب وٽ هلون
۽ سڀني حقيقت روبرو ملي ٻڌون ته جيڪو هميشه
اسان سان رهيو ۽ اهي وٽي ۽ اسانجي دولت موجب
۽ ادب سان اسانجي تابع ٿو رهي اهڙي درگوبند اڪيلي
جو اسانجي مخالف واري وڌي پير (جنهنکي هزارين مسلمان
مڃين ٿا) ايتري قدر ادب ڪري سڀني ترڪن کي
ملڪو ڪيو سو جو - انهيطرح ڪهڙيون ترڪون ڪري
بدا ويچار پيون جي سيڪارڻ تي. بادشاهه پير صاحب ڏانهن
هليو ۽ ڪجهه امراءَ پالڻسان وٽي هن وٽ پهتو - ۽ هت جواري
ولدنا ڪري امداڪاري ڪجهي ويٺو - ۽ پهرين لڳو ته
سري هرگوبند هندن جو گورو ٻڌو سون ته تو دانکي
ڪڏ جلد آيو جو تنهنجو توهان ايتري قدر ادب ڪيو آهي
جو سڀني جو من سنسي ۾ ڏاڍي پيو آهي ۽ جو سدا اسانجي
تابع رهيو. تنهنکي ولط لاءِ توهين پناط پيشوا ويسا دوا
تنهنلاءِ سڀني مسلمانن ۾ ايتري قدر بکيڙو اٿيو آهي جو
منهنجي اڪيلي ۾ اهي ڳالهه ڪئي اٿن - ميانمير ايترو
ٻڌي تڙت جواب ڏنو ته اسين جيڪي پيو وڏا تواري
لنيا ڪرامات وارا ڏٺي جي درويند ۽ آميون سي سڀ
جڏهن لعروهٺي خدا صاحب جي درگاهه ۾ پهچون ٿا ۽
درتي بيهي پوءِ الد وڃي ٿا ودون ته ڪيتري دير ڳالهه

ھي صاحب اُتان اند ران نڪرندو آھي ۽ مٿي ھڪڙي سندر
دري ۾ اچي وھندو آھي پوءِ جنھن جنھن پيغمبر جو جيڪو
جيڪو ڪم ھوندو آھي سو ھن صاحب کي ڏسي عرض ڪندو
آھي - سڀ ھنجي اڳيان ھٿ ٻڌندا آھن ۽ ھنکي ئي
نمندا آھن ؛ ھنجي مبارڪ قدمن ڏانھن سڪ سان نھاريندا
آھن ۽ پوءِ اُٿي سيني کي سنسو ڏيندو آھي ته پاڪ خدا
ھي ئي آھي يا ڪو ٻيو پر ڪنھنکي به ٻي صورت ڏسڻ
۾ نه ايندي آھي ۽ سڀ ھنجوئي درشن ڪندا آھن - الھي
ڪري جيڪو اُتي وڃڻ وارو ھوندو سو ڪير نه ھنجو
گھڻون ادب ڪندو - ھي صاحب ئي اُتي وڏي بخشيش
ڪريندو ۽ ريس ڪرڻ سان ڪنھنجي ڪا پورت پوندي -
۽ جنھنتي ھي صاحب ڪرپا ڪندا تنھنکي من ڀانوندو
دان ڏيندا ۽ جھڙيطرح ڏن جا ارٿي تنھنجي اڳيان دين
ڏي تنھنجي مرضيءَ موجب ھلندا تھڙيطرح ھننکان دات
پنڻ لاءِ انيڪ وڏ وڏيرا ھننجي در تي سوالي آھن - ۽
ڏسو ته ھنوقت جھاني ماڻھون توھانکي ڏسي ڪٿن ٿا
ڪن تڏن جيڪي خدا جا پريمي آھن سي پڻ ھن صاحب
جي قدمن جي خاڪ پنھنجي سرتي رکندا - ۽ توھين جھان
بادشاھ جڏن وڃيو تو تڏن ڪريو ٿا ته ڪو ڦيرائي نٿو سگھي
۽ توھانکي خدا صاحب جي پاسي جي خبر نٿي پوي ته
اڳيان ڇا ٿيڻون آھي ۽ ھيءُ ھندو ھي مسلمان لھي
جھگڙا ڪندي پڇي پڇي مرو ٿا ۽ پروردگار کي ياد نٿا
ڪريو - جڏن ڏينھن جي بادشاھي ڪريو ھليا ٿا وڃو ۽

سدا عيش عشرتن جو خيال دل ۾ رهيو هو- ڪڏهن ساعت
۾ ڏٺي کي ياد نٿا ڪريو ۽ مسلمانن جي ڪچهرين
۾ ڏٺي ٻڌسن رهو ٿا ۽ سياڻا الهي کي چڱو نه چوندا آهن ۽
جيڪڏهن ڪو چوي تہ انهي مٿ ڪڪي جاڳڻ گهرجي
۽ اُدو درگاه ۾ ڦاڙو نه پائيندو ۽ دوزخ جي سزا ملندي ٻين-
مهان ٻروڌي ميان مير اولياء جا وڏن ٻڌي سٺي اکيون
ڪٽي ميٺ ڪيون نہ سامهون ٿي ڪڏهن ۾ اُتر ڏڻو ۽
مرڪو پاڻکي الله ۾ سياڻو سمجهي ويٺو- ڪنهن ميان مير
وري چيو تہ توهانکي انهن صاحبن جي مهاتم جي سڌ
ڪانهي - اهي وڏا سمرٿ ۽ انت شڪتي وارا آهن ۽
پڪ ۽ ڪنڙط سڀ انهنجي هٿ ۾ آهي مگر هنو قت ۾
جو منش ليلا ڌاري اٿن تنهنڪري ڪڏهن ۾ ڪنهنکي
شڪتي نٿا ڏيکارين ۽ شڪتي پچائڻ جي ايتري طاقت
الله ۾ اٿن جو ڪو ۾ ساڻن برابري ڪري نہ سگهندو-
شاه جهان اهي وڏن ٻڌي سر نمائي ماڙي ڪري اُٿي
هليو آيو ۽ سڀ پادر نڪري چوڻ لڳا تہ خبر ڪانهي تہ
جا پيا چون اسانکي تہ اعتبار ۾ ٿي نٿي اچي ۽ وڃي چپاڻ
ٿي تہ هند ۾ خدا جي ويڄهو ٿا ره ن ادو ٻڌ وسون تہ سهي
پرپير کي انبياء جا چنجي- پادشاه تہ انهنجي راء سان
شامل ٿي چوڻ لڳو تہ منولکي ۾ الهي ڳاله ٿي پرتيت نٿي
اچي- پياري پالڪونجي ڪو نرمل التشڪرط وارو وڏو پاڪي
تہ ڪورو جي مهما ۾ من لکيس ۾ جي گيا پکيهاتي ٻي
سمجهہ جنجي من ۾ جهڳڙو ٿي پئي و سيو تنجي الله ۾

سنکورن جو جس کٿي ٿو رهي سگهي- انهيطرح سيٺ ٽي
سنسوڏاري پنهنجي پنهنجي گهر هليا ويا ۽ وڃي آرام ۾ ٿيا-
ڪاٺي وري ڪنولا جي وارتا تي اچو جا گورو جي
ڏسڻ کانسواءِ ڏکي ٿي ورلاپ ڪري رهي آهي- هنجي
اندر ۾ ڏسڻ جي سڪ ۽ اڪيچار هئي پر اُپاءُ ڪون ٿي
سجهيس- قاضي ۽ جوڳس ٻه ائين پئي چاتو ته چهڪ لڳا
اٿس تنهنجي درد ڪان ٿي هاءِ هاءِ ڪري ۽ ڪاڏو پيٽو
ٿو وڃيس ۽ سڄو ڏينهن ۽ رات چادر تاڻيو پيئي آهي سو
ٻه ڙگوانهيڪري- مڪر جڏهن رات پيئي ۽ اندر و چانيوڏهن
ڪنولا ٻاهي ڪي چوڻ لڳي ته تون پير وٽ وڃ ۽ وڃي
عرض ڪريئس ته ڪرپا ڪري مونکي هنو قت ديدار
پسايو- پي ڪاٻه سڌ بڌ نه رهي اٿم فقط توهانجي درشن
آسري ترسي آهيان ديا پالي هڪواري مونکي پنهنجي
سهڻي صورت ڏيکاري وڃو ۽ مون سڪرات ۾ پيل جا
پران بچائي وٺو ۽ هي داسي جهڙي تون منهنجي حالت
ڏسين ٿي بنا سپ وڃي گورو جن سان ڪجه- ٻاهي هنکي
ڏکر ۾ کهڻو وياڪل ڏسي سمجهو ته هي جا ٻن ڏينهن
۾ بلڪل ضعيف ٿي ويئي آهي ۽ ڪاڏو پيٽو چڙهيو پيڪا
پڪ گورو جي سڪ ۾ پوچي رهي آهي سا ڏيرج ڪٿن
ڪنديي ۽ سمجهائڻ لڳيس ته بنا ڪاڻي مڇي وانگر ڇو
ٿي تڙپي، کهڻو تڪڙي نه ٿيءُ، صبر ڪر، سکهوئي پار پوندا يئم
۽ ٻاڙ اونداهي رات ڏسي گوروجي ڏيري ۾ لنگهي ويئي
۽ هٿ جوڙي بيهي چوڻ لڳي پير سائين توهين سڀ ڪجهه

اظهار آهيو. دوه ويچاري ڏاڍي وياڪل ٿي آهي تہ ڇٽي
ڏاڍانو- رات ڏينهن توهانجي درشن لاءِ تڙپي پئي ۽
مان ڏين ٿي موڪلي ميڪليو الس تہ ڪورو جن ڪي
جي سڏ ڏي تہ موڪلي مڪڙو ڏينهن بہ سال ٿيو-ٿو ڪڍري
ڪٽ ٿي پڇي داه داه پڪاري ورلاپ ڪري رهي آهي
ور سڀ اڻين پيا جاڳن تہ مور ڏڪڻ ٿئي دردڪان
ي ڏالهون ڪري پرهنکي ڇڪا ڇوٽ لکي آهي تنهنجي
ڪيهنکي بہ خبر ڪاڻهي- ڄاڻي ڇڻ توڏان صاحبن جي
ضا هجي تڏن وڃي ممکي سڏايان- سري ڪنو رو مهاراج
ڪنولا جي من جو ڪهڙو پريم ڄاڻي ڪرپا ڪري فرمائڻ
ڪيا تہ ڄاڻي ڏيرڪاڻي وڃي ٿيندس رتہ ڏيرج ڪر سياڻي
ستان ڏيرو ڪوچ ٿيندو ۽ توکي رات جو پڪسان ڄاڻجي
ملنداسون- رات سڄي سڄاڳ رهجہ ۽ اسانجي کهڙي
جو آواز ٻڌي مڪد رهيڻ لهي اچجہ، ڪنهنجو پڙر ڪنجہ
ڻ ڪنهنکي خبر پوندي ۽ اسين توکي ولي هليا هلنداسون
۽ واڻ رهلي پنهنجي سينا سان ڪڏهاسون- داسي خوش
ٿي موٽي آئي ۽ سڄي حقيقت اچي ڪنولا کي سڻايائين
جا پيغام ٻڌي نهايت آنند ٿي ۽ اڏري خوشي ٿيس
ڄڻ ڪو جنم جو ڪنگال لوڌ ڏيون پائي پرسن ٿيندو
آهي ۽ جيڪي عمدا عمدا زيور ڪپڙس سي سڀ ڪڍي
داسي کي بخشيائين ۽ چيائينس تہ تو موڪلي پران دان ڏنو
آهي تنهنڪري مان سدائين تنهنجي احسانمند رهندس ۽
جيسيتائين جيئري ٿو لڏيس تيسيتائين توکي ڏن ڏيندي

رهندا يس ۽ وساريندا يس ڪين - ۽ تنهنڪري پوءِ گهر مان هيٺ
لهڻ جي رٿ رٿيائين، جيئن تہ پير صاحب وٽان فرمايو آهي
تہ ڪو پيو نہ ڪجہ تنهنڪري هن هنڌ توڙي پنج ڇہ ڏري
ڪان هيٺ لهي ليندا يس ۽ پوءِ پاڻ سنڀالي ويندا يس -
انهيءَ طرح سڀ اُپاءَ رچي رات تياري ڪرڻ ۾ گذاريائين -
صبوح ٿيو تہ سڀئي رهي چٽڪ رات سڄي بي آرامي ڏيس
۽ هاٿي اڪر لڳي آئس - ٿوري دير بعد جاڳي ڄاڻ ڄاڻ
پڪارڻ لڳي تہ هاٿيون جاڳن تہ ڏاڍو ايذاءُ آهيس -
ماڻس، کهٽيڻي اڇو نيزاريون ڪريس تہ سور وارا هنڌ
ڏيکاريندم ۽ ڪاڏ وڌي. ڪائين سو ڪاءِ پيئڻ پيا ڪٽنديئي
پڻ پيار ڪرڻ لڳس ۽ پاڻ چوڻ لڳا تہ مار ڪيڻي ملي
آئس. تنهنڪري ويچاري ڏکي ٿي آهي -

هيڏانهن سري ڪورو هرگو بعد صاحب رات گذاري
صبوح جو پاپي پدي صاحب کي چيو تہ هاٿي لاهور پهنجو
ڪيڙو ڪم آهي، بهتر آهي تہ شاهہ جهان ڪان تيار و ٿجي
۽ تنهنڪري توهين ڏيزو ڪوچ ڪرائي سيئا سميت
روانا ٿيو - رات وات ۾ جتي سنڀڄائي ڏسو آئي رهجو
۽ صبوح جو وري چڙهجو ۽ پنجہ ڪوهہ امبرتسر ڪان اوري
اسانجي لاءِ هلي ترسجو - اسين هتان رات جو چڙهنداسون
۽ سڀ پنڌ جلد لتاڙي توهانسان اچي ملنداسون ۽ گڏجي
هلي سري امبرتسر جو درشن ڪنداسون - وٽان مڃي
سيئي تياري ڪئي، پائيصاحب منڙلي ڪان اڳي هليو ۽
ڏرجي بہ رجي سڄي سيئا اچي ملي ۽ امبرتسر جو رستو

ورتائين. سندس سوڌو سڀ سڪر شيوڪ سري ستگر
جو درشن ڪري موڪلائي هليا ويا. تنهنڪالپوءِ بادشاهه
ڏاليءَ صاحبن کي پنهنجو راڳ ٻڌائڻ ۽ ڏن وٺڻ آيا ۽
تنهن لکيل ڏسي سمجهيائين ته گورو جن هتي آهن. مهاراڄن
هنڪي سڏائي پاڻوٽ وهاريو ۽ فرمايائين ته اڄ سڄي رات
هتي رهي اسانکي پهلوانن جي جڪ جون وارتائون ٻڌائجو.
ڏاليءَ اهڙو حڪم ٻڌي گهڻو خوش ٿيا جو جاتائين ته اڄ
گورو جن وڏان گهڻو ڏن ملندو وسون ۽ ڏن وڏن سورمن
جون عمديون عمديون حڪايتون ڳائڻ لڳا. سري گورو
مهاراڄن به انهنجي سامهون ٿي ويٺا ۽ ڏان جي سيڪڻن
وقت "آها" اهو لفظ پئي اُچاريائين. تنهن ربابي وجهي
رهيو جو ۽ وڏي آواز عجب جهڙو راڳ پئي ڳايائين.

انهي ساڳي ڏينهن قاضي به پنهنجي پئسن وصول
ڪرڻ جو پهو ڪو اڀار نسر ڏسي بادشاهه وٽ خالدو ويو ۽
عرض ڪيائين ته حضور گورو ڪان گهوڙي جا پئسا لڳا ملندي.
هيترا ڏينهن دلاسا پيا ڏيندا دوا پر هاڻي ته ڀر ٿي ڏينهن
ٿيا جو تڪرار ڪري وڏائي ۽ آره زوري مونکي موٽائي
ڪڍيائين ۽ اڄ سيان پيا ڪن سو جيڪڏهن توهين مهرباني
خرمائي پنهنجو آدمي موڪليون ته جيڪر مونکي رقم
ملي پئجي وڃي نه ته هميشه والڪر ڪيا دلاسا پيا ملندا.
شاهه جهان چيو ته صبوح جو اسانجو آدمي پاڻسان وٺي
وڃجو ته توکي سڄي رقم وٺي ڏيندو ۽ هو به انهيان خيال
ڪندو ۽ رکندو ڪين. شام جي وقت قاضي گورو جن

جي ڏيري جو سماءُ ڪيو ڏڏاءُ ته کهڙو سماج ڪوهي باقي
ڪو ٿورو وڃي رهيو آهي سو فڪر ۾ بيٺس ته، مٿان
پڻسا ڪڙي هليا وڃن ۽ ٿورو اڳتي به وڌيو ته اڌيرو ٿيندو
ٿي ويو تهنڪري وري ڪهڙ ڏانهن موٽيو ۽ راڳ جو آواز
پرڻ پڌاءُ جنهنڪري خاطري ٿيس ته سري هرڪو بند اڃان
هتي آهي ۽ خيال ڪياءُ ته صبوح جو بادشاهي زور لڳائي
سڄي رقم اڳاڙي ايندس - ۽ بيفڪر ٿي پنهنجي جاءِ
تي هليو ويو -

هيڏانهن سري سنڪورو کهڙي ڏيان سان راڳ
سڻي مٿي چاڙايل وانگر تان جي وقت هو لڪر ڏيندا
رهيا - حڪم موجب داس کهوڙو سڄي آڌي ٻاريو ۽ پوءِ
پاڻ به سکهوئي تياري ڪرڻ لڳا - راڳيندڙن کي ڪيترا
دفعه ريجهي ڏن بخشياءِ ۽ انهنجي تان جي کيڙي قدر
ساراهه ڪياءِ - جڏهن اڌ رات گذري تڏهن صاحبن اُٿي
شستر پهريا ۽ ٻاهر نڪري گهوڙي تي هسوار ٿيا - راڳيندڙن
ساڳي طرح راڳ پئي ڳايو ۽ جهڙيطرح پورن سنڪورن
هونڪارو پئي ڏنو اُهيطرح تنهو مان هونڪر پئي آئي - ڳائڻ
وارا جيترا ڪ اُتي ويٺا هوا تنکي ڪا خبر نه پيئي ۽ نه
انهن اکيون پٽيون ٿي ۽ اول وانگرئي پورن سنڪورن -
کي ويٺل ڄاڻي ۽ هونڪر ٻڌي ڳائيندا ٿي رهيا - جيستاءِ
وڏي پرڀات ٿي تيستاءِ ته سڀني سري سنڪورن کي
اتي ويٺل پئي ڄاتو ۽ راڳيندڙن به پاڻ کي کيڙان پڻسا
ملڻ جاڻي انيڪ پرڪارن جا راڳ پئي ڳايا - ڏيو ٻتي

شروعات ۾ ئي ڪون ٻاهر هوا جو ڇهانون ته

ٿي ويو آهي - ايتيقدر وينا ڳايو ۽ اسين وينا ٻڌندا هئاسون -

سري گورو مهاراج گهوڙي تي چڙهي قاضي جي گهر ڏانهن هليا ۽ ڏري وٽ پهچي گهوڙو هيٺ جهليائون - ڪدولا ٻر اکيون پاٽي ويٺي ڏاڍو سا ڏک ۾ آئي ڪري ٿي ۽ سري ستگورن کي ڪرامات وارو ۽ پهلوان سمجهي بي خوف گهر جي ڏي ڀاڄي کي نوڙي ڏنائين جنهن پختي ڪري پهچي. هٿن ۾ جهلي ۽ پاڻ اٿاڻ لهي هيٺ آئي ۽ صاحبن جا قدم جهلي سر نوايائين، اندر ۾ ڏاڍي پرسنتائي ٿيس، ۽ انهي آنند وچون سرير جا روم کڙا ٿي سڀ اندر خوشي ۾ ٻڏي رهيس - ڪنٺ گد گد ٿي پيس زبان مان ڪجهه ٻولي نه سگهي ۽ سري ستگورن ڏکڻ ۾ ٻاهن کان چڪي ڪٽي پاڪستان پيلهه چاڙهيس ۽ گهوڙو شهر کان ٻاهر لڪري ٻوه پون والڪر چتڪي پيو - جڏهن ٿورو پند ڪياءُ ته پاڻي جيئي آڏ ڪ پنجه سڪر هٿيارن سان گهوڙن تي چڙهيل ملين ۽ گورو جن سان گڏجي پوءِ چچي گهوڙا پلاءِ ٻلوان سوار کي سڪر ڏيڙ وارا پند ۾ پلٽيا ۽ ٿوري دير ۾ گهڻو پند هٽي ويا - وات ۾ لينڊن گونن گهران لنگهيندا پتا چاهيندا ويا ۽ معلوم ٿي ٿين ته ٻاقي ڪيترو پند آهي - جڏهن اچو صبوح ٿيو تڏهن ستگورو هڪڙي هند لهي پيا، سکن. کان پڇياءِ ته امرتسر هتان ڪيترو پند ٿيندو ۽ ڇاءِ ست ڪوهه ۽ هاڻي اچي پهتا آهيون - سائينجن بلا شڪ ترسي وسرام ڪن ۽ گهوڙا بر

دم پٽين جي تمام ٽڪا آيا آهن - مهاراجن پڇيو ڪٿان ٿا
سمجهو ته امرتسر ويجهو آهي هتي ته جهنگ ئي جهنگ
لڳو پيو آهي ڇپاءِ غريب نواز سڀ وڻ ننڍا ننڍا آهن-
ويجهو ڳوٺ ڪوئي ڇو پاسي اُجاڙئي اجاڙ آهي اِئين پٽن
ڪري ٿا سمجهون - ۽ جيڪي سک اُهين پنڌن جا واقف
هوا تن سڀ پتا سڻايا ته هتان ماڳ ۽ پيراڳ جو ڳوٺ ويجهو
آهي - ڪيترين دفعه اسين هتي آيا آهيون ۽ هين رستي
جي واقفن کي پڻ خبر آهي- ۽ ڏڪڙو وٽن جو جيڪو ڏڏاءِ
جنهنجي زمين ننڍي ننڍي گاه سان سڌاريل هئي ان تي
آسڻ وڌاءِ ۽ سري سنڪورو انتي چڙهي ويٺا پائي پراڻي ڪورو
جنجو ڳهو ٿو و وڻي هڪڙي ٻڻ سان ٻڌو ۽ پيو ڏڪڙو وڌو ورڻ
سامهون هو تنهنجي هيٺان ڪنولا نياري تي ويٺي ۽ جتن
جتن سڄو ايرنڊ و ٿي ويو تڏن تڏن سري سنڪورن کي
ڏسي ٻلهار پٽي ٿي، دل ۾ چوڻ لڳي ته منهنجا وڏا
ڀاڳ آهن جنهنڪري پيرن جي پير جو مک ڏٺو اٿم - ۽
صاحبن پائي جيٿي کي چيو ته اوسي پاسي جاچي ڏس ته
ڪٿي ڪو پاڻي به آهي جو آکيا پائي هيڏانهن هوڏانهن ڪپڙوئي
ڦريو پر ڪٿي بہ پاڻي نه ڏٺائين ۽ موٽي اچي عرض ڪيائين
غريب نواز پيو ته ڪٿي پاڻي ڪوئي اِدو سوتو رہ آهي
جو تو هالجي ويجهو ڏسجي ٿو مگر ميٺين لتي ۽ ڪپ
ڪري ڇڏيو آهي ۽ پاڻي لڙاتيل آهي - صاحبن فرمايو ته
اِهو بہ چنگو ۽ زمين تي پيل پاڻي پوتر ليکيندا آهن ۽ اسين
اڄ اشنان ڪري هي هنڌ نرمل ڪري ٿا ڇڏيون، هن

استان جو ڈالو کو روسر ٿيند و ۽ جيڪي سکر هدر اشنان
ڪندا تنجا سڀ سنڪٽ ٽرندا - ائين چئي ستگورو
اشنان ڪري آتم سروپ ۾ جڙيا ۽ سکر اشنان ڪري
جهنگر چاڙهي هٿيار ٻڌو دار ٻهري ڪڙا ٿي پهرو ڏيڻ لڳا چٽڪ
چشني طرف شيشن کهي رهيا هوا - سيني ڪالپوءِ ڪدولا
دڪ پاسي ٿي اشنان ڪري موٽي آهي وٽ جي هيٺان
آئي ۽ سورج روپ سري ستگورن جو درشن پائي ۽
وندنان ڪري پنهنجون اکيون ٺاريائين ۽ اندر ۾ گهڻون
آنندت ٿي - جڏهن ڪيترو سمجهه ٿڙهيو ۽ صاحبن جو ڏيان
چٽو تڏهن امبرتسر ڏسڻ چاهيائين ۽ پڻ سکن کي آگيا
ڪيائين ته ڳوٺ ۾ وڃي ته ڪهڙو ولي اچو ته ڪنولا کي
ڏولي ۾ چاڙهي کهر ولي هلن جي گهوڙا پڃائي ڦرت ۾
آدمي ڏولي سميت ولي آيا - صاحبن وستر شستر پهريا ۽
اراڪي گهوڙي تي چڙهي آستر آستر تو ريندا سيندا سان
اچي مليا، سيني سري ستگورن کي نمسڪار ڪيو - جڏهن
امبرتسر جي ويجهو پهتا تڏهن کهڻان سکر اتشو ڪندا ۽ شبد
ڳائيندا اچي مليا ۽ سکن جي گهر پورن ستگورو جا
چرن ڪمل پرسي ڳائيندا وڄائيندا شهر ۾ ولي ديپ -
اڪال تخت وٽ پهچي سوامي گهوڙي تان لهي پيا ۽
پرساد رکي ارداس ڪرائي سيني کي ورتائي ڏنائين - تنهن
ڪالپوءِ درشني دروازي تي آيا جتي مٿو ٽيڪي دربار
صاحب ۾ پهتا، اکيان پيهي وندنان ڪيائين ۽ درشن پائي
گهڻو خوش ٿيا - ايتري ۾ ماتا ڪنگا جا نوڪر ۽ پيا سکر

شيوڪ ۽ ڪي اچي صاحبن کي مليا - پوءِ ڏسن تہ ڀريان
ڪڙي ڏولي پيئي اچي تنهن ڪن ماڻهن پڇا ڪئي
جنکي پائي چيٺي آهي ڪ سکن سڏايو تہ هي ڏولي سري
ستگورو وٽي آيا آهن - لاهور بادشاهہ جي قاضي جي وڏي پاڪ
ڪنيا، سوڍي سرمور تي عاشق ٿي پيئي هئي تنهنکي
پاڻسان آندو اٿن - نوڪر ماتا وٽ ڊڪي ويا ۽ سچو
ورتانت وڃي ٻڌايائونس - گنگا خبر ٻڌي ڪاوڙي تہ
پٽ هي ڪهڙو ڪرتوت ڪيو - ايتري ۾ سري هرگوبند
صاحب اتي آيا ۽ گهڻي ادب سان اچي ماتا سان مليا -
گنگا پٽ کي ڏسي بلڪل خوش ٿي ۽ اشيرواد ڏنائين
مستڪ چمي پنهنجي ڀرسان وهاريائينس - ۽ پوءِ چوڻ
لڳي تہ پٽ تو هي ڪم ڪهڙو ڪيو آهي جنهنڪان جهان
۾ تنهنجو جس گهٽ ٿيندو - ڪهڙو تنهنجو اُتم ونس
۽ هي ڪرم ڪير ڪن - تون سري نانڪ جي ڳوري گادي
تي ويٺل آهين پنهنجي وڏائي جو ڌيان بہ ڪو نہ ڪيئہ -
هي سک ۽ سنگتيون ڇا چونديون - ۽ ويدي تيهڙ ۽ ڀلن
سيئي جو نڪ جو هنوقت تنهنجو سوڍي ونس آهي ڇا
آهي تنهنجي نندا ڪندا - ۽ تو هي ڪم بلڪل بي
واجبي ڪيو آهي - تنهنجو پتا ڪهڙو شانت سروپ هو
جنهن پير ۽ مير سڀ پاءِ رکندا هوا ۽ هولئي تون بہ گهٽ
ڪين ۽ نہ تو جهڙو ڪو پيو هو، پر خبر نہ آهي تہ ڇا ٿيئہ جو
هي ڪڪرم وڃي ڪيئہ ۽ وڏن جي آبرو ڏاهن بہ نسر
ڏنئہ - سري گورو هرگوبند صاحب اهي وچن سڻي ماتا

جي اڳيان اکيون ميٽ ڪري ڇوڙ لڳا ته منهنجو وس
نه هو جيڪڏهن منهنجو انهيلاءِ وس هلي ها تہ آءٌ جيڪر
ائين ڪريان - ٻلوان ٻور ڪر ائين ڪرايو ۽ مون انهيلاءِ
گهڻوئي ارمان ڪيو پر وس، هلي ڪون سگهيم تڏهن
لاچار ٿي ڪم ڪيو اڳ جو تحقيق ايئن آهي ۽ مونکي
پاڻ انهيجو ويچار آهي - ايترو چئي مالڙي ڪري ٻاهر
هليا آيا ۽ ڏولي محل ڏانهن موڪليائين - ڪنڪا ڏولي ڏسي
بلڪل فصو ڪيو ۽ ماڻهن کي منع ڪيائين ته ميڏانهن نه
آڻيو - منهنجي گهروارڻ ڪري اسانجي بدناموسي ٿيندي -
ڪيئي ڏينهن ته جيڏانهن وڃيس تيڏانهن هلي ويئي -
جڏهن ماتا صفا جواب ڏنو تڏهن مڪدم اهي گورو جن
کي ٻڌايائين - پاڻي پيڙو ۽ الوقت صاحبن جي ويچهو ٻيٺو هو
تنهنڪري پاڻ ڏاله سڌي مهاراجن حڪم ڏنو ته سري المبرتسر
جي ڏکڻ طرف عمدي زمين ڏسي وڻن جي ڇانو ۾ تنبو
هڻائي بالفعل ڏولي ڪڍائي اتي وڃي ڏيرو ڪرايو ۽ سپائي
سو پيرو گهڻن ڪاريگرن کي لڳائي ڪتو گهر لهرائي تيار
ڪرايو پر جئن جلد ٿئي ۽ دير نه ٿئي ۽ داڻي ضروري
گهربل سامان اتي موجود ڪرائي ڏيو ۽ ڪي نياڻيون
بہ اتي رکو جنکي جئن چون تئن ڪنديون رهن -
سڪ آڪيا پائي مڪدم ويو ۽ سڀ ڪم لائق موجب ترت
پورو ڪري ڇڏيائين - رات پئي، سري گورو مهاراج پنهنجي
محل ۾ آيا ۽ کان پان ڪري آرامي ٿيا، سري المبرتسر ۾
آئهي رات گهڻي خوشي ٿي، لوڪن ڏيا اتشو ڪيا - ۽ گهر گهر

سري ستگورو پوڄن ڪائي سک سيجا تي آرامي ...
۽ لنڊا مان اٿي ڪالهوءَ ڪهڙو ڪهڙائي ...
ڪري باز ولي شڪار تي چڙهندا هوا ۽ ويجهو ...
۽ ڪهندا شڪار ڪيليندا رهندا هوا.

هاڻي اها ڳالهه ٻڌي، قاضي جي ڪاوڙ ...
تہ صبوح جو لنڊ مان اٿندي ئي ڪوڙ جي خبر ڪان ...
۽ ڏکڻ ۾ پهچي ڪم پٺيان هليو ويو۔ هو مس ...
امراهه ۽ ت وچڙو سو جڏهن هتان آيو تهن سڌ ۽ ئي اوڏاهه
ڪٽي رخ رکيائين۔ جڏهن پنڌ ڪندي ڪوڙ ڏيري جي ...
آيو تڏهن اتي نوڪر چاڪر ڦرندا ڏٺا ڏسي سمجهو ته
ته اڄ ڪاهه سمهيا پيا هوندا ڇا ۽ ڏسڻ ڪان سواءِ خبر ڪان
پوندي۔ تڏهن اتي بيهي چنگيءَ طرح جاچڻ لڳو ۽ آخر جاڳاءِ
تہ ڪوڙو جن هليا ويا آهن تنهن مهل رستو ڇڏي ڪوڙو
جي ڏيري ڏانهن لڙيو۔ ويجهو وڃي ڏسي تہ ڳالهه ڏکڙو
تنهن بيٺو آهي تڏهن ڀاتي ڪنهن ويس ۽ ڏاڍو ڏکر ٿيس
تہ مار منهنجي رقم ترڪو رو ڪٽي هليو ويو۔ شايد بادشاهه ڪاله
جيڪو حڪم ڪيو هو رقم وصول ڪري ڏيڻ جو سا خبر
هنکي ڪنهن ڪان ملي تي ڏسجي سو پهچي هليو ويو آهن تہ
مٿان ڏن ڏيڻو پوندم ۽ بادشاهه زوران زوري ڪري۔ ۽
ويو تہ سري المبرتسر هوندو پر انهن نہ ڳتي جو اتان ته
ڪنهن ٻئي پاسي لڪري هليو وڃي ۽ موڙي ڪان تي
سگهجي۔ اوڏاهين جهنگل ديش ويجهو آهي جتي پاڻي
پر ڪونهي مٿان بکڙي پوي ۽ اوڏاهين روالو تي وڃي تہ

ساکي ريبجي شڪار تان ٿي موٽيا. قاضي ڏٺو
اهو وڏن ڏين پاڻهن وارو گهوڙي تي چڙهيل ڪو ر، آهي ۽
پريان ئي سڃاڻي ڇڏيو ۽ خوش ٿيو، جو ٺ لڳو ته خدا
منهنجو وڏو مددگار آهي. جيڪڏهن شهر ۾ ڪهڙي
وڃي ها ته ڪڏهن ڇوٽ ۾ ڏاڍي دير لڳي ها ۽ هتي ٻاهر ڇوٽ ۾
منهنجو ۽ رقم ڏئيڻو يا نه تنهنجي خبر به اٿي جو اتي
پهچي پيندي. ايتري ۾ سڀ سڳورن جي سواري به
اچي پهتي. قاضي ويجهو ٿي جهڪي سلام ڪيو. صاحبن
گهوڙا روڪيو، ٻين پهلوانن پڻ وهٽ جهليا. مهاراجن
فرمايو قاضي ڀلي آئين، سڪهوئي هيڏانهن آيو آهين، شايد
ٻڌسين واسطي پڪو ڏو ڏسجين چنگو ڪيئه جو ترت آيو
آهين. قاضي خوش ٿي چيو ته سائينجن اوهنو هيڏانهن
هليا آيا. ڏکيو ته آن ڏينهن توهانجو ديوان لڙي پيو ۽
وري توهين به بنا سڌ ڏني نڪري آيا تنهنڪري ڏيرج
ڏاري اٿي رهي نه سڪهيس، اهوئي ڪارڻ آهي جو ترت
آيو آهيان. اڄ سياڻي ڪندي ته ڪيترا ڏينهن گذري
ويا آهن ويچار ڪري ڏسو ته بنا رقم ملي مولکي ڪٿن
دليجاءُ ٿيندي. سڀ گورو هرگوبند صاحب سمجهي ورتو
ته هن موڙ ڪي ڏي جي خبر ڪاهي ۽ ٻين پهلوانن پڻ
ائين ڄاتو پر مهاراجن چيس ته جيترا پئسا تنهنجا ٿين
سي بلاشڪ هلي وٺ. رات به هلي اسانوٽ رهه، صبوح
جو هنڌي ڪرائي هليو وڃجه ۽ هنکي پاڪستان وٺي گور
پوري ڏانهن موٽيا ۽ اڃان ڪجهه پنڌ شهر کان اوري هوا

اوهانکي بڪ بہ لکي ڏونديءَ، پوريءَ وڃي ڪاڏوءَ
آدمي کي پڙ اوڏاهين ولي وڌو۔ ۽ ڪڪڙ شيوڪ کي سڏي
چيائين تہ قاضي کي ولي کي پهچائي اچ تہ هنکي ڪاڏو ڪرائين۔
نوڪر حڪم موجب قاضيءَ کي پاڙيسان ولي مليو ۽ قاضي جو
نفر بڪايل جو سو بہ آئيو ۽ وڃي ڏيڻس جي گهر پهچايائينس۔
اڳيان ڏٺائين تہ عمدي ڪٽ پيئي آهي، داسي ڪڪڙ مسڏي
الٽي وهاريس۔ قاضي گهڻو ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سمجهيائين
تہ جاءِ ڪنهن مسلمان جي آهي جتي گورو جن منهنجي
لاءِ ڪاڏي جو بندوبست رکيو ٿو ڏسجي۔ پاڻ ڪٽ
تي چڙهي ويٺو ۽ نفر کي پنهنجي اڳيان ميٺ وهاريائين۔
پانهي اندر وڃي ڪنولا کي سڏ ڏنائين جنهن پانت پانت
جا تيار ڪيل ادار پوءِ ڪڻو ڏالهہ پوري پاڻهي سان
موڪليو. قاضي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ جو بہ بڪايل سو
سوري ويٺو ڪائڻ۔ جڏهن کيس ڪائي رهيو پر اجان چڱي
طرح ڍءُ نہ ٿيو جوس تہ ڪنولا ڏالو تہ مٿان بڪايل آئي
وڃي سا کيس قدر پوڄن هٿ ۾ ڪٽي چم چم ڪندي
آئي آئي۔ قاضي هنکي پريان ايندو ڏسي بلڪل آنندت
ٿيو چيائين تہ ڪا ڏيوان استري ٿي اچي جنهنکي اهڙا
قيمتي وستر ۽ مٺيا پوريل آهن جا گهر ۾ پيئي دلي تپ
کهڙ کهڙ پيئي بہ جي۔ ڪنولا اکيون ميٺ ڪيو دلي
پيئي آئي تہ قاضي منجهس چتائي نهارڻ لڳو۔ جڏهن
کنهي جي روبرو ٿيا تڏهن ڪنولا پي کي سلام ڪيو
قاضي هنکي ڏسي ۽ منجهو گاهائڙ پڏي ٻنا پاڻي پڏي

ويو ته هي ته منهنجي ڌيءَ ۽ هتي ڪٿان آئي زمين جاءِ
ڏئيس ها ته جيڪر غرق ٿي وڃي ها- گهڻو ڪري پيس
هٿ ته هليس، ته وات ڇپائي سگهيو نه ٿري ڪيئي سگهي
۽ ڇنتا ۾ غلطان پاڻ نڪري آيو ۽ ٿورو پاڻي ڪڍي هٿ
ڌوئي اٿيو ۽ اهڙو حال ڏيس چٽڪ ڇاتي ۾ ڪو تير لڳي
ويس، ڏٺائين وڏو ته بجاءِ پر ڪنهن جي سڌ پئي ٻس، وسري
ويٺس، حيران ٿي الله در ۾ ڪٿيون ڪٽڻ لڳو ته هاڻي
موٽڪي جا ڪرڻ گهرجي- آخر اُتان نڪرڻ لاءِ اٿيو ڪنولا
ڇيس بابا ڪاڏو جيو چوڻا وجيو ڪائي ڏيءُ ڪري پنهنجا
پٽسا وٺي سپاڻي هليا وڃجو- ڌيءَ جا ڪلام سڻي چٽڪ
ڦٽن ٿي لوڻ پيس ۽ ڪروڌ ڪري ڪوڙا لفظ ٻولڻ لڳو
ته ڌڪي جي مار پوئي ائين ڪرڻ ڪان ڇمڻ شرط نٿي
منٿيڻ وري ٻڌي شرم پٺو لاهي نلجي ٿي بيٺي آهين
ڳالهائڻ- اڄ اسالجي سڀ آبرو خاڪ ٿي ويئي- ڪنولا
چيو بابا موٽڪي خدا صاحب ماريو ته ڪين پر اتلندو سهايتا
ڏيئي پوساڳرڪان تاريو ۽ نه فقط ايترو بلڪ تو هين پر ڏٺن
آهيو جنهنلاءِ توهانکي پٽ پرور دگار جا تو رامڇط ڪپڻ ۽ خوش
ٿيڻ گهرجي جو قادر منهنجو سنگ، اهڙي گهر ۾ ڪيو ۽
پيزان پير جو آسرو بخشيو جنهنکي ظاهران ظهور هندو
پنهنجوگورو ۽ مسلمان پير ڪري پوڄين ٿا ۽ آءُ اُنهنجي
لڙه لڳي ترئيس، گويا دوزخ مان نڪري بهشت ۾ پيئي
آهيان ۽ هاڻي تو ٿي جهڙي مزاد رکندي پلي اتوا ٻري ته
اهڙو نتيجو پائيندي- قاضي ڌيءَ جون ڳالهيون سڻي الله ر

۽ سڙي پري ۾ ڍيو ۽ ٻاڦر ڪري چوڙ لڳو حيف صد،
ھجيٺي سڃي ڪل جي لڄ ٻوڙيٺي- ٻوڙيائس سڄ مجيرھا
تہ الدر ۽ اڊو ڪوٽ اٿيٺي تہ تڏ خطيٺي ماري چڏيائس
ھا- ۽ ھاٿي ٻہ جيڪر ڦاسي ڇڏيائس ٻر ۽ سر، ڪون ٿو
ھليم- انين ڇٺي ڪاريون ڪڍلدو ھليو ويو ۽ الدر ۽
ڏاڍو ڪروڌ ۾ ڏڪر جاڳيس-

جنھن ھند سري ڪور ۽ درگوبند صاحب ديوان لڳايو
ٻراجمان ھوا قاضي آنجي ويچھو ڪھوڙو ھڏي ويو ھو سو
آڏان چوڙ آيو ٻر منھن اڊو دوس چاڪ لڄ جو ٻرقعو
ڏکيو ھوا ۽ ڪنڌ مٿي ڪٺي نٿي سگھيو- صاحبن ھنکي
ٻريان ايند ۽ ڏسي مشڪيو جھمٽي پيا سڪر جنکي خبر
ھٺي تي مھاراجن ڏاڍ لھاري مشڪي چوڙ لڳا تہ قاضي
ڏيٺي سان ملي تہ اڄيتو ٻر خبر ڪاٺي تہ ڪاوڙجي ٿو
اچي يا راضي ٿي، ڏسڻ ۽ تہ ڏاڍو خصي ٿو ٻائيجي ۽ منھن
ٻہ لٿل اٿس ۽- سٽڪورن فرمايو تہ شايد ڏيٺہ سان ڪڏ چوڙ
ٻاء ڌ پيو اٿس ۽ ٻريان بيھي لھر ڪي موڪليا تہ وڃي
ڪھوڙو ھوڙي اچ- سري ڪور ۽ مھاراجن ڪڍي شيوڪ
کي آکيا ڪٺي تہ قاضي کي ھيڏاھن ولي آڻ جنھن اجان
آچي سنڌ يسر، تہ ڪاوڙجي ڪڇ جو ڪڇ ٻولڻ لڳو ۽
چوڙ لڳو تہ اھي موڪي ڏو ۽ دوکو ڏنو آھي ۽ مان تہ
ھلندس، چٺير چا ٿوء لشڪر ولي جڏھن اچي ٻڪڙائيند ۽
سائس، تڏھ ٻاڻيھي ڇنگيطرح ملندانون ۽ ڪياھائيندانسون-
شيوڪ موٽي آيو ۽ اچي عرض ڪياء سچا ٻاتشاھ ھو تہ

هيڏانهن اچيتي نئو ۽ بڪواد پيو ڪري تہ مان وڏو ڪتڪ
وٺي ايندس، ۽ جڏهن گورو کي پڪڙائيندس تڏهن
پنهنجو بدلو وٺڻ چاهيندس ۽ پيو بہ ڪاوڙ ۾ جيڪي ٿو
اچيس سو پيو ڳالهائي، مورکہ ٻڌجي بيٺو آهي ۽ مات
ڪريتي نئو- تڏهن ستگورن ڀائي ٻڌ ٻچند ۽ ڀائي جيٺي
کي حڪم ڏنو تہ اوهين وڃي قاضي کي ٻرچائي ڀائين ڪان
وٺي اسالوت اچو- جن اچي چيس، تہ قاضي ڪاوڙ جو ڇو ٿا
گورو جن وٽ هلي ڏن تہ وٺو- قاضي وراڻي ڏني تہ
مان ڪي هلندس ۽ نہ ڏن وٺندس ۽ مونکي هنجي
ڪپٽ جي اهڙي سڌ ڪان هئي- سکن ٻنهي ڀاسي
وانهن ڪان ڪڍي جهليس، هو ڪاوڙ ڪري ڇڏائڻ ۾ ۽ هي
مٿا وچن ٻولي زوري وٺي وڃڻ ۾، ڏان جو آڏي صاحبن
جي روبرو ڪيائونس- مهاراجن فرمايو تہ پنهنجا ڏهہ هزار
وٺي وڃ اسالوت ديرڪانهي هاڻيتي ڳڏي ڪرڻ- ۽ اهو ڦل
رکو اُن ڏينهن ڀائي ٻڌي سان تڪرار ڪرڻ جو ملي
اٿيتي- قاضي چيو تہ ڏن بلڪل نہ وٺندس، ۽ هي سڄي
حقيقت وڃي بادشاہ سان ڪندس ۽ تو دانکي پڪڙائي پوءِ
سپ پئسا وٺندس، دت تہ ڦيااوهانکي ۽ اوهان ڪا منهنجي
آبرو وڃڻ ۾ گهٽتائي ڪان ڪئي آهي- مونکي بادشاہ
جي سڄي ڪچهري مڃيندي آهي سو توهين جو منهنجي
ڏيئي کي بيکاني چاڙهي وٺي آيا آهيو پهريائي اِهي جو ڦل تہ
وٺو- مهاراجن فرمايو تہ ٻي جهڳڙي واسطي جتن توکي وٺي
تن وچي ڪچہ پر ڏہ هزار تنهنجا اسالوت آهن سي هاڻي

حتان ڪُٺي ڪري ۽ ڌوڙي تہ ڇوتہ مولڪي سڀ مليا جهنڪري
اسالجي سرتي تنهنجو قرض لہ ردي ۽ جڏهن تي دفعہ
ائين ڇولدي تڏهن اسين تنهنجي قرض کان ڇٽنداسون-
هائي وٺيئي تہ ورت وٺيئي تہ ڇڏ- ۽ اسين توکان ولٺيات
آهيون تنهنڪري جي لہ ملين تہ ٽي دفعہ پنهنجي زبان
سان چئي ڇڏ- ڦاٽي پيو تہ ڪن تو ڏانکان تڏهن ولندس
جڏهن تو ڏانکي اهي پڪرائيندس لت تہ مون سيئي ڇڏيو
۽ وري ڪنڌ مٿان ڪُٺي ولاڻ ايندس - تڏهن سوامين
چيس تہ ڀلا جي ڪن لٿو ولين تہ اڄوڪي رات تہ رهي
ٿڪ ڀڃ، پوءِ جيڪو زور هجيئي سو وجهي! اُٿيو ٿي ڌاريو
ريءَ جا تہ سڪ سان ڪڏار- ڦاٽي پيو تہ لہ مان ٻلڪل لہ
رهندس ۽ مولڪي ڇڏيو تہ ڏٺيئي! اور دليو وجهان ۽
مولڪي ٿڪ ڪون ليو آدي ۽ ڪڏ مهلتي موٽندس ۽ دي
ڏکہ مان سهي لٿو سکهان ۽ ڏاڍو ڪي پڇتائيو - تڏهن
سڪو رن جئي منجهون ٻاهر ون ڇڏايون ۽ هو ڪهڙو ڏکي
ٿي ڪهڙي تي ڏٺيو ۽ اوڪرکي ٻالسان ڪري ڪرو ڏ
۾ ڏڄي ڏڪو ڪاڻيندو دليو ويو- جيسين اوڏاڏي لہ ٿي
جٺي ڏيستا تہ ڏاڍيو پٽي ويو پوءِ ٿڪ ٻہ ٿيس تڏهن ڪڙو
ڪوٺ ڏسي آئي لهي پيو ٻہ مڙس کي چنتا ۽ ڏکہ ڏاڍو ،
لڳا رجئن تئن ڪري رات ڪاٽيائين صبوح جو سج ٻرو وري
ڇڙهيو ۽ ٻئي ڏينهن اور پيو- شهر ۾ اڳيئي ڳالہ پسري
ويئي هئي تہ ڦاٽي پنهنجي ڏيءَ کي ڏاڍي مار ڪري
هئي سا ويچاري ڏکي ٿي ڪنڌ پاسي لڪري ويئي آهي-

۽ هن ٻه لاهور ۾ منهن پائيندي پنهنجي ڳلا ڪنن سان
ٻڌي پر ڪپڙي جو جهنڊ هٽي ڪهوڙو ۽ ڪلي سکهوئي ڪهر
اچي سهڙيو، اڳيان ڏسي ته قاضي ويٺي روئي- ڏکر جي
ڳالهه ڪنهنسان نه ڪياءِ اڪيلو ويهي ڏاڍو پڇتاءُ ڪرڻ
لڳو ۽ من ۾ پنهنجو قصور سمجهي چوڻ لڳو ته جي نه
ماريانس ها ته ائين نه وڃي ها- ۽ پڻ ٻه غفلت منهنجي
آهي جو جوان تي تب نڪاح نه ڪيو مانس اتياد ڪ
ڪٽيون ڪٿي فڪر ۾ غرق ڪهر ۾ پيو رهيو ۽ اُن ڏينهن
باد شاه وٽ ٻه نه ويو- قاضي ڪاوڙ جي ڏاڍو جهٽڪيس ۽
بار بار شرمند ٿو ڪيس جنهنڪي فقط ايترو سو چياءِ ته هندن
جي ڪوڙو سان هلي ويٺي ۽ رات گذاري صبوح جو سويرو
اُٿي هٿ منهن ڌوئي باد شاه ڪان مدد گهرڻ جو ويچار
ڪري ڪپڙا پهري شاهه جهان جي ڪچهري ۾ پهتو جتي
بار بار سلام ڪري پڪار ڪياءِ ته جيتندا قبلا هندن جي
پير هر گو بند موسان ناحق ڪيو آهي جنهنجي حقيقت
هنطرح آهي ته توهان جيڪو بيمار گهوڙو موڪلي ڏنو هو
سو هن موڪلان ڏهين هزارين ورتو هو ۽ پيسا رکايا هواءِ جي
اچ سياڻي ڪندي گسائيندو رهيو ۽ آخر هنو قت سر ڏو
نه مليا پر هاڻي منهنجي ڌيءَ کي ڌاري شهرڪان ڪيڏي
پيجي هليو ويو آهي- قاضي اها ڳالهه روئندي پٽي ڪٿي
جا باد شاه کي پوري سمجهه ۾ نه آئي- جو هوا ڪيتي ڪنهنسان
ڪاوڙيو هو ۽ اُنکي ڏمڪاياءِ ويٺي ۽ اکيون لعل ٿي
رهيون هنيس ته قاضي ٻه اُن مهل اچي پنهنجو پٽڪو

خوار ڪيو الس-
فرياد ڪيو ته مولڪي سڄي جهان ۾ ... والڪر بڪي
شاه جيو بيوقوف دالهون چوڻو ڪرين، ... اسالجي
... آهين سمجهي ۾ ته ڪي ڪين ڏنو اهي ۽ ڪٽن ماري
... ن مٿو اکهاڙو ته ڪر سياڻو تيڻه مت
... قاضي ڪٽي مات
... شاه جهان کي ڪاوڙ ڏسي آنڌقت آتي وينو دو
... تڏهين وزيرخان سردار جو
... ڪنهنکي ڏوه ڏهي- هـي
... باد شاه کي چيو حضرت قاضي بـ پنهنجي جوان
... ڪلهکي جو سمو تيار جو آهي-
... ڪيائينس ڪون پيو
... ڏيا ڏکر، ڏڪڙو لڪاح
... ماروڻ سا الاڙاتي کهر چڙ ي
... الندي وهندي المبرتسر کان
... ائينس وهي
... ڪري ويٺي ۽ رلندي پٽڪندي ڪري آئي ردي پيٽي
... ڪتي آهي ۽ منجهي مار هي ڏپ
... آهي سا موتي ڏيڏالهن لـ ايندي- آئي سري ستڪورن
... آئي جهنجهه اليڪ مرد خواه عورتون ڏڪيا
... جو کهر رهي ڪي ان ڏيندا آهن ۽
... بکيا پيا مولدا آهن- ۽ هو سيڻي پڪار ڪٽي آيو آهي
... ڪهڙو لنز بڙي مورڪ التو الهتي ... ميالمير آد ...
... ۽ جن وڏي حضرت جا ٻران ٻهايا هـوا ۽ ...
... جهجهو ڪهڙو ادب رکندا آهن تنسان توهالجو قتائر ...
... ڪو جڳائي ٿو جو تودين هنجي ڪالهه ايتري قدر ٻڌ و ...
... ڪيڏالهن منهجو خسير، ڪم ۽ ڪيڏالهن توهالجو سڪ ...
... طالبو آهي- شاهه جهان سڄ ...
جنهملاه سب خلق دعا جي ... لڳي اڄي جو ...
ڪالهه ٻڌي قاضي کي چيو ته توکي ... ته دو جو جوان
... ڪرين- توکي ائين ڪرڻ واجب

ذڪر ۾ غلطان ٿي رهيو ۽ گوروءَ روح ڪري ڪشت
پوڄڻ لڳو- ۽ وري ڪٿي به ڪنهن سان ذڪر نه ڪيائين.
سمجهي رهيو ته اهو اڪيلو ۽ ٻت ويندو. ۽ شاهه جهان
کي وزيرخان جي صلاح بلڪل پسند آئي ۽ اهڙي ساراهه
ڪيائين ته تو موڪلي نيڪ صلاح ڏني جنهنڪري وڏيڪ
ڳالهه ڪان ٿي ته جيڪڏهن گوروءَ سان اهلڪ وڙهجي
وڃي ها ته الٽو منجهائنس حياتي جو جوکو هو- قاضي
ڪوتا ڪم ڪن پاڻ ٻوءِ وڙهڻ گهرجي پٺي اسان جي-
پلا منهنجي وڏن ڪان ڏيپ ولنيو وڃي تنڪان وٺو ڏيڻون
ڪهڙو ڏيندو- وزيرخان اهڙو پڌي شاهه جهان کي ٻري
ٻه سمجهايو ته سيڻي سائينجن جي خيرسلامتي ٿا گهرون-
غريب نواز توهانجو پتا حضرت وڏو، الهوت ۾ چند وڏايو
چال ۽ ٻل ڪندو دو پهاڙي ۾ منهنجو اهي. گورو جن سان
وڏيو تنهن بادشاهه وڏي جا ڪن ٻري گورو جنهنکي گواليار
جي قلعي ۾ موڪليو- جڏهن چاليهه ڏينهن گذريا ته هڪڙي
رات جو بادشاهه کي خونخوار شينهن ڏسڻ ۾ آيا تڏهن
ڊڄي ميٺي ڏاڍي سري گورو هرگوبند صاحب کي ياد ڪيائين
جن اُن وقت محلات ۾ پهچي اچي منهنجي رکيا ڪئي
شينهن کي هٽائي ڇڏيو- جنهنڪانپوءِ بادشاهه صاحب
کي سڏايو مڪرهڻي اچڻ ڪان انڪار ڪيو، فرمايائين ته جڏهن
لعي ۾ بند ٿيل سڀ راجائون ڇڏيندا اسين به تڏهن
نڪرنداسون- بادشاهه کي گوروءَ جي درشن جي ضرورو
ضرورت هئي تنهنڪري پاڻجاهه ٿي راجائن کي آزاد کي

ملي- بادشاهه سري ستڪورن جو ڪيڻو سنمان ڪيو ۽ جڏهن
مهاراجن فرمايو تڏهن هن مڇيو ۽ ڏاڍي وري به الهي سان
وروڻ ڪرڻ ۾ چنگائي ڪان رسندي الٽو ڏکر پائيو ۽
هن تہ هڏهن سان بيوقوفي ڪري ڇوڪري کي مار ڏيئي
پنهنجي آبرو چٽ ڪئي آهي تنهن جي چوڙ تي
اوهين ڇو لڳو، جنهنجي ڪرهن ۾ جڏهن دو تڏهن آن پوڳيو-
انهيطرح ڳالهائي ۽ سڻي اهو ورتائت چڙهيا ۽ بادشاهه چٽ
۾ ويچاريو تہ اسين ڪڏهن بہ آن ۾ دست اندازي نہ
ڪنداسون- ۽ وزيرخان سڄو سماچار لکائي ڪورو جن
ڏانهن روانو ڪيو جو ڪٺي قاصد المبرتسر آيو- سڪن پڪ و
تہ لاهور ڪان ڏڪڙو آدمي پروانو ڪٺي آيو آهي تنکي پڪ
ٿي ويئي تہ قاضي وچي ڪو فساد اٿاريو ٿو ڏسجي ۽ بادشاهه
کي چڙهي لشڪر چاڙهي موڪليندو، ڏاڍي لڙائي لڳندي
پهلوان ماربا ۽ ستڪورو بہ ڪداچت لڙڻ کان نہ رهندا-
اها چنتا مسندن کي ڏاڍي اچي جاڳي ۽ چوڻ لڳا تہ ڏاڍي
سڀ ڪم بگڙي ويندا ۽ ڏڪدم وچي ماتا گنگا کي ٻڌايائون
تہ هي ڳالهه جا ڪورو جن ڪئي آهي سا ڪنهنکي بہ پسند
ڪان آيو قاضي تہ ان سان بہ ٺهلاوين ڪٺي پٺاڻ چڙهي
راجهه ڪري ڪي لاوس جهڙي وچي بادشاهه وٽ فرياد ڪيو
۽ جڏهن ڍولي شاهه جهڙن ڪارو ڪي ڏڪڙو ڏڪي موڪليو
تہ ڪورو بہ ڏڪڙو المسان ۽ ڏڪڙو ڏڪي انسان
ڪو واهاڻي والڳو ڏڍي ۽ راڄ ڪٺو ۽ ڏڪڙو ڏڪڙو
ڪو اڏو

-ڪلي جي برابر ڪريون - نتيجو
[illegible] [illegible] روشنيءَ ڏي پهچي ويندو ۽ ابي ڏاڏي
جو [illegible] ڇڏي ويندو ۽ وري هتي رهڻ جو منهنجو
آهي ته هون پڙهي ماتا گنگا پهچائڻ لکي ۽ مسندن
کي ڇپائي ته مولڪان الهياء ڪو به اهڙو ٿي ته سگهندو ڪارڻ
ڪنهن ته اڳيان پنجه سڪو رو شالت سروپ ٿيا آهن هن
فقط سڪي ودائي آهي ۽ هن جو شروعات ۾ تخمت رهيو ۽
هتيار پڻ ورڪيا آهن سو ڪڏهن ته ڪڏهن اوس جنگ
جوٽيندو - مون هنڪي اڳي ڪيترن دفعه سمجهايو آهي
ته تون مهان پرکر جي گادي تي ويٺل آهين توکي هي
ڪم ڪرڻ لائق نه آهي ته ورلدي ڏيندو آهي ته منهنجو
وس ڪونهي - جيڪڏهن منهنجي وس هجي ته جيڪر تاري
ڇڏيان ۽ تنهنڪان سواءِ هو سرو ڪار سنڀالو آهي - جيڪڏهن
ڪو بکايو پوندو ۽ جنگ لڳندي ته پڪ هي راڄ آباد ڪندو -
مولڪان يا اوهانڪان ته ڪون ٿيندو - تنهن هوندي به
اوهانڪان ڪي ٿي سگهي ته بالشڪ آءُ آباد رهي وڃي
جنگ هٽايو ۽ منهنجي طرفان به چئجو ، ته لڙائي ڪرڻ
چنگي نه آهي - ايترو پڙهي سڀ مسند کڏهي کو رهي هن
[illegible] ۽ هت جوڙي پيري پئي ويٺا - اڄان تو رهڻ ڪر
چو ڏياڻ ته ايتري ۾ آدو قاصد ڪاغذ کڻي ڏسڻ ۾ آيو تڏهن
صاحبن مسندن کان مڪهن ڦيري هن ڏانهن ڪيو - ڪري
سکر وڏي منڪان ڪاغذ ورتو - صاحبن ستو پر سنگر پڙهي
سنگت کي سڻايو جو پڙهي سڀني آنند ٿيا ۽ ماتا گنگا

اهڙيءَ طرح شهر اڀياس روزمره واقعي ٿيڻ لڳو- ماڪان
ملڪ خمر پنهنجي وٽي ڏکو رو معراج پهلوان کي ڏاڏيون
بخشيشون ڏا ڏين- ادي ڳالهيون پڌي سورما جيڪي
شهر ويا جاڳندا هوا سي ڪورو جهوت سيدا ۾ داخل ٿيڻ
لڳا- هوڏانهن سڪر سنڪت جي ۾ سداء پيڙ لڳي رهندي
هئي انهيءَ جون ڪاهڻائون پوريون ڪندا هوا ۽ داسن تي
ڪا پيڙ پولدي هئي ته اُها لاهيندا هوا- ديوان ۾ ويهي
درشن ڏيندا هوا ۽ ڪهڙن ۽ سڀاڻي جي خبر رکندا هوا-
۽ جتي جتي جنهن کي ڪا اوکي پولدي هئي ۽ گورو
غريب نواز کي ياد ڪندو ۽ هو ته ڪڏهن اُتي پهچي اُنجي
سهائتا ڪندا هوا ۽ پنهنجي داسن کي ڪڏهن به ڪو پيڙ
نه ڏيکاريندا هوا- بن ۾ شڪار جي لاءِ ڪري ويندا هوا
۽ ڪهڙان مرون ماري ايندا هوا- ۽ جڏهن ڪو ڪارج
مشڪل ٿيندو هو ته بند وقت جون صفون پڌي رکندا هوا-
سري المبرتسر ۾ اشنان ڏيهاڙي ڪندا هوا ۽ هر مندر ۾
درشن به ليم سان ڪرڻ ويندا هوا- مٿو ٽيڪي چار ڦيرا
پرڪرما ڪري موٽندا هوا ۽ درٻار صاحب ۾ ويندا بالڪل
ٿورو هوا جو چولدا هوا ته گهڻي دير ويهو ته ادب نه رهندو-
۽ گهڻو وقت ويندا اڪال تخت واري استان تي هوا
۽ سنجها ٿيندي هئي ته پنهنجي محلات ۾ ويندا هوا
۽ اُتي دامودري سيني داسين کي منح ڪري پريت
سهت پنهنجي هٿن سان ٻچي جي شيوا ڪندي هئي-
پاڻي سان پير ڌوئي صاف ڪپڙي سان اگهندي هئي ۽

ڏيکاريندو ۽ سچي ڪٽنب کي وڏو آنند ڏيندو - مهاراڄ
فرمايو ته ستڪورو سڀ آسون پوريون ڪندا ۽ توهين به
وڏا آهيو آسيس ڪريو ته ولس جي ورڌي ٿئي ته اهو
سک به ڏسو - ۽ ڪجهه مدت ۾ تواڻکي پوٽو ٿيندو ۽ پوءِ
پنهنجو منورٿ پورو ٿيل ڏسي آنند ڪجو ايترو سڻي ماتا
گنگا من ۾ گهڻو خوش ٿي ۽ يقين ٿيس ته ڀٽ وچن چيو آهي ته
تون پوٽو ڏسندين سو ڀڳ آهي ته منهنجي اڀلاکا اوس پوري
ٿيندي - ۽ دامودري هميشه سري ستڪورن جي ٽهل پنهنجي
هٿن سان ڪندي ۽ درشن ڪري آنند پائيندي هئي - ٿورن
ڏينهن ۾ هنکي ڪرپ لهريو ۽ روزمره پيٽ جي چنچ والڪر
گهڻي تيجهه سان وڌڻ لڳو - الهي ڳالهه جي سڻي کي
سڌ پيئي ۽ ماتا گنگا سڻي ڪان واڌاري خوش ٿي ۽
اليڪ پرڪارن جا اتشو رچڻ لڳي ۽ سچو ڪٽنب
ٻڌ ايڏا وارتا سڻي خوش ٿيو - گنگا ۽ دامودري کي ولي
گهڻي ڌيچه مان در مندر ۾ ويڻي جتي دت جوڙي متو
ٽيڪي ولس ۽ وڌڻ لاءِ وينتي ڪيائه ته سري ستڪورو جي
توهين سڻي منورٿن جا داتا ۽ پنهنجي پريمي داسن جي
ياڃي ڪرڻ لاءِ دردم تيار آهيو - ڪرپا ڪري پنهنجو برد
جاڻي دکوبند کي ڪل وڌائڻ وارو ۽ ڪٺوان ٻت بخش
ڪريو - اهو منورٿ ڏري پرڻام ڪري سچي پرڪرما
ٿري اکيان بيهي ارداس ڪرائي پرساد ورادي ڏناءِ ۽ پوءِ
پولهه کي پاڻسان ولي خوش ٿي گهر موٽي آئي ۽ وڏي
وڏ ڀاڳي ۽ پوٽي جي آس ڏسڻ لاءِ منتظر رهي - جڏهن

ڪرايا تہ ٻي وھانو جي چٺي آئي جا پائي
گرو ھرگوبند صاحب جي ٻي سهري ماتا گنگا
پٽڻن لکي موڪلي-

پيارا پاٺڪو ھي ٻيو وھانو اھو آھي جو چندو جي
ڪنيا واري مائٽي ھٽائط وقت سري گورو ارجن صاحب
ٿيوليو ھو ليڪن ٻار ننڍو ھو تنھنڪري وھانو اڳتي نہ ورتو
ھوائ جنھنلاءِ پائي ھريچند مھورت سوڌائي ويساکہ سڌي
ايکم لکي موڪلي - گورو جا داس ۽ داسيون اھو
سماچار سڻي نھايت آنند ٿيا - ۽ ماتا ڪسي واڌايون
ڏيڻ لڳا تہ سڀ پاسي ڪان ڪيرون پيون اچنو -
ماتا ڪن سکن ۽ مسندن کي سڏائي حڪم ڏنو تہ وھانو
جي لاءِ جيڪو سيڌو سامان کپي سو سڀ ڀھاري مان
ٽازو آڻجي ۽ پائي ٻڌيچند کي ڏن ڏيٺي گيہ مشاط ۽
آن ڪانسواءِ ٻين ريزڪي شين جي خريد ڪرڻلاءِ موڪليائ
۽ پائي جيٺي ۽ ڪن مسندن کي گھڻو ناڻو ڏيٺي سڀ
قسم جي آن، گيہ ۽ مشاط لاءِ روانو ڪيائ ۽ وڏي نظر
رکي ڏھوڙو سامان خريد ڪيائ ھنڪري تہ گورگھر جو
خرچ ڀاري آھي جتي ھزارين ماڻھو پياڇن- ۽ ليٺي ڏيٺي
جي سنڀال جو ڪم پائي صاحب تي رکيائ بلڪ سڀ ڪم
پائي صاحب جي صلاح ۽ مرضي موافق ٿيو- ڪھڙان مسندن
چوڌاري پکڙجي ويا ۽ سڀ شيءِ وست آڻي ھڪ ھنڌ ڪٺي
ڪيائ- ڪھارن سان پنھنجاخاص آدمي گڏي گوند وال
کنڊور ۽ لاھور وھانو جي سڏ لاءِ موڪليائ، تنھنکانپوءِ

مڙو ڪرام ڏاڍهن ماڻهون روانا ڪياءِ جتي خبر سٽي سيٺي
کي ڏاڍي سڙهائي ٿي ته سري گورو ارجن صاحب جو
سوائتر پٽ جنهنجو جيڏاڍهن ڪيڏاڍهن سرشٽ جس پيو
پڌجي ته پتا ڪالهوءِ ڏاڍو سماج وڏايو اٿس ۽ سيٺيا ڪٿي
ڪري مهاراجا ٿيو آهي سو پيو ڪهڙ تو پڙڇجي ۽ بادشاهه به
ڇڙن پيا پڇهنس- قاضي جي ڏيئي جو ڏوهه پڌي دهلي جي
شاهنشاهه به ڪٿي مان ڪٿي ۽ ادب ڪري ڪي ۽ ته
چيائينس، الهيمان سمجهجي ٿو ته هو وڏي ڪنهن درجي
پهتل آهي- ۽ سيٺيءَ سري ستگورن جي وهائو جو اتشو سٽي
خوش ٿيا ۽ اچڻ لاءِ هاس بلاس ڪندا تيار پيون ڪرڻ لڳا،
چوڻ لڳا ته هڪڙو ته اهڙو قسر جو اشنان ۽ ويساکي جو پاري
ميلو پيو سيٺي جي مائٽن مٿن جو اچڻ ۽ سهڄ سياءِ آئي
ڪٿي جڙ ٿيندو ۽ ڪيڏي سان ملي آنند ڪيا ٿيون سري
گورو هرگوبند صاحب سان ميلاپ ٿيندو جنهنکي ڏلي کهڙو
ڪال گذريو اٿون، جهانگير بادشاهه سان رهندو هو ۽ آهي
وڏو پهلوان سو ڪهڙو کهڙو تڪندو ٿي ڪيئي- چندو
پارن پاپين ڪسي ماريائين ۽ بادشاهه کهڙو مڃيندو ۽ ادب
رکندو اٿس- ۽ شستر ودّيا جو ڏاڍو اڀياس ڪيل اٿس-
اهڙيءَ طرح لوڪ ڪهڻين کي ڳالهيون پڌائڻ لڳا جي پڌي
سيٺي جي چٽ ۽ سري گورو مهاراجن جي ڏسڻ جو ڏاڍو
چاهه جاڳيو وري وهائو جو سبب پڻ بڻي آيو تنهنڪري
سيٺيءَ کهڙي آنند سان اڏوي ميل ملڻ لاءِ خوشي سان
سنهيو ڪو ولد وال مان پلن ڪل جوان کهڻيون استريون

۽ پرش آيا- تيهڙ ڪل وار ... ور ... ايا- ڪنڪا جا
مائٽ مٿو گرام ڪان ملپا ۽ پيا لاهور آدڪ شهرن ڪان
سري گورو مهاراجن جي شادي ڏسڻ لاءِ آيا- سپيئي
استريون ۽ پرش پٽايوڪ هڪهٽن سان ملي خوش ٿيا-
استريون گڏجي گيت ڳائي سات سڳڻ مناڻ ۽ انيڪ
پرڪارن جا وڏند ڙ ڪوتڪ ڪرڻ لڳيون ۽ گورو جي
درتي جي نوبتون پٽي وڃيون تنڪان اهڙي خوشي ٿي
پيدا ٿي جو چٽڪ ڏهني ڏسائن ڪان اتشو جا آواز پٽي
آيا- چٽني طرفن ڪان گهٽي سڪر سنگت آئي ۽ وهانو جو
بڌي ۽ تياريون ڏسي بلڪل خوش ٿيا- الهيطرح المبرڏسر
۾ خلق جي پيڙ ٿيڻ لڳي ۽ هرڪو وهانو جو اُتشو ڏسڻ
لاءِ ڊڪند ۽ پٽي آيو- پيتائون ٻر اوقت ۾ اڻ ڳڻيون
اڇي ڪٿيون ٿيون جي سڀ مسند ن پٽي سنپاليون ۽
سري گورو هرگوبند صاحب تخت تي براجمان سورج سمان
اوڻداهي جو ناس ڪري رهيا هوا ۽ داسر، سندن چرن
ڪملن جي سوپيا ڏسي نهايت آنندت پٽي ٿيا ۽ چٽني
ورنن جا آدمي چڪون وانگر درشن ڪرڻ لڳا ۽ گورو
دوکي دنپ روپي اونداهي هٽيل ڏسي چمڙن وانگر لڪي
ويا- چوطرف گلم غاليچا وڇائجي ويا ۽ وڏو ديوان لڳو-
ميناڪاري سون جا ڪول وڇاڻن هوا ڪرڻ لڳا جنجي
نزاڪت اهڙي سندر بڻي رهي هٽي جو چٽڪ سورج
جهڪي جهڪي مٿي پٽي چڙهيو- چٽني طرفن ڪان لوڪ
هٿ جوڙي بيٺا هوا ۽ پنهي پاسن ڪان سندر چنور پٽي

درياءَ ماڻهون الـسي ٿيءِ پيدا اوچا لڳو ۽ —
ڪري لاءِ ڏاڍي ڀلا ڀٽان ٿي ۽ گورو جسي
ڪري شيشن جي سمان مهان ٻلوان سينا ۽
تلوارون ۽ ڍالون هڏي ڪٽيري ۾ ويٺي درشن ڏئي
رهيا هوا- ۽ پٽ پلن ۽ تيرٿ آدڪ منڪن جي کٽي خاڪ
مڙي ويٺي هئي ۽ ٻيو ۾ ڏانا ڀرڪاران جو سماج ڪئو
کٽي ڪيو ۽ کٽي جي جنهنجي ڏيٺي ليٺي ڏٺي ٿي ٿر وڏن
راجائن سمان ٿي حلي آن حد موجود هوا- جڏهن وڏاٿو جو
سمو آيو تڏهن سري سڪورن کي آدر ڪيرايا جٿي اليڪ
ريتيون لوڪ خواهه ويد ڪيون ويئون- سٽن سا کٽيڻ
مائي آپتا جو سات ڪيو- مهاراجن جي سرير تي جيڪي
سونا مڙيا ۽ رنگين نازڪ وستر پهريل هوا سي پرجي پيا-
ڪنري ورن جون هر قوم استريون ڪڏهن جي گيت ڳائڻ ۽
ڪاريون ڏيڻ لڳيون- ڪهوٽ کي عهدي رک جو پيٽ ڌمبر
اوڍيا جنهنجي سندرتائي ڏسي سڀ پالائون ٻلهار ٿيڻ
لڳيون- قيمتي ۽ جنودار جڙت زيور راجائن والـڪر
سيني السڪن ۾ پاتائو لسر ۽ هٿ ۾ ڪنسڪٽي ٻڌائو لس
جنهنجي سونيا ڏسندي چت جو رانجي ٿي ويو- ڪهڻان
سند ۽ جالنجي، پلن ۽ تيرٿ ڪل جا صاحبزادا ۽ مکير مکيه
سڪر جيڪي ڏورڀاڳين ديشن کان سنڪتيون، ولي آيا هوا
ڏن سيني جي پلي رياست تياري ڪري وڏي جنجه سنيرايائـ
سري گورو هرگوبند صاحب گهوڙي تي سوار ٿيا. کهڻان
ڌمل شرنائون دڦ ۽ دلد ٻيون وڃڻ لڳيون جنجا وڌا

آواز سڻي بدل ٻه شرمائجي ٿي پيا- مهرط جي مهل سڀ
استريون ۽ پرش ٻاهر نڪري چنڊ ڏسڻ لڳا جنهجي گهوڙن
جي سنبن جي دڙ دڙ ڪري چٽڪ ڏرتي هلي رهي هئي-
انهيطرح گهوٽ سميت سڄي ٻرات ڪنواريءَ طرف رواني ٿي-
هوڏانهن وڏ ٻاڳي ٻائي هريچند جي پاسي جا سڀ ڪتري
مڙي دڪ هنڌ ڪٺا ٿيا ۽ ڳڏ جي چنڊ ڪي پيشوا آيا-
انوقت گورو جو رخ معلوم ڪري گهوٽيءَ طرف خوش
ٿي ايترو ڏن اڇلايو جو چٽڪ ڏاڏي جا ٻدل وسي رهيا
هوا جنهنڪري انيڪ ڪنگال نهال ٿي پيا ۽ گورو جي
ڏاڏي ساراه ڪرڻ لڳا- ٻائي هريچند ڏن جي ٿيلهي ڪڍي
مهرط لاءِ آيو جو سري ستگورن جي خواهش موجب ٻاٻي
ٻڍي صاحب سان ملي ڪل ريت ڪري موٽي ويو جنهن
ڪانپوءِ جنڊ ڪي اندر ڪوٺاين هزارين آدمي گهوٽ ڏسڻ
لاءِ آيا ۽ ماڻهن جي ڏاڍي ڀيڙ ٿي- گهوٽ گهوڙي تي
چڙهيل گهڻي سوڀيا ڏيئي رهيو هو ۽ انيڪ نرناريون انجو
درشن ڪري موهجي ٿي پيا- آخر ڪنواريءَ در وٽ
پهچي ڪل چال ڪياءِ ۽ استرين ڏسي مٺا وچن ٻوليا-
انڪانپوءِ سيئي چاڻچين پٺا يوڳ جاين تي آسڻ ڪيو-
سڄي شهر ۾ ڏاڍي ڌام ڌوم هئي ۽ هرڪو جنڊ ڏسڻ
ڊڪندو پئي آيو- منڪتا جيڪي دان ورڻ پئي آيا تن
ستگورو ڪان من ڀاوندا پدارٿ گهريا جي صاحبن جي
حڪم موجب مسندن سيئي پاڇڪن کي ڏنا- ۽
انيڪ پرڪارن جا واڄا وڄي رهيا هوا- جڏهن ڏينهن

ڏرڙو، رات پيئي ته مهتاب ۽ تارن جا چوڌار روشنائي
ڪرڻ لڳا ڀائي ڌرمچند پنهنجو آدمي موڪليو ته
مهورت جو سرشت سمو ويجهو آهي جلد تياري ڪريو.
اها سڌ پائي سيٺي سازن وارن پنهنجا ساز ڪڍرا ڪيا.
گهوٽ جهڙي اوستا ڏاڍن پهلوانن جهڙي هٿي، سيٺي
مسند ان، مکڻ ۽ ٻين چاليهن سميت ويڙهي اسٽان ۾
ويو جهنکي ڏسي سڀ اٿي ويٺا اٿي پيا سڀ سٽڪون
ممکي هٿي ٻهاريون ٻرندڙن ٻوڙ جسون سڀ رتيون
ٻه ريون ڪري گهٽي ڏهڙن ڪري . رکي تڏهن ڪلهو ۽
اڳتي ٿو ٿيو گهڻ ۽ ٻيون نه ٿيون جسون وسو ٻڌالا
ڀائي ڌرمچند پنهنجي ليڪي ڪي سرتي گورو ڌرڪو ٻڌ
صاحب سان اڳتي ڌرتي جسي هو ڏاري ٿيرا ڏيارڻ ۽
ٻيون ٻه سڀ رتيون جيڪي ڪرڪيون جيون
ڇڏيوڪ ٻه ويون ڪري لاٿيون لئي گهوٽ ۽ ٻيا سڀ
پنهنجي ڏيڙي تي آيا ۽ ٿورڙي وقت ويٺي مس،
ٿيون ته ڪنواريءَ جو آدمي رسوئي لاءِ سڏڻ آيو
تڏهن گهوٽ سميت سڀ چالهي الٽي هليا. طرح طرح
آتشبازي ۽ هوائيون اڏائيندا چٽڪ ديئو لوڪ ۾ ڪيو
ڪرائيندا، اليڪ ٻالڪين جا ڪوتڪ ڪندا (جهنکي
سيٺي کي جيڪر آنند پيدا ٿئي) ڀائي ڌرمچند جي گهر
پهتا، پوءِ ٻانڊ لاءِ سڀ مٽي جڙي ويٺا سري گورو
مهاراج جي لاءِ وڏي ڪرسي وڇائي هوائي ۽ ٻين کي
پٽ ڀاڪر آسڻ تي ويهاري ٿموٽي ٿموٽي جي ٿالن

جا ڏالهه ڍري ڪڍي آيا ۽ ميويدار ڦلاءِ ۽ ڪيترن قسمن
جون ڀاڄيون سيٺي جي اڳيان پرڪي رکيائين ۽ ٺهڪائيپوءِ
ٻه هرڪنهنکان پڇندا رهيا – ٻئي ڀاسي استريون گيت
ڳائي ڳاريون ڏيڻ لڳيون جي ڏسي ۽ ٻڌي هرڪو کلندو
۽ خوش ٿيندو ٿي رهيو – آخر ڪائي ڏهه ڪري جوٽ ۾
ڳيڙو ڏن وجهي اُٿيا ۽ هرڪو ڀاڙي وٺي هٿ ڌوئي ڳرڙي
ڪري ٻاهر نڪتو – اهيطرح ٿي ڏينهن ڪنواريتي ڳوٺ
۾ ٽڪيا ۽ سڀ ريتون ڀتا اُچت پوريون ڪيائين – پوئين
ڏينهن سيٺي کي ڪٿن تي وهاري وستر مڻيا برڏڻ ڏاج ۾
ڏيتي پڇاڙي ۾ ڀائي هريچند پنهنجي پٽني سميت هٿ
جوڙي وينتي ڪئي، سريگورو جي هي ٿو رڙو سامان
جيڪو اسان اوهانکي ڏنو آهي سو سڀ اوهانجو بخشيل
آهي ۽ اسين پڻ سدائين اوهانجو ڏنو کائيندا ٿا رهون ٿا ۽ وڌانجي
سمان ٻيو ڪو ڏاتا ڪونهي اسين فقط هڪڙي داسي سيوا
واسطي ڏيون ٿا.... ائين چئي ٻنهي مٿو ٽيڪيو – ٺهڪائيپوءِ ڀائي
هريچند پنهنجي مائٽن مٽن کي ساڻ ڪري ڳوٺيتن کي
چنگي طرح سکيو چاڙهي اماڻيو ۽ ماتا هرديوي پنهنجي
ڪنيا کي ڳلي لائي روئي موڪلايو ۽ ٻين سهيلين ٻه
روئي هنسان آخرين موڪلاڻي ڪئي – اهيطرح اُن
سچا پاتشاه اُتان وداع ٿي سڪر سان سري المبر ڏي ٿرو
ماتا گنگا پنهنجي پٽ کي ڪنوار سميت
ڏسي سڄي چنچهه سوڌو وٺي ڀوريائين درمند ۾ وڌو ۽ اُهي
هٿ جوڙي، وندنا ڪري، پرڪرما ڏيئي، آس ڳري

جوڙي ساڻ ولي گهر ۾ آئي ۽ ڪل رات ڪري ...
گهوڙن گهوڙن رياڻ- سيٺ سڪو رو جو مکر ڪنهن ...
خوش ٿيا ۽ وڏالو جي پيلي پوشاڪ جا سرير تي پهرائي ...
سا ديس وديسن جا لوڪ ڏسي جيڪو جوڙي ڪامنا رکي ...
نهارڻ لڳو تنهنکي مهاراجن ترت اُدا بخشيش ڪئي- ۽
اُهو ڪيسري سندر بالو جيڪو صاحبن وڏالو جي وقت ۾
پهريو هو تنهنجو جيڪڏهن ڪو ڪو رو جو سکر اچڻ ب...
ڏيان ڪندو ته جنهنجي درديءَ ۾ پورن پرير آهي سو
بلاشڪ پنهنجي منو ڪامنا پائيندو- ماتا گنگا پنهنجي
پٽ ۽ لوڻين ڏان ڏٺي گهوري پيتو- تنهنڪاڻ ۽ ڪنوار
کي ولي الد رمحل ۾ وجهي وڌاريائين جنهنکي سيٺي اسٽريون
مسٽري ڏسڻ آيون- هن سندر روپوان ماتا جو ڏالو دو
ڏانڪي جنهنجا سيٺي ڪان اُتر ڏاڪه ٿيا آهن جنهنجو فرزند
سري گورو تيغ بهادر صاحب ماتا گنگا جو پوٽو سڄي جڳ ۾ نامو
پيدا ٿيو آهي جنهن صاحب ترڪن جو تيجه ناس ڪري
ڀارت ڀومي ۾ هندن کي راڄ بخشيو آهي- ۽ ماتا گنگا
اُهو پنهنجو پوٽو اکين سان ڏٺو هو ايڏي وڏي عمر اُنجي
هئي جنهن ڪري سيٺي هنکي وڏي پاڪڙ ڪري سڏ ڀيندا هوا.

اُتي ڪنوار جو روپ ڏسي تيهڙ ۽ پلن ڪل جوڙ
استريون هنجي سيد رتائي جي واکاڻ ڪرڻ لڳيون
سيٺي ڏاڍيون خوش ٿيون- وڏالو ڪانپور ۾ ب... ڪي
ڏينهن سڀ مانت ڀت ڪيل هوا ۽ آخر سيٺي پنهنجي
پنهنجي گهرن ڏانهن هلڻ جي تياري ڪئي.

ماتا داموُدري جو پيٽ ماءِ جو پيٽ اُن وهاڻو ۽ آيا هوا تن
دستور موجب ليکي ڏيئي ڪري موڪلايو ۽ گوولد وال
۾ ڪنجُور وارا ٻہ ڏان مان سان اُسهيا - ۽ پوءِ جيڪا سنگت
ميلي ۾ آئي هئي ۽ پٽ وهاڻو ڏسي پرسن ٿي هئي سا
گُورُ گهر جي سروپا وٺي پنهنجي پنهنجي گهرن ڏانهن
ساراهون ڪندي روانيي ٿي ۽ اڳين سنگورن ڪان هنن
صاحبن جي ريت نياري آهي جو پيري ۽ ميري ٻئي هٿ
رکيون اٿن، هندنجو سماج مها راجائن وانگر وڏيل آهي ۽
وڏي ايشورج سان رهندا- انهيريت سري گورو هرگوبند
صاحب جو پيو وهاڻو سک سان پورو ٿيو جو هتي ٿوري
۾ ئي چڏايو ويو آهي - تنهنڪاپوءِ سري سنگورو ڪيترا
ڏينهن پنهنجي پوري ۾ آنند سان رهيا ۽ اُن وقت ۾
جيڪي وڏ ڀاڳي سک درشن لاءِ ايندا هوا تنکي اپديش
ڏيئي گيان سيکاريندا هوا-

هاڻي پڌ و نانڪ متي وڃڻ جي ڪٿا جا جٽن ٿي
گذري آهي تنن هيٺ چوانثو- ۽ المست نالي هڪڙو
سمٿوان گورو جو سک سردا سان تيرٿ ياترا ڪرڻ نڪتو ۽
ڀارت ديش جي پوتر استانن جا اشنان ڪندو نانڪ متي
آيو (جنهنجي ڪٿا هن گرنٿ جي چوٿي ڀانگي ۾ لکيل
آهي) ۽ اُن سرشٽ آسرم جو درشن ڪري متو ڏيکيائ
جتي ظاهر ظهور عظمت ڏسڻ ۾ اچيتي ۽ پهر ۽ آٿرن جا
وڻ بيٺل آهن، ڪيترا چيلا گورکنات جا اتي رهندا هوا
جن پنهنجي کهڻي قد رپڌ رائي ڪئي هئي ۽ سري گورو

نانڪ صاحب جي استان جي اوکيا ڪري گورکناٿ
جس پٺي پکيڙيائين - سڪ الست منهنجي اڳي ملت ۽
سهاري کهڙو ڏکي ٿيو ۽ پنهنجو گورو ٻلوان جاڳي اتي
رهي پيو - ڏينهن جو ان استان جي سيوا ٽهل ڪندو
هو ۽ رات جو جوت جاڳائيندو هو - پرڀات جو اٿي اشنان
ڪري سري گورو هرگوبند صاحب جو سمرن ڪندو هو -
ٻهاري ڦيريندو ۽ ليپڻ ڏيندو هو ۽ گل چاڙهيندو ۽ ڌوپ
دکائيندو هو - گورو گورکناٿ جا چيلا جيڪي اتي رهندا
هوا سي انهيءَ ڪري هنسان جنجند ڪرڻ لڳا ۽ آخر هنسان ڪالهائڻ
پيا تہ هتان نڪري هليو وڃ - انهيءَ طرح جهڳڙندي ليڪن
بکيڙو وڌيو ۽ هو هنکي اڪيلو ڏسي زور رکڻ لڳا - ۽
خيال ڪيائون تہ هتي ويٺي ڇڪي ٿو پيو ڪو گورو جو
سڪ ڪوٺي ۽ اسين پاڻ کهڙا آهيون سي هنکي ڪڍي
ڇڏينداسون - ۽ هي استان اول ۾ اسانجو ئي هو جتي
گورو گورکناٿ کهڙو ڪال رهي تپسيا ڪئي آهي ۽
سري نانڪ ۾ آهڙوت اچي ۾ ٿي ڏينهن ٽڪيو هو - پر
جيڪڏهن ڪو ڪهڙوت اچي مهمان ٿيندو تہ اهو گهر
جو مالڪ ٿي پيو ڇا - تنهن جيڪڏهن گورو نانڪ صاحب
آڇي رهيو هو تہ ڇا ٿي پيو ۽ هي استان سڌن جي ملڪ
آهي، جي کهڙي وقت ڪان هتي رهندا ٿا اچن - ۽ هن
استان جو نالو ۾ گورکه مٺو جڳت ۾ مشهور آهي جو گورو
گورکناٿ تپسيا ڪري پوتر ۽ آنند ڏيندڙ ڪيو آهي - ۽
گورو جو سڪ ڇوڪري تہ هي وڻ جنهن ڪرامات ظاهر ظهور

ڏسجي ٿي سو هنڌ ستگورو نانڪ صاحب جو آهي ۽ گوره
جا سک بلاشڪ هتي پوڄا ڪرڻ ايندا ۽ جنهن صورت ۾
گورو جون نشانيون هتي موجود آهن تنهن ڪري سک
هتي درشن ڪرڻ لاءِ اچڻا ٿنڪي چو ٿا ڏيکاريو- ۽ هن پپر
جي وڻ تي ستگورو نانڪ صاحب پنهنجي نشاني ڪئي آهي
جنهنڪري اهو پپر جو وڻ سڀني ڪان الڳ آهي- ۽ اُئون
جو وڻ ٻه ٻن قسمن جو آهي جنهنجا ٻه ڏار ڏار بيٺا
آهن هڪڙي جا ڦل مٺا ۽ ٻئي جا ڪؤڙا- مٺو پاسو ستگورو
نانڪ صاحب جو ڪيل آهي ۽ ڪؤڙو پاسو سڌن جو اڃانتاءِ
پئرو آهي جنهنڪري منهنجو مان ڳهٽ ٿيو هو- ۽ ادا
سري گورو مهاراجن جي اصلي ڪٿا مون چنگيطرح پڙهي
۽ ٻڌي آهي ۽ سچي ورتانت جي سڀ سڌن جي دائرڻ
سميت معلوم اٿم تنهنڪري مان پنهنجي گورو جو
استان نه ڇڏيندس ۽ زور سان توهانجو منهن پيهندس-
۽ سري گورو نانڪ صاحب جي گادي جنهنتي هنو قت
سري گورو هرگوبند صاحب پيري ميري جا مالڪ براجمان
آهن ۽ سزا لايق منکن کي سيکت ڏيڻ وارا ۽ جني کو
ياد ڪرين اُتي حاضران حضور سکي روپي ول جي
وڏائڻ هارا آهن اهڙا پورن سمرٿ ستگورو دکدم آچي
منهنجي سهايتا ڪندا ۽ تو جهڙن مونکي فقط اڪيلو ۽ هن حال
۾ نه ڇاڏو- ايترو ٻڌي ڪهٽان ڪن چپر جوڳي دکدم
ڪاوڙجي اُٿيا ۽ چوڻ لڳا ته اڄهو استين ٿا اهو پپر ناس
ڪريون پوءِ ڏسون ته ڇا ٿو تنهنجو گورو اسانکي ڪري-

ولين تنهنجو [illegible]
جو هر در الهي لشالي جو ڳالهائڻ [illegible] ڪاليون ميڙي
[illegible] ڪون ليندء - ۽ ترت وڃي
[illegible] ڪهڙي جمتريون رکي ولي [illegible]
[illegible] آيا ۽ [illegible] جي [illegible] ڪيو [illegible]
الميت [illegible] اڪي ڪو [illegible]
[illegible] ستڪو رو [illegible] صاحب
[illegible] جنڪي
وطن تي [illegible] ڪري [illegible]
[illegible] روڪي [illegible] سچو
[illegible] سهايتا ڪندو [illegible]
دوا ۽ [illegible] ستڪو رو [illegible] اوڪيا ڪٿي
[illegible] ڪسي [illegible] آهي - ۽ [illegible]
[illegible] تو [illegible] [illegible]
[illegible] ۽ [illegible] الميت دشمن [illegible]
[illegible] ڪيا ۽ الميت [illegible]
[illegible] آزادي ڪرڻ [illegible]
[illegible] اڪيلو [illegible] تپ ۽ آزادين ڪرڻ [illegible]
[illegible] ڪندو رهيو [illegible] سري ڪورو [illegible]
[illegible] ويتنيون ڪندو رهيو [illegible] ڪري
[illegible] سگهن جي رکيا ڪرڻ [illegible] آهيو ڪرڻ ڪري
[illegible] توهين سگهن جي رکيا ڪرڻ [illegible]
سهايتا ڪريو - هي [illegible] ڪيترن [illegible]
[illegible] سهايتا ستڪو رو داتار مولتي [illegible]
[illegible] جيون جا سوامي ستڪو رو [illegible]
[illegible] آهي [illegible] ڪربان ۽ مولسڪي
آهي [illegible] اوداڪي [illegible]
[illegible] ڪريا ڪري [illegible] آهي [illegible]
توهانجو [illegible] آهي [illegible] ملي [illegible] زور [illegible]
[illegible] ۽ [illegible] ڪيترين [illegible]
[illegible] جو استان ڪسي ورتو [illegible] توها
[illegible] آهي [illegible]
آهي ۽ سري [illegible] جو [illegible]
صاحبن جو [illegible] [illegible] ۽ دامن [illegible]
[illegible] استان [illegible] توهانجو [illegible]
[illegible] اعتماد [illegible]
توهان [illegible] رکيا [illegible]
[illegible] توهانجو [illegible]

انهي پنهنجي ٿالي ڏانهن ڏسو ۽ ترت اچي منهنجي سڀاڻا
ڪريو- انهيطرح هو نتا پرتي ۽ ينتيون ڪندو رهيو ۽ ڪاڏ و
پيٽو ٻه ڪهڻائي چڙهي ويا- اسون، سيٺ ۽ ميڻهن سڀئي اشنان
ڪري گورو کي ياد ڪندو رهيو- ۽ اندر ۾ ڏاڍي سڪ
رکي اٿئي پهر انهي ڏيان ۾ رهندو هو ۽ هڪڙي پلڪ ٻه
چٽ گورو جي ڏيان ڪان نه ڇڏيندو هوس- انترجامي سري
گورو هرگو بند صاحب سڀ حالت ڄاڻي رهيا ۽ سکه جي
پريم جي ٻلڪل گهڻي ڇڪ تين تنهنڪري سري انمبر تسر
رهي نه ٿي سگهيا ۽ گهڙي گهڙي ۽ پلڪ پلڪ ۾ دل پئي
ڇڪين- پيا ستگورو جيسيتائين پنهنجي پيارن شيوڪن
کي نه ملن تيسيتائين هنڪي آرام ڪٿي اچي- ۽ اڪيلو
وڇڙون اوڏاهين ڪين هون نت جيڪر هڪڙي ڪن ۾
هليا وڃن ها پر خيال ڪياءِ ته ڏورن پهلوانن کي پاڙسان
وٺي وڃي سکه جي سڀاڻا ڪبي ته چنگي ڳالهه آهي ۽ هوڏانهن
هن ساڌ جي مرضي به اهڙي هئي ته ستگورو هتي اچي ملن-

هاڻي اها وارتا اتي ڇڏي هڪڙي ٻئي پريمي جي
ڪٿا ٻڌو ته ڏلي گرام منجهه دامودري جي پٽ ماڌ جي
گهر ۾ منهنجي وڏي پيرط رامي ٿالي رهندي هئي- انجي
پٽي جو ٿالو سائينداس ڏرولي گرام جو وينٺل هو- پر ڏلي
گرام ۾ ست سنگ گهڻو هوندو هو ۽ سڀ پاڻهه ملي سري
ستنام جو سمرن ڪندا هوا تنهنڪري سائينداس به سادري
گهر ڇڏي ڪندو هو ۽ اتي گهڻن ماڻهن کي گورمت ڏاريل
ڏسي منهنجو من پنو هو ۽ سري گورو ارجن صاحب کي

پنهنجو سنگورو ڪيو هوائين هن سکي ڌرم ڪٽڻ سميت
رکيو ۽ ڏاڍو وسرڏالو ۽ آدارچت ڀڳت هو. ڪيترن ڏينهن
پڇاڻان هو پنهنجي ڳوٺ ڏرولي ۾ ويو ۽ اتي هر گورو جو
سمرڻ ڪندا شتسام جو جاپ جپيندا رهيا. اهڙي طرح
هنجي سکر ٿيڻ ڪالهوڙي ڪيتري ڏينهن سري هرگوبند
صاحب جو منگڻو ساکي گهر ۾ سانيندامر، جي ساڻي سان
ٿيو جنهنڪري هنجي مـن ۾ نهايت آنند پيدا ٿيو ۽
ڪيترن دفعا سري سنگورو جـو درشن ڪيائين. ٻائي
ٻارو ٻرم سکر جي ڪل ۾ رامي جو جنم ٿيو هو ۽ جنهن ڏر
ادو گهر ٻرم ٻرا سکي ڌرم ۾ هـو تنهنڪري اهي گهر ۾
گورمت جو گهڻو پاڻ هوندو هو. ٻري رامي جا ماتا پتا
۾ گورو جنجا وڏا سکر هوا تـه ٻوه انهنجو اولاد ڪٿن
ڊ سکي ڌرم رکندو. رامـي پنهنجي ڪلياڻ واسطي
گهڻي ٻرير سان سري گورو هرگوبند صاحب کي ياد
ڪندي هئي. انهيڪري ٻنهي استري ۽ پتي ۾ گورمت
گهڻي وڌي ۽ گورو جو جاپ جپي ٻنهي پنهنجي درمت
ناس ڪري ڇڏي ۽ جڏهن ديپ مالا يا ويساکي جي ٻرب
جهوڙو ميل ٿيندو هو تڏهن هو ٻئي امرتسر اچي درشن
پائيندا هوا ۽ سنگورن سان ملي وڇوڙي جو ڏک ڏور
ڪندا هوا. هڪڙي دفعي هنن گهڻو ڏان خرچي پنهنجي
ڳوٺ ڏرولي ۾ بلڪل عمدو گهرلهرايو جو جڏهن ڪاريگرن
هوشياري سان سندر جـوڙي تيار ڪيو ۽ ٻنهي استري
پرشن کي ڏسي پسند آيو تڏهن اندر ۾ اها ايڇا ڪياڻ

ته جيسيتائين سري هرگوبند صاحب جن اُهي اچي نواس نه
ڪندا تيسيتائين اسين منجهس نه گهڙنداسون- ۽ هي مندر
اَوَل اسانجي رهڻ لائق نه آهي پهريائين ستگورو اُهي رهي
وڃن ته پوءِ اسين رهون- انهيطرح من ۾ پڪو پرڻ ڪري
هڪڙو عمدو دروازو وجهائي جاءِ کي ڪرف پائي ڇڏيائون
۽ وري ڪڏهن کولي ڏٺائون به ڪين ۽ اجوئي ويساه رکي
ويهي رهيا ته سري گورو مهاراج وڏا ديا ڀنڌو آهن سي
جلد ئي پنهنجي داسن جي اڇا پوري ڪندا- ۽ ڪم اچڻ جهڙو
سامان تيار ڪرائي گهر ۾ ڪٺو ڪندا ويا- گهڻو ڏن خرچي
هڪڙي سندر سيجا ٺهرائي جنهن جنهن سيڄ و سامان تيار ٿيندو
ٿي ويو تنهن تنهن هنهنجو پريم ويو ٿي وڌندو- آخر جڏهن
هو سڀ سمگري ڪٺي ڪري چڪا تڏهن ڏيهان ڏينهن
پريم ۾ وياڪل ٿيڻ لڳا ۽ گورو ڪان سواءِ ڪوبه پدارٿ
مٺو نٿي لڳن- ۽ سري ستگورن جي اچڻ لاءِ اکيون
پائي ويهي رهيا ته ڪڏهن اچي اسانجي من جي ايلاڪا
پوري ڪندا- ۽ ٻئي پاٺ ملي گورن جون وارتائون ڪندا
۽ من جي اتشاهه سان جس ڳائيندا رهيا- انهيطرح جڏهن
ڪيترا ڏينهن گذري ويا ۽ ستگورو نه آيا تڏهن ڇاتي
ٽپڻ لڳين ته ڪهڙو سبب آهي جو جو ڏهني طپڻن
جا مالڪ ۽ چاڙي چاڙيهار اسان وٽ نٿا اچن خبر ڪانهي
ته ڪڏهن هو اسان چڪورن کي پنهنجو چندر
مکه ڏيکاري آنند بخشيندا ۽ ڪڏهن اسان پوپٽن
گلن کي سورج وانگر پنهنجي تيج سان ڪڙائيندا-

۽ ٻئي استري ۽ پرش چانڊڪ جي جوڙي والڪر سري ڪورو
مهاراجن جي درشن روپي سوالتي بولڊ لاءِ ور لاپ ڪرڻ
لڳا. ۽ سڪن وڳن والڪر پاس ٻه ٻه جي رهيا ته ڪڏهن
ڪورو درشن روپي بدل وسندا ۽ اسين هو ٻئي ٻريا ٿينداسون.
۽ جڏهن مهل منجها چرن ڪمل ڏسنداسون تڏهن مهل
اسانجو من پڇورن والڪر خوش ٿيندو. ۽ اسين ڏاڍا
ڪي اپاڪي تا ڏسڄون جو جڏهن اسانوت اچڻ ۾ ايتري
ويرم لاتي آهي يا ته اسانجي اندر ۾ پوري سڪ نه
آهي. ات پريم جي وس هو اچيا رهندا آهن جو جڏهن
پاڻي هيڏانهن تي ترت هليو ويندو آهي تڏهن بنا ديرءِ ڪندا
ايندا آهن. جڏهن اهيطرح انتظار ڪري لدي هڪڪي ڪهڻان
ڏينهن لنگهيا تڏهن رامي پنهنجي پتي کي چيو ته هل ته
المهر تسرهلي ديني ويتني ڪري ستڪورن کي پاڪسان ولي
اچون ۽ ڪيئن به ڪري هڪ دفعو پنهنجي ڪهر ۾ آڻي
رهايون جڏهن من ۾ اچيا ڪتي اتون. سائينداس چيو ته
تون ڏاڍي ڪا پورلي تي ڏسجي ۽ مولکي تنهنجو هوڻ
پسند لتواڇي چو جو اهي ڳالهيون ٻڌنديون آهن الهن الپ
ڪيان وارن سان جنڪي چوڻ بنا سڏ نه پوي ته پنهنجا
ستڪورو پورن پورڪ، ڪرپالو، ڪهٽ ڪهٽ جا واسي ۽ تنهي
ڪالن جا ڳيانا آهن سي جڏهن ديال ٿيندا ته من ۾ ياد
ڪرڻ سان ئي پاڻوت هليا ايندا ۽ جيستائين نه ايندا تيستائين
ويتا سندن ڪرڻ ڳائينداسون. ڪڏهن نه ڪڏهن اسانجي
طرف به ڏيان ڏيندا ۽ پاڻهي اسانجي ايلاڪا پورن ڪندا.

اهو پرڻ (ڏرگهر ويٺي اچي درشن ڏيندا) پڪو ڪري ٿو
آڻيندي وهندي سهندي هلندي سدائين گورو ڪسي
سنڀاليندو رهيو ۽ وري اهو به پرڻ ڪيائين ته اڃان به داموري
سميت ۽ هن گهر ۾ ويهي اسانکي درشن ڏين – جڏهن
اهي آسائون ڪندي پيا به ڪيترا ڏينهن گذري ويا تڏهن
رامي وري به پٽي کي چيو ته جيڪڏهن منهنجو چوڻ
مڃي هلو ته ڀلا صاحبن ڏانهن چٺي لکي موڪليو ته
پنهنجي ڪيل پرڻ جي هنکي سڌ پوي پوءِ ڀاڳيءَ
جواب لکندا جنهن مان خبر پئجي ويندي ته هيڏانهن
اچڻ ٿيندن يا نه پوءِ جهڙي تو هانجي مرضي هوندي تڏهن
ڪجهه سائينداس اکين مان جل آڻي چيو ته هي سمتوان
مان تنهنجو چوڻ مڃي نٿو سگهان ۽ مان هنکي پنهنجي
اندر جي سڌ سان هتي آڻيندس جنهنڪري سچي شهر
جو ڀلو ٿيندو ۽ ستگورن جي ميلاپ ڪري سڀيئي سکي
ڌرم جي ساره ڪندا تنهنڪري نڪي پاڻ ويندس ۽ نه
چٺي لکندس، ۽ هتيئي پريم رکي رات ڏينهن سمريندو
رهندس ته هو پاڻيهي اچي منهنجي سڌ لهندا ۽ اسانجي
پريت کي چاڙهي اسانجي آس پوري ڪندا – ۽ تنهنکانپوءِ
روزمره شيءِ وست گڏ ڪندو ويو ته هي سڀ ستگورو
۽ سندن داسن کي ڪم اينديون ۽ چوڻ لڳو ته سڀ
سيوا مان پنهنجي گهران ڪندس جڏهن ٿو سندن ڪئي
به نه ورتائيندا – انهيطرح تياري ڪري سچو ڏينهن
گذاريندو هو ۽ هنجي پريم جي ڪهڙي ڳالهه ڇئجي جو

پيتا ڏيڻ لاءِ وستر ۽ مٺيا ٻه ٺهرائي رکيا ۽ ادائي ۾
ڪري رهيو هو ته اڄ سڀاڻي ستڪورو اچي منهنجي گهر
۾ براجمان ٿيندا ۽ اهي ڏينهن مان پاڻ کي وڏن ڀاڳن
وارو ڄاڻندس ۽ هو رن ڪرپا ٻه سندن ٽڪ هن سمجهندس،
جڏهن سڄو ڪٽنب ساڻ وٺي مون مسڪين جي طرف
نهاريندا ۽ ڪدم رواڻا ٿي ايندا ۽ هي اکيون جو ٿايل گهر
منهنجو سڦلو ڪندا ۽ هن سيجا تي اچي وهندا ۽ مان
اکيان مٿ ٻڌي بيهندس ۽ جڏهن حڪم فرمائيندا تڏهن
ڪندو رهندس ـ ۽ اتڙو ٻريم اچي جاڳيس، جو ٻنهنجو
ڪار وهنوار ٻه وسري ويس ـ هيڏانهن جڏهن سري گورو
هرگوبند صاحب ٻنهي جو ٻرير ڪٺو ڏٺو، ڪڙو الست
ساڳ جو ٻرير جهڙڪي جو ڳڏهن ٻئي ستاءِ ۽ پيو ڏوري ۾
سائينداس ٻرن ڪيو ته ڪٽنب سميت اچي موڙت
رهن ۽ ٻنهي جي ٻرير اڙي ڪيهڙي ٻڌي جو آخر ٻنهي
وٽ جلد پهچڻ جو ارادو رکي ۽ ٻنهنجو ٻرد غريب نواز
ياد ڪري ٻنهي جي ڪم ڪرڻلاءِ تيار ٿيا ـ اُن ايڪانت
جي سمي داموديري صاحبن وٽ لنگهي آئي جهڙڪي
مهاراجن سندس پيڙ جو ٻرسنگ ٻڌايو ته سائينداس
گهر جي جاءِ نئي ٺهرائي آهي جا سندر ڏسي ٻرن ڪيو
اٿس ته ٻهريءَ ڏون ۽ مان اهڙ هلي رهون تنهنڪانپوءِ هو
ٻنهنجي ڪٽب آڻيندا ۽ اليڪري هو هيڏانهن ٻه نئواچي ـ
۽ ٻئي اسٽري ۽ ٻرش اسالڪي چاترڪ وانگر ياد ڪري رهيا
آهن ۽ ڪهڙي ساعت ٻه نئاوسارين تنهنلاءِ صلاح ڪيو ته ڪٽن

ڪرڻ گهرجي- ماتا دامودري پيڻ جو احوال ٻڌي سري
ستگورن کي ويٺي ڪجهي تہ جيڪڏهن هن انهيءَ طرح ڪامنا
ڌاري آهي ۽ ٻئي ڏينهن تي ياد ڏيا ڪن تہ توهين اڳئي پريم
وس مشهور آهيو ۽ سدائين پنهنجي داسن جي رکيا ڪندا ڏيا
رهو ۽ تنهنڪانسواءِ هنن جو توهان سان سنگ بہ آهي تنهنڪري
هي ڏاڍي جلدي هلي هنن کي درشن ڏيو ۽ هنن کان وڇڙي
بہ گهڻو ڪال ٿيو اٿون ۽ هاڻي ياد بہ ڏاڍو ڏيا ڪريون -
مهاراجن فرمايو تہ تڏهن ڀلا جلد تيار ٿيو ۽ سکهوئي ڏرواءِ
وڃو ۽ اسانکي تہ هنن جي پريم اڳرو ڪڍي ڏنو آهي جو
انهي پهر اوڏاهين ڇڪ پيئي پوي ۽ جهڙي طرح واريءَ سي
زمين پاڻي کي تہ روڪي سگهندي آهي تهڙيطرح اسين
پاڻکي روڪي نٿا سگهون- ايترو چئي پوءِ سوامي ماتا
گنگا وٽ آيا ۽ ٻنهي پاسن جو احوال ٻڌايائونس تہ
اسانکي ڏانک مٿي ضروري وڃڻو آهي جو اُن سڌ جي
پريم جي ڏاڍي ڇڪ پيئي پوي ۽ هنسان کن ڏاڍا جوڳي
جهڳڙو لايو بيٺا آهن ۽ سک ويچارو اڪيلو آهي تنهنڪري
گهڻو تنگ ڪيو اٿن- هن ستگورو نانڪ صاحب جو استان
بگاڙي ڇڏيو آهي ۽ اسانجو ڪو ڊپ نہ ڪيو اٿن تنهن
ڪري هڪدم اُتي وڃي سک جي سهايتا ڪري اُهو استان
ڇڏائيندا سون ۽ پيو ڏرولي ۾ توهانجي ٽولهن جي ٻيڻ جو
گهر آهي جا ٻئي سميت اسانکي پنهنجي نئين گهرايل
گهر ۾ رهڻ لاءِ ياد ڪري رهي آهي ۽ جو تيستائين اُن گهر
۾ وڃي نٿا جيستائين پهريائين اسين اُنهہ ٺواس ڪريون

۽ الهيلاءِ ٻہ اٿي ۽ ايلاڪي ڏانهن ڪري روانو
سڀئي ڳالهہ ٻڌي جيو تہ الهين ٻڌڪ ان ۾ تہ توهان
ڏينهن لکيندا ۽ هو روب ديش ۾ جيڪو اسان آمد
وچط ضروري جيو ڏ سو ٻہ پاڪال ديو آهي ۽ تهسا
سواءِ ڏرولي ۾ بہ ٻروار سمت وچط ڇاڏيو ڏا ۽ آهي ڪر
ڳالهيون ڪرليون بہ برابر آهن ۽ ٻي توهين صورت آهيو ڪ
وڏيو تنهن ڪريو صاحب فرمايو تہ ٻيون دسطرح اڏو
ڪيو آهي تہ ٻئي لهرون ولي توهين ڏرولي وڃو ۽ اتي
وڃي سائيندداس کي ڏيرج ڏيو ۽ وڏن ڏڪو ٻہ - سب ڏاس
داسيون ۽ پنهنجو پهلوان ٻط پاڪستان ولي وڃو ۽ پال
ڏيڻ ۾ بار وجهائي ۽ ڪي جهڪڙا ولي ابڏاڏين رواڏ
ڇو ۽ آتي سڀني جي سنڀال ڪري سگهہ جو وقت گذارو
مان بہ ڪجهہ ڏينهن ۾ ملتان ڪم آهي ڏرولي ايندس
آهي توهالسان ملندس - اها صلاح ٻڌي ڪري ستڪورو
۾ آيا ۽ ڏاڏي ٻڌي صاحب ۽ سيٺ پسندن کي پنهنجي
اري جي خبر سڻايائين ۽ فرمايائين تہ ايلاڪي ابڏاڏين وچط
ضروري آهي تنهن ٿيندي بہ توهين سياڻا آهيو ۽ پچاري
سو - سگهہ سري ستڪورن جا ڏهن سڻي جدائي جي
هوڻ و ڏاڪل ٿيڻ لڳا ۽ ڏرڪو پنهنجي پنهنجي ٻاري
ڳالهہ جو ط لکو جن سيٺ کي ستڪورن ڏيرج ڏنو
۽ ماتا گنگا ديڪد ۾ تياري ڪرائي - شهر جون استريون
خبر سڻي ماتا وٽ آيون ۽ پياڻ رکي ورتي ڪيائو
وري جلدي پنهنجي شهر جي ٻڌ ولجو ۽ ايلاڪي

اچي درشن ڏنو ۽ اوهانجي هٿ هيٺ ڪري اسين
سڀ ڏکيا آهيون ۽ فقط گورو جوئي آسرو اٿون ۽ اوهان
کان سواءِ اسانجو رکيڪ ٻيو ڪير آهي تنهنلاءِ ديا پالي
ڳوٺان ڏينهن ٻاهر نه لڳائجو - ماتا ايترو چئي سڀئي
استرين کي ڏيرج ڏنو ته ستگورو سدائين پوري جو
رکوارو آهي توهين هميشه هرمندر ۾ آرا ڌنا ڪجو جتي سدائين
گورو جي جوت قائم آهي - اهو اپديش سڻي سڀ استريون
درشن پائي ۽ وداڻ ڪري موڪلائي ويئون ۽ ماتا گنگا
المرتسر ۾ اشنان ڪري درشني دروازي تي مٿو ٽيڪي
ٻنهي نوڪرن سميت دربار صاحب ۾ ويٺي ۽ هٿ جوڙي
وينتي ڪيائين ته سري ستگورو توهين ظاهر ظهور آهيو گهر
۾ توڙي ٻاهر هر طرح ڪشل ڪجو ۽ ارداس ڪرائي
پرڪرما ڏيئي مٿو ٽيڪي نڪتيون ۽ ننڍڪاپور تلاءُ جي
چوڌاري ڦري بار بار مندر ڏانهن نهاريندي ۽ ودنا ڪندي
گهوڙا گاڏي ۾ چڙهي ۽ ٻنهي نوڪرن کي ڏولي ۾ چاڙهيائين
۽ ڏکڻ طرف روانا ٿيا - داسيون ٻيل گاڏين ۾ چڙهي
روانيون ٿيون ۽ سامان اٺن تي سانڍين ڀري ويو - پهلوان
گهوڙن تي سوار ٿيا ۽ خبرداري ڪرڻ لاءِ هٿيارن سان
پهريدار هليا - ۽ ڪيترا سک ۽ شيوڪ پڻ خوشي تي ساٿي
ٿيا ڪرڻ واسطي ويا ۽ آهستي آهستي پنڌ لتاريندا ترنتارن
نيرت تي آيا ۽ اتي رات رهي پرڀات جو گورو جو
سمرن ڪري تلاءَ ۾ اشنان ڪيائين ۽ پرڪرما ڏيئي هٿ
جوڙي نمسڪار ڪري اڳتي پنڌ پيا - اهيطرح واٽن تي

ڪرڻ ڪي

ويهي ۽ ڪيائين نمسڪار ڪري درشن جو ماتا
نين ڏ آسيس ڪنگا سي ڏ جنهن کي توايو سر تي
ٿر چيو ڏٺن ۾ واڻي جنهنجي پڇيائين ڪشل
چنڊ جو پورنماسي چڪور جئين ۽ آهي ڪري
پرايت ڪري درشن ٻئي جو ٿئين آهي ۽ ٿيندو خوش سي ڏ
لائي گلي کي پيرن پنهنجي راڻي ۽ تنهنڪانپوءِ ٿيا پرسن
منع داموري ته ٿيڪيائينس مٿو مهل جنهن ۽ ملي
تنهنڪري آهين وڏي مونکان تون پيرن جي ڪيس
پياري چيو راڻي ـ آهي نه اچت نمڻ توکي اڳيان منهنجي
رو سنڪو سري پوڄنيه جي جڳت جو آهين وڏڀاڳڻ تون
لوڪن چوڏهني بلڪ جا پرٿوي هي ۽ آهين سڀاڳڻ جي
جي صاحبن وري ۽ آهين يوڳيه وندنا جي سيٺني تون ۽
ـ ڪيائين نمسڪار پڻ انکي ملي سان نندي استري پي
خوشخبري جي هڪٻئي طرف ٻئي ملي سان سيٺي انهيطرح
راڻي ڪري سنمان ڪهڙو ۽ ٿيا آنند بلڪل ٻڌي
سيٺي آستي آستي سائينداس هوڏانهن ـ آئي گهر وٽي منهنکي
نيرون ٻئي گنگا ماتا ـ ڪيو سکيو کي وٽن لاهي کي
سنگورن سري مندر جيڪو ۽ گهڙي ۾ گهر وٽي پاڻسان
ـ لاڻون اتي ڪولي دروازو تنهنجو هواءِ چڙيو سينگاري لاءِ
داڻو کي ڏڳن ۽ گهوڙن ۽ ڪيائين شيوا جي سيٺي پيٺايوڪ
ڪرائي تيار اڳيئي اسان ته ڏيکاريائون پڻ گاهه ۽ داڻو ڏ
سميت پاڻ ٺهرائي پوڄن جا ڪارن پرڪيٺن ۽ ـ آهي رکايو
سڀ پڻ پي ڪارايائين کي سيٺي ٻولي وچن مٺا پري ڏاڍي

ٽهل ڪري گهڻو خوش ٿيا- رات جو ڪم ڪار لاءِ ڪالهوءَ
سائينداس، ماتا گنگا وٽ اچي ويٺو ۽ پهرياءِ سري ستگورن
جو پڇيائين ته توهان سان ڪڏهن جو نه آيا ۽ هاڻي ڪڏهن
هتي ايندا- اسين پڻ رات ڏينهن ڪين ياد پيا ڪريون
۽ اسان پرڻ ڪيو هو ته تيستائين اسين هن ننڍي گهر ۾ نه
رهنداسون جيستائين ڪ سري ستگورو اهو پيرا نه گهمائيندا
جا آس اسانجي انترجامي ستگورن هاڻي اچ پوري ڪئي-
تڏهن ماتا گنگا سچي وارتا سڻائيس ته هن پاسي جي گهڻي
تڪڙ هتي جو هوڪيڻ سري دالت جو استان بگاڙي ڇڏيو
آهي ۽ رهندڙ سکن وياڪل ٿي ياد پئي ڪيو ۽ هيڏانهن
توهانجو به گهڻو پرير هو تنهنڪري ڪيترا دفعا نه ويچار
پئي ڪياءِ ته هاڻي ڪٿهن ڪجي- آخر پنهي طرفن جي
آس پوري ڪرڻ لاءِ اسانکي هيڏانهن روانو ڪياءِ ته توهين
تيستائين هلي دلاسو ڏيون ۽ پاڻ پوري ديس ڏانهن هن
سنت جي سهايتا لاءِ ويا ۽ چياءِ ته جيڪڏهن ايترو وقت
ڏرولي نه وڃو ته سائينداس پوڙهي ڪري ڏاڍو گهٻرائبو
تنهنڪري توهين اوڏاهين وڃي پڌايوس ته اسين به هاڻي
ڪجهه ڏينهن ۾ توهان وٽ ايندا سون ۽ ڪو ڪال اچي اتي
رهنداسون ۽ توهانجي پوڙهي جاڪي ڏاڍي ساراهه ٿي ڪياءِ-
انهيطرح پيون به ڪيترين وارتائون ڇڻي ۽ سڻي آڌا
رات سڀ سکن سان سمهيا- صبوح جو سلامتي سان پهچڻ
جي سڌ پٽ ڏانهن موڪلڻ لاءِ ماتا گنگا هڪڙو سوار
تيار ڪرايو جنهنکي چياءِ ته انمرتسر وڃي گورو جنکي خبر

ڏي ڊراسين سڀ پنڌ لتاڙي سگهه سان پهتاسون ۽ ڏوري
۾ رهيا آهيون- توهين ته جلد ڏيکاريون اچجو جو سائينداس
توهانجي ڏسڻ لاءِ گهڻو منتظر آهي ۽ ڏاڍي سڪ الڪ ۾
الس- سوار ماتا جو پيغام ولي سڀ پنڌ ڏورت جهاڳي سري
المپر تسر پهتو ۽ جتهين هنڌ سري سنڪو رو براجمان هوا اتي
وڃي سائينداس ۽ رامي پنهنجي جي پريم جي وڌيڪ ستايا
ته سڀ وقت توهانکي ياد ڪندين تو گذ رين ۽ اِداڻي
ڏاري اکين پيتي اٿن ته ڪڏهن اسانکي ڪو رو جو درشن
ٿيندو — ۽ ماتا پڻ چيو آهي ته اهو ڪم الاهي سعي سان
ڏيکاريو اچجو — گورو مهاراج هنجو سگهه سان پهچڻ
سڻي خوش ٿيا ۽ پنهنجي اسٿڻ جي جلد تياري ڪرايائين
سري درمندر جي سيوا ڪنهن جي سنڀال ۽ پوڄن ڪمن لاءِ
ڀائي ٻڌي صاحب، ڀائي گوردا س ۽ مسند ان کي چنڊ ڏيءُ ۽
فرمايائون ته هميشه واڪر ڪم هلائيندا رهجو ۽ درڪو پنهنجو
ڪارج پريت سان ڪندو رهي — انهيطرح سڀني کي
سمجهائي پوءِ ڪنولا وٽ آيا ۽ پورب ديش ڏانهن تياري
جي خبر ٻڌايائون، ته اسانکي ڪاڪ متي ضروري وڃڻو
آهي ۽ تون ڌيرج ڌاري اتي ويهي رهجانءِ مان اتي ڪم
سڌاري ڪجهه مدت کانپوءِ موٽي ايندس— ڪنولا داهين
جو ٻاهر وڃڻ ٻڌي سسي ويٺي ۽ ڏهڪو ڏاڍو ڏکيو لڳس
۽ اکين مان لڙڪ وهائي پٽ جو پٽ ٿي ويٺي ۽ ورکي
سامت ۾ اچي چوڻ لڳي ته جيڪڏهن توهانجو اوڏاهين
وڃڻ اوس ٿيندو ته پوءِ موکي توهانجي جدائي ڏاڍو ڏکيو

ڪندي- ۽ پوءِ منهنجو ڪم ڪٿان ملندو ۽ ڇا جيئڻ ني
فقط توهانجي درشن جي آسري تي- ۽ پوءِ ڪائيندس به
توهانجي ڏٺي ڪانسواءِ اها ڳالهه ته منهنجي لاءِ ڏاڍي ايوک
تي- موڪلي ڪره به اندر ڪين ويندو ۽ چوتر الدر توهانجي
سڪ ڪان جاءِ خالي اٿرني ڪان ۽ توهانجي فرمائڻ وانگر
مان جيڪرڪهڙوئي ڌيرج ڌاريان پر جي منهنجو من منهنجي
وس ۾ هجي ۽ مٿان آهي ڏکر منهنجا پران هليا وڃن
تنهنلاءِ ڪرپا ڪري ڪو اپاءُ ڏسي ۽ جيئن مٿان ٽڙڦي
ٽڙڦي مري وڃان- ۽ هاڻي مون پنهنجو حال سارو ٻڌايو
آئيندءِ جيئن توهان صاحبن جي رضا- ايترو ٻڌي سري
گورو درگوبند صاحب جن فرمايو ته توکي ڏهاڙي ڪڙي ڪرڻ
اسانجو درشن ٿيندو ۽ تنهنلاءِ تون پوئين رات جو اٿي
اشنان ڪري جپ صاحب جو مکر پاٺ پڙهجه ۽ جنهن
مهل تون اڌو پورو ڪري سر نمائيندين تنهن مهل توکي
اسانجو درشن ملندو- انهيطرح سپ ڏينهن توکي سڪالو
ديدار ٿيندو رهندو ۽ وڇوڙي جو ڏک اڻ نه رهندءِ- ۽
خوشي سان ڪاڏو ڀيتو ڪائيندي ڪجه ۽ منهنجي اچڻ جي
انتظار ۾ رهجه- ۽ دلجاءِ ڪجه مان سگهوئي تو وٽ موٽي
ايندس- سري ستگورن جو دلاسو ٻڌي ڪنولا پنهنجي
من کي ڌيرج ڏنو ۽ صاحبن ٻاهر نڪري هلڻ جي تياري
ڪئي ۽ ڪجه سينا ڀائي صاحب وٽ چڙهي سري هرمندر
ڏانهن هليا جتي ولدنا ڪري پرڌڪڻا ڏيئي ڀيٽي ارداس
ڪرايائين ۽ پوءِ ٻاهر نڪري فرمايائين ته هجي ڪاه گورو آهي ۽

ويا اهن ۽ گهڻي بند ڪچهري ...
ڊيءِ ۽ ارداسون پڙهون ڪرائيون. اند ...
۽ جيڪي درشن ڪري موٽيا ته سي ...
۽ پڙ ڏاڍا ته سيا ۽ وڙهڻ جي جيڪي ...
پهلوان پيرن پر ويٺا آهن تڏهن سيڪي ...
ڪچهري جي پٺين پاسي کان وڃي سلام ڪ...
ڏيءِ رهيا. ڪجهه مدت ويٺا رهيا ۽ گورو جو ...
ڏاڍو خوش ٿيا. پوءِ جڏهن سري ستگورن جي ...
ڏيٺي ۽ ڏاڍا ته ڪي پٺاڻ ويٺا آهن ۽ سپر ۽ تلوار ...
اٿن تڏهن سمجهيائون ته هي سپاهي لوڪ ته ڏسجن ۽ ...
شستر به اهڙيطرح ڀيرول هٿن جو جهڙي جنگ ۾ لڙڻ ...
تيار آهن. سري گورو ڳوبند صاحب جو سڀڪنهن ...
سپاهه هوندو هو ته جڏهن ڪنهن ڪي سورهيءَ جو ڳالهه ٻڌندا
ڏسندا هوا ته ڪرپا ڪري اڪيلي خبر سڏ وٺندا هوا ۽ جڏ
۾ لڙڻ ۽ هٿيارن هلائڻ جو امتحان به پڇندا هوئس ۽ پڙ
اڪيلي جنگ ۾ لڙڻ وارن پهلوانن جون ڳالهيون ٻڌندا
هوا ته ڪهڙيطرح پهلوان لڙي فتح پائيندا آهن. ۽ ڏنهنڪان
پوءِ پاڻ به هنڪي اڪيلو ستائيندا هوا ته ضرورت هئي
هلائي دشمن کي جيتيو آهي. تنهنڪري هميشه جي
دستور موجب پٺاڻ پنهنجي سامهون ڏسي ويچارو ويٺل
داس کي چيائون ته هنن خانن کان پڇ ته توهين ڪير آهيو،
ڪٿان آيا آهيو، ديدار ڪرڻ آيا آهيو يا ڪو ڪم آهي.
سيکر حڪم پائي هنن کان پڇيو جن جواب ۾ چيو ته اسين

درشن جي اېلاڪا رکي آيا آهيون- اسانجو ڳوٺ هتان
ويجهو آهي مير وڏي جو ڳوٺ ڪري سڏ پندا آهن توهان
جو ديدار ڪري خوش ٿيا آهيون ۽ اڃا مان پيا ٻه ڪيترا
ڪم ٻڌي پوندا- سک ايترو سٺي اچي ويٺي ڪٿي تہ
غريب نواز توهانجي درشن جا پياسي آهن- صاحبن
هرڪ جي ڏيل ڏانهن ڏار ڏار ڏسي هنجي پل ۽ پهلواني
جون نشانيون معلوم ڪيون ۽ انهن مان هڪڙو سو رهڻ
و رهڻ جو پٺاڻ جنهنجو ڏيل پروردگار ڏکهو ٻڌايو هو، جاچي
ڏٺائين جنهنجا سڀ انگ ڏکيا هوا ۽ سرير جو ٻڌائي اهڙو
هوس جنهنمان معلوم ڪيائين تہ هي وڏو پهلوان ٿيندو-
هنجون اکيون وڏيون، مڇون ويڪرو ۽ وار تمام اسا ۽
پڊل هوا، ٻانهون ڊگهيون ۽ ڏندي وانگر مضبوط، ڏاڙهي
جي سونهن سمان هيون ۽ ڇاتي ڪشادي ۽ پڪي هيس
۽ سڄو بدن سهڻو وانگر بيپرواه، ڳچي ڊگهي، مٿي تي
پٽڪو سوپيا ڏيئي رهيو هوس ۽ پٺ سڄي سرير ۾ پهلواڻ
جون نشانيون پٽي ڏٺيس تنهنڪري صاحبن هنکي پسند
ڪري ٻاڌوٽ رکڻ چاهيو ۽ انهيڪري سيني پٺاڻن کي
سڏايائين جي آڳيا سڀئي صف ٻڌي اچي ستکور ڏني جي
اڳيان بيٺا- مهاراجن پڇيون تہ هن لئي پوشاڪ واري
پٺاڻ جو نالو ڇا آهي ۽ ڪنهنجو پٽ آهي تڏهن هنن مان
هڪڙي پٺاڻ اسماعيل خان نالي چيو غريب نواز هنجو
گهر اصل عالمپور رکلچيا ۾ هو ۽ مير وڏي ۾ ناناڻا اٿس
جتي هي سانپير لائق ٿيو آهي- جڏهن هنجو ماءُ پيءُ بهشت

ڄاڻين ويا ته هن ۾ لنديرو ٻالڪ ڏوهه منهنجي مٿر
پيرڻ هٿن تنهنڪري مون هنکي آڻي پاڳوٽ آڻي
ڪجهه ڏوهه وارو ٿيو آهي ۽ هٿيار پنهنجا ڏيکا الله
ڪهڙي خوشي ڪري ۽ سڀ رکي اسان سان گڏ جي تون
صاحبن جو ديدار ڪرڻ آيو آهي سندس هالو آهي پند وڌان
۽ اجازت اسان جي گهر ڏي رهندو آهي. سوامين فرمايو
ته هي ڇاڪي هوشيار ليڪڻ الڳو آهي ۽ ڏي قداور جوان
چڱو شمشير ڌاري ٿيندو ۽ جنگ ۾ وڏا وڏا ڪم ڪندو ۽
۽ جيڪڏهن هنکي نوڪري ۾ رکجي ته رهندو پيو ته -
اسماعيل خان چيو ڪو رو جي پناڻ قوم جو جيڪو به هولو
تنهنجو ڪرئي نوڪري ڪرڻ آهي ۽ رهندا به تون
ٻارن بادشاهه وٽ آهن ۽ جنهنجي جتي نوڪري ڪندي
آهي سو اتي رهي پنهنجو گذران ڪندو آهي. ساڌمي
ترڻ، کيتي ڪرڻ يا بيا ڪم جيڪي عام لوڪ ڪندا
سي پناڻ ڪري ني ڪون، هنن جي دل ۾ جنگ جي
ميدان سان آهي ۽ هنن جيڪڏهن توهان جي مهرباني
ٿيندي ۽ پاڳوٽ سنڀاليندس ته هي بس پناڻ جو هٿ
آهي. جيڪڏهن ڪا لڙائي پوندي ته چڱو ڪم ڪندو ۽
جيڪڏهن توهين هنجي چڱيطرح پرورش ڪندا ۽ جيڪو
پدارت گهرندو سو پيو ملندس ته پوءِ وري هنجو قد
ڪرڻ ڏسجو ۽ هي اڪيلوئي ڪهڙن جوانن جو مٿ ٿيندو
۽ پهلوان به ادڙوئي جبرو ٿيندو ۽ جهڙو لهرو بدن انسر ۽
جيڪڏهن توهين پاڳوٽ رکندس ته وڏو پهلوان ٿي

پولدو - صاحبن فرمايو داڙهي ته دي درشن جي لاء آيـ
آهي تنهنڪري هنکي پاڪسان وٽي وڃو پوء جڏهن نوڪري
لاء سڏيري ايندو ته اسين هنکي ڪرتارپور پاڻط
رکنداسون ۽ داڙهي اسين ته پورب ديش ڏانهن تيار آهيون
جتان ڪجهه مهڻن ۽ موتي ايندا سون ۽ پوء هنکي هٿيار ۽
پوشاڪ ڏيئي پهلوان بڻائينداسون- اٿين جهڙي هنکي
ٻارهن روپيه ڪهڙي ڏاڙه ته شهرمان ڪاڏ ولي وڃي ڪاٺو - پوء
سيٺيءَ پناط سلام ڪري خوش ٿي گهر هليا ويا - آ دو
ڏينهن سڄو اتي رهي رات جو پرساد ڪائي سري ستگورو
آرامي ٿيا- پرڀات جو اٿي ڪريا لاهي نت نيم ڪياء -
ڏينهن چڙهيو سڪ رکي سنگتيون آيون- ستگورو ديوان
لائي وينا ربابين بلاول شبد ڳايا جي ڪن لائي سيٺي
پڪال سکر اليڪ پيٺاڻون ڪنيو پٺي آيا ۽ درشن پائي پنگت
۾ وهندا ٿي ويا- ايتري ۾ پيدو خان پنجهه پناط پيا ٻر
پاڪسان وٽي صاحبن جي حضور ۾ آيو ۽ نوڪري ۾ بيهڻ
لاء شوق ڏيکاريائين- صاحبن سيٺي کي پڪيار مقرر ڪري
رکيو ۽ رهڻ لاء جاء پڻ ڏياريائين ۽ ڏڪري شيوڪ کي
حڪم ڏناءِ ته هن پاهين ميهڻين جو کير آڪي پستا بادام
ڇوهارا وغيره ميوات وجهي ڪاڙهي جڏهن چار گهڙيون
ڏينهن باقي رهي تڏهن منجهس مصري وجهي چنگيءَ طرح
ملائي جيترو اندازڪائي سگهي تيترو هن (پيدو خان) کي
پهاڙي ڪارائيندو رهجي ۽ پنجهه رو پيدو رهنو پڻ ڏ جانس
پي پڻ سيوا ٽهل سري گورو مهاراجن پنهنجي داسن

کي سمجھائي ۽ سندس پرورش لاءِ سڀ بندوبست ـــ
ڪري ڇڏيائين جنهنڪري هو نهايت خوش ٿيو
۽ ٻالڪ تي ڪورو سندس وڏي ڪرپا ڄاڻائين - ۽ پوءِ ڏينهن
اڌ خو راڪ لهرائي صاحب پنهنجي روپ ۾ سنگت ڪارائي ته پڻ
ماڻهن جو ڪاڄ ڪائي ويو جو ڏسي مهاراج ڪهڙو پرسن ٿيا
۽ شيوڪن کي چيائين ته سنگت هميشه هنطرح ڪاڄ ڏيندا
ڪجو ۽ سينا ۾ ملائي ڇڏ پائونس ۽ اميد رکيائين ته هي
مهان پهلوان ٿيندو - ۽ ٻالڪ پڻ ڏينهن آتان تيار ٿي شستر پهري
گهوڙن تي سوار ٿيا ۽ پندرهن ڪوهه منزل ڪري وات
۾ ڊيرو هنڌ اچي ڏيرو ڪيائين ۽ سک جي رهڻ گذاري
صبوح جو ورڻ اڳتي هليا - هيطرح ڏينهن جو پنڌ ڪري
جتي رات پوندي هن اتي ٽڪي آرام ڪندا هوا -
ڪيترن ڏينهن ڪالهوءِ مهان پهر ترسرسوتي ندي (جنهنجي
مهما ويدن ۾ لکيل آهي) جي ويجهو چهن ڪوهن پنڌ
تي پهتا ۽ اتي ڏيري وجهڻ جو حڪم ڏنائين - اُن هنڌ ڪڙو
پنکلو سورداس رهندو هو جنهنکي ڪنهن ڪوڙو جي سکر
اپديش ڪيو هو سو رات ڏينهن سري ستگورن کي ياد
پيو ڪندو هو ۽ اٿين پيو چوندو هو ته منهنجو پيو ڪو
ڪونهي جڏهن جڳ داتا ستگورو موڪلي اچي ملندا تڏهن
منهنجو سنگت ناس ٿيندو - ۽ مون ۾ پنڌ ڪري پهچڻ جي
توفيق ڪانهي تنهنڪري ٻالڪ پنهنجو درد سنڀالي ڪرپا ڪري
ڏسي اچي منهنجو ڪلياڻ ڪندا - اڌ اپالا ڪا جت ۾ رکي
پڻ اتي ڪوٺ ۾ رهي پيو ۽ ڪورو جو سمرڻ ڪندو

وقت پيو نباهيندو هو- ڪرپا جا مندر سري گورو مهاراج
اُن سورداس جي دکن ڪاڻ واسطي اُتي لهي پيا-
پهلوانن پنهنجا گهوڙا ٻڌا نوڪر گاه پاڻي جي ڪرڻ لڳا.
شيوڪ پرساد تيار ڪرڻ لاءِ ڳوٺ مان سيڌو سامان وٺڻ
ويا- ڳنڪلي کي خبر پئي ته سري ستگورو ديو آيا آهن
سو نهايت آنند ۾ پنهنجي انکين ۾ نه سمائجي
ڳوٺ ڇڏي ريڙهيون پائيندو سري ستگورو سري ستگورو
چئيندو چرنن ڏنڌ سوامي براجمان هوا اُتي اندر لنگهي
آيو ۽ مهاراجن جي اڳيان سر نوائي سامهون ويهي چوڻ
لڳو سچا پاتشاه تو دانجو پرتاب وڏو آهي ۽ انهن ڳالهين
ڪري لوڪ توهانکي ديناناٿ ڪوٺين ٿا ۽ خاص ڪري
منهنجو ته جڳت ۾ ٻيو ڪو وسيلو ڪونهي جو پيرن ۽
اکين کانسواءِ لاچار آهيان ۽ آءٌ او دانجي آس رکي منتظر
ويٺو هوس ته توهين ڪرپا ڌاري منهنجي لاءِ ڪي ڏاهي
آيا آهيو، سري گورو جي مهاراج توهانکي ياد ڪندي
ڪيترا ورهيه گذري ويا اٿم ۽ جڏهن اڄ منهنجي نوازڻ
لاءِ پڌاريا آهيو تڏهن ياد ڪري موٽڪي اکيون ۽ پير بخشر
ڪريو ته تو رسيئيو ۽ ٻاڙون سکهيون پائي سچيت ٿيان.
صاحبن سڪن کي ڇيو ته دنهنجي اکين ۾ اسالجي
جي ڏوڙ ڇپتي ڪٽي وجهو جن اوئين ڪرڻ سان آڻ
سان دنهنجون اکيون وڏي مهڻيون ته دڪدم انوارڻيون سند
روشنائي واريون ٿي پيئنسر، جنڙيون پيرڻ ڏسڻ ۽ ۽
مهاراجن جي سهڻي صورت پنهنجي اکيان ڏسي واروڻ

وار پنهار ٿيڙ لکيو ۽ چوڙ لکيو سنگور و سچا پاتشاه
توهين ڏن آهيو ۽ جهڙو توهانجو نالو ڪنن سان پڌو
هوم تهڙو ئي اچ اکين سان ڏٺم - تخليق توهين سدا
ڏيٺن تي ڏيا ڪندڙ آهيو ۽ اسان جهڙا انيڪ پاپي تاريو
ٿا - اتياده ڪهڙي قدر استتي ڪيان ۽ سري گورو مهاراجن
ڪرپا درشٽ ڪري منهنجو ڏک ناس ڪيو - حڪم
ڏاڌولس تر هاڻي تو اکيون پاڻيون آهن تنهنڪري دل
اٿي هن استان جي شيوا ڪندو رهان - پهاري ٿيوج
چوڻ جاڳائجي ۽ سدا گورو جو سمرن ڪجي ۽ جيڪو ڏن
سگر هتي اچي ڏيئن سو ولڊي ڪائجي - ابند و سد و گورو
جو سگر جيڪو هتي اچي مهمان ٿئي پهريائين ان کي کارائجي
۽ تنهنکانپوء تون کائجي ۽ اهيطرح هن استان جو ڪم سي
تون سنڀالجي - اهڙي سکيا ڏيندي هن پنکلي کي راضي
ڪيائين جنهن چيو سري گورو جي موڪلي توهانجو حڪم
مٿي تي آهي ڪرپا ڪري منهنجو لوڪ پرلوڪ سڌارجو -
۽ توهان جهڙو ڪرپال ٻيو ڪير آهي جو اسان جهڙن ديهن
تي ديا ڪري - اهيطرح سري گورو هرگوبند صاحب هنڪي
اتي استان جو پوڄاري مقرر ڪيو جو اتي رهي پوڄا
ڪرڻ لڳو ۽ ڪجهه ورهين ۾ منجاسي ڏکڙ ورتي وڃايوڌ
ڪري سمي جڏهن سري گورو تيغ بهادر صاحب اتي آيا هوا
تڏهن ان هنڌ اچي ٽڪيا ۽ دو هنن صاحبن جو درشن
ڪري بلڪل خوش ٿيو ۽ سري گورو مهاراجن کان ستنام
سمرن جو ورپاءُ ۽ پڙ سري گورو تيغ صاحب هنکي

گنگا جو اوجل پرواهه ڏسي اشنان ڪري برهمڻن کي ڪهڙو
دان ڏنائين ۽ ڪهڙن لوڪن کي اهو ڪل ڪاڻ ڀيٽي ته هي
ڪو ٻوڙن ستگورو آهن ڦنهڪري هندڪان ڀڳتي ويراڳ
يا گيان جي ڀاڄنا ڪجي- ڀلا جنهنجو من ڀئو ڀئو ڏاڍو
جي لالچ ۽ وشين ۾ ڦنگي گورو پرميشر جو ڪهڙو سهارو
۽ ستگورو اڏان ڪوچ ڪري اڳتي هليا ۽ سکر الست
جي ٻوڙن سرڏا ڏسي جلدئي ڏانڪ منهي ڀڄا- ۽ اڳي مڙئي
لهراڻي ڏيرو وڌائين- ڇاڪرن کهوڙا ٻڌا ۽ ڀهلوان ڦيڏاڙهن
هوڏاڙهن ڦهلڻ لڳا- ايتري ۾ ڪيٿري ڪن ڏاڙهي ڏسي مٺهن
ڪان پڇيو ته ڪو سردار آيو آهي ڇا جنهنسان هي ڀهلوان
آهن- سڀني چيو ته دکناسڪ سڀا پاتشاه ستگورو ۽ مرگو ٻنڌ
صاحب ڀتي پڌاريا آهن- ايترو ٻڌي جوگي آسرط جهڙي
الي ڀڳا ته مڪان اسين ٻه ڏيون ۽ ڪا جت ڏيهوان ۽
هوڏاڙهن سکر الست گورو جي ڏيان ۾ استر جنڌ هانڪر
ٻوراڙو استان بکرئي هوتڏ هالڪورات ڏينهن سهڙن ۾ ڦتڻ ۽
ڪهڙو اداس ۽ دکي ٿي گورو جي استان جي اوڪيا ڏسهاري، الڪ
پرڪارن جون ڪٺيون ڪٺيمد ۽ ديون ٿي پڪاريند ورهيو
جي پڙهو ميتي ڪن ڦاڻا توهان صاحبن جي ٻي اديبي ڏاڪن
ڦنهڪري پنهنجو پرد سپاهي اچي مريادا قائم ڪريو-
سري ستگورن جي گادي سدا سلامت آهي سا هڻن
لند ڪن ڪي چورهاتت ڦيرط ڪبي ۽ جيڪڏهن منهنجي
سرڏر ڦياڪط سان هي استان سڪ ري ٻوي ته مان جيڪر

... وستون ...
...راج اڀان ... جي ...
...ي ويجهو ڀهجي ڏلهي والكواكيڀان ...
... آيت ...
...ب سببون اكين ... ڀڏجي ...
...ي خاڪ كطي ڀدهنجي متي ...
...ن جي ... وڏ ڏائي ...
...الكو سري ستكورو تودالجي ...
... استي
...دت ڀڏي سامهون بدي خش ...
... كهت كهت ...
...تر تودين چوڏهي اوكن جي ...
... حليلت ...
...اڻ سيخي جي الـدر جي آيا آيه
... ايالاكا ڀروڙي هتي
...اڄ منهنجي هردي جي النت شكتي
...كو وڏو عجب كولوي تودين ...
... سرتاڄ ۽ سرشت ...
... ديوالد سيخي ...
... كرط تودهان ساحين ...
... موان ... سان ... آديو - تودان ...
... تودين سرودا ... تودانكي ...
... ساڄي ... سيا ...
... وڏي ... سهايتا كيري
... وينتي ... شرمند و
... كرط ... سيخي ... ڀهلاد كي سنكت
... تودان منهنجي ... ماري ...
... كيو ۽ ... كري مهان
... كان ... تلوكي جي كان
... وكهڻان ... تودان ... جيكا كهتدائي
... تلوار ساڄي ... ڏيكاري ...
... منهنجس هتي سا سپ سيا ... كري ... جيكي سك
... طرح ... روپ ڏاري تودان ستكورن ...

ان زيندون لاڳاءِ — گوٺ مان سيڌو ...
ڪيو پوءِ جڏهن باقي چار ڪنڊون ڏينهن ...
ل ڌاڳي ڪرائي اشنان ڪري نوان لٽا ...
و بند صاحب کور استان ڏسڻ آءِ المست ...
ب اوڏاهين هليا جتهن اهو پوتر استان هاڻي
ڪي تہ صاحبن جي اچڻ شرط پڪي ڏيا هوا ۽ ...
ڏو درخت جيڪو هتي ٻاهر ڏٺي ساڳيو جو سو ...
ڪاريا ۽ ٻڌايائون تہ باقي هي آئون جو وڻ ڪرامت
ارو ٻچيو آهي جنهنکي هڪڙي پاسي جا ڦل (جتي
ستڪو رو ڦالڪ صاحب اچي ويٺا هوا) مٺا آهن ۽ ٻئي
پاسي جا ڦل (جتي ڪور ڪذات آڏڪ سڳ ويٺا هوا)
ڪوڙائي رهيا جنهنڪري هو شرمندا ٿيا هوا — مهاراجن
المست کان حقيقت ولي هنکي ڏيرج ڏنو ۽ فرمايو تہ
هتي وري بہ ساڳيوئي رنگ ڏيندو ۽ فرش ڪرائي وڏو
ديوان لڳايائون سيٺي ويٺي سودر رهراس جي چوڪي
ٻڌي جنهن ڪورو پرميشر جي مهما ڇيل آهي — جڏهن
چوڪي پڙهي اردا ڪري سيٺي مٿو ٽيڪيو تڏهن
صاحبن ارادو ڪيو تہ ٻيو جو وڻ ساڳي حالت ۾ آڻجي
تہ چنگو ٿيندو ۽ پوتر جل آڻڻ جو حڪم فرمايائون — سک
جل حاضر ڪيو، مهاراجن اُهو ڪنڪو ڪسارايو ۽ پوءِ
پنهنجي هٿن ۾ کڻي اتي بيٺا ۽ ستنام جو منتر ...
اچاري جان ان وڻ تي ڇنڊيا وڏاءِ تہ هڪدم ...
شاخون اُڀري مٿي آيون ۽ اصل واري ...

آستان جو ٻيو ڳاءُ گورک مٽي نالي سان مشهور هو، اُنهي
جڳهه سري ناٿ آيو (جنهن وارتا جي توهان سيڪي ڪي
سڌ آهي) تڏهن گورو گورکناٿ جو نالو ڪٽجي ويو ۽
ناٿ مٺو نالو مشهور ٿيو پوءِ ڪوبه جوڳي نه ٽڪيو ۽ سيوا
ڪانسواءِ آستان ويران ٿيندو ويو. اهو حال ڏسي اسان
من ۾ ويچار ڪيو ته مٿي رهي جيڪڏهن سيوا ڪجي
۽ ٻوڪ ڪمائجي ته آستان به آباد رهي ۽ پنهنجي گورو
جو نالو به پڪو رهي ٿو ته ڪري اسين اتي رهي پياسون
جنهنڪري اڄتاءِ گهڻو ڪال گذري آهي ۽ سداءِ محنت ڪري
آستان جي ٽهل ڪندا آيا آهيون. ڪي ڏينهن ٿيا ته
اتي هڪڙو ديوانو فقير آيو جنهن توهان صاحبن جو ڪو
پڙ نه ڪري سري ناٿ جو نالو ولي پير جي وڏ ميٿان
آسڻ اڇي وڏو ۽ پوءِ آهستي آهستي ويسو سڀجي آستان ۾
ممت رکندو ته مي سڀ منهنجي گورو جو آهي ۽ اسان
سان وڏو تڪرار ڪيائين ۽ ڪوبه خوف نه ٿيس ته جنهنڪري
اسان گهڻيون [illegible] ن مٿڙي اهو پير جنهن وڏ ساڙي
چڙهي جنهنڪا [illegible] ٿي وڃي پري ويٺو ۽ هڪڙي
[illegible] الهي ڳالهه جي خبر

۽ اسان بہ اوهانجو رخ ڏسي هنکي ولدنا ڪٽي لت
پنکر ڏو ڪنهنجي اڳيان لهي- هنکل ٿات سچان چئو
تہ جيڪو سيٺي ۽ سوره ڏي ڳالھ ڪري تنهنکي لائق
آهي تہ اوئين ڪري ڏيکاري تہ پوءِ بدا ڇٽي ورڪو الڪي
آفرين ڏيندو- پرڳري ٿات چئو تہ هن وقت اسانجو پاسو
هلڪو تہ بلاشڪ پنهنجي ويو آهي ۽ تنهنکالسواءِ هو پاڙ ڳورو
ٿالڪ بہ ڪيئهي پوءِ چئو تہ هنکان اهو اسٽان ڇڏائجي،
جهنگرلات آهڪ سيٺي مالداري سڌن چئو ڏسو چئو تہ
ڇڏائيندا سون- ڳورو ڳورکنات هنکي اهنڪاري ڇاڪي
ڪليو تہ هي سنتن هي مت ڪان محض غير واقف آهن
۽ هوڙ بطرح وهنواري ماڻهون اهنڪار ۽ ڦاسي پنهنجي طرف
ڪي زور وڌائڻ لاءِ ڪڙا ڦيندا آهن ۽ پنهنجي دعوي لہ ڇڏي
وڪار وڌائيندا ويندا آهن تيستاءِ ڪ جيستاءِ پنهنجو سب
مان ڪوهي پيش نہ پوندا آهن، تہ ڏيطرح هي بہ نيندا ڏسہ
ڏاڍا پشيمان ۽ لجي پوڻي اهو وقت ڏسن- ائين ويچاري
هنکي رضا ڏڏاءِ تہ جيڪڏهن سکھ اٿو تہ پلا ! ڇڏي وڃي
حڏاڻ تہ دا [illegible] سڌ (٠) جو ڪار سڌ ري ۽ ڳيڙه ۽

سزا جا لائق آهيو ته توهان اهو ڏکي جو پيڙهي
ايترو چئي سڏ ڪاوڙجي آيا ۽ ڪرامات ڏيکاري
مٿي آڪاسي ڀتين جو ميهن وسائڻ لڳا ۽ پيڪر
ڏاري سگهن کي ڊيڄارڻ واسطي کهڙي ڏوري ۽ ڪڙڪ
وسايائين سخت طوفان جهڙي ٻيو، ٻاهر جون پوند ۽ امڙ ويتر
ڪرڻ لڳيون ۽ جو ڏاري آواز پڌرو آيا ته ماريون
مارڻ جهڙي ڏري مٿي اچي بکيڙو ته ڪن ۽ پنگرات
ڪروپ پيکر ڏاري ڪروڌ وڌائي ڌوڙ لڳو ته چڱائي
جو چيو مالو ته محبوب ٿي ۽ هاڻي سيڙا سميت اوڏانهن
ٿاس ڪبوتر ڪڏهن پڇي هليا وڃو — ۽ شينهن ۽ ڏانگر
پهاڙن وارا ڪڙوڪي ويا جهنگ ڏسي سڪ و سماد پنهنجي
ويا پڻ پڪ و دوائي ته آڳي ٻه سڏ ان سڙي گورو ناڪ صاحب
سان زور لاتا هوا ۽ آخر ڏڪڻ ڪجهه پيا تن هاڻي ٻه سڀجهالا
ڏڪوڙو جن سان بکيڙو ڪيو ان ۽ سري گورو هرگوبند
صاحب سيڪي کي چيو ته اوهين ماڻ ڪري ويهي
تماشو ڏسو ته ڪئين ٿي هنن جي سڀ شڪتي ناس ٿئي.
۽ اهو سڀ جو ڪو ڏيري جي آس پاس ٿي ٿيو مڪر

ويٺا هوا اتي وڃي نڪتا- گورکنات سڄي وارتا ٻڌو ري
ڪڇ قدر ڪاوڙجي چيو تہ ڀنگرنات تو کي لڄ آهيئي
ڪان جو جتي ڪٿي اهنڪاري ٿي ٻيهين ٿو- اڳي جيڪا
سري نانڪ جي چاڪرين جي مار کاڌي هئي سا شايد وسري
وئي اٿيئي- ۽ اُن دفعہ بہ جڏهن پاط سان جٽ ڪرائيئي
تڏهن اڳيائين، سر نوائيہ- ڏسين ڪين ٿو تہ هو جڳت
۾ پاط پڌرو ٿيا ڪن تب جتان ڪٿان انيڪ لوڪ اچي
ٿا هنن کي متو ٽيڪين- انهيڪري تہ مون پرٿوي چڱي
جو چاتم تہ هاطي گهور ڪلجڳ اچي ويو آهي ۽ اوهين اد
ٻڌن ٿياڳي هيڏانهن هو ڏانهن ڊڪندا ٿا وتو- اڄ بہ
اوڏاهين ويٺہ تہ ڇا وٺي آئيا- الٽو ٻين سڌن جي گهٽتائي
ڪيو- ۽ تو تہ اهنڪار جو ڏاڍو ڪو نشو پيتو آهي- هاطي
سڀ ٻڌو ٿا تہ جيڪي سڌ منهنجو وچن مڃيندؤ تہ هجر
سي پهاڙن ۾ لڪا رهن ۽ ديشن ۾ وڃي ڪنهن کي ڏيکاري
نہ ڏين ۽ نڪي پڌرو ٿي پاط پوڄائين ۽ جيڪو اها مرياد
اولنگهيندو سو سڌ منڊل کان نڪتو ويندو- تڏهن
سڀيئي ڀنگرنات ڏانهن نهاري ڪاوڙ لڳا ۽ هنن کي وڏو مور
چاڙهيو- ۽ ڪنڌ هيٺ ڪري اونڌي گهڙي وانگر خالي
ٿي ويٺو- گورو گورکنات جا وچن ٻڌي
قبول ڪيو ۽ ...ري ڪڏهن بہ ڪٿي ظا
سمير پربت تي چڙهي وڃي رهيا- ان
پنهنجي ٽيڪ سان سڄو اتهاس
سکر ۽ ساڌو الهست جو گهر ... ڪ

ي
ٿين
سر پٽي
ڏيرج ڌاري
جي گورو جو

ٿيا. سري گورو مهاراجن ستين کي خبردار ڪيو ته واڳي
وڪهن سڀ نانڪ ٿيا ۽ آئينده ڪا برابانڪ نه ٿيندي ۽ نه
ڪو جوڳي ورتي ٿيندو - ۽ هنڪاٿوء نانڪ مٿو اچل
استان رهندو - ادي وچن سٽي سک نهايت آنند ٿيا
۽ سڪورو جو جنجڪار اچاريائون. دين دیال پريو اهو
ڏينهن ڏيري ۾ رهيا ۽ ڪيڏاڻهن ويا آيا ڪينڪي ۽ ڪهڙو
ڪڙاه پرساد ڪرائي سنتي ۾ ورتايو ڏاڙ - ۽ جن جن شهرن
خواه ڳوٺن ۾ سکن جا گهر هوا سي سري سکورن جي اچڻ
جو پڌي جڏهن ڪنان استريون ۽ پرش آنند ڪندا ٿرت
ڪنا تي درشن لاء آيا چوڪ رنجي ۾ اڇرت جي تلاء جو
ڏس پڇجي وڃن ۽ چوڻ لڳا ته جن سڪورن کي اسين
پري کان پري پڌندا هواسون سي اڄ ڀاڳن سان اسان جي
ويجهو آيا آهن ۽ سيني ڏن پيتا ڏري اچي متو ٽيڪيو
۽ جڏهن جوڙي ڪامنا ڏري تنهنجي سڪورن تهڙي
پورن ڪئي ۽ سڀ درشن پائي نرمل ٿيا ۽ جن جو
سمهيل من پڪي ۾ جاڳيو تنهنجي سچنام سان لنو لڳي -
چنتي پاس ڪان سري گورو مهاراجن وٽ خلق جي
ڀيڙ ٿي جيڪو جتي موتي تي ويو الهي اتي
لوڪ پنهنجيون مرادون حاصل

کي تيرن سان کي بندوقن سان تہ انيڪ شڪار
ڪندا هوا- انهيءَطرح ڏيهاڙي گهڻو ڪال شڪار جي لاءِ
ٻن ۾ گذار ڻيندا هوا ۽ سڪہ سنگت جيڪا ايندي هئي سا
سڀ ڏيري ۾ اچي ڪٺي ٿيندي هئي ۽ جنهن مهل سوامي
شڪار تان موٽندا هوا تہ پهرياءُ انهنکي درشن ٿيندو هو-
ڪيترا واپاري سڪہ ۽ وڏا ڏنوان وڳهہ وهنوار ڪندڙ درشن
ڪرڻ وقت ڏن پيتا آڻي ڏيندا هوا ۽ گورو مهاراج هنن ڄڻن
ڪامنائون پوريون ڪندا هوا- هڪڙي ڏينهن سيٺي
شهرن جي مکيہ سکن کي پاڻون گهرائي هدايت ڪيائين تہ
هي سري ستگورن جو پراڻي استان آهي جنهنجي درشن
ڪرڻ ڪري وڏو ڦل ملندو ۽ هنکي توهين دکن ۽ پاپن
ناس ڪرڻ وارو ڄاڻي سيکنهن وڏي ڏڻ تي هتي اچي
ميلو ڪجو، گورو جو شبد ڪيرتن ڳائجو ۽ سڻجو ۽
جيڪڏهين هتي اچي ڪو وکهن ڪري تہ اوهين سڀ
پاڻهر گڏجي اُها اٽڪ دور ڪجو- جنهنتي سيٺي سکن
انجام ڪيو تہ اچ ڪان وٺي جتن سائينجن حڪم ڪنٺا
تتن ڪنداسون ۽ استان سنڀالڻ لاءِ هتي ڪو ساڌ ڇڏي
وڃجو- تڏهن مهاراجن ساڌ المست کي سڏائي ... ڏيرہ
ڏنو ۽ استان هنکي سونپي پوءِ پنهنجي ... کي
کي ديس موٽڻ لاءِ خبردار ڪيائين ۽ گورو ... تيرن
ٽيڪي چٽ جي گهڻي خوشي سان ارداس ... تہ پٽي
تي چڙهي اتان روانا ٿيا- وات ۾ ... ڏيرج ڏاري
گورو جو

بخشي اُنهنکي سکي ڪياءِ - ۽ سري گورو هرگوبند
صاحب ڪيترا ڏينهن اُن هنڌ رهي سيئي تيرٿن جا اشنان
ڪري پوءِ اتان اڳتي روانا ٿيا ۽ آهستي آهستي پنڌ
لتاڙيندا هليا ويا - جن سکن کي ڪيتان ئي خبر ملي
ٿي سي هڪدم وٺي هليا ٿي آيا ۽ ڪي رستي ۾ ملين
ٿي ته ڪي ڊوڙي اتي ٿي اچي مٿو ٽيڪياءِ ۽ جتي ڏيرو
ڪياءِ ٿي اتي ته وڏا ميلا لڳي ٿي ويا ۽ سيئي پيئاڏون
ڏري اچي ٿي درشن ڪيو - اهڙيءَ سڄو سفر جهاڳي
جڏهن ڏرولي جي ويجهو پهتا تڏهن سڄي پرواز ۽ پريمين
کي سرشت سڳڻ ٿيڻ لڳا ۽ ڪاڏو لوندا پڇي انهنکان
پڇڻ لڳا ته گورو جن اچن ٿا ڇا - ماتا گنگا جي هردي
۾ گهڻي قدر اشتياق وڌيو ۽ پٽ جي درشن جي پياس
جاڳيس ۽ گورو جي استرين داموري ۽ نانڪي کي
پڻ پورن پريم ٿيو ۽ پتي جي درشن لاءِ پلڪ پلڪ ۾
نهارڻ لڳيون - ماتا رامي ۽ سائينداس به ساڳي طرح
صاحبن جي اچڻ جي آس رکي منتظر رهيا - نانڪي جي
ڪهڙي اکِ ڦرڪڻ لڳي ۽ چندرما جي استريءَ وانگر
اندر ۾ گهڻو آنند ٿيس - داموري جي مٿي جو ڪپڙو
بار بار سرڪڻ لڳو ۽ ڪهڙي ڏانهن گهڻي قدر ڦرڪڻ لڳيس
ساڳي طرح ماتا گنگا کي پڻ سرشت سڳڻ ٿيڻ لڳا
[illegible]
[illegible] ۾ ايندو -
[illegible] ۽ پڇي نهايت
ٿي چڙهي [illegible] سڀ سامان

تہ جلد وچي ملون تہ خاصو ۽ چٽ ھ اھڙو پرسن ڏيا جڏھن
سور ج کي ڏسي گل ٽڙندا آھن- وکہ وڏاياءَ ٿي تہ ٽنکون
پٽي وچڙين، ۽ پريم جي ڪري ڪنڌ اھڙو پرجي آين
جو پورو ڳالھائي بہ نٿي سگھيا ۽ سائينداس جي حالت
الوقت اھڙي اچي ٿي جو اکين مان زار زار جل وھڻ
لڳس، سري ستگورو پنھنجي پريمي کي گڏ جڙ واسطي
ٻئين کان جلد ھڪلي سنگت جي اڳيان اچي بيٺا، پھرياءَ
سائينداس ٽڪڙو ٽڪڙو ٿي ڪي درشن ڪري پيري پٽي
پنھنجو سر صاحبن جي چرن ڪمل تي ڌري اٿيٺي جھي
ويو ۽ پريم ھ گد گد اکين مان اوڪ وھائي چٽڪ ستگورن
جا چرن ڪمل نيڻن جي نير سان ڌوئي رھيو ۽ ٻين
سيني داسن بيو پير پرسي آنند پاتو - آخر مھاراجن پير
پاسي ڪري سائينداس کان سيني جا کيم ڪشل پڇيا-
جنھن ھٿ جوڙي عرض ڪيو تہ توھانجي ڪرپا سان سڀ
آنند منگل آھن- انٿي پھر توھانجي ئي اچڻ جو انتظار
ھو ۽ ماتا گنگا ٺوھرن سميت خوش پرسن آھي، داس
داسيون پڻ ڪشل سھت آھن- ۽ اسانکي ڏينھن ڏينھن
و رھيہ ٿي ٿي گذ ريو ۽ ڏاڍي پياس ھئيسون جا اڄ
او ھانجي ديا سان سڦل ٿي- پوءِ آھستہ آھستہ [illegible]
ڳالھائيندا ۽ آنند ڏيندا ڏرولي ڏانھن وڌيا- سرم
ستگورن پنھنجي خبر چار ڏيندي سائينداس کي چيو
تہ پيارا تنھنجو پريم سداءِ منھنجي اندر ھ وسي رھيو ھو
۽ تو ڏانھن اچڻ جي کھٽيٽي يادگيري ھئي پرضروري ڪم

ڪري اتڪي رهيا هوائين ۽ جتهن مهل [illegible]
مهل ڪدم هو نيسا آهيون. وات ۾ [illegible]
ب ۽ ويٺي ڪري ٽڪا ڀرتي. ته اٿي بـ [illegible]
رت پورو ڪري جيترو جلدي سگهو آهي. تمام [illegible]
و هيڏانهن آيا آهيون ۽ تنهنڪانسواءِ پنڪ بيهي ڪانـ [illegible]
سي- اهيطرح سگهو رو ڪات سائيداس سان [illegible]
ائيندا ته روڪي گرام ۾ وارد ٿيا. جتي ڪهڻان لـوڪ
رشن ڪري اچي ڪڏين جتا ن پتا پوي ماڻي ڪُالهائي
ائيداس جي ڪهڙوت کهوڙي ڏان لهي پوريءَ ماتا ڪنڪا
رت ويا جهڙڪي پنهنجي پت ڏوسط جي ڪهڻي پياس
ڏي ۽ هنجي اچڻ جو پڌي ڏر ۾ ا نيون پاڻـي ويٺي
لهاريا ته داس ڏڪي وڃي سڻايس ته پورن سگهو رو
ڻي هيڏانهن پيا اچن ۽ پادر سيٺي درشن پاتـو آهي -
ايتري ۾ سري ڪورو دوڪو بعد صاحب اچي ماتا جي ڳالهه [illegible]
ڏي پيا- ڪنڪا سهت ڪي ته سب پنهنجي ڇاتي سان لاڻو [illegible]
الد ر ۾ ڏاڍو آنند ٿيس ۽ اڪيون ڃال سان پرجي آبس
۽ پيشالي جهڙي منجهو سرشت مڪر ڏسي ڪپڙي سان
خشڪ ڪان رت اکهيا ئيندس ، ۽ هريـم ڪري مٿي
ڏني مت ٿيريائينس ڪويـا وڇوڙي جـو دڪ د [illegible]
ڪياء ۽ پوءِ پيچرط لڳي ته پت سڪ ڏي ته سـب ڏ [illegible]
سڪ ٿيا جتلاءِ ايترو پنڪ ڪري ويو دوئين ۽ سـب ۽ [illegible]
مسافري جو جنگو پلو دوئين ۽ مـن جو آنند واڌاري [illegible]
وارلي- سگهو رن ايترو سڻي سڀجو حال احوال ٽالڪ

٢٩٠٧

١٤٤

جي حقيقت سميت ٻڌايس ۽ پوءِ ڪجهه دير اتي ويهي
خلاصو ٽيڪ چاڙهيائين ۽ ماتا وٽان اٿي ٻاهر آيا ته سائينداس
اڳ ۾ ويهو بيٺو هو تنهن هٿ جوڙي ارداس ڪئي ته
غريب نواز ديناناٿ ڪالهه ٻئي آڌي جنهن ۾ پرديسين
توهان صاحبن کي دانهن جو پرڻو ڪيو اٿم تنهن ڪري
ديا پالي اچي هلي وسرام ڪريو ته ادو گهر پوتر ٿئي –
ائين چئي پاڻ سان وٺي اوتاديءَ هليو ۽ اتي وڇي ۾
ڇيڪو اچي ڪڍيائين ته ان ڪان خوشخبري پهچندا ٿي
هليا ۽ جنهن هنڌ مندر ۾ ڪومل سندر سيڄا وڇائي
هئي ۽ ماتا رامي منتظر بيٺي هئي، صاحبن جي دروازي
۾ گهڙڻ شرط ڊڪي اچي پيرن تي ڪري، ڀوڳ لڳي
ته ڏاڍو آهي اڄوڪي گهڙي جنهن تو دانهن چرن ڪمل پرسي
اسان جو اڌر پرسن ٿيو آهي ۽ گهر ۾ پنهنجا پوتر پيرا
پسايا اٿو ۽ پنهنجو داس جاڻي ڪرپا ڪئي اٿو- مهاراجن
فرمايو ته اون پنهنجي خبر سڻاءِ، خوش پرسن آهين ۽
تنهنجو پتي ڏاڍو پريمي ڀڳت آهي جنهن پنهنجي سڪ
سان ڇڪي اسان کي هتي گهرايو آهي ۽ فقط هن ڪير واسطي
ڏي اسين هتي آيا آهيون- انهيءَ طرح ڪالهائيندي ٻولائيندي
ستگورو سچا پاتشاهه جنهن جي سمرن ڪندي پاپ پٽجي
ٿا وڃن سيڄا تي براجمان ٿيا- رامي پوءِ جلد وڃي گورو
جن جون پتي استريون وٺي آئي جن هٿ جوڙي اچي
وندنا ڪئي ۽ درشن پائي نمسڪار ڪيائين. مهاراجن دنهنجا
ڪشال پڇي ڏيرج ڏنن تنهن ڪالهوءَ پرساد جي تياري ٿي،

پاڻت پاڻت جا عمدا پوڄون، ڪتا، سلوڪا، ڀڄن سوادي رامي
ڀهڻجي ڏٺن ٻيان ٻڌايا ۽ ڪهڙي ٻريسر نان ڳالهه ۽ ڏار
ڏار ٻرڏي پنهنجو سر پر سڀڪل ڪرڻ لاءِ خوش ٿي ڳالهه ٻاڻ
ڪنيا ۽ سندس ٻٽي سيعل جل هٿ ۽ ڪنيو- سائينداس
صاحبن ڪي هٿ ڏوڻاريا، رامي ڳالهه اڳيان رکيو، پوءِ تہ
ٻنهي جي ٻريم جي ڪهڙي وارتا ڪجي- سائينداس وڃڻو
ڪڏي آهستہ آهستہ صاحبن جي سر پر ڪي واءِ هڻڻ لڳو ۽
رامي رومال ڪڏي رسوئي جي مٿان ڦيرڻ ويٺي ۽ انهيطرح
هو ٻئي ڪهڙو ٻڌ ڪري سري ستڪورن ڪي پوڄن ڪارڻ
لڳا- ۽ آهستہ آهستہ ٻريم ٻريلون ڳالهيون ڪندي، هي
سوادي آهي، هي بہ ڏاڍو سوادي آهي، چونسدا پرساد
ڪارڻ لڳا- سري گورو مهاراج ڏٺن ٻنهي جو ڪهڙو ٻريم
ڏسي نهايت پرسن ٿيا ۽ گورو اسانجو مانت آهي ايسا
ڳالهہ تہ هننکي بلڪل خيال ۾ ئي نہ هئي ۽ هي سڀڪي جڳہ
جا سوامي، دين ديال پربو، اڏيٺن جا اڄهاڻ تنهي لوڪن
جا ڏاتا، سکن جا سرتاج، سند ر صورت، سداءِ ٻريم و سر ۽
ڀهنجو برد چاڙي اسانجي اڌار ڪرڻلاءِ هتي آيا آهن
اهڙو ٻسچو هننجو ڏسي، گورو غريب نواز جنجا چرتر
عجب جهڙا آهن، ڪهڙو پرسن ٿيا، ويچار ڪياءِ تہ هننجي
الله ر ۾ ٻي ڪا بہ ڪامنا ڪانهي تنهنڪري پريائين
هننجو ردو نرمل ڪياڻون ۽ پوءِ جڏهن پوڄن ڪائي
چڪري اٿيا ۽ ڏڏو جل پي خوش ٿيا ۽ هٿ مٿهن ڏوئي
رهيا ۽ هڏن اڳهڻ لاءِ رومال حاضر ڪين تڏهن هننجو

پاڻ ڏسي وچن فرمايائين تہ پيارا اسين اوهانجو پريم ڏسي
اتي پرسن ٿيا آهيون ۽ تنهنڪري تو هالڪي مڪتي جو
ور ڏا ڏيون ٿا تہ وري توهين هن ڀو ساگر جي ڦيري ۾ نہ
ايندا. سري ستگورن جي اهڙن وچنن ٻڌڻ شرط
هنن جي ڀرم ۽ موه جا پردا ٽٽي پيا، گيان ورتي اندر
۾ جاڳين ۽ پنهنجي هردي ۾ ويچاري راڳ دويش
(دوستي دشمني) ۽ سرير ايمان تياڳي ڦٽو ڪيائون ۽
گورو جو مهاتم چنگي طرح جاڻي جڏهن وشين ڪان هٽي
من سيتل ٿين تڏهن وڏن ڀاڳن ڌوئڻ ڪري پورن
گيان پائي جڳت جا سڀ بندن ناس ڪري ڇڏيائون —
سري گورو مهاراج سڄي پروار سميت اتي رهڻ لڳا
۽ ماتا داموري پٽ جهڙ جي آس رکي وقت گذاريندي
رهي. نانڪي پنهنجي هٿن سان پتي جي سيوا پريت
ڌاري ڪرڻ لڳي ۽ ماتا گنگا پنهنجو پٽ (جنهنڪي
جڳ لمندا هوا وڏي پرتاپ وارو، سموه وگهنن جو ناس
ڪندڙ ۽ سياڻن جي قولن تي هلندڙ) ڏسي گهڻو پرسن
ٿيندي رهي.

سري ستگورو ٻاهر ديوان لڳائيندا هوا، جتي
گهڻن ديشن جون سنگتيون ايندڀون هيون ۽ ويچتر
ويچهن سڀني گهوڙن جا آدمي گورو جنهجو آنند ڏيندڙ
جس سڻي، جي اڳي سڪ تہ ٿيل هوا سي پڻ گورو جي
سڪيا وٺي اندر ۾ خوش ٿي داس بڻيا ۽ منو ڪامنائون پاتائون
اهڙي لوڪ سڄو ڏينهن درشن ڪرڻ لاءِ پيا ايندا هوا

جنمان ڪي صاحبن جي حضور ۾ رهي پيوا ڪندا هوا،
۽ ڪي موتي پهنجي ڳوٺ هليا ويندا هوا. اهيطرح
ڏينهان ڏينهن اتي سکي وڌڻ لڳي ۽ وڌ پائي پرش
ستنام جو سمرڻ ڪري سکي ٿيا. ڪيترائي پرش اُن
ديش جا نهال ٿي ويا ۽ سري ستگورن جو گهڻو جس
پکڙيو. اهيريت ڪجهه ڏينهن گذاريا تہ پرسوت جو سمو ٻڻ
ويجهو ٿيو. ماتا گنگا رات ڏينهن تولهن جي ويجهو خبرداري
سان رهڻ لڳي. جڏه سود رت مهنن ڪڏيو ڪتي مهدي
جي سند ر پورنماسي آئي تڏه سرشٽ لڳن، گرهن ۽ لڳيو
۾ اڌ رات جي مهل چندرما جهڙو سندر ديهي وارو ٻالڪ
ڄائو جنهنجو جنم ٿيڻ بدي ماتا گنگا نهايت آنندت ٿي.
داس ۽ داسيون هيڏانهن هوڏانهن تڪڙا ڦرڻ، ۽ منگل،
ويتو ڪنيون ڪرڻ لڳا. ۽ ڪيهڻن کي سٺ سٺائي
خوش ٿيڻ لڳا، سڄي گهر ۾ الهي وقت خبر پئي.
سري ستگورن کي ٻڌڻ وچي واڌائي ڏنائون جو گهڻو ڏن
ڏنن ۽ سيني ۾ وڏي سرهائي ٿي. سموح ٿيو واڌائي
وڄڻ لڳي نغارا ۽ شرنايون شروع ٿيون، منگتن کي
خيرپيٽي سي ياچنا ڪرڻ واسطي گوردواري تي آيا.
مهاراجن پائي جيٽي کي چيو تہ تون ڏن کڻي وڃي منگتن
کي راضي ڪر جو گهڻو ڏانو کڻي خلاصي جاء ۾ وڃي ويٺو
۽ سيني کي اتي ڏيڻي خوش پئي ڪيائين. گهر جي دروازي
اڳيان گدڙا نچڻ آيا جنکي ڏسي سڀ داس ۽ داسيون
خوش ٿيا. گدڙا دولڪون ۽ ڪنجريون کڻي گهڪرو

پيرن ۾ پائي ڏاڙيون وڃائڻ ۽ ڦيريون ڏيڻ لڳا -
آرائڻين گلن جا هار پوئي دروازي ۾ ٽنگيا - ۽
صاحبن کي پهريون ڀت چاول ٻڌي شهر جون استريون
پريت سهت گيت ڳائڻ ۽ ماتا گنگا کي واڌايون ڏيڻ
آيون جي قبولي ماتا گهڻو خوش ٿي ۽ سڀ ڪل ريت
ڪري يٿا يوگ سڀني غريبن کي ڏن دان ۽ شهر جي
استرين کي سوکڙيون ڏنائين- سائينداس وري جدا دان
ڏيڻ ويٺو ۽ رامي سميت ڏاڍا منگل ساج بڻايائين- ماتا
گنگا کي ۽ گورو جن کي پنهنجي جاءِ واڌايون ڏنائين ۽
ٻئي ڏاڍو خوش ٿيا- صاحبزادي جي جمڻ ڪري گهڻان
اتشو ٿيا ۽ ڪنگالن کي ايترو ڏن مليو جنهنجون
ڏاڪون ٻڌي ٻين کي ڏن جا ياچڪ پڻ دان وٺڻ آيا ۽
سري ستگورن کي ولدا ڪري واڌايون ڏيڻ جوڙ
لڳا تہ سري گورو رامداس صاحب سوڍي سرمور جي
ونس سري گورو ارجن صاحب جي گهر ۾ پيدا ٿيل
توهين سپاتر پٽ مايا ۾ اليپ ۽ اوڌوت جڳت جا مالڪ
۽ جوڌا ستگورو آهيو ۽ سڀني پراڻين جو رزق توهانجي
هٿ ۾ آهي ۽ ٿورو توڙي گهڻو هر سڀني کي توهين ئي
ڏياريو ٿا ۽ سڀيئي توهانجو ڏنو کائي رڌيا آهن- توهين راڄ
الڊر والکر سڀنا جا صاحب آهيو، توهانجيون بخشيشون
بيشمار آهن، توهين پنهنجي ٻنگن ۽ سنتن کي ڪشڻ
جي دات ڏيو ٿا ۽ توهين ئي جنم مرڻ جا ٻنڌن ٽا
ڪٽيو- اتياد ڪ جس ٻڌي ڏين ديال ستگورو درگو بند

صاحب جنهنکي کهڻو دان ڏنو. انهيءَ طرح سري گورو مهاراڄن
بيٺ جهڙ ڪري کهڻيون بخشيشون ڏنيون ۽ آشو ڪيا
۽ داسن ۽ داسين کي ٻڌ يتا يوک انعام ڏنائين. ماتا کنکا
خوش ٿي پوتي جي پالنا ڪرڻ لڳي. ڪا. چال موجب
بالڪ جي ڇٽي ٿي ۽ ڇچه ۾ ڦلا وڄي ورڪا ڪيائين. سيٺي
ابترين ۽ پرشن کي کهڻو ڪڻاه پرساد وراهي ڏنائين.
ڏيرهي ڏينهن ٻڌ ڪل ريت ڪري سڀ خوش ٿيا.
جڏهن سوا مهينو پورو ٿيو تڏهن بالڪ جو نالو رکائڻ لاءِ
داس ۽ داسيون جنهنکي ڪٺي صاحبن وٽ آيا. سري گورو
هرگوبند صاحب بالڪ ڏسي انجي مٿي تي دست ڦيريو، فرمايائين
ته هي سري ستگورن ڏنو آهي تنهنڪري هنجو نالو گرد تو
رکجي تو جو سڀي سنجو ڪشتمپ آنند ٿيو. ماتا کنکا
اشنيه ڪري صموح ۽ سالجهي جو پنهنجي پوٽي کي
ڪڍ ڏائيندي رهندي هئي - ۽ سري ستگورو خوش ٿي
آنند سان وقت گذاريندا رهيا. ۽ جڏهن جڏهن بالڪ کي جاءِ
ڏينهن پئي چڙهيا تڏهن تڏهن هنجو سرير وڌندو ٿي رهيو.
ماتا رامي سنگه ڪري سري گورو هرگوبند صاحب جي سالي
سڪبندي هئي پر دوڙاها مائٽي وساري پئي سهيت سري
ستگورن کي جگديشور جاڻندي هئي ۽ ڏهاڙي صموح جو
اچي صاحبن جي چرنن تي متو ٽيڪيندي هئي. ۽ پوڄن
آدڪ سڀ سيوا پنهنجي هٿن سان ڪندي هئي. ۽ انهي
ڀڳتي ڪي جوڙي ڪي. اتري پرتيت اچڻ ڪري وڏي
ڀوڳي حاصل ٿي. ۽ پئي ڪرامات جا ڏڍي تي پياءِ الدر

۽ روشني ڏين ۽ چوڏهين لوڪن جي سڀ پوڄ لکين ۽
جڳن جڳن ويا عظمت ۽ زور وڌندا ۽ وڌيائي پائيندا ڏڳن
ڏڳن ويا نمرتاڪر ڌڻ ڪندا ۽ ڌيان ۾ وڌندا ۽ ايشري شڪتي
پائي ڪڏهن به اهنڪار نه ڪيائون ۽ ڏاڍي خوشي ۽ موج
۾ وقت گذارڻ لڳا ۽ سري ستگورو پڻ منهنجو ٻڌ ٿي ۽
سنپت ڏسي منهنجي ڪير ۾ ڏکي پيا - ماتا رامي سري
ستگورن جي فرزند کي پنهنجي گود ۾ کڻي ڪهڙو پيار
ڪندي هئي ۽ منهنجو سندر سروپ ڏسي ڪوڏائيندي
رهندي هيس - ڪڏهن ڪڏهن منهنجي کڻي سري گورو
مهاراجن وٽ ويندي هئي ته هو به منهنجو ويهاري ڪوڏائيندا
هيس - ڪنهن مهل سائينداس ۽ اڪلنڪ چند رما کي
پنهنجي ڪڇ ۾ کڻي کيڏائيندو هو - ماتا دامودري منهنجي
ڏسي ٻلهار پيئي ٿيندي هئي ۽ ڪهڙي پيار سان منهنجي
پالنا ڪندي رهندي هئي - منهنجي سونا جڙائو زيور ڪهڙا ن
پائيندي هئي ۽ عمدا عمدا نرم ۽ سنها وستر پهرائيندي
هئي جنهن منهنجو سرير ٻيو ڏسبو هو - اهيطرح سڀني
مان ٻالڪي ڪوڏائيندي چاهيندا ئي ڪين ڪهڙو منهنجو ڪارڻ
هي هو ته هو سڀني کي وڻندو ۽ سري ستگورن جو پهريون ئي پٽ
جڏهن چيٽ جو مهينو ڏٺو ۽ ويساکي ويجهو آئي ته
چئني پاسن ڪان سک سنگت کي چاهه جاڳيو ۽ سر
ستگورن جو ڏيرو ڏرولي ڪرامر ٻڌي ۽ ارپڻ واسطي وڏو
ماهر وارين پيتائون ڪڻي خوشي حاصل ڪري ۽ پنهنجي
ڪامنائن پاڻڻ لاءِ ترت اتي آيا - ويساکي جي ڏينهن

سري ستگورن ڀاڻو فرش ڪرايو ...
جي گادي ڇڏي. ڪندن ڪان زوبلت ...
وڏو وڌلو ڪيائ - پاسن ڪان وڏو ڪرڻ ...
ٿي ويٺا - چوبدار سوليون ٽڙيون هٿن ۾ کڻي سري
کهي کڙا رهيا - ڪوردار سوا وڏڻن سوچ جي ڪرڻ
تي تجلو ڪرڻ ۽ ڇهڪڻ لڳا - انوقت ۾ سري ڪور
مهاراج (جنهجي اڳيان نقيب ٻوليندا ٿي هليا) پهنجي
رٿ واري سند ر مندر مان نڪري سنڌداس سان
مٽ مٽ ۾ ڏيڻي آهستہ آهستہ پند ڪندا سوا اسان ۾
پهتا، جتي ڪهڙي مفاصلي ۾ درشن جي اوسا ڪا ڏاري
سنگت آئي ويٺي هئي، سيني جڪار سو لوايو ۽ سري
ڪور مهاراجن ڪي ڏسي من ۾ ڪهڙو خوش ٿيا. ستگورو
ٻر ڪو پند صاحب مسند جي هنڌ پهچي. اول گادي کي
نمسڪار ڪري پوءِ انهي ڄڻي ويٺا ۽ مڻائن سند ر ۽ ڇوڙ
اڙيطرح ڏ رڻ لڳا جهڙڪ پنهي پاسن ڪان هنس آڏامندا
ٿي آيا - چوبدار اڳيان پيهي سڪن جي واسطي ارداسون
ڪيون - ڪر ٿيو تہ سڀ سنگت اٿي اچي درشن
ڪري. اهڙو آواز ٻڌي، سڀ ترت ويٺاهي کڻي اچي پيري
پيا ۽ مٿي جوڙي درشن ڪندا سر ڏا رکي پنهنجون
ڪامنائون پائي الندا ويا - اُن ڏينهن سري ستگورن
جي اڳيان بيشمار ڏن پيٽا ۾ آيو جو ڀاڳوان سڪن سڦلو
سمجهي ڏنو ٿي - سيني. جو اهڙ ڪيارلو ٿيو ۽ سيٺي
ڪرتارت ٿيا - ۽ سوا پهر سيا ۾ ويهي سري ستگورن

درشن ڏنو ننڍڪالهوءِ ٻوڃڻ واسطي اٿي هليا ويا- چوطرف
ڄئڄئڪار شبد ٿيو ۽ ڪٿ دائڪ ستڪورو رڌو واري
مندر ۾ آيا- هيڏانهن ڪورو جنجي وڏي ديڪ تيار
ڪيل جا ڏيهاري ٻڌي وقت اکٽ ٿيندي هئي- انيڪ
لوڪ آهار پائيندا هوا ۽ جنهن مان ڏسبو هو تہ بيشمار
خلق پيٽي کائيندي هئي- الهيريت تي ڏينهن برابر ميلو
رهيو ۽ سکہ سنگت پاڻ سنت درشن پاتو ننڍڪالهوءِ
آيلن سنگتين کي سروپاءِ ڏناءِ جي ونئي جيڪو جتان
آيو هو سو موڪلائي اوڏاهين هليو ويو- ڇنڌي پاسن
جا جاترو جي جيڏانهن ويا سي اتي ہ وڃي ڪورو جو
جس ڳائڻ لڳا- ۽ جيڪو انمبرتسر ڏي ويو تنهن اتي
وڃي ڏي اشنان ڪيو- ڀائي ٻڍي صاحب ۽ ڀائي ڪوردامر،
آدڪ ٻريمن ڪورو جنڪي ياد ڪري جاترن ڪان خبر
چار پڇي ۽ صاحبن جي درشن جي ڏاڍي سڪ ڏيڻ تہ
خبر ڪانهي تہ ڪڏهن ڪورو جن هتي اچي اسانکي
پنهنجو چندرمکہ ڏيکاريندا ۽ سڀني کڏ جي ڀائي ٻڍي
صاحب کي چيو تہ توهين سڀني جي طرفان ڪورو مهاراجن
کي کهڻي قدر وينتي لکي موڪليو تہ سکہ سنگت
کي تو دالجي درشن جي کهڻي ايلاڪا آهي ۽ سڀني ٻہ
من او هالڏالہ ٿيو ڇڪي هسر او دالجي آکيا ڪ،
کو ہ اچي للو سکهي ۽ هتي وينيڻي ياد ڪري
پيا گذارين- ۽ هاڻي ڪرپا ڪري پنهنجا مندر اچ
وسايو ۽ اتي رڌو هيترا ڏينهن ڪٽين وڃيو اٿو- هسي

اسٿان توهانجي وڏن ۽ مائٽن مٿن جو آهي ۽ ٻئي ڪني
ڪو رڳو حضور جو تيرٿ ٻٽايل آهي تنهنڪري انهيءَ طرح ڪرڻ
وسارڻ کپي ۽ اها ڳالهه والڪوٽي اچي رهڻ کهرجو – اتياڌڪ
ويهڻيون کوٺي ڏد رٻاٻي ٻيدي صاحب سڪن جي چوڻ تي
لکي ، ڊڪڙي سڪ سان ڇٽي روانو ڪئي جو جلد پنڌ
هڻي ڏوڙو ليٻ ڀيتو ۽ سري ستگورن جو درشن پائي دٽ
ٻڌي وينٿي ڪري ٻتري اکيان رکيا – سوامين پڇيا
ڊنڪان سيٺي جي خوشخبري پڇي تنهنڪانپوءِ اُدو ڪاغذ
کولي احوال معلوم ڪيو ۽ پنهنجي سڪن جي وينٿي
ٻڌي ڊڪدم الهمرتسر موٽڻ جو خيال ڪيائون – ۽ چٽي جي
ورندي لکائي موڪليائون ته هن ٻاسي جا سڀ ڪرلهي ويا
آهن ۽ سيٺي سڪن دا مخرت ٻورن ٿيا آهن ۽ هاڻي ترت
اوهانوٽ ايندا سون ۽ توهين تيستائين سري ستگورن جا
شبد ٻريم سان پڙهندا ڪريو جي پنهجي اوڪن ۽ سڪ ڏيڻ
وارا آهن – سڪ گورو جنکان ورلدي وٺي ڊڪدم امرتسر
موٽيو – سيٺي کي خبر پيئي ته چٺي جو جواب آيو آهي
ڏڏهن گوردواري ۾ اچي حڪم نامو پڙهايائون ۽ سيٺي جي من
۾ ڏاڍي خوشي ٿي – ۽ ٻابي ٻيدي صاحب سيٺي کي چيو
ته جيڪڏهن توهانکي سري گورو مهاراجن جي ترت درشن
جي ابلاڪا آهي ته ڏيهاڙي دهراس ڪانپوءِ سڀ سڪ ڪٺا
ٿي آسته آسته پردکشان ڪري گور شبد پڙهندا ڪريو
انهيءَ طرح ٻه ڏينهن ۾ اوهانجو لوڪ پرلوڪ ٻه سڦلو ٿيندو ۽
سري ستگورن جو شبدن پڙهڻ جو حڪم لکيو آهي

تنهنجي تعميل پڻ تي ايندي ۽ تنهن کانسواءِ ستگورو سداءِ
پريم وس آهن سي ڏيکاري او دالجي سک ڏسي سگهو
اچي او هالکي پنهنجو سکدائڪ درشن ڏيندا - ڀائي صاحب
جا اهي وچن سڀئي سکن خوشي سان قبوليا ۽ شام جي
وقت وڏو ميل ڪٺو ٿيو - امبرت تلاءَ جي چوڦير
پرڪرما ڪري پريم سان گورشبد ڳائڻ شروع ڪيائون،
وڇڻو هطڻ وغيره ٽهل پڻ سکن پاڻهه ڪندا هوا ۽ ڏيهاڙي
جيستائين چار گهڙيون رات گذرندي هئي تيستائين شبد
ڳائيندا هوا ۽ پڇاڙي ۾ پوڻ پائي درشني دروازي وٽ
بيهي ارداس ڪندا هوا تہ سري ستگورو جي ڪرپا ڪري
جلد اچي اسانکي درشن ڏيو - جڏهن سکن اهڙو پران
رکيو تڏهن انترجامي ستگورن کي سڀ معلومي ٿي ۽
ترت امبرتسر موٽڻ جو ويچار ڪيائون -
ڏکڙي ڏينهن سري ستگورو سيلاني آرام ۾ سمهيا
پيا هوا - اونهاري جا ڏينهن اس تکي هئي تنهنڪري
رهڻ واري مندر ۾ اندر جل ڇٽڪيو پيو هو - سائينداس
صاحبن جا چرن ويٺي مٺيا ۽ رامي ولڇطو پي هڻيو تہ
اُنوقت ۾ هي ڪوتڪ ٿي گذريو، جو ڪو سوداگر ڪنهن
ولايت ڏاهين جنس جا غوراب پرائي پي ويو تہ واٽ
غوراب اچي اوکي پيس، ڏکڙي پاسي سمنڊ جي اوڙهن
هٿي پاسي پيالڪ جل جيون ڏاڍي تڪليف ڏنيس تنهن
ٻولدي ٻہ دڪ هنڌ اهڙو وکهن اچي ٿيو جو غوراب رستي
۾ اٽڪي پيو - جڏهن لاءِ ڏاڍا جتن ڪيائون ڪجهہ بہ ا

ڏيو – سو ڏاکر ويچار، ڦاڏو ترانس ٿيو ۽ آخر سڀ خيال
ڏي سري گرو مهاراجن کي سڏ ڏيئي ته مي ڪرپا ناٿ
تي ڪو به ڪشهمجي سهايتا اتو ڪري سگهي آئي ٻ
ڏيڻ پنهنجن سکن جي اچي رچيا ڪريو ڦا سو ڏن حالت
پيو ڪو به آسرو ته ڦسي آئا او هالنجي سوان آيو آديان
سري گرو هرگوبند صاحب توهين پنهنجو برد سنڀالي منهنجي
رڇپالنا ڪريو – دين ديال ٻ پو منجهن پڪار سڻي ڏڪڊ مراتي
پيا ۽ ڪلهو ڏيئي جهاز ڇڏائي پنهنجي سک جو ڪارج سڌ
ڪيا – هيڏانهن ماتا رامي ۽ ٻين داسن ايشيمجي پٺي ڇاتو
ته سري ستگورو ڏٺي سمهيا پيا آهن – ۽ رامي جو ڏاري
ڦري ولهجي سان ڏوابڻي ڪئي! اچانڪ ته سر ير ئي ڪڍڻ
ٻه هنڌ پکهر ته ڦٽين ۽ جڏهن اڌ ڀطرح ڦرلدي ڏو مهاراجن
جي سيرالڏي آئي تڏهن چا ڦسي ته مٿي جا وار ڪلياپيا
اڻن ۽ انهمان ڪهڙو پاڻي پيو ڳڙي – اڌو ڦسي هنگي
ڦاڏي حيرت لڳي ۽ پيرالدي اچي پنهنجي پٺي ڪان
پڇيائين ته اڄ ڪهڙي سڀ صاحبن کي ڪيسن مان ايترو پکهر
آهي – ڏرحقيقت آهي پکهر ٻه ڪڍڻ ۽ پاڻي پيو ڦسجي
ڪرڪ ڪهڙو سو ڇڻي اتو سگهجي سائينداس پڊي
سمجهايو ته سوامي سمنڊ مان کهي ڏاڻي آيا آهن
ڏڪڙي سک جو جهاز اٽڪي پيو هو سو ٿي ڇڏايائون
ان مان ڪري بيٺي سيوا ڪر ۽ ڦاڏيان لهه ڪهاڻ
ري گرو مهاراج انوقت آئي ويٺا ۽ سائينداس ڪا
ڇپيائين ته تو جا هي خبر رامي کي سڻائي سو ايتري شڪ

ڪشن پاڻيءَ ۽ ڏياڳي سائينداس هري ... ي
گورو جي جوڙ مان توهانجي سيوا ۾ مٽ ... بيهر ۽ توهانجي
چرڻن جي ڏوڙ اکين ۽ مستڪ تي لائيم ۽ توهان صاحبن جي
جوت ڪاڏيم تڏهن خبر پيئم ۽ پيو پڙ جيڪو اهڙي طرح پريم
سان گورو جي ٽهل ڪندو ۽ سري ستگورو اٿئي پڙ
پرسن ٿيندا ۽ تنهنڪانسواءِ اهڙو ڪو به پدارٿ ڪونهي
جو توهانجي سکن کي توهانجي ڪرپا سان حاصل نه ٿي
سگهي ۽ مونسان به ساڳي طرح سائينجن جي مهرٽي آهي پيو
مون ڪشن پاڻي - ستگورن پرسن ٿي فرمايو سائينداس
تنهنجي سيوا ڏاڍي پهتي آهي ۽ تون مهان ڀاڳوان آهين -
سري گورو مهاراج امبرتسر هلڻ جي نٿا پرٿي
ياد گيري ڪندا هوا ته سکن اُتي اسانکي گهڻو ياد ٿا ڪن -
الهيلاءِ هڪڙي ڏينهن ماتا گنگا سان پرسنگ چورڻ ته
اسان جڏهي گهڻا ڏينهن ٿيا اتون ۽ سکن به گهڻي قدر
ياد ٿا ڪن ماتا آنندت ٿي چيو ڀلا منهنجي پڻ ادا
مرضي آهي ته گهڻو رهڻ ٿيو به پنهنجي وطن ۾ تو ۽ پڻ
جي من کي به هلڻ جي ڳالهه وڻي ٿي - اهڙي مصلحت
ڪري سوامي ٻاهر آيا ۽ ڀائي ٻڌ پچند ۽ ڀائي جيٺي
کي چيائون ته هاڻي اسانجي ايلاڪا سري امبرتسر ڏسڻ
جي آهي جنهنتي پنهي خوش ٿي چيو غريب نواز
اڄ ته اسانجي دل وٽان ڳالهه ڪئي اٿو - ويچارا
سکن بہ اُتان پيغام پيا موڪلين ته سري ستگورو
پرديسر ۾ ولدر جي رهيا آهن تنکي جتن ڪري

ميڙائون ولي اچڻ ۽ اهو اُپڪار چڙهڪ اوڏهين اسانجي ڪنڌ ۽
سو جيڪڏهن داڻي اچڻ خيال آهي تہ پلا سعي سان
تياري ڪريو ۽ ماڻي پنهنجي سڱن جي سنڀال لهو -
مهاراجن حڪم فرمايو تہ سيٺ کي اطلاع ڏيو ۽ سپاهي
سچو جو ڪوچ آهي ۽ سڀ ماڻهو جي تياري ڪن -
پائي جيٺي سيٺ کي بروقت خبر ڏني تہ ڪو ر مهاراجن
سپاهي سوڍو ماڻهو جو ارادو ڪيو آهي - جنهن موجب
سيٺ وٽن جي تياري رکي ۽ سڀني پيڙو خوش ٿي ڪ
پڻي کي خوشخبري پڌائڻ لڳو تہ داڻي سڪيوئي ماڻهو
المهرتسر ڏسنداسون - جڏهن رات پيئي ۽ سري ستگورو
پلنگ تي پوڍيا تڏهن سائينداس ۽ سندس استري پڻي
گڏ جي اُتي آيا ۽ هٿ پڌي وينتي ڪيائون غريب نواز
اسانکان ڪهڙي خطا ٿي آهي جو ايترو جلد تياري جو
حڪم ڏنو الو - ۽ جيڪو ڪنڌ اسانکان ٿيو هجي سو پنهنجو
جاڻي بخش ڪريو - پا اسانجي پرواز منجهان ڪنهن
ماڻهون توهانجي آدمي سان ڪجهو ڳالهايو هجي يا ڪو
ڪم تو هانجي دل کهريو تہ ٿيو هجي جنهن ڪري اوچتو
هڙ ماڻهو جو حڪم ڏنو الو تہ آهو اسان کي سڻايو تہ الله
تعاليٰ ولون -
سري ستگورن مشڪي فرمايو پيارا اوهانجو پريم ڏسي
تہ اسين هتي آيا هواسون ۽ هاڻي ڪيترو عرصو گذريو آهي تہ
سري هرمندر جو درشن ئي نہ ڪيو الون ۽ آڏان سڪ
(جنهنجو الٽي پهر اسان بنان ڪهڙو پربر آهي) ارداسون

لکي پيا موڪلين ۽ تنهنڪانسواءِ ڪيترا سڪ وڏن سنگون رن
جا سنگي آهن جنهنجو ادب ڪرڻ اسانکي لائق آهي تنهنجو
لکيو اسانکان ڪتايو نٿو ٿئي ۽ مان اُنهنجي آتما توهانکي
ڄا ڇئي ڀڌايان، اهوئي ڪارڻ آهي جنهنڪري اسان
اوڇتو تياري ڪرائي آهي ۽ توهين اٿلاءِ ڪو ٻه خيال نه
ڪريو ۽ هاڻي توهانجي جنم مرڻ جو سنسو نورت ٿيو ۽
هميشه سنتام جو سمرن ڪندا رهجو - ۽ وري ٻه ڪن
سالن بعد اسين هتي ايندا سون ۽ اچي من ڀاو ندا آنند
ڪنداسون - ۽ هاڻي توهين سداءِ اسان سان ڪٺا رهندا
ڪٿي هن ٻه توهانکي ڀاڻ ڪان تيارو نه ڪنداسون - اِهيطرح
صاحبن هننکي ڌيرج ڏنو ۽ هنن سري سنگون جي آگيا
سرتي ڌارڻ ڪئي، ۽ واڌاري ڀولڻ واجب نه ڄاڻي نمسڪار
ڪري اُٿي وڃي سمهيا - رات سک سان گذري - صبوح
جو سويرو سوامي چڙهيا - سائينداس ۽ ماتا رامي هننکي
اُپڙائڻ لاءِ ڪجهه پنڌ ٻاهر آيا جنکي باربار ڇئي ٻيهاريائ -
۽ چڙهڻ وقت رامي ولدنا ڪئي ۽ سائينداس ٻه ڏين ٿي
نميو - تنهنکانپوءِ ماتا گنگا وٽ آيا جا گاڏي ۾ چڙهيل
هئي، ڀنهي اُنکي مٿو ٽيڪيو ۽ هن آسيس ڏئين ۾ آيان
هتي ٻئي جڻان هٿ جوڙي پوءِ ماتا دامودري وٽ
۽ اُنکان موڪلائي چوڻ لڳا ته تنهنجو جنم هن جڳم
سڦلو آهي ۽ تون وڏن ڀاڳن واري آهين ۽ تو پنهنجي
ڀي ماءُ جو ڪل تاريو ۽ تنهنجي ذاتي ڪري اسانجو
اوهانسان سنهنڌ ٿيو آهي جنهنڪري تنهنجي اُپڪار سا

اسين ۽ ڪرتارٿ ٿياسون تنهنڪري اسانجو تو ڏي
وارون وار نمسڪار آهي تنهنڪانسواءِ توکي ٻڌيئون ٿا ته
گورو مان آهي انهيڪري ۽ تون ٻڌن ياڳنواري آهين
۽ ماتا رامي بار بار سري گورو ۽ صاحب کي پنهنجي گود
۾ وٺي خوش ٿيڻ لڳي - ماتا دامودري چيو ته سڀ سري
ستگورن جو پرتاپ آهي جن داسي چاڙهي مونکي پنهنجو
ڪيو ۽ انهن جي ڪرپا جن جنهن تي ٿئي ٿي تن کي ٿي
سکر ۽ وڏيائي پراپت ٿيندي ٿئي ۽ او هين پڙ ديپ مالا ۽
ويساکي آدڪ ڏڻن تي اچي آنند وٺجو - پوءِ ٻئي ڀيڻون
ڏڪڻيءَ سان گلي ملي موڪلائي ڌار ٿيون ۽ ماتا رامي
ماتا ڏانڪي وٽ ويئي ۽ انجان اُنکي پيري پئي موڪلايائين
ٿي ته هن ڏڪدم منهنجي ڪئي پنهنجي چاتي سان لاتس ۽
ڏک ڀين سان پيرپئي ٿا ، وڃڻ جي موڪلاڻي - ماتا رامي
اڪيلي ۾ جل آڻي ڏيئي رهي ۽ ٻئي ڏوليون ٻاڻ سان
ڪري هليون ماتا گنگا پنهنجي ڪاڏي هلائي - سري
ستگورو، مهان بلوان گهوڙي تي سوار ٿي ٽڪا هليا ويا
۽ پٺيان پهلوانن جي سينا لڳي ويئي ۽ ڏيره ڪوه پنڌ
ڪري واٽ ۾ ڏکڙي هنڌ اچي ڏيرو ڪيائون ۽ پڙا ڀوڳ ڪان
پون ڪري ٻڌو رات جو آرامي ٿيو ۽ ٻئي صبوح جو
سڀ تيار ٿي اُڏان چڙهيا - سري گورو مهاراج واٽ تي
شڪار ڪيليندا پئي ويا ۽ پٺيان ماتا گنگا سيئي کي
سنڀاليندي ٿي رهي - انهيطرح ڏينهن جو پنڌ ڪندا ۽
رات جو منزلون ڪندا ڏکڙي رات اچي ترنتارن ۽

تکیا ۽ صاحبزادي کي پاڪستان وٺي دربار ۾ ولدان ڪري
پرساد وراهي ڏنائين ۽ سڀئي پورڪرما ڦري رات گذاري
صبوح جو سويرو آٿان بہ چڙهيا ۽ روانا ٿيڻ کان اڳي
هڪڙو سوار سنڌ ڏيڻ واسطي سري امرتسر موڪليائين —
جتي خبر ملڻ شرط سڀ لوڪ خوش ٿي ساگر وانگر
لهريون ڏيڻ لڳا - استريون ۽ ستر ۽ پورک پوري ماڻهن
جي آدر واسطي پيشوا آيون ۽ ڳيٽين مان لنگهيندي
اهڙيطرح سو پيا ڏيٺي رهيون هيون جهڙيطرح ٻڙوا اڳني
سمنڊ ۾ ڏيندي آهي ۽ شهر جا آدمي انوقت ۾ اٿين
نڪري پيا جڻن ساوٽي ۾ ندين جو پاڻي ڪنارن کان
اڇلجي ٻاهر پوندو آهي - ۽ ستگورو درگو بند صاحب
سيٺي کان اڳي چندرما وانگر ظاهر ڏسڻ ۾ آيا
جنهن ڪري سڪن جي اندر ۾ وڏو آنند ٿيو - ڏو
هڪڙو ڪوهہ پنڌ جو اڳوائي ويا هوا ۽ اتي درشن ڪري
متو ٽيڪيائين ۽ جيڪو پرساد پيتا شڪت ٻاڻ سان نيو
هوائين سو پيڻ ارپڻ ڪيائين - مهاراجن هڻن سيٺي کان
ڪشل ڪلياڻ پڇيا ۽ پوءِ اتان اڳتي وڌيا ۽ پاڻي گورداس
آد ڪ سکر اچي ڪڏين - ٻاڙي ٻيدي صاحب [illegible] سڌ
سکن اڳيتي منع چواڻي موڪلي هتي ٿڌو توهين
اچڻ جي تڪليف نہ ڪجو ۽ اسين دربار صاحب ۾
اچي توهان سان ملنداسون ۽ انهن کان سواءِ پيا بہ
جيڪي سري ستگورن جي پيشوا آيا هوا سي سڀ درشن
ڪري گهڻو خوش ٿيا ۽ گورو مهاراج انهن سان پيتا پوکر

ڳالهائيندا شهر ڏانهن ويندا جتي باقي رهيل مردن ۽ استرين
پڻ اچي سر ڏوايو ۽ پيهاڻ ڏري پاهار ٽيڙ لڳا ڏاج جي
ڪوڙي سڏلي آهي جنهن صاحبزادي سميت اسان سري
سنگون جو درشن پاتو آهي ۽ اسان سڀني جا وڏا ڀاڳ
آهن ۽ سري گورو مهاراج ڪنهن ڏانهن نهاريندا ۽ ڪنهن
سان ڳالهائيندا، سڀني کي آنند ڏيندا هليا آيا ۽ سري
گورو ڏنهن صاحب کي ٻاڪسان ولي چت جني ڪهڙي اڪشاه
سان دربار صاحب ڏانهن هليا ـ پوءِ اڪال تخت تي
متو ٽيڪيائون ڪڙهه ڪالپوره خوش ٿي درشني دروازي وٽ
آيا جتي اندر جي پرير ۽ سنگت سان سرلوائي پل لنگهي
دومند ر جي در اڳيان بيهي مستڪ ڏرتي تي ڏري والدنا
ڪيائون ۽ پرڪرما ڏيئي پوءِ دربار صاحب ۾ گهڙيا ۽ سري
گورو رامداس ۽ سري گورو ارجن صاحبن جو ڏيان ڏري
دث پڏي لمسڪار ڪيائون ۽ ڪهڙي ڪالپوره پاڻي پڏي صاحب
کي پيري پيا ۽ پٺتي صاحبن ڏڪنن جا ڪمل ڪاڍ
پڇيا ـ ۽ پڻ سري گورو ڏنهن صاحب کي پيرن پوائي بيهي
اردامن ڪرايائون. اهيطرح وڏن سنگون کي مثالي دربار
صاحب ـ ڪان پاهر لڪري ڏي اڪشو سان دهل شرلايون
ڪاڏ
ڻن ۽ بيا راجا ڄاو ائيندا اڏان چڙهيا ۽ بدلن سمان
دومرا
آجي ٻرڪا ڪندا، اڳيان سکن جون استريون سند ر
۽ اڳ ڳائيند يون ڏولڪون وڄائيند يون سري سنگون
جو ڪوڙ ۾ منگل گيت ڳائڻ هليون ـ ۽ جنهن جنهن گهٽي
ڏ سري سنگورو لنگهيا ٿي ان ان گهٽي ۾ استرين

ڳلن جون جهوليون ڀري ورڪا پئي ڪڍي - اهڙيءَ ريت
شغل سان سڄي شهر مان گهمندا آهستہ آهستہ گور گهر
ڏانهن هليا ۽ پٺيان ماتا گنگا نوهرن سميت هلي پئي ۽ ٻئي-
صاحبن جي اڳيان شاهاڻي دستور موجب نقيب ٻوليندا
ٿي هليا ۽ پڻ بيشمار استريون اڳوا پرش سندن همرڪاب
هوا - گهٽين ۾ خلق جي ڏاڍي ڀير ڀيڙان هئي ۽ سڀني
کي درشن ڏيندا ٿي ويا ماتا گنگا گهڻي خوشي ۽ چاهہ
مان هڪدم لهي پنهنجي نوهرن ۽ پوٽي سميت گهر ۾
گهڙي ۽ عمدن آسڻن تي جي اڳيئي وڇايا پيا هوا ڪومل
بسترن سان اُنهنتي سڪي ٿي پوٽي ۽ ٻنهي نوهرن سان
گڏ جي وڃي ويٺي - شهر جون استريون واڌايون ڏينديون
۽ لڪون وڃائينديون گور گهر ۾ آيون - ماتا اُنهنکي
واڌائي ۾ گهڻو ڏن ڏنو جنهن سڀني انمبرت سمان
آسيسائون ڪيون تہ تنهنجو پوٽو جڳان جگ جيئندو ۽
وڏي طالعہ وارو ٿيندو ۽ سدا سري ستگورن جي پريم
۾ پوتل رهندو - ۽ سري گورو هرگوبند صاحب ٻي گهر ۾
پنهنجي پيءُ سميت براجمان ٿيا - ۽ سڄي شهر گهر گهر
وتان سري ستگورن جي اچڻ ڪري خوش ٿي پنهنجي
گهرن ۾ منگلا چار ڪيا - جڏهن سري گورو مهاراج تو هه
ٿيا تڏهن ڪنولا درشن جي پياس رکي ڏاڍي سڄاحب
خوش ٿي مهاراجن وٽ آئي ۽ جهڙيطرح چڪوري پيا
جو شعاع ڏسي اوڏاهين ڊڪندي آهي تهڙيطرح هه در
ويچاري صاحبن جي سڪ ۾ مستان ٿي جنهن ڪل ٿا يو

سعدون

مالڪ ورلد و آهي ڏڻن سري ڏرلن تي پيٺي
۽ کهڙي درشن ڪري سوامين جي ملدد و آهي تهڙيطرح
يطرح ڪڏهن ڪنگال ڪي داڄ آهي اجوڪو ڏيهن
۽ خوش ٿي ڏوڙ لڳي تر ڏن آنند سان ڏرن ڪمل
ڏين مان جل و هائي جهڙڪ ڏسي هت جوڙي سري
ٿي سورج سمان مورت ڪنول کل ڦڙيون
ڪورن جي سنمک ٿي ويٺي ۽ ڪنول ڪل ڦيرو لڳي
يوان مٿي ڪٿي ڏڪ ڏڪ صاحبن جي سامهون نيس
رب تپ جو ادو ڪو سرشٽ ٿل اچي سامهون
جو منهنجي هٿ تي ڏاڍي سڪ تري آئي ۽ سري سڪون
ڪي ڏسي پريرا بلڪل وياڪل ٿي ردي- صاحبن منڪان
پڪيو ڪدولا خوش جهڪي پاي آڏين ۽ هرطرح سڪي
هيٺيڙ؟ ڪدولا پنهنجي ڪومل واڳي سان ڏوڙ لڳي تر
جي مالڪ توهان صاحبن جي مولئي ڪرپا ٿي آهي تڏهن
ڏيهن ڪالولي مون ڪشل جي پدوي ڏاتي آهي ۽ سواء
درشن سائينجن جي پيو ڪو بر مدورت منهنجي دل
تي اٿم اڳي ۽ توهان صاحبن جي پوتر نام جو آڌار ولي
رشن لاء نهاريندي ٿي رهيس- ۽ ڪڏهن دل ڪري
ڏاڏو ڪائي بر ڏي لٿي ڪيم، فلط آها پلڪ سو ساه پولد
هيم جڏهن مهل ڪ دفعه اوهڃو توهانجو درشن ٿيند ۽
۽ اڄ سائينجن جو اچڻ بڌي منهنجو سرير دڪدم آ
جو منڊ ربطي پيو آهي ۽ دکن دور ڪرڻهار توهانجو د
ڪري جيڪو سڪر پراپت ٿيو اڳر سو شل سداه منه

اندر ۾ جڙيو رهي- سوامين فرمايو ته جڏهن اسين مسافري
تي وياسون ته ڏٺوسون ته تنهنجو ته پلؤ ڪري ويا هواسون
جهنڪري تون ڏيهاڙي اسانجو درشن ڪندي هئينءَ
پوءِ وري وڇوڙي جو ڏک ايتري قدر ڇو ٿي ڪيئه جڏهن
پهرياءُ ڏسي ڪاڏو ته پوءِ ڪائيندي هئينءَ- چياءِ تحقيق
ائين آهي ته مونکي ڏيهاڙي هڪ دفعو درشن ٿيندو هو
پر فقط ايترو وقت جو اشنان ڪري جنهن مهل سمرن
ڪندي هيس ته ڪجهه ماتر ديدار ملندو هو سو به ساڳي
انهي حالت ۾ جنهن ۾ انوقت توهين پرديس ۾ هوندا هو
ڪنهن مهل ويٺل ڪنهن مهل گهوڙي تي چڙهيل ۽
جنهن پوشاڪ ۽ جنهن سينگار ۾ هوندا هئو انهي روپ ۾ رکو
درشن ٿيندو هو پر ڳالهائڻ ٻولهائڻ ڪون هو ۽ اهو درشن
ڪري ٿي ويٺي جپيندي هيس- اتياڌڪ وڌيڪ چئي ۽
پڌي هوءَ خوش ٿي گهر ڏاهي ويٺي- ۽ سري گورو مهاراج
پوءِ ڪان پان ڪري سک سيجا تي آرام ڪيا- پهر رات
باقي رهي سري ستگورن جاڳي سوچ اشنان ڪيو ۽ آتم
سروپ جو ڌيان ڌاري انهي آنند ۾ لين ٿيا- جڏهن سج
اڀريو تڏهن نيتر ڪمل کوليائين- رٻابين ٻلاول جي چونڪي
ڳائي جا پڙهائي- ماڻهو درشن ڪرڻ آيا- آخر وڏو ديوان
لڳو ۽ خلق جي گهڻي قدر پيڙ ٿي- سڄي شهر ۾ ڏاڍي
رونق لڳي سڀڪو ماڻهو پنهنجي ڪم ڪار ۾ مشغول
ٿيو- پهلوانن کي جيڪا شيءِ وست کپندي ٿي سا ا
ستگورن کان ٿي گهرياءِ ته اهين ڏيارين ٿي انهيءَطرح ڏيهاڙي

رهاڄاء. جنهنموجب هو ڏاڍا پڌائيندو ۽ ڳوريون پنڃريون
ڦيرائيندو رهندو. هو- ڪيترا ڏينهن انهيطرح اپياس، ڪرڻ
ڪانپوءِ ڪڪڙي ڏينهن سري ستگورن هنکي ڏسي ڪليو
۽ فرمايائون ته هاٺي ته پهلوان مله تنهنجي پنهي پانهن کي
پڪڙي جهلين ۽ پوءِ تون پنڃري ڪرڻ- انهي آکيا
پرماڻي ته مله هنجي پانهن کي ڇنبڙيا تنهن هولدي
ته هو هميشه واري ڇستي سان پنڃري ڪڍي زور آزمائي
ڪندو رهيو- ماڻهون هنکي ڏسي عجب ۾ پوندا هوا ۽
چوندا هوا ته هن جهڙو پهلوان پيو ڪون هوندو- انهيطرح
هو ڏيهاڙي ته وقت پانهن جي پار، جو اپياس ڪندو هو ۽
سڃي سرير جو بار هٿن تي جهليندو هو ارڏانت پير مٿي
۽ هٿن جون آڱريون زمين تي رکي اُبتو ٿي بيهندو هو
بلڪ هڪڙي هٿ تي ڏار ڏار ته بيهندو هو- ۽
روزمره طاقت وڌائي لڳس- هو سپر کي هٿ ۾ جهلي
چيري ڦٽو ڪندو هو ۽ ڏاڍيل مک سان پنجي چڙهندو
هو- ۽ روپيو ڇپڻي ۾ مهٽي آڱرين اکر ڊاهي ڦٽا ڪندو
هو، انهيطرح جڏهن جڏهن هو نتا پرتي اچرج پيو ڪندو هو
تڏهن تڏهن سري ستگورو هنجي پرسن ٿيندا هوا- ۽
وڏي مله واريون وستو ۽ ڏن بخشيندا هيس هو
وڏي خوش ٿيندو هو- هاڻي هنجي ڳالهه اڏي
ڏوريون ڪٿائون سري ستگورن جي سکڻ جڏهن
جن سري گورو هرگوبند صاحب سان ملي، اپڻ
۽ گورمت ڏاري پنهنجا ڪليش ڪٽيا آ-

ڪڙو سڪر سوري ...
تہ درگاهي ٿالي ڍڪڙو سڪر سوري ...
ڪندو هو - تنهن ڍڪ ...
هو ردي سداه سيوا ڪندو هو - تنهن ...
تہ سڄي ...
ي ڪوڙو مهاراڄن وٽ اداس ڪئي
ٻرا سڪر پاڻهہ ڪو رباڻي جي چرچا ڪندي ...
ن ۽ پنهنجو پنهنجو ارٿ هڙط لہ ڏيندا آهن ...
حبن فرمايو ترڪيان چرچا جن قسمن جي آهي جنهن ...
رسڪن ڪي فقط ٻن قسمن جي چرچا ڪرڻ گهرجي ۽
قسم چئي ڏيڻ ڪهن - آهي چار قسم جي آهن ڍڪڙي
يان چرچا آهي واد يعني پاڻ-ڪي شهد جو ارٿ لہ اچي ۽
ٻن هن ڪان ٻرہم سان ٻڌي معلوم ڪجي - ٻي چرچا
هيت يعني جيڪي پنهنجي ٻڌ واڻي سو چئجي جنهنڪي
سطي ٻيو ٻڌوان ٻڌار سان جوي تہ ائين لہ آهي هيئن
آهي ۽ تحقيق هن ارٿ بہ چنگو ڪري سطايو ۽ اڳلي
ڪني بہ ٻڌي دل سان اسڪو ۽ وري ٿہ هن واڪاري ڏيان
ڏيئي اوئين ارٿ ڪيو جڏهن چنگو بڻيو ٿي - اهڙيطرح
ٻن جڏهن جي پاڻهہ چنگي ريت ملي جوڙ ۽ ٻڌڻ ڪالهہ ۽
جيڪو آخ ... سو ڪنهن بہ پڪيهرات ڪانسوا
ري ڍڪجي جي ساراه ڪجي - ڪ
... ٻڌ لہ آيو ٻي ٻڌايو ۽ ٻڌلڊ ۽ چوندڙ جو احسا
ٻ ڪي لہ آيو ٻي ٻڌايو ۽ ٻڌلڊ ۽ ماڻ هي ڪرڻ ...
سمجهيا ڪہ تہ ٻڌهي جي ميلاپ ماڻ هي ڪرڻ ...
ڍڪجي سان ڪهڙو ٻرير ڪي ...
ٻي پاڻهہ ملي
ريت ڍڪڙو ڏيو ٻاربو آدي تہ اُلجي ٻئيان او
دي آهي ٻري: ڏيئي ٻارڻ ڪري ٻنهي جي ...

اڳ ۾ ناس ٿي ويندو آهي ٿهڙيءَ ريت جيڪڏهن ڪو
ويهي ارٿ ڪندو ته اُنجي من جو مان ناس نه ٿيندو
پر جيڪڏهن ٻه چٽان پاٺ ملي شبد جو رس وٺندا ته
ٻنهي جي من ۾ مان نه رهندو ۽ وڏو ڦل ملندن - ٿي
چرچا جلپ ناالي سان ڪونجي ٿي جنهن جيڪي ٻنهن
جي مڪان چئجي سو ارٿ جيئن ٺيڪ هجي ٻه غلط ٿب
چئجي ته درست آهي ۽ اهو ٻي ارٿ چاٺيندڙ ڪي جو
دل سان نه لڳي تنهنتي ٻئي چٽان پاٺ اٿڪي ٻون -
هرڪو پنهنجي پنهنجي ارٿ تي جڪتيون لڳائي ۽ انيڪ
پرماڻ ڏيئي پنهنجو پاسو پڪو ڪري ٻيهي، ٻنهي مان
مڃي ڪوبه نه ۽ نه ڪو من سان هندائي - جتن ٿئن
ڪري ٻه پنهنجو ارٿ سڌ ڇوي ٻي تي غصو ڪري اُنجو
ارٿ کنڊن ڪري - ڪروڌ ڪري وڙهي پوي -
وير رکي - هڪبئي جو جس ٻڌي هرمر ملي - اهو قسم
گورو جي سکن کي انگيڪار ڪرڻ نه ٿا … جنهن ڪري
من نيو نه ٿئي ۽ وڪار وڌي - ۽ … و تنجا
سڌ جي ٿي جنهن هميشه کنڊن سان پريم … ٺيڪ
پاڻ ٻڌ وان به نه هجي تب ٻي جي ڳالهه نه مڃ … هرڻ
وارا ٻه جڏهن هنجو ارٿ ڏسن ته بلڪل راڄ ٿين -
قسم ٻه گورو جي سکن کي تياڳڻ کپي ۽ سداءِ سارگ
۽ سرشٽ مت سان پريت رکڻوارو ٿجي - ۽ ڪڏهن به
کنهنجو من نه ڏکوئجي ۽ اهڙي رمز رکجي جو …
جي من جي پرسنتا حاصل ٿئي - سري ستگورو ٿيندا

مڪار ولد ڪان اهي وڃڻ سڄي سيٺي سڪيو
ڦهو ليا ۽ آينده الموجب ڪرڻ لڳا -

جمال ٺاٺي ڪڙو شخص، سري ستگورن جي
حضور ۾ لکهي آيو ۽ صاحبن کي مٿو ٽيڪي پاءِ وکي مٿي
تي ويٺو ۽ ڪڙاهه پرساد ڀڃي ورتائون ۽ ستگورن
جي سوڀيا ڏسي موهجي پيو ته گورو مهاراج مهان سندر
۽ چندرما سمان سيتل آهن ۽ هٿ جوڙي اردا-
ڪيائين سچا پاتشاه آءٌ او هانجي سرن آيو آهيان، ڪرپا
ڪري موکي پنهنجو سک بڻايو ۽ سکدائڪ اپديش
ڏيو م - گهڻن ڏينهن کان توهان صاحبن جي واکاڻ پئي
ٻڌي پر جا اڄ اکين سان اچي ڏٺي اٿم ۽ هاڻي سائينجن جي
سرن ۾ پيو رهندس ۽ جيڪي پنهنجي مکان فرمائيندا
سا ڪار ڪندس، - مهاراجن فرمايو گورباڻي پڙهه گورباڻي
ٻڌ ۽ گورباڻي جو ويچار ڪر ۽ انهي اعتقاد رکي انهيطرح
ته سچي ڏاتور ج جي خبر پوندئي - جڳديشور جهان ۾
ڪٿي به سرير ڌاري ٻڌايا آهن سي سڀ پنهنجن تتن مان
يا آهن، انهن ۾ ڪا گهٽ وڌائي ڪانهي ۽ سڀ هڪ
[illegible] آهن ۽ انهنجا سرير الڳ ٿيون ۽ انهڪرڻ به هڪجهڙا
ن چيتن بہ سيڻي ۾ هڪڙو ئي آهي ۽ انهي چيتن ۾
ن ڀيد ڪوبهي ۽ جيڪي انهيطرح ڄاڻندا سيئي سچا
[illegible] آهن ۽ انهيءَ جنم مرڻ جا بندن ٽوڙين ٿا - جمال
سو ٻڌي پرشن ڪيو ته جيڪڏهن سيڻي ۾ ساڳيو ئي
آتما آهي ته هڪڙي جي ڪانڻ ڪري سيڻي ڪي ڏهه

ڇو ته ٿو ٿئي ۽ هڪڙي جي گيانوان ڏيٺ ڪري سڀني جو
اڳيان ڇو ته ناس ٿئي ٻه جنهن صورت ۾ جيڪو ڪڏهن ٿو
تنهنڪي ئي ڏي ٿو ٿئي ۽ جو گيانوان آهي سو ئي مڪت
ٿئي ٿو تنهن صورت ۾ چيتن هڪڙو ۽ ساڳيو ڪٿان ڇٽيو —
سري ستگورن جواب ۾ فرمايو ته ڪنڀار هڪڙي پائي مٽي
مان انيڪ پرڪارن جا ٿانو تيار ڪري ٿو جن سڀني ۾ ساڳي
مٽي ۽ ساڳيوئي آڪاش جو تت (پولار) آهي ۽ چڱي
طرح جاچي ڏسجي ٿو ته انهن رتي ماتر به فرق ڪونهي
پر تڏهن به جنهن جنهن ٿانو ۾ جيڪو پدارٿ پائي
رکبو تنهن مان ئي اهو نڪرندو ۽ جنهن هڪڙي ۾ تيل ۾
ڏيو ٻاري رکبو ته انهي روشنائي ڪندو - پوءِ جن ڪائڻ
به ان وانگر ڪري جا ڄڻو ۽ تنهنڪا نسواءِ پوءِ جن ڪا ڏڻ يا
پاڻي پيٽڻ لاءِ هو پراڻن جو ڌرم آهي ۽ گيان پائڻ آهي من
جو ڌرم پر هتي ته چيتن جي ڳالهه آهي جو چيتن (آتما)
سڀني جو ساڳي روپ آهي جنهن ذات ۽ ورن جو کي
به ڪونهي ۽ (اهو چيتن برهم) سڀڪان نيارو آهي ۽
طرح هڪڙي قسم جا به وڻ ساڳي ٻج جي پيدائش
ڏا تنهن طرح برهم مان پيدا ٿيل به برهم ئي چئبو
پيو - ۽ جڙن وڻ ۽ پٿر ڌار ڌار قسمن جا پدار آهن
برهم ته آهي ڇو ته هو هڪڙو ئي ٻج آهي - ڪو
جڳت جڙ آهي تنهنڪري ٻنهي جو تفاوت پڻ رو
۽ برهم سدا سَت چت انند آهي ۽ انهن
پيدا ٿو رهي تنهنڪري برهم کي اپيد ڪري

۽ جهڙيطرح وڻ جون شاخون يا مڪر جا عضوا وڌن ٿا تهڙيطرح
چيتن نہ آهي ۽ جو بنا اسڪن آهي ۽ برهم آتما انهن جهڙو
تہ آهي ہ ارڪرظ ۽ نراڪار ہر سڀ ۾ موجود آهي — ۽ وري
سيني ۾ موجود هوندي بہ ڪنهن سان لپٽيل نٿو ٿئي ۽
سيني کان نيارو آهي جهڙي جل ۾ ڪنول — ۽ جهڙيريت
دلي ۾ پاڻي تهڙيريت سري ۾ اتهڪرظ ۽ جهڙي پاڻي واري
دلي ۾ چنڊ جو پاڇو ڏسڻ اسان ۾ برهم اڪا چيتن آهي جو
پاسي بہ سيني ۾ گو ۽ آهي بہ سيني کان نيارو ۽ جن الهي
طرح آتما جاتو آهي سي ڪورو جا سڪہ برم سياڻا آهن —
ادي و ڏن سڄي جهال سري ڪورو مهاراجن جو سڪہ ٿيو ۽
جڙ ۽ چيتن جو ڀيد سمجهي مهان آنند پاتا —

وڏي مان ۽ الفت رام ڏني بہ سڪہ ڪڏهن هڪڙي
ڏينهن سري ڪورو هرگوبند صاحب جي سرلي آيا ۽ پنهنجي
پيري پڻي هٿ جوڙي عرض ڪرڻ لڳا تہ ڪورو ڏالڪ
ارهنڪاري ديون دنيا جا مالڪ ٿيا آهن تن بيا سڀ پدارٿ
ڏيا کي فنا ڪٽاڻ پرساد اسڪيڪار ڪيو آهي ۽ پين ڪاڏن
سان دل نہ رکي اٿن سو جيو ۽ الهي ۾ ڪورو جن ڪهڙو
ڪرڻ ڏيکاريو آهي جو پڻي ڪنهن بہ ڪاڏي پڪوان
اڏڪن سان چاہ نہ ٿيو اٿن ۽ ڪٽاڻ پسند ڪيو اٿن —
مهاراجن فرمايو تہ سري ڪورو ڏالڪ صاحب اتم اوتار آهن
اُن سڀ پدارٿ اتم ڪولي ڪنيا آهن ڪٽاڻ پرساد ڪنيو
اٿن سو بہ الهيڪري تہ سيني ڪاڏن ۾ اتم آهي جو سڪت
پروان ڪيو اٿن — ۽ سڪن ڪي جو اپديش ڪيو اٿن

سو بہ سيئي ڏالن ڪان، اُتم ستنام جو ـ بلڪ جيستائين ڪو رو
جي ڪاڏي قائم آهي تيستائين سڀ چولڻ چولڻ پدارٿ سڪن
ڪي ڏنا ۽ يندا جي ۽ ڏيا ڳي سڪ ڪورمڪ ٻڌجي ونندا ـ ۽
سڄي جڳت مان سيوا سار ڪيڏي سڪن ڪي بخشي اٿن
۽ سيئي شاسترن جو سار ڪيڏي ڪور شبد ٻڌائي سڪن
ڪي اهڙو اُپديش ڪيو اٿن ازين قسم ٿيون بہ ڪيترئي
اتم وستو ڪور ڪيو ۽ آهن جي سڪن ڪي ملن ٿيون ۽ اهي
ڪڏهن بہ دکر نہ ٿا ڏسن ـ اهي ۽ چئن سڀ سيئي سڪر
ڪهڙو پرسن ٿيا ۽ ڏن سري ڪورو ڏانڪ ڏن سري ڪورو
مهاراج اُچارڻ لڳا ـ

نيال ۽ نول ڏالي بہ جڳيا سو سري ڪورو مهاراجن وٽ
آيا ۽ هٿ ٻڌي ارداس ڪرڻ لڳا سچا پاتشاهہ اسانجو اڌار
ڪهڙيطرح ٿيندو ؟ سوامين فرمايو تہ توهانکي پرميشر چيتن
جو لوڏنو آهي جنهنہ توهين سڪيہ پائي سگهو ٿا مگر
اپياس ۽ محنت ڪرڻ سان ـ ۽ جهن سيئي ڪالين ۾
اڪثر رهيٿي پر بنا ڪسائڻ ظاهر نہ ٿي ٿي، اڪو منجهائس
ڪارج سڌ ٿئي ٿو ۽ نہ سيڌ لاهي ٿيون سگهن ۽ جهڙيطرح
ڪير ۾ ڪيہ ملبو هيو آهي ليڪن ولوڙڻ ڪانسواءِ لکري نٿو سگهي
تهڙيطرح جيڪو پدارٿ اوهين ڪيرو ٿا تنهنلاءِ بہ توهانکي
ڪوشش ڪرڻ گهرجي يعني ڪور شبد ۾ جو سڪر سار آيا
گيان پريو پيو آهي جنهنجي فقط پاٺ ڪرڻ سان نہ
وڌو پنهنجو ڦل ملبو مگر آتم گيان پراپت ٿي نٿو سگهي
پر جڏهن انجو ويچار ڪري هردي ۾ ڌارجي ۽ النتي ۽

ڪجهي ڏڌهن ڪيان ٻرڪاهن ٿڻي ٿو، آنند ڀائجي ٿو ۽
جنم مرڻ جي ڪشٽ ڪان ڇٽجي ٿو. اهو اُپديش ٻڌي
ڇٽي سنگ کهڻو ڏيان ڏيئي گورو ڀاڻي ٻُڌڻ ۽ گور شبد
ڪمائڻ لڳا ۽ ست سنگ ڪنو ڪري انهه ڪيا ڪرڻ
لڳا جا ٻڌي سروتا کهڻو خوش ٿيڻ ۽ وڪارن ڪان
هٽي گورمت پائڻ لڳا ۽ ٻرٻر ڏاري پاءِ رکي هنجي
وچن ٻڌڻ ڪري ٻهن ٻه ڪيترن گورسکن کي برهم
گيان پراپت ٿيو. اهيطرح کهڻائي سروتا ۽ وڪيا انهن
جي سنگ ۾ جيون مڪت اوستا پائي شانت کي پراپت
ٿي سري ستگورن جو ڏنيواد اچارڻ لڳا.

تلسيو - درگداس - تخٽو ۽ تيرٿ اهي چارئي سکر
کڏ جي ڏکري ڏيهن سري گورو درگوبند صاحب وٽ
آيا ۽ وندنا ڪري وڃي عرض ڪياءُ سچا پاڏشاه گورو
جا سکر ڪٿا ڪرڻوارا ڪيترائي آهن جنجي مڪان گورباڻي
جو ارٿ اسين ٻڌون ٿا مگر ڪنهنو ٿان ۾ من کي شانت
نٿي اچي ۽ ٻتڪي موتي اچون ٿا ۾ ميڏانهن پاڻي
لول ۽ ڏئي نهال گورو جا سکر ڪٿا ڪنڌاسا اچي تر
آنند ڏئياٿي جو ٻڌڻ شرط وڪارن ڪان ڏجي سڀ کوتا
خيال ناس ٿي وڃنا ۽ چت گورمت کي پائي ايڪ عمدا
ويچار ڪريتو تنهنجو ڪارڻ ڪرها ڪري اسانکي سمجهايو.
مهاراجن فرمايو تہ سري ستگورن جي ڀاڻي انمرت
سمان ڏاڻيرواري آهي ٻر جي ڪرڻواري ۾ چوڏهن ڪڙ
موجود هوندا تہ انجي مڪان ڪٿا ٻڌڻ ڪري ٻرشن

گيانوان ٿي پوندو ۽ ساڳي طرح جيڪڏهن ٻندن ۾ به چوڏهن
ڳڻ هوندا ته انهيءَ ڪتا ٻڌڻ ڪري ترت گيان پراپت
ٿيندو - مگر جي ٻنهي ۾ اهي ڳڻ نه هوندا ته گيان حاصل
نه ٿيندو ۽ پر جي رڳو ڪتا ڪرڻ وارو ڳڻ وان هوندو
تب ٻندڙ ڪتائن ٻڌڻ کانپوءِ ڳڻوان ٿي پوندو - سکن
وينتي ڪئي غريب نواز اهي چوڏهن ڳڻ جي وڪتا ۽
سروتا ۾ هئڻ گهرجن سي ڪهڙا آهن ديا پالي اسانکي
سمجهايو - سوامين فرمايو ته اول وڪتا جا چوڏهن ڳڻ
ڪن لائي ٻڌو - پهريون ڳڻ آهي سندر ٻاڻي ۽ انهي
شبدن جي پدن کي چاڙهڻ ۽ اهڙيطرح اچارڻ جو سڀني
ٻندڙن جي ڪن تي پهچي ۽ جهڙو جيڙو ڇند جو لمو لو
هجي تهڙي ڏني سان پڙهڻ - ٻيو ڳڻ آهي ڪتا
ڪرڻوارو اسٿان رکڻ جو موسم انسار ۽ ڪشادو هجي جنهن ۾
ڪهڻان ٻندڙ خلاصا ويهي سگهن - ٽيون جنهن هنڌ چت اداس
رهي اتي بلڪل ٿورو ٽڪجي ارڏائت رهجيٽي نه -
چوٿون ٻندڙن کي ڪتا پياري لڳندي هجي ۽ اهڙي
مٺي آواز سان اچارجي جا سڀني کي پسند اچي - پنجون
ارٿ يثارث ڪجي ڪرم جو هجي توڙي اپاسنا جو خواه
گيان جو ۽ جهڙو شبد جو ڀاءُ هجي سو سڀ تفصيل وار
ڪولي سڻائجي - ڇهون ڪتا ٻندڙن مان ڪنهن کي
به جيڪڏهن ڪو سنسو پوي ۽ هو پرشن ڪري ته انهيءَ
اهڙ ڏيڻي انجو سند يهه دور ڪرڻ گهرجي ۽ جهڙو شبد
جو آشيہ هجي تهڙائي مثال ڏجن اڏوا ساکيون ٻڌائجن ۽

آدمی پر مالِ بے بک ادہرن رہے بکدی الوسار دیدہ

سبو ن کہن بہ شاستر جی کہن بہ سخت جی ...

کہن بہ مت جی لندا کرلے لہ کہو جی جہم ...

پیدا کئے ـ الون جہن پرسنک جی کتا کرطی ...

تنہجو پوریا مید کولجی جہمکری . آدمی پرسنک

جیکی درشتالت دیط ر ادن سی سپ سروتا چنگی

طرح سمجہی سکہن = نانون کتا کرطے مہل ساودان

تی وہجی ۶ من بہ آدمی والکر یکجا کجی . دہون

کتا بکہدرن کی شاستر ارت سان امرو خوش کجی

جو جہن جہن دو کتا و یپا بکہن تکن تکن منتی پریر

جو رلسک چڑھند و جی ۶ سپ سروتا و کتا سان بکجی

و جن . پاردون کتا کرطے ویل سبہی جی سمکر تی

و یہجی ۶ سرو تن دالہن نظر رکجی تر ہو بہ ساودان ویپا

آدن یا نہ ۶ کن ۶ داکیون و چدن دالہن اکن یا نہ ۶ . اموار

منتظر آدن ہا تر بکہ جی تہ اکتی الہی پرسنک رکوتی دارتا

تی ہلی . باردون . امتکار پتہجی ہوشیاری ۶ درجی جو

بلکل الدر و . نہ رکجی ۶ سدا سبہی سان من لیو ۶

کری ملجی ۶ پاٹکی وتو جاٹی بکہجو . جت پنک

کجی . تیوحون جہریون سکہائون کتا ر ملن اول

مجہاٹی جون کالہیون لکرن قر اول پاطہ . الموجب

ملت کجی . . جو دہون و رتط سدوکی رکجی یعنی

جیکی پراربک الوسار ملی سو خوش تی ولجی ۶ بدلہ

کہری حاصل کئی سو المبرت سمان جاٹی کہٹی ملط

رکي هو ند سارو خرچ ڪجي - اهي چوڏهن
ڪٽيا ڪرڻ واري ۾ هوئڻ گهرجن ۽ پڙهڻ وارن ۾ جي
ڏهن ڪڻ ڪپڻ سي هي آهن - پهريون ته ڪٽيا پڙائڻ
واري جو من ڪرم ۽ واڻي سان پڪت بڻڻ گهرجي ۽ ارڏانت
منجهس پوري پوري سرڌا رکجي - ٻيو من ۾ اهنڪار
ڪرڻ نه گهرجي ته مان کهڻي ٿهاڻو ڪريان - ٽيون
جڏهن پنهنجي من ۾ ڪٽيا سڄڻ جي سرڌا واڌاري ڏٺي
تڏهن آچار نه ڪجي ۽ نه ٻين تي ڏوڪون هڻجن -
چوٿون و ڪٽيا سان پنهنجي چتراٺي نه هلجي - پنجون
ڪٽيا ڪند ۽ جيڪو ارٿ چوي تنهنجي سمجهڻ جي
سمرٿي هجي - ڇهون سوال پڇي جاڳندو هجي - ستون
ڪهڻن ڪرڻن جون ڪٿائون ڪن سان پڙل هجنس -
اٺون آلسي سياڻ نه ڏاري - ڏائون ڪٽيا پڙهڻ ويل ننڊ
نه ڪري - ڏهون جيڪي سڄي سو دل سان هنجائي -
يارهون گهر ۾ ٻيهي آيل سان ونڊي ڪائي - ٻارهون
ستڪورو جي سڏانت موجب شانت چت ٿي ڪٽيا سڄجي
۽ جيڪا هدايت جنهن ڳالهه جي ڇڏڻ لاءِ پڙجي تنهن
ڳالهه کان منهن موڙي ڦٿو ڪجي - تيرهون سرير پوتر
رکجي - چوڏهون پاکنڊ نه ڪجي ۽ ايڪاگر چت
ڪٽيا سڄجي - جيڪڏهن اهڙا سرو ڌا ۽ مٿي ڏيکاريل
وارا و ڪٽيا هجن ته پنهي کي گيان پراپت ٿيڻ ۾
ديرٿي نه لڳي - ۽ و ڪٽا جا لڇڻ جي اسان او هان
سڄايا سي سڀ ٿهالو سڪر ۾ موجود آهن ۽ اوهين همين

أنهي سنڪت ڪريو ته توهان به ڪهڙا ڪرڻ ٿيون. ۽ أنهي
مڪان ڪتائون سڄو ته توهانجي جنهن جو ڪلياڻ ٿيندو.
سري ستگورن جي مکاربند ڪان اهي وچن سڻي سڀ
سک خوش ٿيا ۽ صاحبن جي سمجهائڻ موجب سروتن
جا سڀ ڪرڻ ڀاڻ ۾ ڏاروڻ لڳا.

ڪشنو- ڌنجهو- ڀيو ۽ ٻڙ ريو چارئي سک ڪٺا ٿي
سري گورو هرگوبند صاحب جي حضور ۾ آيا ۽ متو ٽيڪي
پڇڻ لڳا ته غريب نواز توهان صاحبن جو اپديش آهي ته
ڪلو ڪال ۾ ستنام جو سمرن وڏو جهاز آهي ۽ جيڪو
أنهجو اپياس ڪندو سو پار پوندو. اسان وپهار ڪري
ڪي سک پڙهي ۽ ٻڌي ڪوتا ڪرم ڪرڻ ڇڏي ڏيندا
پر ڪي پڙهندي سڻندي به ڪوتا ڪرم پيا ڪن ۽
دشمنيون رکن ۽ ڪو أنهنکي سمجهائي ته ڪروڌ نه
ڪريو ته سمجهن اتو ڌڙو پڙتي ليڪو. ۽ وري اهنڪار
به ايڏو ڪن جو ڀاڻ ڌڙو ڪنهنکي به ڪين جاڻن ۽
ڪام ۽ لوڀ جي پچار به من ۾ گهڻي اٿن پوءِ انهنکي
ڪهڙو پد پراپت ٿيندو. مهاراجن فرمايو ته ڪهڙا به ڪرم
ڪيدا هوندا ته جنن اهي ڪرم انهنکي ڦل ڏيندا تن
نور شبد جو اپياس به اوس انهجو ڪلياڻ ڪندو. پر
ولتر سکهو هوندو ڇرڪو ليڪن محنت اجائي نه
ويندي. ۽ پيا ڪڙا ٻڌ گياني (دانستڪ) ٿيندا آهن
ي گورشبد جو اپياس نه ڪندا آهن ۽ ڀاڳکي خود خدا
نوائي ٿيدا هلندا آهن تنجو ڪلياڻ ڪوبه ڪري نه

سکھند و ۽ اکيائي جيڪڏهن ڪو رشهد ستند و ته اُلجا ٻ
پاپ ڏامر، ٿيندا ۽ ڪڏهن نه ڪڏهن جڳياسو ٻڌڻجي اپياس
ڪند و ته سکھوئي کيان پراپت ٿيندس - پڪتن جو ن
پڪيون پڪتيون ٻه آهن هڪڙي کيان پڪتي ٻي جڳياسيا
پر کيان پڪتي ۾ ٻه جيڪڏهن ڪو مان پائڻ واسطي
پڙهند و ۽ اڪي اڪي پيو پاپ ڪند و ۽ پاڻ سکي سڏائيند و
کياڏوان ۽ کيان ۾ لساڇو هو لدمن ئي ڪون ۽ اهنڪاري
ٻڌڻجي ست سنگ نه ڪند و ۽ ڏن ميتر ڙ واسطي و ڏا
و ڏا ادلمبر رچيند و تنهنکي ڪڏهن ٻه کيان پراپت نه
ٿيند و ۽ پوءِ ڪٿن هو در ڪاه ۾ مان پائيند و - ٻي پڪتي
جڳياسا - جٿن ڪنهنکي انمبر تسر اڇلو هجي ۽ رستي جو
واقف نه هجي سو ٻه جيڪڏهن رستو پڇند و ايند و ته
نيٺ اُهو اڇاڻ ٻه اڇي انمبر تسر نهائيند و ۽ اچڻ واري
سنگت واٽ ۾ کيطيتي ملي ويند يس تڏهن جڳياسو
پرش ٻه سڪ رکي ست سنگ سان ملي ڪلياڻ کي
پائيند و ۽ جيڪو کياڏوان (واقف) هوند و رستي جي چڱي
طرح سڌ هوند يس، سو جنهن مهل دل چاهيند يس، تنهن
مهل اچي پهچند و پر هوند و ٻه کياڏوان يعني رستي
واقف ۽ پير ڪطند و اُبتا ته اُهو انمبر تسر چڙ ي اوجهڙ وجهي
پوند و ۽ جيڪڏهن پيو ڪو رستو پڌائيندس تب
تنهنجي اهنڪار و هو ن ٻي ڪنهنجي ڳالهه خيال ۾
ڪٿيند و ۽ پرمند وئي رهجي ويند و - الد ۾ سوچهر و
پند س ۽ وري اهڙ و مناڻهو سنتن ڪان ٻه ڪين پڇي

پوءِ جو من ۾ الحمد و تہ موون سوگهو
ڪي ست ڇڪ ني ڪند و پوءِ مو ڊور
پلي سکهند ۽ اني وون ٿري گورو ۽ مه راجن مر
ڪان سٽي سيني سکن سرڌا رکي. مغو ليڪي مر
اليمو جب پوروي ڪرڻ لڳا —
۽ ڏنگاڻو ۽ معذور لي ڀاواڌا پهچڻي مذور سيالا [illegible]
گورو ۽ مرگو بند صاحب جي حضور ۾ رهندا هوا ۽ لکر واسطر [illegible]
ڪالين ڇهرط ۽ گور گور جي ڪين ۽ ڪرسين [illegible]
ڪندا هوا ۽ پتي ڪيهن ڪورو جي سکر جو ڪر پولدو مو
تہ آدو ۽ پرير سان تيار ڪري ڏيندا هوا ۽ پهچا ڪر
وساري ۽ ڪتا ۽ شهد ڪيرتن سنگ سان پڙهندا هوا —
۽ پونين رات جو اٿي پهريان اشنان ڪري پوءِ پاٺي
ٿوري پون سکن کي اشنان ڪرائيندا هوا ۽ رات ڏينهن تمام
جو جاپ جپيندا رهندا هوا جڏهن آهستي الت سو
آيو تڏهن پهريان المرتسر ۾ اشنان ڪيو ۽ پوءِ [illegible]
[illegible] وڃي [illegible] ڪنگالن کي [illegible] ڏنائو
۽ [illegible] ڪيائين ۽ گورو [illegible]
[illegible] من ۾ ڪيا [illegible] مهل [illegible]
[illegible] ڪورو ۽ مرگو بند [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ورکھريو هو تہ اسانکي برهم گيان پراپت ٿئي ۽ مهان آنند ۾ لين ٿيون ۽ اسان هندستان وچن ڪيو هو تہ توهان جي اها ڪامنا ڪلجڳ ۾ پوري ٿيندي ۽ توهين ٻئي ڀهال ٿيندا جي هاڻي کورشبد ڪمائي برهم گياني ٿيا هوا (او هانکي اُنجي لڪا ڪان ٻيٺي) ۽ ٻوک ۽ ڪرم جو ڦل کوهي اپچل ٻد کي پراپت ٿيا - اها وارتا سڻي سيٺي سکر حيران ٿي ويا، ۽ چوڻ لڳا سچا پاتشاه توهانجي ڪٿ مت جاتي نٿي وڃي ۽ جيتوڻيڪ توهانجي مهما ٿئي لوڪن ۾ پرسڌ آهي تب الکي جڻن جو ٿڻن کوڻ پروڙي نٿو سگهي -

ٻنواري لعل ۽ پرسرام ٿالي ٻہ هوشيار طبيب کورو ڇنچا سکر هوندا هوا جي بيمار سکرن ۽ ساڌن جو دوا دارون لسڪام ٿي ڪندا هوا - هو پنهنجا پئسا خرچي اوشڌ يون بڻائيندا هوا ۽ کورو جي ارٿ روڳين کي ڏيندا هوا ۽ جيڪو بيمار اچڻ جهڙو نہ هوندو هو تنهنکي گهر وڃي ڏسندا هوا ۽ اڻاري دوا درمل کرائيندا هيس - ۽ پريمر سان کورباڻي ڳائيندا ۽ انجو ارٿ ويچاريندا ۽ پڙ کورشبد ڪمائيندا هوا - هڪڙي ڏينهن هٿن دت جوڙي سري سنگهہ ستگرو جي اڳيان ارداس ڪئي سچا پاتشاه اسين جاڻو ستکورن جو شبد ٿي ٻرسنسي ڪلياڻ ڏيڻ وارو آهي ۾ ڪوسندهر ڪولهي ٿنهن هوندي بہ سري کورو هه ساڌ سنگ جي اُپما کهڻي قدر ڪئي آهي سو ڇو - فرمايو تہ توهانرڪ سيٺي روڳين جون دوا تيار ڪيون

آڳي ۾ جڏهن ڪو بيمار اچي ٿو ته اول اوهين
نبض ڏاڍي گرمي سردي بت ۽ ڪف جو ويچار ڪري
پوءِ انکي دوا ڏيو ٿا ۽ وري سندس سک واسطي ڪري
پرهيز ڏيو ٿا ۽ انهيءَ ريت منهنجو روڳ دور ٿي پر رهي لاهي
هڪي چنگو ڀلو ڪريو ٿا پر جي دوا لڪ رکيون منهن ۽
بيمارن کي ٻه انهيءَ وقت جو ڪهڙو حال ٿئي مگر طبيب
نه ڄاڻي ته فقط دوائن جو نظر ڪري ڪو روڳ دور ٿئي نه
ٿيندو ۽ انهيءَ طرح منهنجا پيارا گورمک سک جگياسو کي
اول ڏسن ٿا ته ڪهڙي اپديش جو لائق آهي ڪرم
جو يا اپاشنا جو يا گيان جو پوءِ جهڙي جهڙي سکيا جو هڪي
اڌڪاري سمجهن ٿا تهڙي تهڙي وات انکي پڙهائين ٿا
۽ پڙهي رهڻ ۽ ڪرڻ ڏيکارين ٿا تڏهن اهو سک سکيونئي
ڪلياڻ کي پائيندو پر جيڪي اڌڪار ڪانسواءِ ماڻهن کي
اپديش ڏيندا تنهنجو ڪلياڻ ته ڪلياڻ جي ماڳ پر الٽو
ڪليش ٿيندو – ۽ انهيءَ ڪري ئي سري ستگورن ساڌ
سنگ جي مهما وڏي چئي آهي –

ڏيرت ڏالي هڪڙو سک بادشاهه جي لشڪر ۾ رهندو
هو سو هڪ دفعو سري گورو هرگوبند صاحب جي درشن
[illegible] گورو جي سون ولي هت جوڙي جوڙ لکو
پنهنجو دل [illegible] منهنجو سڀ وقت ڏلڏي ۾ وڃي ٿو ۽ ڪنهن
مايا جال [illegible] ٿي ماڻهو پوءِ منهنجو ٻه ڪنهن دستور
پڪڙيو پالي [illegible] بيمارن هڪي اپديش ڏيو ته سنتن جي
سنگل ريڄ [illegible] انهيءَ ڪاڏي پڙهي جي سنڀال ڪر

تہ جڏهن ڪٿو ڳاھ ۽ ڏارو ڪاٺي ڪير ڏيئي تڏهن سخت پرسن.
ٿي. توکي مڪتي جو سوکو اپاءُ ڏسيندا جنهنڪري توان.
پکيئي ۽ ڪيان ۾ پکو ڏي آخر پد پائيندي – ڪورو جي
ڪڏهن سنجهاڻان تہ هي سيوا ڪرڻ لائق سنت آهي تيرت
پڇيو – صاحبن فرمايو تہ مڪڙي راجا جو ارادو ڏيو تہ مان
هنسن جو درشن ڪريان تنهنڪري پکين جي سيوا ڪرڻ
ڪٽي شروع ڪياءِ – ڏيهاڙي صبوح جو سويرو اٿي هر طرح
جو چوڳو ۽ اوجل جل پکين جي لاءِ پکيڙائي ڇڏيندو هو –
رفتہ برفتہ هنجي سخاوت جي ڌاڪ سڀ ڪنهن ديسن
جا پکي اتي اچڻ لڳا ۽ پنهنجي پکت جو ديدار ڪري
جيڏانهن ڪيڏانهن سڌ ڏناءِ جنهنڪري روزمره هنوت
پکين جون نيون نيون پنکتيون اچڻ لڳيون – اها خبر
درجي بدرجي مانسرور ۾ هنسن کي پڻ وڃي پهتي تن
پاڻ ۾ صلاح ڪئي تہ اسانکي بہ اهڙي راجا جي استان تي حاضر
ٿيڻ ۽ انجي سرڌا وڌائڻ گهرجي. تنهنڪري منجهائن ڪڙي
جوڙي هنسن جي راجا جي چوڳو واري جاتي ۾ اچي پنهنجو
سروپ ڏيکاريو – ماڻهن ڪدم ڪي وڃي راجا کي سڌ
ڏني جو انهنجي لاءِ اڻ وڻندڙ [illegible] حاضر ٿيو
۽ انهنجي اکيان رکي درشن [illegible]
هنسن جي جوڙي منهجا [illegible]
ڪير واپرايو – پوءِ جڏهن
پيت مان ڪول امله [illegible]
پنهنجي ديس هليا و[illegible]

ڪٽي ورتا ۽ ٻوامرين کي ڪهاڻي پرڪاياءِ جن جيو ۽ مسيح
ملهه سڄي بادشاهي ڪان ٻه واڌاري آهي- تهڙيطرح تون ٻه
سيٺي سنتن جي سيوا ۽ لنگر تہ هڪڙي ڏينهن ٻروهرڪيان
ڏيڻوارا ٻه اهي ترڪي ملندا- سري گورو مهاراجن جا اهي
وچن سڻي تيرت بلڪل آنندت ٿيو ۽ سڪ ڏيڻواري
سنتن جي سيوا ڪرڻ ۽ سري واهگورو نام جو جاپ جپڻ
لڳو ۽ انت سمي سري ستگورن جي ويجهو ٿيو-

ڏيرو نالي هڪڙو گورو جو سک اُجين شهر ۾ رهندو
هو سو سداءِ پنهنجي گهر ۾ سري ستگورن جي پڪتي ۽
ڪٿا ڪيرتن ڪندو۽ سڻندو هوت ٻه پهر رات جا لنگر
ڪندو هو ۽ باقي چهه پهر ست سنگت سان ملي پڇن
۾ رهندو هو- چوي ڇهي مهني سري ستگورن وٽ ايندو
هو ۽ درشن ڪري آنند پائيندو هو- هڪڙي ڏينهن
ستگورو هرگوبند صاحب کان سنتن جا لڇڻ پڇيائين جن
جواب ۾ سنتن جي ڪٿن بنسبت هيٺيون سلوڪ فرمايو

سري مکہ واک

منتروت رام نامنگ ڌيائنگ سر پتر پورنهہ- گيانگ
سم دکہ سنگنگ جگت نرمل نرويرٺهہ- ديالنگ سر پتر جيجا
پنچہ دوک پورجتهہ- ڀوجننگ گوپال ڪيرتنهہ الپ
مايا جل ڪمل رهتهہ- اپديشنگ سم متر ستروہ ڀڳونت
ڀڳت ڀاوني- پرلندا نہ سروت تروٽنگ آپ تياگ
سڪل ريڻکهہ- ڪت لڇڻ پوُرلنگ پورکهہ نانڪ نام
ساڌ سجنهہ-

رام نام جو سمرن ڪرڻ ۽ سڀني ڳالهين اُلڪي ڀرپور
چاهڻ۔ دک ۽ سک ۾ هڪجهڙو رهي نرمل ۽ نرویر نرهنڪار
سان هڪ ٿي وڃڻ۔ سڀني جيون تي ديا ڪرڻ ۽ پنجن
وڪارن ۾ نہ اٽڪڻ۔ مايا ۾ ڪمل وانگر اليپ رهي پرميشر
جي ڪيرتن روپي پوڄن ڪائڻ، ڀڳوت ڀڄن ۾ پريم ۽
دوست دشمن کي هڪجهڙو ڄاڻي اپديش ڏيڻ۔ پرندا
ڪن نہ ڪرڻ ۽ آپاپڻو ڇڏي سڀني جي چرنن جي ڌوڙ
ٿيڻ۔ نانڪ اهي ڇهہ لڇڻ پورن پورکہ جا آهن جنهنجو ذڪر
ساڌ ۽ سڄڻ چئجي ٿو۔ انهن ڳڻن مان سڀاڳجہ تہ [illegible]
سنت مهاتما ۽ گڻوان آهي۔ اهڙي پرش جي سنگت
ڪرڻ سان ڪوئي مت ناس ٿيندي ۽ انجي سيوا ڪرڻ
کان گيان پراپت ٿيندو۔ ايترو سڻي ڏيرو سک خوش
ٿي پنهنجي وطن ڏانهن موٽيو ۽ گورو جي ڪرپا سان
پاڻ سرشٽ ڪرڻ ڌارڻ لڳو۔

پو رهاڻپور ۾ سک سنگت جو وڏو ميل ٿيندو هو
جنهن ۾ ڀائي ڀڳتو، ڀڳوانداس، بودهومل، ڪتارو، پرٿيمل،
جگدومل، ڏالو، ڀڳت چرو۔ سامیداس۔ وڌڻمل ۽ سندرداس
آدڪ انيڪ سک ڪٿا ٿي ڪورو جو ڪيرتن ۽ گورباڻي جو
ويچار ڪندا هوا سي سڀ هڪڙي ڏينهن گڏجي سري
ستگورن جي درشن لاءِ آيا ۽ انيڪ ڀانتين ڀيٽائون ارپڻ
ڪري اچي متو ٽيڪيائون۔ ڪيترا ڏينهن درشن ڪندا
رهيا ۽ جگياسو بڻجي اهڙا آس ڌري ڏهاڙي ستگورن
جي ديدار ۾ اچي ويندا هوا تہ سري ستگورو جي ڪرپا

ڪري اسالڪي امڙي سمت بخش ڪري...
مان تري ٻار ڀڄون- تڏهن گورو مهاراڄ فرمايو ته...
ڀنهنجي ڳوٺ ۾ هڪڙي وڏي ڌرمسال ٺهرايو جنهن...
سنگي وڏي ٻرڪات جو اچي ڪٿا ڪَين ۽ گورٻاڻي جو
اچار ڪن ۽ سڻن ۽ گورباڻي جي ڪٿا ٻڌي انچرارت
ويچارين ۽ دل سان هنجائي الموجب ٻيروي ڪن ۽
ٻچاڙي ۾ هرن ڪمل ڌاءِ آرتي ٻڌي ٻوء هرڪو پنهنجي
ڳهر هليو وڃي ۽ ڌرم ڪرت ڪري سهجو وهنوار رکي
۽ وري جڏهن رهراس جي مهل ٿئي تڏهن سڀ ڌرمسال
۾ اچي ٻهر رات تاءِ ڪيرتن ڪن ۽ ٻچاڙي ۾ سوهلو
ٻڌي هليا وڃن ۽ رات جي ٻوئين ٻهر اشنان ڪري سڪه
ڌيطواري سري ستگورن جي باڻي برزبان ٻڙهن ۽ جيڪو
سڪه بڪايل اچي تنهنکي ٻوڄن ۽ لنگر کي ڪهڙو ڌيئي
سگي ڪن- ۽ هر ڪنهن مهني ۾ شدڪرات ۽ اماوس
ڌيهاڙي ۽ ديپ مالا ۽ ويساکي آدڪ وڏن ڏڻن تي
گورو جي ڪارڪني ڪري ڪڙاه پرساد ڪرائي ورهين
۽ اهمياءِ تياڳي مـــن ليوءَ ڪري هلن- اهيطرح سداءِ
حسنڪت ڪندا رهن- متان هن ڳوٺان والڪر ڪن
جڏهن وارتا ڪندا آهن ته هڪڙي ڳوٺ جي ڳوهه ۾ ٻلي
سري ٻيئي تنهنڪري ٻاڻي ۾ اچي ڏپ ٿي- ڳوٺاڻان
مڙي برهمڻ رت آيا- ٻانيڙ جهين ته ٻلي ڪيڏائي هڪ
هزار ڌول ٻاڻي جا ڳوهه مان ٻاهر هارايو ته ڳوهه ٻوتر ٿي ٻوي-
ماڻهن کي ٻلي ڪيڏط وسري ويئي ۽ سڀ وڃي ٻاڻي

ڪيڻ کي لڳا- هزار ڏولن ڪان به مٿي پاٺي ڪيا پر
ڪوه مان باس ڪين ويٺي تڏهن ڦري آيا پنڊت وٽ
ته مهاراج هڪ هزار ڏولن ڪان به واڌاري پاٺي ڪيو اٿون
اڃان ته باس وڃيڻي نٿي- پنڊت چيو ته لک ڏول پري
وڃي ڪيو- لک ڏول ڪيا تب بد بوء ڪين ويٺي
تڏهن موٽي مصر وٽ آيا- برهمڻ جان وڃي ڏسي ته ٻلي
ڪوه ۾ رئي پيٺي آهي تڏهن چيائين ته هي ڇا ڪيو اٿو- مُئل
ٻلي اندر رئي پيٺي آهي- جيسيتائين هنکي نه ڪڍندا تيسيتائين
ڪٿن جل پوتر ٿيندو- ٺهڙي طرح اوهين هي هولمي روپي
ٻلي ڇاڙو جا اڻ هوندي پنهنجي سرير ۾ ڌاري اٿو تنهنکي
جيسيتائين نه ڇڏيندا تيسيتائين اوهانجي سنسي ڪان مڪتي
نه ٿيندي- تنهنڪري پهريائين هولمي ڇڏڻ واسطي سچيت
ٿي نشاپرتي جتن ڪريو ته رفته برفته اوهانجي اندر مان
ناس ٿي ويندي ۽ پوءِ آتمگيان جو پرڪاش ٿيندو- اهي
وچن سري گورو مهاراجن جا سڻي پورهانپور جي سچي
سنگت آنند ڌاري گهر ڌاڻهن موٽي ۽ جتن سري ستگورن
فرمايو هو تتن ڪمائي پنهنجو انتهڪرڻ نرمل ڪيائون ۽
جيڪا جيڪا رهتي صاحبن ڏسي هين سا جتن سو تتن
پوري رکيائون ۽ پڻ ستنام جي سمرن ۾ لڳا جنهنڪري
سڀ موکر جا لائق ٿيا ۽ مهان آنند پاتائون-

مائيداس ڏالي هڪڙو سکه هميشه سکه سنگت ۾
وڃي ٻه پهر سان گورشبد ڳائيندو ۽ پاٺ رکي ڀڳتي ڪندو
هو سو هڪ دفعه سري ستگورن جي درشن تي آيو ۽

سر نمائي چرن ڪملن تي مٿو ٽيڪيائين. جيترن ڏينهن
گذارڻ بعد ڪري ڏيئي سري گورو هرگوبند صاحب جي
اڳيان وينتي ڪيائين ته مها پاتشاه ستسنگت ۾ اڻوا گور
دربار ۾ ڪي ماڻهو ڪامنا رکي وڃن ٿا ۽ پنهنجي گذران
واسطي پدارٿ وٺي الهان آجهو ڪا ٿا ڪن ۽ ڪيترا سڪر
ڌرم جي ڪمائي ڪري سڀن سان ونڊي کائين ٿا ۽ ٻيءَ
سهڪامي توڙي نسڪامي ساڳي ريت ڪيرتن ڪن ۽
ٻڌن ٿا ۽ ستسنگت ڪري عمر گذارين ٿا ۽ سدائين
سائينجن جو درشن ڪندا پوءِ انهنجي اڳيان ڪهڙي
گت ٿيندي ۽ ڪهڙو ڦل پائيندا. مهاراجن فرمايو ته
سهڪامي سريو چڙهي ڪندرين جي اوک ۾ وڃي آنند سان
سک ڀوڳيندا ۽ انهنجي ني ستسنگت ۾ مڪت تي ويندا ۽
وري جنم مرڻ جي دک ۾ نه ايندا. ۽ نسڪامي گيان
کي پائي جڳت جا سڀ سک جوڙ جاڻي پرارٻد ڀوڳڻ ڪانپوءِ
پران تياڳي سري واهگورو ۾ ملي شانتي پائيندا تنهن
ڪري نسڪام ڀڳتي سڀني کان واڌاري آهي ۽ سهڪامي
پرش جا به به درجا آهن. ڪيترا اهي جي فقط آجهو ڪا
ماڻ وٺ سو به ٿڌهن جڏهن ڪو ياد ڪري ته ڪهڙي اچي
ڏئين ۽ اهو وٺي الد ر ۾ خوش ٿين ته هي پدارٿ سري
واهگورو موڪليو آهي ۽ جيڪي ملين سو سڀني سان
ونڊي کائي پنهنجي ۽ ٻين جي ڪلياڻ واسطي ڪٿا ۽
ڪيرتن ڪن ۽ تورو ملين اڻوا گهڻو ته سدائين سنتوش
ڌاري خوش ٿين. اهڙا هري جي نسڪام ڀڳتن جهڙن سمان

رب آهي ۽ رکندا ورتل پنهنجي لوپ بنا جي آهن
لوپي ڏا و جيڪي ۽ رهندا وقت و ڏور بلڪل ۾ لوڪ
ڪرمن شب ڪي پين پڙ ۽ ڪندا ڪيرتن واسطي جي ڏن
ٽا پتڪن وچي لاءِ جي ڏن ۽ ٽا سٽائين ڪٿائون ڪرٽلاءِ
۽ ڪندا ڪٿو سنگ سٽ واسطي لوپ ئي جي ڏن ۽
جون مانڪ ۾ وري مري اهي وندا پدارٿ انهڪان
پائي جنم ايڪ ڪري سمرن کهٽو جو ستگورو ۽ پائيندا
تنهن ڪندا حاصل پدوي پرمهوڪر پوءِ تي نسڪامي پاپ ڪوهي
اپترو سمر ستنام ۽ ڪر ڪيرتن تي نسڪام تون ڪري
اپديش ڪور ٽيڪي ملو ڪي ستگورن سري مائيداس سٽي
متايو۔ ڪشٽ جو مرڻ جنم ڏاري ۾ اندر

رهند ۾ شئو لکنو سکر جو گورو ڏي ڏالي ڇوڙ
ڪا ڪر ۽ کهندي سمهندي وهندي اٿندي جو هو
ادب دفعه ڏڪ دو۔ رهندو سنڀاليندو ستنام ڪندي
صاحب ۽ آيو امبرتسر سري لاءِ درشن جي ستگورن سري
ڏينه ڪيترا ٿيو۔ خوش ڏاڍو پرسي ڪمل چرن جا
مهاراج گورو سري دفعه ڪڙي رهيو۔ ڪندو درشن
ڌرم سکي پاتشاه سچا ڪيئن ويندي اڳيان جي
سمه ادڙي آلاپت ڪري ڪرها آهي ڪهڙو مول جو
طرح ڪهڙي ڪي ويڻان ويهي سيخي اسان جا ڏيو
اول تہ فرمايو صاحب هرگوبند گورو سري اچي۔ ۾
جي مسن آهي سو جهي ول روپي سکي جنهن
ڪي ۾ ٿيڻن جي ستگورن ۽ سرڏا گور آهي ساهو الجو

آهي اُن سلي جي پاڙ - ست سنگت جو ميل سون -
آهي سکي ڌرم جي ول جو وڌڻ - سرشٽ سندن جي
سيوا ڪرڻ انهي ول جي پکيڙ آهي - پاڻ ۾ شپ ڪڍ
ڏارڻ انهي ول جا ساوا پن آهن جي جڻن پوءِ ڦٽن ڪيڻان
ٿيندا ويندا. ڪيرتن ڪرڻ خواه ٻڌڻ انهي ول کي
پاڻي ڏيڻو آهي - شبد جو ويچار ڪرڻ انهي ول ۾ گل
جوڙڻ آهي ۽ ڪيرتن آهي انهن گلن جي خوشبوءِ -
جڳتي ۽ سياڻپ آهي انهي سڳنڌي جو پروڙڻ ۽ وشين
کان ويراڳ انهن گلن جو ٽوڙڻ آهي - ۽ الــ ۾ ڦل لڳڻ
جڳت کي جو لو چاڙڻ آهي ۽ انهن ڦلن ۾ رس پيدا ٿيڻ
آهي برهم آنند اهڙو سو جنهن برهم آنند جو رس، آيو ته
پنهنجو روپ سڃاتو ۽ جڳتي ڪرڻو سو ڪيو - جن
پرشن انهي دستور سکي ڌرم جي ول وڌائي آهي اهڙي
سک گورو جا سنيهي آهن ۽ اهڙي گورمک ۽ اهڙي
پراپڪاري آهن ۽ اهي گياني ۽ ويچاروان ڀڳت آهن ۽
اهڙي جڳت جا سرمور ۽ ادارتاوان آهن ۽ اهڙي هٿان
بازي جيتي هلندا ۽ ڪڏهن به نه هارائيندا - اهي ونهن
سٽ جاهڙ سک سري ستگورن جي ساراه ڪندو پنهنجي
ڳالهين موتيو ۽ گهڻي پريم سان سنتار سمريندو ڪلياڻ
پراپت ٿيو -

پاڻي پالو گورو جو سک پرياڪ راڄ تيرٿ تي رهندو
سو ڪڙي ڏينهن سري گورو مهاراجن جي درشن
آيو ۽ پتا شڪت پيدا ڏري دت جوڙي ونـدنا

ڪياءِ- سري ستگورن کيم ڪشل پڇڻ بعد جڏهن ڊنڪان.
خبرچار ورتي تڏهن هن عرض ڪيو گورو جي ڪلياڻ
جي ڪامنا رکي توهان جي سرڻ آيو آهيان ڪرپا ڪري
اهڙو اپديش ڏيو جنهن ڪري وري جنم مرڻ ۾ نه اچان-
سري گورو هرگوبند صاحب فرمايو ته هي سڄڻ تون
ڌرم جي ڪرت ڪر- واهگورو جو نالو وٺ ، سدائ
اٺين پهر يادگيري ۾ ره ۽ ڪڏهن به ستنام دل تان نه وسار
پالي ست وچن چئي ويٺي ڪيئي غريب نواز هين متن
جا ماڻهو جي منهنجي ويجهو رهن ٿا سي مولکي اٿکون
ٿا ڪن بلڪ جيڪڙي ڪرڻ لاءِ چيڙين ٿا ۽ نه فقط ايترو
پر وڏا وڏا ماڻهو به مولکي حقارت جي نظر سان ڏسنا ۽
دربار رنجن ڏين جهڪين ۽ ڊپ ڏيندا ۽ پنهنجي ويجهو
وڃڻ به نٿا ڏين- رام نام جي به کيٺي تي پڪار ڪجي
تب هو راضي نٿا ٿين ۽ ڪاوڙيل رهندا - انهن ڪان
جي پڇجي ٿو ته اوهان ڪي انهن ڪرڻ ڪان ڇا ٿو ملي
اچي ۽ پرميشر ڦل داتا انهيڪري ناراض ، ٿيندو ۽ تسر دو
اهو چوڻ ڪن به نٿا لائين- مهاراجن فرمايو ته انهن نـ
آهي ، جڏهن اسين توکي چئون ٿا تڏهن تون سرداري کي ؟
ته جڏهن ڪنهن عاجز ۽ دين پرش کي ڪهڙا دشم
ورائين ۽ دکي ڪن ۽ دو سيئي پاسن کان نراس
مهاراجا جو نالو وٺي پڪار ڪري ۽ جيستائين مهاراج
داهين نه اوڏائي تيستائين پڪاريندو وتي رهي ته اهو
دشمن انهن آدون سٽي ڇڏي وجندا ۽ الڪي

ٽنا ڏين ۽ پنهنجو زور بالڪل ٽٽا لاٿين باڪ پڙهي
وري الهجي ويچهو بس ٽنا وڃن ۽ جيڪي پادشاهه
لوڪ آهن سي جي ڪڏهن دشمن جي هٿان ڪر پيا
تا تپ جڏهن مهل پادشاهه ڪريا ڪري الهجي سهايتا
ڪريتو ته جڏهن سيئي دشمن کي هٿائي ٿو ڇڏي ۽
جڏهن مهاراجا پنهنجي چاڪرن جي پڪار سڻي الهجي
وادر ڪريتو ۽ دشمن ناس ڪري هننکي سنکي ٿو رکي
ٿنن دي ڪام ڪروڌ آدڪ شترو جي انڪي پر لتيندا ۽
جهگڙيندا تا رهن ۽ سداءِ پاپ روپي پئو ڏينتا جنهنڪري
جيئو اليڪ مهان ڪشٽ پوڪين تا آهي پر جڏهن رام نام جو
آڌار تا ڪن تڏهن پورن سنت اهي الهجو آڌار ڪريتو
۽ ڪريا ڌاري جننکي نرپتو ٿو ڪري ۽ پرميشر هنهنجي
پڪار سڻي ديا آڻيتو ته دي منهنجو سمرن تا ڪن ۽ دکي
ٿي منهنجي سرن آيا آهن جو هننکي دشمن هلاڪ تا ڪن
تڏهن آهو ڪرپالو پنهنجو برد جاڻي پنهنجي داسن جا سڀ
پيڙن ٿو ڪري هننکي مڪت ڪريتو ۽ اچل سک بخش ٿو
ڪري - نام سمرن مان اهو ڦل پرابت ٿو ٿئي - ۽ سري
ستگورن پالي کي چيو ته جيڪڏهن دشمن توکي اتکون
ن ته تون فڪر نه ڪر پرميشر جو سمرن ڪر ته
هي شرمندا ٿيندا پر هي جي ڪام ڪروڌ آدڪ
۽ ليچهه دشمن تنهنجا آهن جن جهڙو دکر ڏيکاريو
وني ڪولهي تنهنجو سنگر تون ڪڏهن پر نه ڪجهه
لا ڏ الهيشان مارط ۽ پولط پرو ڏئو پاپ آهي ۽ وري

هو دشمن اهڙا خبيث آهن جي تو کي هيٺيون مٿيون
ڏيئي وجهي ڪوهه ۾ ڪيرائيندا ۽ پٽ ڀين ڪوٺين مٿين جي
صلاح ڏيندا- پر جيڪڏهن تو ڪان وشيون ڇڏيون ته ٿين
۽ انهن سان من لڳي ۽ جيئن تب وشين جا سنگي ٿيا ڪي
ڇڏج ۽ پلجي ته انهنجي سنگت مٿان ڪرين ۽ سدا
انهنڪان ڀري ڀڄڻ جي ڪوشش ڪندو رهج- ڀاڻي عرض
ڪيو سري ڪورو جي اهو ڪهڙو سبب جو وشين ڪان به
وشئي پرش وڌو دشمن فرمايو ٿا، ڪارڻ ته وشه ڇڏي
ٻوڙي وارو ته ٿيو ڪارج سمان- سوامين فرمايو ته اگني
جيڪا سچو سرير ساڙي ڀسم ڪري ڇڏيندي سا ته ڪارڻ
روپ آهي پر اهي اگني ۾ جيڪو لوهه تپي لعل ٿو ٿئي
۽ چمڪي پيو ۽ جهنجو تيجه اگني ڪان به واڌاري ٿئي ٿو
۽ ويجهو آيو ته سڀ ٿو سگهجي اهو ڪو اگني ڪان گهٽ
ڪين ڇڏيو بلڪ انڪان به واڌاري دکدائي آهي تنهن
جيڪو پرش وشين جي سنگ ڪري وشئي ٿيو آهي ۽
انهن سان ڀڳ جي ٻيو آهي ۽ ڇٽي ٿو سگهي تنهنجي سنگت
انسانيت ڪان ڪيرائي ڇڏو ڪري ٿي ۽ ڪند ڇنگي درجي تي
چاڙهي نٿي ڏئي ۽ جهڙن ڦلدار درخت جا ميوا ماڻ لڳڻ
ڪري ڪچا ڇٽي پوندا آهن ۽ مٺاڻ رس ته ٻڌي
ته آهي پچندا ڪين آهن ۽ ڪندا ٿي ويندا آهن پر
واهه رو ٻي وڳون ٿيو ملي ۽ شاخن ۾ پختا ٿي ڪر لائي
ميوا وڏا مان رس پائي ڇنگي پر ڀلاري مٺا ان
تنهن جيڪي لند ڪو رڻائي روپي شاخن کي

ڏيندا ۽ وشنو روپي دوا لکڻ ڪري ٿا ٻون ۽ پرميشر
روپي ورڻ جو رس نہ پاتو اُنن سي جنم مرڻ روپي دکن
۾ اچي ڪندا ٿيندا ۽ جيڪي گورو ٽي روپي شاخن ۾ لڳا
رهندا سي گيان ڌوپي رس پائي ميتاج روپي مکتي
حاصل ڪندا سو جيڪڏهن توکي بہ آنند وٺڻو آهي تہ
ستنام جو سکالو آڌار لہ چڏ ۽ پرميشر سان جدائي نہ ڪر
۽ نہ دل ۾ پڏ آڻ - ايترو سڻي ڀائي سري گورو مهاراجن جو
وڏو معتقد ۽ چيلا ٿيو ۽ گورو جي توهانجو فرمائڻ بلڪل پورو
آهي ۽ پڪي سرڌا رکي سمرن ڪري ڀو ساگر کان پار پيو -

جولپور شهر ۾ جتو ناٿي ڪڙو وڏو تپسي رهندو هو
سو هڪ ڏينہ سري ستگورن جي درشن لاءِ آيو ۽ ٻئي
هٿ جوڙي والدنا ڪري ارداس ڪيائين سچا پاتشاہ موهن
توهان صاحبن جو وڏو جس ٻڌو آهي تہ توهان لکين
مائهنجي ڪمت دور ڪئي آهي تنهنڪري مان بہ اميد
رکي توهانجي سرن آيو آهيان ڪرپا ڪري اپديش ڏيئي
منهنجو ڪلياڻ ڪريو - سري گورو هرگوبند صاحب فرمايو
تہ شانتکي تپ ڪر - سداءِ ستنام اُچار ۽ اندريون روڪي
جاپ جپ - تپسي چيو ڪرامات سياڻن جو چوڻ آهي
تہ کانسواءِ مڪتي نہ ٿيندي ۽ ويدن جا پرماڻ پڻ
آهن - مهاراجن فرمايو تہ جيڪڏهن موکہ جي اپلا کا
تہ هنطرح سمجهہ تہ رات ڏينہ سري واهگورو جي
ڪري چارئي دروازا کلن ٿا يوءِ جڏهن درکان
تڏهن درکان وجي ملندي ۽ آهي پدوي کي

پائيندي- جھڙيطرح سڙي امرتسر ھرمندر جا چارہ روازا آھن
جو جنھنکان لنگھي ايندو سو اُتان اچي درشن پائيندو
تھڙيطرح يوگ ويراگ ڀڳتي ۽ گيان اھي چارئي در نام جي
سمرن سان ھٿ اچڻا سو جيڪڏھن ڪوبہ جگياسو
ايڪاگر ورتي ڌاري آنند ۾ رھي پريمرسان ستنام جو سمرن
ڪندو تہ اُنکي يوگ جو ڦل پراپت ٿيندو ۽ من استر
ٿيندس ۽ وشين کان ويراگ پائي ڀڳتي جي مول سمرن
کي لڳندو ۽ پريو ۾ مھان پريم پيدا ڪري اُنٿي پھر انکي
من ۾ وسائيندو تڏھن پريو ڪرپا ڪري منکي پنھنجي
لنو لائيندو ۽ اندر ۾ گيان ٿيندس جنھنڪري ھو سڀني
۾ ھڪڙو آتما پورن جاڻندو ۽ پنھنجو سروپ سڃاڻي
بندن توڙيندو- اھڙيطرح اُھي چارئي در ستنام جي آسري
آھن ۽ جيڪو انکي سمريندو تنھنکي ئي پراپت ٿيندا-
۽ ڌرمسال ۾ خواہ گوردواري ۾ ملي وچڙ ڪري وڪر وڪر
جو وڏو ڦل ملي ٿو ۽ ھولمي چڙي من ليوہ ڪري جيڪو
اُتي وڃي گورو جو شبد سڻي ٿو تنھنکي پريو جي اُپاسنا
پراپت ٿئي ٿي- ۽ پوئين رات جو اٿي اشنان ڪرڻ وڏو
شانتڪي تپ آھي ۽ انيڪري ستنام جي سمرن جو ڦل
ملي ٿو- ۽ يقين سان جاڻي تہ مان رس ۾ ...
نڪي منھنجو جنم ھن سرير جدا ٿي ويندا آھن
۽ نہ اُنجي ناس ٿيڻ ڪري ۽ شاخن ۾ پختا دونداي
مان ست چيتن ۽ آنند چنگي پر ٻاھي منا ...
بدرجي اپياس ڪرڻ گورناڻي رہي شاخن ي

ڀائي ڀول ۽ ڀائي لالو ڪو رو جا سک ڀاڳدا شاهوڪار جيڪي
جي سدا سچ ٻوليندا ۽ سنتن جي ڪار ڪندا هوا ۽ ستگرو
به سچي جي ولڳندي مهن ۽ خدمتي سک پريم ڀاري ڀڳتي
ڪندا هوا تنهن دل جان سان سيوا ڪندا هوا. اهي ڀڳتي
ڪري ڏينهن سري ستگوروءَ جي درشن تي آيا ۽
ٻنهي ڪٽ پيرا ڏري متو ٽيڪيا ۽ ڪيترا ڏينهن گورو
مهاراج وٽ رهي ڪي ڏينهن اڳي ارداس ڪيائون غريب
نواز ڪرپا ڪري اسانکي اهڙو ڪو اپديش ڏيو جنهنجي
ڪمائڻ ڪري اسانجا سڀ ڪارج سڌ ٿين ۽ وهن ۽ وري
ڪجهه به ڪرڻو نه رهي - سري گورو هرگوبند صاحب
فرمايو ته سدا ستنام جي اپاسنا ڪريو - ڀائي ويٺي
ڪئي سچا پاتشاه ڪيترا سمتوان مطرح چوندا ته جيسيتائين
دويت نام، تيستائين تريتي ٻڌي رهندي يعني
جنهن اپاسڪ (اپاسنا ڪندڙ) اپاسنا (خود بندگي جو
طريقو) ۽ اپاس (جنهنجي بندگي ڪجي) ۽ ڏياتا (ڏيان
اڻوا سمادي ڪندڙ) ڏيان (خود سمادي يا مراڪبو)
۽ ڏيئہ (جنهنجو ڏيان ڪجي) تئن گياتا (گياڻوان)
گيان (...و يا سمجهه) ۽ گيئہ (جنهنجو گيان ٿئي)
...ان ڪالسواءِ جيسيتائين اهي تريتي حدون لنگهي پار
آهن - مهاراج ...، ٻولو وانگر سمائجي نه وڃو
ته مطرح سمجهه ته واڌو هن نامي نام ۽ جا هڪ جي
جپڻ ڪري چارئي دروازا سروپ ڏسڻ ۾ ايندو -
ي تنهن درڪان وجي ملنس جنهن ...ڪارن جي

آهي - هڪڙي سڪام جا من ۾ طرح طرح ڪامنائون رکي
ڪجي ، سنتن جي سيوا ۾ رهجي ۽ انهنجي آڪيا انوسار
هلجي جنهنڪري ڪامنائون پوريون ٿين ٿيون ۽ پرلوڪ
پرپور ۾ سنڌ ر پريتي و ڏيتي ۽ ٻي آرت ڀڳتي جا آدمي
دکن کان عاجز ٿي پيا دشمنن کان ستائجي ڪنڌا ۽
پرميشر سان لنو لائي آڏڪي پرسن ٿا ڪن جنهنڪري دو
دشمن کان ڇٽي سکيا ٿين ٿا يا روڳ کان شفا پائي
زور ٿا وٺن ۽ آيندي جي لاءِ انهنجي سرڌا وڌيتي ۽
انهي لوپ سان پرميشر جو ڀڄن ٿا ڪن - ۽ ٽي ڀڳتي
نت اُپاسنا آهي جا پرماتما جا پريمي پاٺڪي داس ۽ سرجيار
کي ڪرتا انوا پاٺڪي استري ۽ ڪرتار کي پنهنجو پيارا
جاڻي ڪندا جنهنڪري منهنجو انتهڪرڻ نرمل ٿئي ٿو ۽
برهم گيان پيدا ٿو ٿئين - چوٿي گيان ڀڳتي جا گو بند
جا وڏا گيانوان ڀڳت پرميشر کي سڀني ۾ ڀرپور ڏسي
ڪندا ۽ جيئن مٽي جي ٿانو ۾ آڪاس (پولار) وياپڪ
آهي تيئن سڀني جيون ۾ هڪڙي برهم جو پرڪاش جاڻي
نتاپر ٿي سري واهگورو جي سمرن ۾ رهندا ۽ جڏهن منهنجي

الد ر ۾ اڌو آتم گيان پڪو ٿي و جيئو تڏهن هو جيون
ٿي چڙهي آخر و ڄي ستي پرمڪا ۾ استرتا پائي
تنهنڪري توهين ٻه سنتنام جو سمرن ڪريو ۽ ٿي
سنتن جي سيوا ۾ رهو ۽ مان چڏي ، من ليوه پا
ڙ توهانجو ٻه سکين ئي ڪلياڻ ٿيندو - اڌو اپلا
جاڻي پائي ٻول ۽ پائي نهال آئيجو آتي کورکي

پهتا ۽ ٻيا سري ستگورن جي خاص مهرباني ۽ ...
وڏي محنت ڪري ٿي۔

جوڌو ڏلي گوردوار جو چوڪيدار جو سدا سري
گورو هرگوبند صاحب جي درتي حاضر رهندو هو ۽ حڪم
ڪانسواءِ ڪنهنکي اندر وڃڻ نه ڏيندو هو ڏينهن ڪري
ڏينهن سڀڄ سياه سري ستگورن کان پڇيو سچا پاتشاهه
ڪي اوڪ چوٿا نه جڏهن کيان پرايت ٿيو نه پوءِ پڇي
ڪي ڏ ڪيو چاڪاڻ نه جنهنجي اندر ۾ ويچار ٿئي ته
تنهنکي اُٿي کيان دواران اوس مڪتي ملطي آهي پوءِ
هنجو پڇتي سان ڪهڙو ڪر۔ صاحبن فرمايو ته پڇني
ڪ۔لسواءِ کيان سوڀيا لئو ٻسائي جهڙيطرح کيه جيتوڻڪ
داڪتوار و آهي ته ٻ سواهه پوجن جي سواد لئو ڏني ۔ ڪف
وارو آدمي جيڪڏهن فقط کيه کائي ته چڱي تي پوندو ٿي
پوپس ۽ اٿي پروات ڦڪو رهيس ۽ کنکهه جي بيماري
ٿيس ۽ جيڪڏهن پت واري طبيعت هجيس ۽ ٿر وڌ
کيه پئي ته اقيسار ٿي پوپس ۽ سر پر پڪاڙي چڙ پس پر
جي اُهي پئي ڪف وارو خواه پت وارو مصري ملائي کيه
کائين ته پئي کي سکه پراپت ٿئي تهڙيطرح جنهن ۾
جو اسکر ڪوئي فقط کيان ني اٿس ۽ سڃتي کي
اٿل۔ ۽ هر چڱي پوپڪائي تنهنجي سنگر مان اٿو پڌ طرارا
۽ ٿرڪ ڪامي تيندا چاڪاڻ ته ماٺهو جيڪو پاڪ۔کي
چاٽند و ۽ اندر ۾ اهنڪار رکندو، نه ست سنگه جي
وڌ ٿر ڪنهنجي اکيان لهندو ته اُنکي چاتي جي

بو جي جو روڳ نہ ڇٽبو تہ ٻيو ڇا ڇٽبو ۽ آهي نرڪواسي ٿي
ڳيڙا ڏک ڀوڳيندا ۽ جيڪڏهن وشئي ڀرهن فقط ڪيان
جي ن ڳالهيون ٻڌندا تہ ٻہ استرين سان ڪهن ڪرڻ ۾
هنڪي ٻُو ڪون ٿيندو ازين قسم ٻيون بہ ڪيترائي ن
خرابيون اهڙي خشڪ ڪيان مان جا ڳنديون جنهنڪري
هننکي اتيسار سمان نرڪ جا ڏک ملندا ۽ اِهيڪري ٻيڪتي
سهت ڪيان سيني جي ڪلياڻ ڪرڻوارو آهي ۽ جيتوڻيڪ
هر ٻيڪتن جي اندر ۾ ڪيان سداءِ ٻرپور آهي تب دو ٻادران
پاڙڪي داس چوائي سو پيا پائين ٿا - ۽ تنهنڪري سيني
جيون جي لاءِ پريم سان نام جو سمرن وڏو سکہ ڌام آهي
۽ رکو خشڪ ڪيان چنگو نہ آهي ۽ ڪلياڻ آهي جو ٿيندو
جيڪو رام نام جو سمرن ڪندو -

راجمحل پور شهر ۾ پالو نالي دڪڙو سکہ کو رمت
موجب ملندو هو - سري واهگورو ستنام جو سمرن ڪندو
هو ۽ جيڪي ڪهر ۾ دولت و دوس سو ونڊي کائيندو و دو -
دڪڙي ڏينهن هو سري گورو دِرکوبند صاحب وٽ آيو ۽
ٻنِاشڪت پيتا رکي سرنوائي ڪيان ساگر ستگورن کان
پڇڻ لڳو ڪہ پانڌان مذدن جي شاسترن جا اِيڪمت
آهن ڪي تپ ۽ تيرٿن جي مهما چوندا، ڪي
نيم ٻڌائين ٿا، ڪي يگيہ ۽ دون ڪرڻ جي -
ڪي چوندا تہ وڏي پور بکدان ڪريو ۽ ديا
جي ڪير ۾ ڪيول ستنام جي سمرن جي وڏيا
اِهڙو فرق ڪيڙو آهي سو ڪرپا ڪري موا-

۽ اوهين جو ستنام سمرن جي مهما سڀني کان وڏي ورڻيو
ٿا سو ڪهڙي سبب ڪري- صاحب! جيو ته ستنام ڏڪڙو
الڪ ڪري ڇاڏو ۽ ٻيا سڀ ڪرم انجي پٺيان ٻڙيون
سمجهو- جيئن ڪنهن ٻهر ياءِ ايڪو يا ڪو ۽ الڪ لکي
انجي پٺيان ٻڙيون ڏيون ته ڏهه ڪ ٻڙي ڏهوڻو ملهه
وڌائيندي ۽ جي مٿئي ۾ الڪ ڪوٺ ونئي ڪون ته ٻڙيون
ڪيتريون ۾ ڪٺي ڏيون ته آهي سڀ خالي ڇمبون ۽
منجهائن ڪجهه سرند و ڪين ۽ نه ڪو ڪٺپ ۾ نئي آڻيندن
تهڙيطرح ستنام کانسواءِ ٻيا سڀ ڪرم اجايا آهن ۽ آد تو ڙي
الت ۾ انجو نئي قُل ڏيڻو آهي مگر جي الڪ جي پٺيان
ٻڙي نه ايندي ته ڏهوڻو نه ٿيندو ۽ تب الڪ جو ملهه ته
ڪين گهٽبو- ۽ ستنام کان سواءِ ٻيا ڪرم جيڪي تو ڇيا
سي سڀ اڳين جڳن جي لاءِ چيل آهن جنهن سڀني کان
وڏي ٻل واري مايا هٿي ٻاهر هن ڪلو ڪال ۾ فقط ستنام ئي
آهي ۽ انکان ئي ڪلياڻ ۽ سک ملندو- نام بنا ڪو
ڇوٽڪارو ڪونهي ۽ ٻين ڪرمن ڪرڻ ڪري الٽو
اهنڪار وڌندو ۽ جيڪو نهي هلندو ۽ ستنام جو سمرن
ڪندڙ سونئي الٽ سهي وسرام پائيندو- ۽ اڳين ڪرمن
۽ هاڻوڪي سکيا ۾ اهوئي فرق آهي ته هنن ۾ اهنڪار جو
الڪ آهي ۽ هن ۾ ڪونهي- ٻالو سک ايترو ٻڌي خوش ٿيو
۽ سري ستگورن جو چرڻ پنهنجي الد ڙ و سائي سک پاتائين-
. ڪو ٻال ڏالي ڪڙو سيٺ ٿو مر جو بدلي سوڍي
سداءِ سڙي ڪورو ۽ ڪو بند صاحب سان رهندو هو ۽ گهٽي

ٻو جي جو روڳ نہ ڇُٽبو تہ ٻيو ڇا ڇُٽبو ۽ آهي نرڪواسي ٿي
ڳهڙا ڏک ڀوڳيندا ۽ جيڪڏهن وشئي پرش فقط ڳيان
جون ڳالهيون ٻڌندا تہ پر استرين سان ڳمن ڪرڻ ۾
هنڪي ڀؤ ڪون ٿيندو ازين قسم ٻيون بہ ڪيتريون
خرابيون اهڙي خشڪ ڳيان مان جا ڳنديون جنهنڪري
هنڪي اتيسار سمان نرڪ جا ڏک ملندا ۽ انهيڪري ٻڪتي
سهت ڳيان سڀني جي ڪلياڻ ڪرڻوارو آهي ۽ جيتوڻيڪ
هر ڀڳتن جي اند ر ۾ ڳيان سدائي ڀرپور آهي تب هو ٻاهران
ڀاڳ ڪي داس چوائي سو ڀيا پائين ٿا - ۽ تنهنڪري سڀني
جيون جي لاءِ پريم سان نام جو سمرن وڏو سکر ڌام آهي
۽ رڳو خشڪ ڳيان چنگو نہ آهي ۽ ڪلياڻ اُهي جو ٿيندو
جيڪو رام نام جو سمرن ڪندو -

راجمحل پور شهر ۾ ٻالو نالي هڪڙو سکر گورمت
موجب هلندو هو - سري واهگورو ستنام جو سمرن ڪندو
هو ۽ جيڪي گهر ۾ هوندو هوس سو ونڊي کائيندو هو -
هڪڙي ڏينهن هو سري گورو هرگوبند صاحب وٽ آيو ۽
ٻيشاشڪت ڀيٽا رکي سرنوائي ڳيان ساگر ستگورن کان
پڇڻ لڳو ڪر ٻانڌان هندن جي شاسترن جا انيڪ مت
آهن ڪي تپ ۽ تيرٿن جي مهما چون ٿا، ڪي
نيم ٻتائين ٿا، ڪي ٻکيہ ۽ هون ڪرڻ جي
ڪي چون ٿا تہ وڏي پو ربڪ دان ڪريو ۽ ڇيا
جي گهر ۾ ڪيول ستنام جي سمرن جي وڏيائي
انهيءَ فرق ڪهڙو آهي سو ڪرپا ڪري موڻ

۽ اوهين جو ستنام سمرن جي مهما سڀني کان وڏي فرمايو
ٿا سو ڪهڙي سبب ڪري- ڇاڪاڻ جو تہ ستنام مڪو
الک ڪري ڄاڻو ۽ ٻيا سڀ ڪرم انجي پٺيان ٿيون
سمجهو- جيڪڏهن پهريان ايڪو يا ڪو ہ الک لکي
انجي پٺيان ٻڙيون ڏيون تہ هرڪ ٻڙي ڏهوڻو ملهہ
وڌائيندي ہر جي مٿي ہ الک ہوندو نہ ڪوٺ تہ ٻڙيون
ڪيتريون ہر ڪٿي ڏيون تہ آهي سڀ خالي ٿينديون ۽
منجهائن ڪجهہ سرندو ڪين ۽ نہ ڪو ڪٿي ڪم اچينديون
تهڙيطرح ستنام کانسواءِ ٻيا سڀ ڪرم اجايا آهن ۽ جيتوڻيڪ
الت ہ انجوئي ڦل ڏيڻو آهي مگر جي الک جي پٺيان
ٻڙي نہ ايندي تہ ڏهوڻو نہ ٿيندو تہ الک جو ملهہ تہ
ڪين ڪٿجو- ۽ ستنام کان سواءِ ٻيا ڪرم جيڪي تو ٻڌا
سي سڀ اگهين جڳن جي لاءِ ڀلا آهن جنهن سڀني کان
وڏي ہل واري مايا هئي ہر هن ڪلو ڪال ہ فقط ستنام ئي
آهي ۽ انکان ئي ڪلياڻ ۽ سک ملندو- ٻار ٻيا ڪو
جو تہ ڪارو ڪونهي ۽ ٻين ڪرمن ڪرڻ ڪري الٽو
اهنڪار وڌندو ۽ جيڪو لهي هلندو ۽ ستنام جو سمرن
ڪندو سو ئي الت سڀ وسرام پائيندو- ۽ اگهين ڪرمن
۽ هاڻو ڪي سکيا ہ ادوئي فرق آهي تہ هتي ہ اهنڪار جو
انگ آهي ۽ هن ہ ڪونهي- ٻالو سکہ ايترو ٻڌي خوش ٿيو
۽ سري ستگورن جو چرڻ ڇهنجي الدرو سائي سک پاتائين-
گوپال ڏالي مڪو ۽ سيٺ قوم جو بدلي سوڍي
سداءِ سري گورو هرگوبند صاحب سان رهندو هو ۽ کٿي

ٺهل ڪندو هو - تنهن هڪڙي ڏينهن سري گورو مهاراڄن
کي وينتي ڪئي سچا پاتشاهه ڪرپا ڪري اهڙو ڪو
اُپديش ڪريو م جنهن ڪري هن جيو جو پرم ڪلياڻ ٿئي-
مهاراڄن هنکي تمام سکيو اپديش هنطرح ڪيو تہ سيٺي
جي اڳيان نمي هل تہ جڏهن ٿو هاري جو جل جيئرو ۽ هيٺ
هوندو آهي تيئرو مٿي چڙهندو آهي تڏهن جيڪڏهن تون
بہ سيٺي جي پيرن جي خاڪ ٿيندي تہ اُنهي گرط ڪري
سيٺي جي سر تي چڙهندي ۽ جڏهن هٿ جي آڱرين مان
جنهن (چيچ) پاڻڪي ننڍو ڄاڻايو آهي تہ قيمتي مڻيا
(سونيون منڊيون) بہ اُنکي ٿا پون ۽ سيٺي وڏن کان
ننڍو ٿيءُ چندن جو آهي تہ ڏسو تہ ڪيترن وڻن جي
اڳيان خوشبوءِ ٿو ڪري ٺهڙيطرح جنهنکي جيڏي وڏي
مرتبي جي خواهش هجي تنهنکي اوتري هيٺاهين من ۾
رکڻ گهرجي - ڏسو ۽ شنو مهاراج جي سيٺي ۾ وڏي وڏائي
آهي تہ اوتروئي سداءِ سيٺي کان من نيوڙ اٿس - ڀرڳو
رشي لت هنيس تہ آها سهاري چرڻ مهتڙ لڳس ۽
پانڊون جي يگيہ ۾ سادن برهمڻن جي پيرن ڌوئڻ جو
ڪم ازخود پاڻ تي کنياءِ ۽ پيا تہ جيڪي ڪم پکوان ڪريتو
ٿن سيٺي ۾ نمرتا سان هليتو ۽ اهنڪار بلڪل نہ ٿو ڪري-
۽ اوچي پد ڏيڻ واسطي نمرتائي آهي ۽ پڻ اند ر ۾ اهنڪار
تہ ڪٿي تنهنلاءِ گورو جي سکن کي سداءِ پاڻ هارائڻ کپي
۽ ڪڏهن بہ پنهنجي جيت نہ چاهڻ گهرجي چاڪاڻ تہ
جيڪو جيتيندو سو اُنت ۾ اوس هارائيندو ۽ جيڪو

دارائيند و سو آخر [illegible]
(پينگهر) جا [illegible] آهي [illegible]
آهي [illegible] متي [illegible]
[illegible] و آهي [illegible]
متي [illegible] آهي [illegible]
[illegible] سان [illegible]
[illegible]
سان [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ستگورو پرنکي (گهريتري) سمان ٿيندا آهن جي ڪنهن
بہ ذات جو ڪينئون پنهنجي گهر ۾ آڻي پاٺ ڏرتي ويهي
اُنجي سنڀال ڪندا آهن ۽ ڪينئون (جگياسو) هن
(ستگورو) پرنکي جو ڏيان ڌاري انجو روپ ٻڻجي
ويندو آهي - ۽ ڪنهن بہ ذات جو ڪينئون پاٺ جهڙو
ڪري ڇڏيندا آهن ۽ جيڪو نہ ٻڌڻو هوندو آهي تنهنکي
ٻڌيان ئي سمجهائيندا آهن ۽ ٻيا گورو پارس جي سمان
ٿيندا آهن جي ڪنهن بہ ڌاتو کي ڇهي سونو ڪري
ڇڏيندا آهن ۽ پاٺ جهڙو نہ ڪندا آهن - ٽيان گورو
چندن جي سمان آهن جي پنهنجي ويجهو بيٺلن وڻن
کي پاٺ جهڙو ڪري ڇڏو ڪندا آهن مگر اهي وڻ موسم
کانسواء خوشبوء نہ ڏيندا آهن - چوٿان ستگورو ديپڪ
سمان ٿيندا آهن جي جڏهن تيل ۽ وٽ سان تيار ٿيل ڏيو
ٻي جوت مان ٻاري وٺبو آهي تڏهن سيني ساڌن سنهن
جگياسو کي پاٺ واڪر روشن ڪندا آهن -

ستگورو نانڪ صاحب پرم ڪرپالو آهن سرڌا سان
اچي جيڪو سندن سکہ ٿيئو ۽ ستگورن جي ٻاڻي سڻي
۽ پڙهيئو سو آهستہ آهستہ برهم گياني ٿي آتم آنند پائيئو
۽ چاهي تہ ٻين کي بہ پاٺ جهڙو ڪري سگهيئو - هن
پنٿ ۾ ڪابہ ساڌنا ڪرڻي ڪان ٿي پوي فقط ست
سنگت سان ميلاپ رکڻو ٿئي ٿو - جنهنڪري جيو جو
ڪلياڻ ٿو ٿئي ۽ جنم مرڻ جا بندن ناس ٿيندا ٿا -
سند رسري گورو مهاراجن جو اهڙو سکداڻڪ اپديش سڻي

ست سنگت جو ڪهڙو قدر ۽ مهما آهي - ۽ سنگت ۾
رکي اچل سک پاتا -

موهن لالي ڏڪرو گورو جو سکه ڍاڪا شهر ۾ رهندو
هو سو هڪ دفعه ڪهڙو سفر ڪري سري امرتسر ۾ ستگورن
جي درشن لاءِ آيو ۽ پيتائون اربع ڪري مستڪ ٽيڪي
آنند سان رهڻ لڳو - ڏڪري ڏينهن ۾ سري گورو
مهاراجن وٽ ارداس ڪئي سچا پاتشاه جنم مرڻ جو
ڪشٽ سهڻي ڏکن کان گورو ۾ ڪڍ ۾ اچيتو ۽ توهين
ستگورو ۽ ڏا سمرٿ ۽ ڏين ديال آهيو ڪرپا ڪري
موکي الهي مهان ڪشٽ کان بچائي وٺو - صاحبن فرمايو
ته جنم مرڻ جو ڏک الهي ڪيئن ٽٽي تو جو پنهنجي سروپ
کي نٿو ڄاڻي ۽ ٿون ڀاڳڪي ڄاڻو سمجهي سو اسانکي
پڇاءِ - موهن چيو گورو جي مان ڀاڳسڪي منکه سرير ۽
سائينجن جو سکه ٿو ڄاڻان - مهاراجن فرمايو ته سرير سڀ
پنجن تتن مان بڻيا آهن پر تنهنجو سروپ اڌو آهي جو
تنهنجي سرير بلڪل کان الڳ آهي ۽ سرير ناس ٿيڻ کانپوءِ
به رهندو - ۽ هي پنجن تتن جو سرير سکه ۽ گورو جو
ڏکجهڙو آهي پر سروپ لکي جنمي ٿو ۽ نه مريٿو - ليڪن
گورو ۽ سکه جي من ۾ وڏو تفاوت آهي جنهنطرح ته گورو جو
من اوجل رهيٿو ۽ سکه جو ڪارو يعني ڏکري جو شڪ
پي جو اشٽ مڪر جڏهن سکه سرن ۾ اچي گورو جي پوڄا
ڪريٿو ۽ گورو جو شبد ولي الهي رستي هليٿو ۽ گورو
جا وچن منهجي اندر ۾ جاءِ ڪئيا ۽ منهجو من ابتڙا ٿيٿو

تڏهن آهستہ آهستہ سک جو ملين من ۾ اوجل ٿي پوتر ٿئي
ٿو ـ تنهنکانپوءِ سک پنهنجو سروپ سنڀالي ٿو ۽ ديهہ
ايمان ناس ٿو ٿئيس ۽ جيو ۽ ايشور جو ڀيد پروڙي سگهي
۾ هڪڙو ئي ست چت آنند روپ ڏسي ٿو - جيو ۽ ايشور
جو ڀيد هي آهي تہ جيو الپگيہ (بلڪل ٿوري ڄاڻ وارو)
۽ ايشور سروگيہ (سڀ ڪجهہ ڄاڻندڙ انترِيامي) آهي
هن طرح تہ جيئن هڪڙو تلاءُ اوجل جل جو هجي ۽ ٻيو ميري
پاڻي جو پوءِ سورج جو پاڇو جيتوڻيڪ ٻنهي تلاون تي
هڪجهڙو پوندو پر تہ ميري پاڻي ۾ ميراڻ نظر ايندي ۽
اوجل جل ۾ سڀ ڪجهہ صاف ڀاسندو - اوڻائت مايا ۾ شڪ
ستوگڻ برهم جو پاڇو ايشور آهي ۽ ملين اوديا تموگڻ ۾
برهم جو پاڇو آهي جيو - ۽ ايشور ۾ ٽيئي گڻ آهن جنهنڪري
هنکي ڀڳوان چوندا ۽ جيو ۾ ٽيئي اوگڻ آهن جنهنڪري
هو بندو ٻيوس آهي - ايشور ۾ ٽيئي گڻ جس - وڏيائي -
ويراڳ - اوارتا - لڇمي ۽ پورڻ گيان ۽ جيو ۾ ٽيئي اوگڻ
جنم ۽ مرڻ ۾ اوگڻ سرير جا بک ۽ اڃ ۾ اوگڻ پراڻن جا ۽
هرک (خوشي) ۽ شوڪ (غم) ايہ ۾ اوگڻ من جا آهن -
۽ برهم سڀني جو ساکي روپ، نرليپ آزاد ۽ [illegible]
رهت آهي - ايترو ٻڌي سکن پرشن ڪيو سري ڪورو
جي مهاراج توهان تہ سڀني کي ستنام جو سمرڻ ئي ڏسيو
تا صاحبن فرمايو تہ هي سنسار ڪرڙو درياہ ڪري ڄاڻو
تنهنمان پاڻين جي ٻل سان تري وڃڻ وارا ڪي ٿورا
ليندا پر پيڙي تي چڙهي درڪو پار پهچڻ سکيو سو

ستنام جو منتر پار اڪارڻ لاءِ تو هين جهاز روپ ڪري
ڄاڻو ۽ الکي جهڙي سڀ منوڪامنائون پوريون ڪريو ۽ انت
۾ به تو سهايتاڪار ٿي توهانجا سڀ ڪشٽ ناس ڪندو —
۽ خاص ڪري ڪلو ڪال ۾ تو هن سمان ٻيو ڪو به ساڌن
ڪونهي تنهنڪري اتاولي ٿي پريم سان ستنام جو سمرڻ ۽
اندر جي سک سان ست سنگت جي سيوا ڪريو — ۽
جيڪي سدائين هيءَ طرح جهيڙن سي ٻوڏ ڏن آهن ۽ انهنجي
پرميشر سان اڻولکي رهڻي ۽ ڌوڙين ٻرسن ٽوٽي — ۽ گرهستي
هجي ٽوڙي سنياسي جيڪو به نام جپيندو سو جم جي ڦاسي
کان ڇٽي ٿو وڃي — ۽ اوچي ذات وارو هجي الٽوا نيچ
ذات وارو، بادشاهه هجي ٽوڙي ڪنگال جيڪو به سچ
سڀاءَ نام جپيندو تنهنجي سمان ٻيو ڪو به ڪونهي ڀاڳ
ٻرهمڻ جيڪي وڏا جپ ۽ ورت ڪندا سي به اُن جهڙا
نه آهن تنهنڪري سدائين ستنام هردي ۾ ڌاري پاڻ تاريو ۽
پاڻ پنهنجي پترن جو اُڌار ڪريو — اهي وچن ستي سنڌي
سکڻ آنند پاتو ۽ ستنام پنهنجي هردي ۾ وسايائين — اهڙيءَ طرح
نام جو جاپ جهڙي ڪروڙي سک ٿري ويا جنهنجو پار پائي
ڪير بيان ڪري سگهندو —

سکن کي گورمت ڏيڻ ۾ سکي ڌرم ڪرڻ ڪرڻ
واسطي هتي ٿوريون ڪٿائون سکن جون لکيون ويئون
آهن جنهن ايڪ ڪرڻ ورتن کيل آهن پر جنهنجا وڏا ڀاڳ
هجن سي گورمت پائي سڀ ڪشٽ نواري پاڻ تارين
۽ ٻين پنهنجي سنگين کي پار ڪن —

ڪرپانڊان ستگورو ارجن صاحب ماڌو داس سوڍي
ي کشمير ڏانهه موڪليو هو جنهن اُتي وڃي کهڙي قدر
سکي ڌرم پرچار ڪيو هو ۽ گورو ۾ سرڌا ڌاري جنهن
ڇيڙي ڪامنا رکي هئي تنهنجي ٿهڙي پورن ڪئي هوا
جنهنڪري اُن ديش جي لوڪن گورسکي جي وڏي
مهما سمجهي ماڌو داس جا چرن ڌوئي اُنجي ڀهل ورتي
هئي (جنهنجي سهو ري ڪيترا هن ڪرنيت جي اٿي پاڻکي ۾
لکيل آهي) اُتي سکر لوڪ گورو جا شبد پڙهندا هوا ۽
ڪڙاه پرساد ڪرائي گورو جي ارٿ وراهي پاپ دور
ڪندا هوا ۽ پاڻ ڪيترا ٿي ميل ڪندا هوا ۽ ڪيرتن سٽي
ڪيٽو سکر پائيندا هوا - ۽ گورو جي ڪار ڪئي ڪري
سرڌا سان ارپڻ ڪندا هوا - انهيطرح اُتي سکي ڌرم جو
ڪيڏو وستار ٿيو هو ۽ سڀني ڪرتار جو سمرن ڪندا رهيا -
هڪڙو ترمن پالچيت ڪامنا پوري ٿئي، پيو سکي ڌرم
جو رستو سکالو ٿيو ن پنهي جهان ۾ پلو ٿئي تنهنڪري
سڀني متن ڪان گورمت اوچو ڄاڻي اُن ديش جي کهڻن
برهمڻن بر سکي ڌرم انگيڪار ڪيو ۽ دسوند (ڪمائي
مان ڏهون حصو) گورو جي ارٿ ڏيندا هوا - ۽ ٿورانئي
ڏينهن ۾ هزارين ڪيرگورو جا سکر ٿيا ۽ جيڻري ئي ديوتائن
سمان ڏسڻ ۾ آيا - انهنمان سيواداس نالي هڪڙو برهمڻ
جنهنجو سکي ڌرم ۾ گهڻو صدق هوندو هو سو ڪڙاه پرساد
ڪرائي سکهو سکهو سنگت جو ميل ڪندو هو - ۽
ڪيٽي قدر گورباڻي پڙهندو ۽ سڻندو هو ۽ بست سنگ

سان ٻرير هولد و هوس- هيڏي اتي ڪريا ڏسي ماٺ
ڪي ڀٽ ٻرير جاڳيو سا جتي ست سنگت جي پنگت
سڏيندي هئي تتي هڪدم وڃي حاضر ٿيندي هئي، هن
سڀني سنگتن جا ڪُل تمام چنگيءَطرح ٻڌا تہ هو فقط داس
جي ٻرير ڪي ڏسندا، ۽ ڏن آدڪ وڏيائن تي خوش ٿيا
ڳين ۽ جيڪو سڀڏا سان منجهن پاولا رکيئو تنهنجي سڪ
ڪي ڏسندا تنهنڪري ات ڪان ٻيڪيندي رهندي، جي تہ
شيواداس ٻڌاءِ تہ سڀني سنگتن جو سياءُ ڪهڙو آهي ۽
رهندا دور سي درشن ڪيئن ڏيندا ۽ پنهنجي پڪتن جو
اشنيہ ٻرو ڪيندا يا نہ. مولڪي تہ درشن ڪاسواءِ شانت
ڪين ايندي ۽ جيسيتائين تہ اچي ملندا ٿيسيتائين سنسو ٿي
ٻيهندو- تنهن اوڪن جي ٻتي جو سياءُ تہ اڙو ٿيندو
آهي جو پنهنجي داسن سان هرهنڌ ٻيا ٿرلدا آهن- لامديو
۽ ڪٻير آدڪ پڪتن سان ٻہ سدائي سنگي رهندا هوا-
هوريون ٻڌائي ڪارج ڪيائين ڏيورو ٿيوپائي ۽ ٻيا بہ اليڪ
ڪم ڪيا اٿن، ڪيترا ڪُل سندن ڳڻجن، جڳڪ پڪتن
جي پٺيان ڦرلدا ٿي رهيا- ۽ سنگورو بہ انهيءَ اوتار آهن
۽ سڪن جا ڪارج سدارڻ دار آهن ۽ سڀني ڪورو نانڪ
[اجب آدڪ سنگورو سڪن جو ٻرير ڏسي الهندوق ڪي
ويندا هوا جنهنبابت مون اليڪ شاهديون ٻڌيون آهن
تہ سنگلاديپ آدڪ ديشن ڏاهن ويا هوا ۽ انيئجي راجا
جو ڪهڙو ٻرير ڏسي ڪهڙو وڃي نهال ڪيائونس- ۽ مان
سندن اهي ڪُل ياد ڪري درشن واسطي اميدوار ٿي

آهيان- شيوداس ليکرو بڌي چيو ته اسين الهي ڏينهن
پنهنجا وڏا ڀاڳ ڄاڻنداسون جنهن ڏينهن سري ستگورو
اسانجو پريم ڏسي مٿي اچي اسانکي درشن ڏيندا -
ايترو سٽي مائي سري گورو مهاراجن جي ڏسڻ واسطي
پريم رکي سندن گڻ ويچارڻ لڳي ۽ ڀاونتي ڀوان ڀوان
گڻ ويچاري الدر ۾ درشن جي پريت پڪي ڪياءِ -
تنهنکانپوءِ هڪڙو ولدرجو اپاءُ سٽياءِ جو ڪجهه جيتري عمدي
ڪپاهه خريد ڪري پنهنجي هٿن سان پوڻيون ڪاڍي ڪورو
ڄا ڪڍ ڳائيندي بلڪل سنهون سٽ ائٽ تي ڪتيندي
رهي ۽ جڏهن چرخي تي سٽ ڪتي ڦڙيون (ڪينجهيون)
تيار ڪياءِ تڏهن پريت سان وڻي سٽ اوبري تي اوبڻ
۽ سري ستگورن کي ياد ڪرڻ ته دي ڀريو مان عمر ۾
ورڻ تي آهيان ۽ پنڌ ڪرڻ جي مون ۾ توفيق ڪانهي-
توهانجي سڪولت گهڻو دور ۽ پنڌ ڀاڙن جو آهي ۽ ڪي
ٽڪريون مٿي ۽ ڪي هيٺ ڏاڍيون اڙانگهيون آهن نت
جيڪر مان المبرتسر اچي هن سٽ مان تيار ڪيل ڪپڙا
پنهنجي هٿن سان پهرايان- هي سوامي مان بي طاقت
۽ پنڌ ڪرڻ جهڙي ڪين آهيان ۽ توهين سڀ ڪجهه
ڄاڻڪ ۽ انترجامي آهيو- توهين پنهنجي داسن جي ڪامنا
پوري ڪرڻ واسطي هنهجو پريم ڏسي جلد اچي پهچندا
آهيو- ۽ ويدن شاسترن ۽ گرنٿن سڀني ۾ انهن ڳالهه
پڪ جي ته توهانکي برد جي وڏي لڄ پوندي آهي- انهيطرح
چت ۾ ويچاريندي ڦوريون لاڻي تيار ڪياءِ ۽ ڪٽي اڏانڻ

اء ڪوريءَ وٽ وڃي ۽ الــڪي ڪومل ۽
ارت ڪياءَ تہ هنمان موڪلي بلڪل عمدا
ڏن تنهنڪري تمام ارم ۽ صاف ڪپڙو اڻي ڏينم جنهنلاءِ
ڪڙو تہ توکي محنت واڌاري ڏينديس ۽ پيو تنهنجو
حسان مڃيندس بس. ڪوري منهنجي بار بار چوڻ تي بلڪل
سندي جهڙو ڪپڙو اڻي تيار ڪيو ۽ اهو وري کڻي
ڏو ڏاڍي ڏيڻي ڏو پي ڪان ڏو ڏارڻ ۽ تنهنکاپوءِ گهر ۾
ڪري جاءِ کو رو جنهن واسطي خلاصي خالي ڪرائي
ان ۾ ليپوٽ پائي، ڌوپ ڏکائي، خوشبودار گل رکائي،
گيہ جو ڏيو ٻاري، چندن هرڻي، سڳندي جي مهڪار
ڪري ۽ ڪڙي لئي ڪرسي رکائي اتي ڪپڙا سداري
ستائنس عمدا گل چاڙهي، هٿ جوڙي، سري ستکورن
جي سمان پوڄا ڪرڻ لڳي. ۽ روزمره کڻي سرڏا وڌائي،
پريم سان ڪنکو چاور وغيره اڳيان ٻيهي ويندي
ڪندي هئي. اهڙيطرح سنجهي صبوح ٻئي مهلون گورو
سمان انجي پوڄا ڪري الدر جي سڪ سان ستکورو
هرگوبند صاحب جي آراڌنا ڪندي هئي تہ هي ڪرپالو
موڪلي فقط توهانجي هرنن جوئي پرو سو آهي ديا پالي
منهنجي آس جلد اچي پورن ڪريو. جيئو ٽيڪ مان
استري ذات آپو تہ آهيان تب توهانجو ناماچار پڙي وڌو
آسرو ڌاريو اٿم اهيطرح ماٿـــي ٻاڪيري ۽ سندس پت
شيوادا س ٻئي وقت سري گورو هرگوبند صاحب کي
نمندا هوا. ٻيا ماڻهون ڪاليون پڙي هنسان ڪلون ڪندا

آهيان- شيواداس ايترو ٻڌي چيو تہ اسين الهي ڏيئڻ
پهچنجا وڏا ڀاڳ ڇاڪڻ داسون جنهن ڏيئڻ سري ستگورو
اسانجو پريم ڏسي ههي اچي اسانکي درشن ڏيندا-
ايترو سٽي مائي سري گورو مهاراجن جي ڏسڻ واسطي
پريم رکي سندن ڪرڻ ويچارڻ لڳي ۽ تياريون نوان نوان
ڪرڻ ويچاري الدر ۾ درشن جي پريت پڪي ڪيائين-
ننهنڪالپوءِ هڪڙو ولد رجو اپاءُ سٽيائين جو ڪجهہ جيتري عمدي
ڪپاهہ خريد ڪري پنهنجي هٿن سان پوٽيون ڪاتي ڪورو
جا ڪڻ ڳائيندي بلڪل سنهون سٽ انت تي ڪتيندي
رهي ۽ جڏهن چرخي تي سٽ ڪتي ٽاڙيون (ڪيندي يون)
تيار ڪيائين تڏهن پريت سان ويٺي سٽ اوبري تي اوبڻ
۽ سري ستگورن کي ياد ڪرڻ تہ دي ڀرپور مان عمر ۾
ورهہ تي آهيان ۽ پنڌ ڪرڻ جي مون ۾ توفيق ڪانهي-
توهانجي سڪولت ڪهڙو دور ۽ پنڌ پهاڙن جو آهي ۽ ڪي
ڏڪريون مٿي ۽ ڪي هيٺ ڏاڍيون اڙانگهيون آهن تہ
جيڪر مان المپورسر اچي هن سٽ مان تيار ڪيل ڪپڙا
پنهنجي هٿن سان پهرايائو- هي سوامي مان بي طاقت
۽ پنڌ ڪرڻ جهڙي ڪين آهيان ۽ توهين سڀ ڪجهہ
وياپڪ ۽ انترجامي آهيو. توهين پنهنجي داسن جي ڪامنا
پوري ڪرڻ واسطي هنهجو پريم ڏسي جلد اتي پهچندا
آهيو- ۽ ويدن شاسترن ۽ گرنٿن سڀني ۾ ائين ٻڌو
ٻڌ جي تہ توهانکي ٻرد جي وڏي لڄ پولدي آهي- اهيطرح
چت ۾ ويچاريندي ڦوريون ڪاڻي تيار ڪيائين ۽ ڪٽي آڱاڻڻ

[illegible] ۽ انهن [illegible]
لاءِ ڪوري وت وڃي ۽ [illegible] عيدا [illegible]
پارت ڪيءَ ۽ حيدرآباد وڃڻ [illegible] ڪوارو اڳي ۽ ينر [illegible]
آهن [illegible] تمام [illegible] صاف ڪوارو [illegible]
ڪرو ۽ ٽوڪي محنت واڌارو [illegible] ۽ [illegible]
احسان [illegible] ڪوري [illegible]
[illegible] ڪڙو اڳي [illegible] ۽ [illegible]
[illegible] ڪئي [illegible] ۽ [illegible]
ڪري جاءِ [illegible] واحلي [illegible]
[illegible] ليڪ [illegible] خوشخوندار [illegible]
[illegible] وڃڻ [illegible]
ڪري ۽ [illegible] ڪري وڃي [illegible]
متانس عيدا ڪل [illegible] سوڙهي [illegible]
جي سمان [illegible] ۽ [illegible]
[illegible] سان ڪيڪو [illegible] اڳيان [illegible]
ڪندي [illegible] انهيءَ طرح [illegible] صورح [illegible]
سمان الهي [illegible] ڪري [illegible]
درڪوبند صاحب جي آزادا ڪندي [illegible]
[illegible] فقط [illegible] جو [illegible] آهي [illegible]
منهنجي آس جلد [illegible] ڪريو [illegible]
[illegible] ذات [illegible] آديان تب [illegible]
آس [illegible] انهيءَ طرح [illegible] ۽ سندس [illegible]
شيوادامس [illegible] وقت [illegible] درڪوبند صاحب [illegible]
بمبدا [illegible] بيا [illegible] ڪالهون [illegible] ڪلوان [illegible]

هوا ۽ شيوداس کي چوندا هوا ته تنهنجي ماءُ وستر بڻائي
کهڙ ۽ رکي ڇڏيا آهن ۽ ايلاڪا ڏاڍي اتس ته سري ستکورو
ٿئي اڇي پهريندا سو اهو ويچار نٿي ڪري ته هنن جو ٿئي
اڇڻ ڪٽن ڏينده ۽ جنسان ڏيترو سارو جنگي ڪٽڪ آهي-
تنهنڪانسواءِ خيال ڪري ڏسو ته پنڌ ڪيترو ڏورانهون
۽ رستو ڪهڙو اڻانگهو آهي ۽ اڳي بس فقط سري ڪوره
ڏاڪ صاحب سڄي پرٿوي جو سير ڪيو آهي ۽ پيا ستکورو
پنهنجي ديش ۾ ئي رهيا آهن ۽ ٻين ملڪن ۾ رهڻ ڪرڻ
ته ويا آهن- پر ٻيئي ديشن جون سنگتيون وٽن ڏٺيون
ويندڙيون آهن- انهيڪري ناممڪن آهي ته سري ستکورو
سينا سميت اچي هي ڏرتي پوتر ڪندا- ۽ اوڏانهن جو
گهڻو پريم ڪري ڪپڙا بڻايا آهن سي ته اوڏاهين ڏياري
موڪليو- تڏهن شيوداس، اچي ماءُ کي سمجهايو ته هٿ
ڇڏي وستر اوڏاهين موڪلي ڏي- ۽ موڪلي گهڻن ماڻهن
ٻڌايو آهي ته ڪوره جنهن جو ٿئي اڇڻ ڪين ٿي سگهندو
۽ سري ڪوره ڏاڪ صاحب ڪانسواءِ ٻيو ڪو به ٿئي نه آيو
آهي ۽ خاص ڪري هن ستکوره سان ته وڏو اڻالو آهي
تنهنڪري توهان سندن ڏيان ڏاڍي نام جو سمرڻ ڪنديون
رهو ۽ جڏهن ڪوره جن جي رضا هوندي تڏهن رهي سگهو ٿا
وت- ٻائيري کي ٻٽ جي وارتا ٻڌي پريم پريم جي ڪري
اکين مان جل وهڻ لڳو، چوڻ لڳي ٻٽ منهنجي
عمر اچي مٿي چڙهي آهي ليڪن ڪوره مهاراڄن جي درشن
پائڻ جي اڇا گهڻي اٿم سو جيستائين حياتي جو دم دبل و

۽ رهندس ۽ نه التزامي، هر هنڌ وڃي ...
۽ سنگت ڪا انتظار آهي تنهنڪي ميڙائين اهڙي ڪارو مشڪل
آهي ۽ اهڙو ڪو به هنڌ ڪونهي جتي هو وڃي ائين سگهي
۽ من ۾ اهڙيون شڪايتون ڪري ٿي، اسان کي ڪٿي
اسانجي وڏي ڀل آهي ته جيڪڏهن اسان ائين ڪريون
نهاري ۽ پنهنجو برد غريبنواز سنهاري ڪئي ڪيڏ ۽ اهڙي
اسانکي جتي درشن ڏين ۽ منهنجي مڪان وسعو ٻه ڏينهن
پيلڻي پکوان جي پڪي ڪجهه ٿي سا الله رکي سڪ سان
درشن لاءِ انتظار ڪندي رهي ٿي- پر ڪٿي ڪري، رڪيا
هواءِ ته پکوان اينده تنهنکي ڪاٿي ڏينديس ته ڏين ڏين
پريو پريم ڏسي اهي منکي درشن ڏئو دو جا ڪالهه شاستري
۽ پرشد آهي- مان پڻ آن والڪر سڪ رکنديس، [illegible]
منهنجي الله رکو پريم ڏسي موسکي اهي درشن ڏيندا
۽ يقين اٿم ته اوس ملندا ۽ جيڪڏهن آس ته پڻ ڏيندس
پر جي مري ويس ته موئي ڪالهه به وڃي ملندس مگر
پنهنجي پرتگيا ڪڏهن به نه ٽوڙينديس - ...

ميڙائين تري گورو مڪو پند صاحب التزامي
ڪي جو ڪي رتيا ته اڱيري اسانجو انتظار ڪندي رهي
ٿي ۽ رات ڏينهن سڪ ڪوهيس ۽ ڪمرا [illegible]
جا ڪري رهيا آهن ۽ پرڀتن ۾ [illegible] سک پڻ ڪهڻ
پو جنکي اسانجي ڏسڻ جي ڏاڍي ڏاڍي آهي ۽ جيڪي
نه اسانجي پروسي ۾ رهنا تن سيتي جي آ [illegible]

هوا ۽ شيواداس کي چوندا هوا تہ تنھنجي ماءُ وستر بڻائي
کڻي رکي ڇڏيا آهن ۽ ايلا کا ڏاري اٿس تہ سري ستگورو
ڏٺي اچي پهريندا سو اهو ويچار نہ ٿي ڪري تہ هنن جو ڏٺي
اچڻ ڪڏهن ٿيندو ۽ جنسان ڪيترو سارو جنگي ڪٽڪ آهي-
تنھنڪانسواءِ خيال ڪري ڏسو تہ پنڌ ڪيترو ڏورانهون
۽ رستو ڪهڙو اڻانگهو آهي ۽ اڃا هي بہ فقط سري گورو
نانڪ صاحب سڄي پرٿوي جو سير ڪيو آهي ۽ ٻيا ستگورو
پنهنجي ديش ۾ رهيا آهن ۽ هنن ملڪن ۾ ڪٿي ڪرڻ
نہ ويا آهن- پر سڀني ديشن جون سنگتيون ڏٺن دلي
ويندڙيون آهن- انهيڪري ناممڪن آهي تہ سري ستگورو
سيئا سميت اچي هي ڌرتي پوتر ڪندا- ۽ او دان جو
گهڻو پرير ڪري ڪپڙا بڻايا آهن سي تہ اوڏاهين ڏياري
موڪليو- تڏهن شيواداس، اچي ماءُ کي سمجهايو تہ دٽ
ڇڏي وستر اوڏاهين موڪلي ڏي- ۽ موڪلي ڪهڙن ماڻهن
ٻڌايو آهي تہ گورو جنهنجو ڏٺي اچڻ ڪين ٿي سگهندو
۽ سري گورو نانڪ صاحب کانسواءِ ٻيو ڪو بہ ڏٺي نہ آيو
آهي ۽ خاص ڪري هن ستگورو سان تہ وڏو اڻالو آهي
تنھنڪري تون سندن ڌيان ڌاري نام جو سمرن ڪندي
رهہ ۽ جڏهن گورو جن جي رضا هوندي تڏهن رهي سگهہ ٿيل
وٺ- ٻاڪڙي کي پٽ جي وارتا ٻڌي پرم پريم جي ڪري
اکين مان جل وهڻ لڳو، ڇو تہ لڳي پٽ منھنجي
عمر اچي ڏٺي چڙهي آهي ليڪن گورو مهاراجن جي درشن
بنا جي اچا گهڻي اٿم سو جيسيتائين حياتي جو دم دم ڦرندو